

Bundel van de Commissie Bestuur, organisatie en bedrijfsvoering (2015-2019) van 29 januari 2019

- 01 Opening, vaststellen agenda
 - Oproepbrief commissie BOB 29 januari 2019
 - Agenda commissie BOB 29 januari 2019
- 02 Vaststellen notulen van de vergadering van 4 december 2018
 - Conceptnotulen commissie BOB d.d. 4 december 2018
 - TOEZEGGINGENLIJST CIE BOB TBV CIE BOB 29-01-2019
- 03 Mededelingen
- 03.a Terugkoppeling gemeenschappelijke regelingen
- 03.b Terugkoppeling Unie Commissies
- 04.B Besprekstukken
- 04.B.01 Nota activabeleid
 - Dossier 983 voorblad
 - Nota activabeleid
 - Uitvoeringsregels Investeringsproces versie D&H 8 januari 2019
 - Concept nota Activabeleid versie Commissie BOB 29 januari 2019
 - Overzicht wijzigingen ten opzichte van nota Activabeleid 2017
- 04.B.02 Besluit over toetreding werkgeversvereniging
 - Dossier 1064 voorblad
 - Besluit over toetreding werkgeversvereniging
 - Bijlage 1 QenA bij lid worden werkgeversvereniging
 - Bijlage 2 Overzicht potentiële leden en stemverhouding
 - Bijlage 3 Contouren begroting en contributie 2019
- 04.B.03 Aanpassing delegatiebesluit
 - Dossier 1157 voorblad
 - Aanpassing delegatiebesluit
 - Transponeringstabel Delegatiebesluit 2017-2019
- 04.B.04 Aanpak bestuurlijke integriteit, inclusief wijziging Reglement van Orde van de Verenigde Vergadering
 - Dossier 1158 voorblad
 - Aanpak bestuurlijke integriteit
- 04.B.05 Evaluatie Reglement van Orde, inclusief wijziging Reglement van Orde
 - Dossier 1149 voorblad
 - Evaluatie Reglement van Orde vv en commissies Delfland
 - Bijlage 1 vragenlijst bij evaluatie RvO december 2018
 - Bijlage 2 Reacties van fracties op de evaluatie december 2018
- 04.B.06 Verordening rechtspositie bestuursleden Hoogheemraadschap van Delfland 2019
 - Dossier 1154 voorblad
 - Verordening rechtspositie bestuursleden Hoogheemraadschap van Delfland
- 04.B.13 Toetreding Aquon tot werkgeversvereniging UvW
 - Dossier 1208 voorblad
 - Toetreding tot werkgeversvereniging UVW van GR Aquon
 - Toetreding GR Aquon tot werkgeversvereniging UvW
 - Voorgenomen besluit Aquon deelname werkgeversvereniging
- 04.H Hamerstukken
- 05 Ingekomen stukken

- 05.02 Verkoop oude gemaal Polder van Nootdorp
Dossier 1022 voorblad
Informatieve brief aan VV - Verkoop oude gemaal poeder van Nootdorp
- 05.03 Manifest werkgroep democratisch energie initiatief
Dossier 1206 voorblad
Manifest werkgroep democratisch energie initiatief
- 05.04 Informatieve notitie ziekteverzuim
In de commissie BOB is naar aanleiding van de behandeling van de kadernota gesproken over het ziekteverzuim binnen Delfland. De commissie zag graag een nadere analyse van het verzuim. In de informatieve notitie wordt met behulp van gegevens over de eerste drie kwartalen van 2018 en gegevens over eerdere jaren een analyse van het verzuim gegeven.
Dossier 1197 voorblad
Brief aan commissie Bob - Ziekteverzuim
- 05.05 Brief van Aquon over voorgenomen besluit deelname werkgeversvereniging
Brief van Aquon over voorgenomen besluit deelname werkgeversvereniging
- 05.06 Reactie van de provincie Zuid-Holland op de jaarrekening en jaarverslag 2017 Delfland
Dossier 1120 voorblad
Reactie van de provincie Zuid-Holland op de jaarrekening en jaarverslag 2017 Delfland
Bijlage 1: Jaarrekening en jaarverslag 2017 reactie PZH
- 05.07 Regionale Energie Strategie regio Rotterdam Den Haag
Dossier 1193 voorblad
Informatieve brief aan de VV - Regionale Energiestrategie regio Rotterdam Den Haag
Bijlage 1 bij brief Regionale Energiestrategie regio Rotterdam Den Haag
- 05.08 Evaluatie Coalitieakkoord 2015 (Iedereen bewust van water)
Evaluatie Coalitieakkoord 2015 (Iedereen bewust van water)
- 06 Rondvraag en sluiting

Hoogheemraadschap van
Delfland

DELFT
18 januari 2019

Aan de leden van de commissie Bestuur, Organisatie en Bedrijfsvoering

ONDERWERP

oproepbrief commissie Bestuur, Organisatie en Bedrijfsvoering

Geachte leden,

Namens de voorzitter roep ik u op voor de eerstvolgende vergadering van de commissie Bestuur, Organisatie en Bedrijfsvoering. Deze wordt gehouden op **dinsdag 29 januari 2019 om 9.00 uur** in de **Vijverzaal, 0.05** van het Gemeenlandshuis, Phoenixstraat 32 te Delft.

De stukken zijn in de loop van 18 januari te raadplegen op uw iPad. De verenigde vergadering vindt plaats op 14 februari 2019 om **9.00 uur**, in de **VV-zaal** van het Gemeenlandshuis, Phoenixstraat 32 te Delft.

Indien u verhinderd bent de commissievergadering bij de te wonen, verzoek ik u vriendelijk daarvan kennis te geven aan Linda Leemborg (015) 260 82 23. U kunt uw bericht ook sturen naar: verenigdevergadering@hhdelfland.nl.

Met vriendelijke groet,
de Secretaris van de commissie Bestuur, Organisatie en Bedrijfsvoering

mevrouw mr. A.J. Buisman

Agenda Commissie Bestuur, organisatie en bedrijfsvoering

Datum 29-01-2019
Tijd 9:00 - 12:30
Locatie GLH: 0.05
Voorzitter Daverveldt, P.H.W.M. (DB)

- 01 Opening, vaststellen agenda**
- 02 Vaststellen notulen van de vergadering van 4 december 2018**
- 03 Mededelingen**
- 03.a Terugkoppeling gemeenschappelijke regelingen**
- 03.b Terugkoppelling Unie Commissies**
- 04.B Bespreekstukken**
- 04.B.01 Nota activabeleid**
- 04.B.02 Besluit over toetreding werkgeversvereniging**
- 04.B.03 Aanpassing delegatiebesluit**
- 04.B.04 Aanpak bestuurlijke integriteit, inclusief wijziging Reglement van Orde van de Verenigde Vergadering**
- 04.B.05 Evaluatie Reglement van orde**
- 04.B.06 Verordening rechtspositie bestuursleden Hoogheemraadschap van Delfland 2019**
- 04.B.13 Toetreding Aquon tot werkgeversvereniging UvW**
- 04.H Hamerstukken**
- 05 Ingekomen stukken**
- 05.02 Verkoop oude gemaal Polder van Nootdorp**
- 05.03 Manifest werkgroep democratisch energie initiatief**
- 05.04 Informatieve notitie ziekteverzuim**

- 05.05 Brief van Aquon over voorgenomen besluit deelname
werkgeversvereniging**
- 05.06 Reactie van de provincie Zuid-Holland op de jaarrekening en
jaarverslag 2017 Delfland**
- 05.07 Regionale Energie Strategie regio Rotterdam Den Haag**
- 05.08 Evaluatie Coalitieakkoord 2015 (Iedereen bewust van water)**
- 06 Rondvraag en sluiting**

COMMISSIE BESTUUR, ORGANISATIE EN BEDRIJFSVOERING

Delft, 04 december 2018

AAN DE VERENIGDE VERGADERING VAN DELFLAND

Advies van de commissie Bestuur, Organisatie en Bedrijfsvoering, tevens **conceptverslag** van de vergadering op 4 december 2018 over de aan haar voorgelegde voorstellen van het college van dijkgraaf en hoogheemraden, ter behandeling in de Verenigde Vergadering van 20 december 2018.

Aanwezig:

dhr. drs. M. Smits	hoogheemraad, plv. voorzitter
mevr. mr. A.J. Buisman	secretaris
dhr. ir. L.P.I.M. Hombergen	PvdA
mevr. ir. E.V.B.M. Alferink	PvdA
dhr. ir. F.L.J. van Kasteren	AWP Delfland
dhr. P.J. van Adrichem	VVD
mevr. N.J. Dijkshoorn-van Dijk	Ongebouwd
mevr. M.D.M. Ammerlaan-Romeyn	Ongebouwd
dhr. mr. P. van den Berg	Bedrijfsgebouwd
dhr. mr. Y. Lont	ChristenUnie-SGP
dhr. drs. L.W. Nanninga	Water Natuurlijk
dhr. ir. J.B. Simon	Partij voor de Dieren
dhr. mr. S.F. Fekkes	50PLUS
dhr. C. Kuijvenhoven RA	CDA
mevr. drs. M.J. Hilders	Integer Liberaal
dhr. S.C.P. van Boxmeer	Natuurterreinen
dhr. M. Vissers	Water Natuurlijk

Afwezig:

dhr. dr. P.H.W.M. Daverveldt	dijkgraaf, voorzitter
dhr. J.G.M. Schouffoer	Natuurterreinen
mevr. mr. Th. Eekhout	VVD
dhr. ir. C.L.C. van Kretschmar	Bedrijfsgebouwd
mevr. drs. M.E.H. Koop	CDA
dhr. J. de Nooy	Westland Natuurlijk
mevr. drs. W.H. de Zoete	ChristenUnie-SGP

Voorts zijn aanwezig:

dhr. dr.ir. C. Cuypers	agendapunt 04B.01
dhr. drs. O. Helsen	agendapunt 04B.02
dhr. K. Dourga	agendapunt 04B.03
dhr. ir. G. Gelling	agendapunten 04B.04 en 05

1. Opening, vaststellen agenda

De voorzitter opent de vergadering om 9.00 uur. De dijkgraaf is afwezig doordat hij onlangs letsel opliep bij een fietsongeluk. De fractie Westland Natuurlijk is verhinderd.

De agenda

De heer Hombergen heeft een vraag bij agendapunt 05.01 over de RBG.

Met deze aanvulling wordt de agenda vastgesteld.

2. Vaststellen notulen van de vergaderingen van 6 november 2018

Tekstueel:

De notulen worden ongewijzigd vastgesteld.

Naar aanleiding van:

Naar aanleiding van de notulen worden geen vragen gesteld of opmerkingen gemaakt.

Het verzamelformulier

Het verzamelformulier wordt niet besproken.

Toezeggingenlijst

De toezeggingenlijst is geactualiseerd. Het punt over het tellen van de vissen is erg lastig uitvoerbaar gebleken. De voorzitter stelt de commissie voor dit punt te schrappen.

De heer Nanninga verzoekt dit dan wel met toelichting terug te koppelen aan de melder.

Verder wordt de toezeggingenlijst ongewijzigd vastgesteld.

3. Mededelingen

a. Terugkoppeling gemeenschappelijke regelingen

Hoogheemraad Smits heeft een bijeenkomst van het Waterschapshuis bijgewoond over onder andere het e-beraad en de verdere digitalisering. Het Waterschapshuis zal ook aansluiten bij de Werkgeversvereniging Unie van Waterschappen.

b. Terugkoppeling Uniecommissies

Er wordt niets teruggekoppeld vanuit de Uniecommissies.

4. B. Bespreekstukken

01. Bestuurlijke P&C-cyclus 2019

Eerste termijn

De heer Van Kasteren merkt op dat AWP Delfland niet is vertegenwoordigd in de Rekeningencommissie. De fractie gaat akkoord met het voorstel, mits de afgeslankte cyclus alleen voor 2019 geldt. De fractie wil inzicht behouden in de verschillen tussen Burap en jaarrekening. Vanaf 2020 zou de fractie terug willen naar de oude planning, inclusief Kadernota.

De heer Lont leest in het voorstel dat het gaat om een eenmalige afwijking. In de verordening ziet hij geen afwijkingsbevoegdheid, dus hij adviseert deze bevoegdheid duidelijk af te hechten. Spreker is er geen voorstander van om te veel stukken ineens te behandelen. Hij sluit zich aan bij de voorkeur dat het alleen gaat over 2019.

De heer Nanninga vindt de eenmaligheid ook belangrijk. Hij is benieuwd hoe de portefeuillehouder aankijkt tegen het vervolg.

De heer Van Boxmeer is benieuwd hoe de functie van de prestatie-indicatoren in het geheel worden meegenomen. Hij geeft het college mee om in de planning inzichtelijk te maken hoe de financiële cyclus verbonden is met de prestatie-indicatoren.

De heer Van Adrichem wil graag eerst evalueren hoe de nieuwe structuur werkt, voordat wordt geconcludeerd dat het oude systeem weer terug moet komen. Er gaat veel ambtelijke tijd in de verantwoordingscyclus zitten. Nu dit voorstel voor een efficiëntieslag er ligt, zou hij graag serieus overwegen of het structurele proces niet eenvoudiger kan, ook wat de rol van de VV betreft.

De Heer Kuijvenhoven kan zich vinden in het voorstel. Hij vindt het van belang dat de afwijkingen tussen de najaarsbrief en de burap beperkt blijven. Efficiëntiewinst met betrekking tot belasting van de organisatie vindt hij belangrijk om serieus af te wegen. Hij zou graag zien dat dit een volwaardige verandering is, zo lang de evaluatie maar goed is. Hij waarschuwt voor vrijblijvendheid.

De heer Simon sluit zich aan bij de heer Kuijvenhoven. Substantiële afwijkingen moeten altijd goed gecommuniceerd worden.

Mevrouw Ammerlaan is kritisch over het voornemen om ook de kadernota te schrappen. Het wordt steeds moeilijker om als VV goed de vinger aan de pols te houden. Er is wel een kader nodig bij de keuzes die in de begroting worden gemaakt. Ze vraagt of het college nog met een voorstel komt over hoe de VV bij de hand wordt genomen en of er ook iets verandert aan de indeling in programma's. In het kader van de efficiëntie vraagt ze zich af of er met het nieuwe systeem niet gemakkelijker informatie kan worden samengesteld, waardoor de rapportages minder belastend worden voor de organisatie. De timing van de evaluatie in het najaar lijkt haar wat ongunstig; dan heeft de nieuwe VV nog geen hele bestuurscyclus doorlopen.

De heer Van den Berg heeft net als fractie Ongebouwd een kritische houding tegenover het voorstel, hoewel hij zich voor het verkiezingsjaar 2019 iets kan voorstellen bij een slankere cyclus. Het samenvoegen van kadernota en begroting lijkt hem riskant omdat de VV dan geen ruimte meer zal hebben om ruime invloed uit te oefenen. Het voorstel lijkt te passen in dezelfde ontwikkeling als die met de bulkkredieten: de invloed van de VV aan de voorkant wordt ingeperkt. Tegelijkertijd heeft spreker oog voor de werklust van de organisatie. Hij vraagt of er geen alternatieven denkbaar zijn, zoals bijvoorbeeld het organiseren van een kaderdebat in het voorjaar, waarmee de VV het college een richting kan meegeven voor de begroting.

De heer Fekkes is ook voor een eenmalige verandering. Bijlage 1 zou hij willen verduidelijken door erbij te zetten: 'behorend bij besluit ... van datum ...'

De heer Hombergen sluit zich aan bij de visie van de heer Van den Berg. Hij is er geen voorstander van om een bestuurlijk moment te schrappen. Het is belangrijk om goed van gedachten te wisselen over de keuzes die worden gemaakt. Voor het verkiezingsjaar kan hij zich hier evenwel iets bij voorstellen, maar dan echt eenmalig. De timing van de documenten is al verbeterd. De najaarsbrief naar voren schuiven vindt hij ook goed en het schrappen van de kaderbrief voor deze keer ook.

Mevrouw Hilders kan zich voor 2019 in het voorstel vinden, de volgende VV moet dan evalueren hoe verder.

Beantwoording

Hoogheemraad Smits proeft een gedeelde steun voor eenmaligheid. Er zijn momenteel erg veel controlemomenten, die wat in elkaar geschoven mogen worden. Extra ruimte in de ambtelijke organisatie helpt om een dynamische organisatie te vormen. Dat doel zou hij willen meewegen in een evaluatierapportage. Met de koppeling van prestatie-indicatoren aan de financiële stand van zaken, waar de heer Van Boxmeer op wees, is spreker het eens. Het voorstel van de heer Van den Berg om een kaderdebat te organiseren, daar staat hij positief tegenover. Hij zal dit idee proberen te concretiseren. De noodzaak van evaluatie is onmiskenbaar. Spreker zegt toe om majeure afwijkingen te communiceren. De prestatie-indicatoren worden in de cyclus meegenomen.

02. Energiestrategie Delfland en haalbaarheidsstudie zonnepanelen

Hoogheemraad Smits licht toe dat de opgave waar het waterschap aan staat, waarschijnlijk groter is dan nu wellicht wordt gedacht. Vanuit de noodzaak om echt iets te doen tegen de

opwarming van de aarde, is het verstandig om een eerste debatronde over dit onderwerp te houden.

Eerste termijn

De heer Hombergen stelt vast dat de wereld ten aanzien van de energievoorziening behoorlijk in beweging is. Hij steunt de gedachte om door te gaan met dit dossier. Het is van belang te kijken hoe ook andere waterschappen deze rol oppakken. De vraag is bijvoorbeeld of Delfland als waterschap wel daadwerkelijk in de rol van energieproducent terecht moet willen komen, of dat het enkel een faciliterende rol zou moeten spelen en de feitelijke productie overlaten aan partijen als HVC. Er zijn onmiskenbaar risico's verbonden aan energieproductie, waardoor een kritische afweging op zijn plaats is van de wenselijkheid van deze rol. In de gemeente Delft zijn zonnepanelen op monumentale panden overigens wel mogelijk, zolang ze zich maar buiten het zicht bevinden. Hij spreekt steun uit voor dit plan.

De heer Fekkes vindt het een inzichtelijk stuk. Het hoofdstuk aquathermie vindt hij interessant. De discussie over de energietransitie verandert met de week, maar je moet er als waterschap op tijd instappen. Hij stemt in met het stuk.

De heer Van den Berg vindt dat het waterschap wel een rol moet spelen in de energietransitie, maar ook hij twijfelt of het waterschap zelf moet produceren of enkel faciliteren. Hij heeft moeite met het uitgangspunt dat de energieneutraliteit op Delflands eigen beheergebied moet worden gerealiseerd. Hij vindt dat de prioriteit moet liggen bij de achterliggende doelen; als deze efficiënter buiten het eigen beheergebied gediend kunnen worden, waarom zou het dan binnen het eigen gebied moeten? Want mede door dit uitgangspunt zou de participatie van HVC in een groot windmolenpark niet bijdragen aan het bereiken van het doel. Ook is het rendement van grootschalige windenergie hoger dan bij kleinschalige, en dat van windenergie meer van zonne-energie. Spreker heeft het idee dat zonne-energie op veldjes niet de weg is om te gaan.

Mevrouw Ammerlaan vindt dit een belangrijk onderwerp, maar vindt dat er aandacht nodig is voor de basis, voor de gehanteerde definities. Het is in dit gebied al woekeren met ruimte. Waterberging die gebruikt wordt voor zonnepanelen, kan niet meer door agrariërs worden gebruikt. Denk dus goed na over de dilemma's en consequenties. Samenwerking met andere partijen in het gebied is ook belangrijk. Aan het einde van het stuk zou sprekerster het groene stukje 'ter lering en vermaak' eruit willen halen.

De heer Simon pleit ervoor het groene stuk er juist in te houden. Iedereen heeft met het klimaat te maken. We slopen onze planeet en iedereen moet naar zichzelf kijken om hier iets aan te doen. Het stuk toont een goede opzet, een strategie. Het is nog geen investeringsvoorstel, maar spreker is er wel voor.

De heer Kuijvenhoven onderschrijft voortvarendheid. Het is vijf voor twaalf, en een waterschap moet als maatschappelijke partij zijn maatschappelijke verantwoordelijkheid tonen en meer dan gemiddeld de handen uit de mouwen steken. De investering in zonnepanelen is in dat kader slechts een bescheiden begin. Spreker begrijpt de aarzeling van Gebouwd over het eigen beheergebied, dat verdient nuancering. Allerlei samenwerkingsverbanden stijgen uit boven het eigen beheergebied.

De heer Van Adrichem moest bij de opmerking van de heer Van den Berg denken aan investeren in gebieden als Wit-Rusland, waar de vervuiling nog veel groter is dan hier en waar veel meer winst te behalen is. Ondertussen is de zuiveringsinstallatie een veelvraat van energie en zuivert Delfland erg veel schoon water. Daar moet het waterschap zeker een besparing in energie kunnen halen. Spreker gruwelt van de suggestie dat subsidie zoveel mogelijk benut moet worden, want ook subsidie wordt betaald door inwoners. Spreker is voor investeren op een manier die ook economisch goed is.

De heer Van Boxmeer vindt dat Delfland al een duidelijke inzet toont, maar zich erg richt op electriciteitsneutraliteit. Hij leest nog niet duidelijk waarom Delfland kiest voor bepaalde energiebronnen ten nadele van andere. Hij zou graag de overwegingen waarom deze keuze

wordt voorgesteld willen toevoegen. Spreker vraagt zich af of er in samenwerkingsverbanden sterker gestuurd kan worden op het energieverbruik van partners. De nota richt zich erg op compensatiemaatregelen en grote projecten. Spreker vraagt waarom er niet meer aandacht kan zijn voor maatregelen waardoor nieuwbouw meteen neutraal wordt gebouwd en er geen compensatie meer nodig is.

De heer Nanninga werd bij lezing bekropen door een gevoel van teleurstelling. Er is begonnen met laaghangend fruit. Hij vraagt aan de heer Hombergen of hij hem nou impliciet hoort pleiten voor PPS-constructies. In de groene tekst zou hij enkel het woord 'vermaak' schrappen.

De heer Lont vindt het goed om te investeren. Het waterschap is er nog niet, maar dit is wel iets om op voort te borduren. Spreker vraagt wat er bedoeld wordt met de tekst 'indien je verbruik wilt compenseren...' Gaat dit om de eigen regels van Delfland?

De heer Van Kasteren heeft het document met belangstelling gelezen. Het is een goede basis om initiatieven verder uit te werken. Over een jaar kan de strategie weer worden bijgewerkt. Ook de ontwikkelingen waar mevrouw Hilders in haar documenten op wijst zijn belangrijk om in de gaten te houden, al is het nu nog niet zo ver. In paragraaf 1.3 gaat het over nationaal beleid op het terugdringen van broeikassen. Het proces van opwekken van biogas brengt vooralsnog CO₂ in de atmosfeer die niet wordt opgevangen. Hoe kan Delfland deze emissies bij de opwekking van biogas reduceren?

Mevrouw Hilders wil graag meer inzicht in de definities van neutraliteit die in het stuk worden gebruikt, want die blijken niet uit het stuk zelf. Ze vindt niet dat er al gekozen moet worden voor duurzame windenergie. Kiezen voor duurzame energie lijkt haar goed, maar ze zou graag nader uitzoeken wat goede opties zijn. De prijs van wind neemt af als er veel wind is. Besparen lijkt haar goed, maar efficiency ook. Er is veel ongebruikt potentieel bij Delfland en dat zou ze cijfermatig uitgewerkt willen zien. Alle berekeningen zijn gebaseerd op cijfers van 2015; wat zou het uitmaken als je van cijfers over 2018 uitgaat? Spreekster vraagt of Delfland meer moet doen dan andere waterschappen. Groen gas is goed, maar door te leveren aan gasnet lijkt dat niet mee te tellen. Er zijn strijdige doelen, zoals de zoetwaterfabriek die juist veel energie gebruikt. Het klinkt leuk dat men ondanks de dilemma's aan de slag moet, maar er is wel een richting nodig. Je moet altijd kijken naar de meest efficiënte maatregelen. De focus op het beheergebied levert perverse prikkels op. Hetzelfde geldt voor dat het criterium dat je eigenaar moet zijn van een object zoals een windmolen om het te laten meetellen. Spreekster wil ook dat er breder wordt gekeken dan alleen naar wind. Het democratisch proces rammelt waar het gaat om windmolens. Nederland heeft de slechtste geluidsnormen van Europa. Niet alleen de omgeving, maar ook het personeel loopt in die herrie rond. Windenergie is bovendien al bijna ouderwets. Spreekster is ook kritisch over de samenhang tussen de metropoolregio en RES-regio Rotterdam-Den Haag. Ze heeft over de RES-sen advies gevraagd aan professor Elzinga van de Rijksuniversiteit Groningen. Hij heeft een rapportage opgeleverd die spreekster naar de andere VV-leden heeft gezonden. De RES zal blijkens dat document een nieuwe aanslag worden op lokale overheden, waaronder ook waterschappen. Het college gaat voorbij aan de bevoegdheden van het AB, want het waterschap is geen partij in de MRDH en kan niet zomaar gebonden zijn aan MRDH-maatregelen. Het is 'verplichte vrijwillige' samenwerking. Spreekster maakt zich zorgen over waar Delfland in terecht zou komen door deelname aan een RES. De VV zou hier op zijn minst eerst een besluit over moeten nemen. Tot slot was er laatst een stuk over een democratisch energie-initiatief. Dit stuk is gewoon verdwenen van de lijst van ingekomen stukken. Spreekster wenst hier een toelichting op.

Beantwoording

Hoogheemraad Smits stelt voor om laatstgenoemde brief weer op de agenda te zetten van de commissie in februari 2019.

Spreker is blij met de ondersteuning voor de aanpak. Naar aanleiding van de reacties stelt hij vast dat Delfland hoe dan ook aan de slag moet met de energietransitie, en dit in samenwerking met andere waterschappen en maatschappelijke partijen. Delfland werkt ook samen met de Deltametropoolregio. IPO, VNG en de Unie van Waterschappen hebben

gesproken met de formerende partijen over inzet op de energietransitie. Wat blijkt is dat de opgave waar de decentrale overheden voor staan, veel ingrijpender maatregelen vereist dan tot voor kort werd voorzien. Een enkele extra windmolen is absoluut onvoldoende en alles moet op alles worden gezet om de energietransitie te kunnen maken. Delfland is wat fossiele brandstoffen betreft al aardig op weg. Bij calamiteiten zal er altijd een zekere mate van fossiele brandstoffen nodig blijven. Of Delfland energieleverancier moet worden? Ja en nee tegelijk, vindt spreker. Delfland zou in allerlei windmolenparken kunnen investeren, maar deelname aan een grote hoeveelheid windmolens boven zee zou niet kunnen. Je moet in eigen huis zorgen dat je energieneutraal wordt, op dat gebied moet de eigen ambitie blijken. Het is daarnaast prima om in een initiatief van HVC te investeren, evenals steun aan een initiatief in Vlaardingen. Het doel is om in 2020 energieneutraal te zijn en in 2050 klimaatneutraal.

De heer Van den Berg vraagt per interruptie waar de definitie voor energieneutraliteit nou eigenlijk vandaan komt. Deze lijkt gewoon een willekeurige keuze te zijn. Spreker gelooft niet dat deze definitie iets zegt over het ambitieniveau, omdat investeringen buiten eigen gebied evengoed van ambitie kunnen getuigen. Uiteindelijk zijn de financiële middelen beperkt en moet je prioriteren. Prioriteit zou dan moeten liggen bij die maatregelen waarmee het achterliggende doel zo veel mogelijk gediend is.

De heer Helsen vult aan dat er zowel waterschappen zijn die meer ambitie tonen als die minder tonen. Er is voor de gehanteerde definitie gekozen omdat het vooral belangrijk is om in je eigen beheergebied aan de slag te gaan, zodat de motivatie ontstaat om ook zelf dingen te doen.

Hoogheemraad Smits sluit de suggestie van de heer Van den Berg niet uit, maar hij wil er niet op voorhand van uitgaan.

Mevrouw Hilders vraagt per interruptie om een overzicht van de in omloop zijnde definities.

Hoogheemraad Smits verwijst naar een definitie van de Unie van Waterschappen. De waterschappen zitten allemaal in hetzelfde schuitje. Spreker vervolgt dat het klopt dat samenwerking met andere partijen van belang is, en dat er moet worden gekeken naar wat ook de partijen in het gebied nodig hebben. Monitoren met PI's is een goed streven. Onlangs was spreker bij het waterschap Rivierenland, en daar is meteen bij binnenkomst te zien wat de prestaties zijn op onder meer energiebesparing. In Wit-Rusland valt inderdaad nog veel te bereiken. Spreker is het er ook mee eens dat breed investeren in verschillende technieken goed is. Hij vindt het een goed voorstel om bij ieder project aan te geven wat het voor de energieambitie betekent. Zonnepanelen kunnen niet op ieder bouwwerk worden aangebracht, maar daar waar het kan zal het ook gebeuren. De zoetwaterfabriek kost inderdaad veel energie, maar een waterschap moet ook innovatief zijn. Het is inderdaad een uitdaging om het zuiveren van schoon water terug te brengen. De hoogheemraad deelt de mening dat de VV goed bij de ontwikkelingen moet worden betrokken. Ten aanzien van de regionale energiestrategie zal hij de VV informeren.

De heer Helsen vult aan dat de RES en MRDH verschillende entiteiten zijn, ze bestrijken hetzelfde gebied, maar vallen niet onder hetzelfde. De betrokken gemeenten hebben de gedeelde wens om samen uit te zoeken wat hun energieopgave in deze regio is. Dat staat los van de MRDH.

Er zal een conceptnota komen waarin de opgave wordt uitgewerkt en waaraan bestuurlijk invulling wordt gegeven waar VV's en gemeenteraden weer op kunnen reageren. Het uiteindelijke definitieve stuk zal ter besluitvorming voorgelegd worden bij de VV. In het betreffende stuk zal ook staan waar de regionale opgave op gebaseerd is en wat het verschil is tussen energieneutraal en klimaatneutraal.

Tweede termijn

De heer Hombergen is blij met de ambitie. Hij wil ervoor waken dat eventuele partners buiten spel worden gezet. Hij is er voorstander van om in eigen gebied te doen wat kan, en te zorgen dat buiten het gebied niemand voor de voeten wordt gelopen. Hij is voor een slimme

omgang met het bedrijfsleven, maar heeft niet de ideologie dat het goed is om zoveel mogelijk aan de markt over te laten. Delfland betaalt nu maandelijks leergeld in de PPS met Delfluent voor de zuiveringen. Wat de samenwerking in RES-verband betreft heeft hij een tweeledig devies: bemoei je niet met wat je niet aangaat, maar zorg tegelijkertijd dat je aansluit bij een ontwikkeling die je toch niet kunt negeren. De titel van de groene tekst mag wat spreker betreft beperkt worden tot 'ter lering'.

De heer Van den Berg is niet overtuigd door de redenering om primair te streven naar neutraliteit in het eigen gebied. Hij is voor ruimer kijken dan dat. Hij vindt dat je steeds moet afwegen wat het beste rendement oplevert, natuurlijk onderwijs oplettend dat je anderen niet voor de voeten loopt. Met deze blik zal hij ook kijken naar voorstellen die op termijn in dit kader naar de VV zullen komen.

De heer Van Adrichem werd getriggerd door de opmerking dat het bedrijfsleven ook iets moet doen: de agrarische sector is verviervoudigd en doet dat met de helft van de energie.

De heer Nanninga vindt het niet goed om windmolens over te nemen in windpark de Grote Lucht; wat je overneemt voegt in wezen niets toe. Die energie is er al. Delfland zou wat hem betreft juist zelf iets moeten doen.

De heer Van Kasteren had nog een vraag gesteld over groen gas in relatie tot de uitstoot van CO₂. De heer Helsen antwoordt dat er een onderzoek loopt om de CO₂ op te vangen en te verkopen aan glastuinbouw en anderen. Daar is dus aandacht voor.

Mevrouw Hilders heeft nog geen antwoord gekregen op haar vraag naar het verschil in effect tussen de cijfers van 2018 ten opzichte van 2015. Dat antwoord mag wat haar betreft via het verzamelformulier. Ze vraagt of het klopt dat verkoop van groen gas niet meetelt. De beperking tot het beheersgebied moet eruit. Ze vraagt zich af waar het voor nodig is dat je eigenaar bent van een windmolen en wil windenergie vooralsnog vervangen door duurzame energie. Stroomvoorziening wordt in alle plannen als risico omschreven, daar moeten goede afspraken over komen. De RUD's zijn erin gerommeld en dat gebeurt wellicht ook met de RES-sen. De fractie Integer Liberaal kan niet akkoord gaan met het huidige stuk.

Beantwoording

Hoogheemraad Smits stelt dat je gemakkelijk een aantal aandelen kunt kopen in een windmolenpark, maar dat dit je niet ontslaat van de plicht om binnen de eigen organisatie dingen te doen om klimaatneutraliteit te bereiken. Het is te gemakkelijk om aandelencertificaten te kopen en zo het probleem af te kopen. Spreker benadrukt dat de participatie in de RES draait om elkaar enthousiasmeren.

De heer Helsen vult aan dat het de bedoeling van de energieneutraaldefinitie is om Delfland in beweging te krijgen, zodat de regio duurzamer wordt.

De heer Van den Berg is het hiermee eens, maar vindt gezien het feit dat het budget niet onbeperkt is dat Delfland moet doen wat het meeste oplevert.

De heer Hombergen denkt dat er nog uitgebreid gesproken moet worden over circulair watergebruik, want het zou beter kunnen zijn om water bij buurwaterschappen vandaan te halen.

De heer Van der Berg vraagt wat het college nu gaat doen met dit stuk, omdat er discussie bestaat over de definities. Hoogheemraad Smits antwoordt dat de definities verder worden uitgewerkt. Hij wil dit stuk graag doorgeleiden naar de VV van 20 december. Op het punt van de definities zal het voorstel worden uitgewerkt wat betreft energieneutraliteit.

De heer Nanninga hoopt dat erin komt dat men eerst in eigen gebied kijkt, maar niet blind is voor de rest.

De heer Van Boxmeer vindt nog steeds onduidelijk wat er gaat gebeuren.

03. Het niet activeren van uren van het Projectmanagementbureau

Mevrouw Hilders vraagt wat er precies aangepast wordt aan de nota activabeleid.

De heer Van Kasteren kan instemmen onder voorwaarde dat er kritisch gekeken wordt naar het punt van piekbelasting.

De heer Nanninga gaat akkoord.

De heer Van Boxmeer vraagt waarom er gedekt wordt vanuit de niet vrij besteedbare reserve.

De heer Van Adrichem heeft bij punt 2 van het besluit bezwaar tegen de passage over hogere kosten: kosten worden normaal gesproken altijd gemaakt, dus dit is niet hoger. Dat de dekking uit de niet vrij besteedbare reserve komt is bezwaarlijk, dit is oprekken van begroting.

De heer Kuijvenhoven vraagt of het beeld anders was geweest als de balansverkortings en dit besluit tegelijk waren geïmplementeerd. Hij vraagt naar het verschil in personeelslasten die genoemd worden op twee plaatsen van het stuk.

Mevrouw Dijkshoorn vraagt of duidelijk kan worden dat alle gevolgen van de balansverkortings zijn verwerkt en dat er niet steeds weer een nieuw voorstel nodig is.

De heer Van den Berg vraagt waarom het voorstel niet naar de rekeningcommissie is gegaan, terwijl juist de rekeningcommissie gevraagd had om de balansverkortings. Hij wil ook weten wat dit voorstel betekent voor de begroting van 2019.

De heer Hombergen zou het beter vinden om het stuk ter advies bij de rekeningcommissie voor te leggen en een paragraaf toe te voegen over de gevolgen voor de begroting. Hij vraagt of het verhaal ten aanzien van de piekbelasting hierdoor niet onnodig gecompliceerd wordt en of het geen perverse prikkel geeft met betrekking tot inhuur.

Beantwoording

Hoogheemraad Smits antwoordt dat de VV het eens was met de balansverkortings. Dit onderdeel van de balansverkortings bevat een nadeel: het leidt tot een lager begrotingssaldo, zonder dat dit invloed heeft op de jaarlijkse kasstroom. Op pagina 3 staat een overzicht van de verhoudingen. Je zou verder moeten kunnen kijken tot 2030, dan zou blijken dat er op de lange termijn een voordeel ontstaat. Het stuk is niet apart naar de rekeningcommissie gegaan omdat het in lijn was met het voorstel van de rekeningcommissie.

De heer Doerga vult aan dat alles wordt aangepast op toegerekende personeelskosten. Het verschil tussen de 4,6 miljoen euro op pagina 3 en de 4,1 miljoen die niet wordt geactiveerd, zit in 0,5 miljoen euro die is toegerekend aan de exploitatierekening die al begroot is en eraf gehaald. Dit gaat om dienstverlening aan andere sectoren. De 4,1 miljoen euro blijft over en wordt nu begroot. De piekbelasting heeft te maken met een extra opgave van Delfland.

Tweede termijn

De heer Van Kasteren stelt dat het niet-activeren zowel voor- als nadelen heeft. Spreker pleit ervoor het zuiver te houden, omdat het als algemeen bestuur bewerkelijk is om goed toezicht te houden. Dit kan betekenen dat er een begrotingswijziging nodig is. Spreker pleit ervoor om ook de piekbelasting gewoon via de exploitatie te dekken.

De heer Van Adrichem heeft er moeite mee dat er in vijf jaar 18 miljoen euro uit de reserve niet vrij besteedbaar wordt onttrokken. Er kan straks zomaar een miljoen meer staan.

De heer Van Boxmeer vraagt of alle middelen uit de Reserve niet vrij besteedbaar zijn gehaald. Hoogheemraad Smits bevestigt dit.

De heer Hombergen gaat mee met wat de heer Van Kasteren zei, hij zou graag een heldere lijn trekken ten aanzien van activering van de uren van het PMB.

Beantwoording

Hoogheemraad Smits neemt de opmerking van de heer Van Adrichem mee. Hij constateert een resterend bezwaar ten aanzien van de piekbelasting. Hij stelt voor het voorstel zoals het er nu ligt door te geleiden naar de VV. Het zou volgens hem 1 miljoen euro kosten als de wijziging wordt doorgevoerd.

Mevrouw Hilders verklaart dat ze zal tegenstemmen als het voorstel niet wordt gewijzigd.

Hoogheemraad Smits zegt toe het voorstel tot wijziging mee naar het college te nemen, maar zegt niet toe dat de wijziging ook wordt doorgevoerd.

Het stuk wordt als bespreekstuk doorgeleid naar VV.

04. Procedure behandeling begrotingswijziging 2019 en ontwerpbegroting 2020 Het Waterschapshuis

De heer Van den Berg merkt op dat hier hetzelfde probleem ontstaat als vorig jaar vanwege de procedure. Hij vraagt of er echt geen andere oplossing voor bestaat.

De heer Simon vindt het ook belangrijk om de procedurele orde goed te overwegen.

De heer Kuijvenhoven is er zeker van dat meer waterschappen met deze manieren tobben. Hij informeert naar wat het college met de zienswijzen heeft gedaan.

De heer Lont vraagt of het in de toekomst wellicht wel mogelijk is om met vergaderingen te schuiven?

De heer Van Kasteren gaat akkoord, maar sluit zich aan bij eerder gemaakte opmerkingen.

Mevrouw Hilders vraagt of er geen extra VV kan worden ingelast die wel met deze data rekening houdt.

Beantwoording

Hoogheemraad Smits vindt dat Het Waterschapshuis tegenwoordig goed functioneert. Het is een ingewikkelde organisatie. Het enige punt dat nog niet gemakkelijk loopt is de procedure waardoor van de planning & controldocumenten van Het Waterschapshuis, waarbij de VV niet helemaal goed tot haar recht komt. Spreker wil graag creativiteit inzetten om aan de wensen van de VV tegemoet te komen. Hij zal bij de directeur van Het Waterschapshuis aanklaarten welk belang de VV van Delfland hecht aan tijdige informatie voor bespreking in commissies en VV.

Het stuk wordt als hamerstuk doorgeleid naar de VV.

05. Kaderbrief 2020 GR Het Waterschapshuis

De heer Simon gebruikt dit stuk als inleiding bij het eerdere punt over de P&C-cyclus. Hij zou graag altijd het doel van de samenwerking voor ogen houden. Dit is een heldere vertaling van wat Delfland nodig heeft om met vertrouwen door te gaan.

De heer Kuijvenhoven vraagt of de instemming van het college gestoeld is op het feit dat het meerjarenplan op schema ligt.

Mevrouw Hilders ziet dat de brief in november 2018 is binnenkomen. Dat vindt ze laat, gezien de VV's in staat moeten zijn om via de kaderbrieven op de hoogte te blijven van alle beleidsontwikkelingen.

Het stuk wordt als hamerstuk doorgeleid naar de VV

06. Onderzoek motie doorlichting kosten watersysteem

Eerste termijn

Mevrouw Hilders vraagt of het klopt dat er weinig mogelijkheden zijn om de kosten van het watersysteem te beïnvloeden.

De heer Van Kasteren is blij dat er geen schokkende aanbevelingen worden gedaan door het onderzoeksbureau. Hij volgt de keuze van het college om bepaalde aanbevelingen wel en niet over te nemen.

De heer Lont krijgt de indruk dat het college serieus naar de aanbevelingen heeft gekeken.

De heer Nanninga vindt de brief van het college duidelijk. 24% is kennelijk te beïnvloeden. De financiering van muskusrattenbestrijding is ook een duidelijk verhaal. Spreker had grootse verwachtingen van besparingsmogelijkheden, maar vindt het wel een positieve uitkomst dat deze er niet in significante mate blijken te zijn. Hij vindt dat er prima voldaan is aan de motie.

De heer Van Adrichem is heel tevreden over het onderzoek en over het feit dat het college een aantal punten overneemt.

De heer Simon vindt het deze keer niet gaan over een gemeenschappelijke regeling maar over een gemene regeling. Er wordt gesproken over de 'verwijdering' van tweehonderd muskusratten en wat dat het waterschap in euro's kost. Spreker vindt dat je als waterschap helder moet hebben wat je doelen zijn. Het gaat over gemeenschappelijke strategie en solidariteit. Dierenleed als gemeenschappelijke strategie vindt hij een slechte doelstelling. Daarnaast betaalt het waterschap veel geld aan andere partijen om onnodig dierenleed te veroorzaken. Spreker vraagt om het rapport juist op dit punt wel over te nemen; het kost veel geld en er zijn ook veel bijvangsten. Spreker is van mening dat het herstellen van muskusrattenschade gewoon in het onderhoud kan worden meegenomen.

Mevrouw Dijkshoorn vindt duidelijk blijken wat wel en niet te beïnvloeden is. Er is veel op ingezet en Delfland mag blij zijn dat het wat muskusratten betreft niet de Krimpenervaard is, waar men bijna struikelt over de muskusratten. Spreekster vindt niet dat de aanbeveling over de muskusratten moet worden overgenomen, anders loop je zo achter de feiten aan.

De heer Van den Berg vindt het een prima rapport en ziet geen verrassende conclusies. Hij kan zich in de standpunten van het college vinden.

De heer Fekkes vindt het ook een uitstekend en geruststellend rapport. Hij heeft er vertrouwen in dat de VV voldoende is geïnformeerd.

De heer Hombergen gaat niet mee in de jubelstemming. Hij had verwacht dat het watersysteem goed zou worden doorgelicht. Dit rapport toont dat de onderzoeksopdracht telkens is vernauwd, totdat enkel het zoeken naar besparingsmogelijkheden op termijn overbleef. De vraag is hoe men omgaat met personeelslasten en de interactie daartussen. Er is niet gekeken naar de techniek van het watersystemen, enkel naar ingesloten mechanismen. Er is niet goed gekeken naar de watersysteemtaak en er zit een cirkelredenering in de aanpak. De KPI van zero-based-budgetting is niet zo precies dat de begrotingsstructuur eraan kan worden gekoppeld. Aan de hand van de beleidsdoelen kan strakker worden begroot. Doelen kunnen nu in de lucht blijven hangen. Het rapport is volgens spreker niet zoals bedoeld.

De heer Kuijvenhoven onderschrijft de collegevisie.

Beantwoording

Hoogheemraad Smits verklaart dat het college vrij uitgebreid over het rapport heeft gesproken. Er wordt een aanbeveling gedaan op het gebied van de KPI's, zoals zero-based-budgetting. De uitkomsten duiden erop dat er de afgelopen jaren forse slagen zijn gemaakt. De echt beïnvloedbare kosten vormen maar een kwart van het totaal. De muskusratten liggen gevoelig, aanpak daarvan is noodzakelijk voor de kwaliteit van de dijken. Op dit punt kwam Delfland er juist vrij positief uit. Spreker is blij met de uitkomsten van het rapport. Op de uitgaven kan niet extra worden bezuinigd.

Het stuk wordt als hamerstuk doorgeleid naar de VV

4. H. Hamerstukken

5. Ingekomen stukken

01. Rapportage Prestatieovereenkomst 3e kwartaal 2018 RBG

Mevrouw Alferink vindt de rapportage op zich goed. Ze wil graag met de VV delen dat tegelijk met de behandeling van dit rapport een rapport verscheen van de GGD Haaglanden, waarin staat dat 26% van de gezinnen in krachtwijken onvoldoende gezond voedsel kan kopen. Dat staat in schril contrast met deze rapportage, die lijkt te zeggen dat het wel meevalt met de schrijnende gevallen. Spreekster krijgt daardoor de indruk dat het een soort schijnrapportage is. Ze hoopt dat er in de rapportage van het vierde kwartaal meer duidelijkheid komt over 2015, 2016 en 2017.

De heer Fekkes onderschrijft het probleem dat de PvdA net aanstipte. Ook 50PLUS heeft al aandacht gevraagd voor een rapport van het Nibud over koopkracht van minima. Voor een groot aantal mensen gaat het niet beter. Spreker maakt zich ondertussen zorgen over de grote hoeveelheid bedrijfjes die op no-cure-no-paybasis bezwaren indienen voor mensen, en waarbij het verleidelijk is om zo veel mogelijk in te dienen en te hopen op termijnoverschrijdingen.

Beantwoording

Hoogheemraad Smits heeft het rapport van GGD Haaglanden ook gelezen. Er wordt inderdaad veel gebruikgemaakt van voedselbanken. Gelukkig zijn er organisaties als voedselbanken en kerken. Toch is het beleid van de RBG zorgvuldig. De RBG levert maatwerk en dat maatwerk heeft geleid tot de onderkenning van achttien schrijnende gevallen. De RBG heeft hier veel aan gedaan. De ombudsman heeft geconstateerd dat de RBG dit goed doet, en beveelt de aanpak aan. Er is inmiddels een wet die organisaties als de RBG verplicht in te zetten op begeleiding, zodat er geen schuldstapeling ontstaat. Spreker is zelf voorzitter geweest van de stichting sociale fondsen in Den Haag, waar veel geld in omgaat. Er zijn inderdaad allerlei bureautjes ontstaan in dit soort branches.

De heer Van Adrichem stelt voor om maatschappelijke instanties die deze mensen ondersteunen eens een compliment te geven.

De heer Nanninga herinnert de voorzitter aan de toezegging om te evalueren.

De rapportage wordt voor kennisgeving aangenomen.

02. Reactie van VBNE en LTO voortgang besluitvorming rond het voorstel van het Uniebestuur over de aanpassing van het belastingstelsel

Mevrouw Hilders heeft de reactie meegenomen en er een standpunt over ingenomen. Ze vraagt of het standpunt al bij de Unie is ingebracht.

Hoogheemraad Smits stelt dat de belastingherziening een complex vraagstuk is. Alle reacties vanuit LTO worden heel serieus genomen.

6. Rondvraag en sluiting

De heer Hombbergen complimenteert de heer Smits voor zijn evenwichtige voorzitterschap, ondanks zijn verschillende petten in deze commissie.

De heer Fekkes vraagt of Delfland een collectieve ziektekostenverzekering heeft, omdat deze zelden gunstig zijn. De secretaris bevestigt dit.

Mevrouw Hilders vraagt naar het beleid voor ingekomen stukken. Ze zijn nu niet allemaal ontsloten en ze heeft de indruk dat er veel meer binnenkomt dan de VV kan zien.

De secretaris antwoordt dat alle stukken geadresseerd aan de VV in iBabs worden ontsloten onder het kopje VV-stukken. Er bestaat ook een mogelijkheid om de agendacommissie te vragen bepaalde stukken als ingekomen stuk te agenderen.

De voorzitter sluit de vergadering om 11.44 uur.

Aldus vastgesteld in de vergadering van de commissie Bestuur, Organisatie en Bedrijfsvoering d.d. 29 januari 2019.

De voorzitter,

De secretaris,

dhr. drs. M. Smits, hoogheemraad

mevr. mr. A.J. Buisman

Overzichtslijst van de toezeggingen, gedaan aan de commissie Bestuur, Organisatie en Bedrijfsvoering, t.b.v. de bijeenkomst van de commissie op 29 januari 2019

Nr	Cie d.d.	Toezegging	Actiehouder	Stand van zaken	Streefdatum afronding
1	28-11-2017	05.02 Relatie waterschappen en MRDH Antwoord formuleren op de vraag of het mogelijk is dat Delfland toetreedt tot het bestuur van MRDH.	K. Paalvast	Afgedaan: In uitvoering. Het is duidelijk dat de waterschappen niet toetreden tot het bestuur van MRDH. Wel is afgesproken 1x pj bestuurlijk overleg te voeren. Delfland voert dit namens 4 waterschappen.	
2	19-06-2018	04.B.01 Kadernota Bij commissie BOB terugkomen met een analyse op achtergronden toegenomen ziekteverzuim.	L. van Slooten	Afgedaan: Analyse is in voorbereiding en zal binnenkort aan de commissie worden toegezonden.	29 januari 2019 (cie. Bob)
3	06-09-2018	05.07 Beantwoording schriftelijke vragen PvdA over schuldenstapeling Het college zal in kaart brengen hoe groot het probleem is en welke aantallen mensen met schulden-sanering te maken hebben.	B. de Haan	In uitvoering	D&H 19 februari wordt beantwoording van de aanvullende vragen vastgesteld (Oorspronkelijke vragen+antwoorden waren in cie. BOB 4 september 2018 geagendeerd)
4	06-11-2018	02. Vaststellen notulen van de vergadering van 4 september 2018, inclusief toezeggingenlijst Zodra vragen van VV-lid Nanninga zijn ontvangen over de effecten van de wijziging van de WOZ-waarden, demografische ontwikkeling en woningbouwontwikkeling zullen deze worden beantwoord.	B. de Haan	Vragen zijn 22 november ontvangen en worden binnen 30 dagen beantwoord.	Beantwoording wordt in D&H 5 februari vastgesteld.
5	06-11-2018	B.09. Aangepast voorstel wijziging belastingstelsel waterschappen B.10a. Voorstellen Unie aanpassing belastingstelsel en standpuntbepaling Delfland B.10b Brief van Ver v bos- en natuurterreineige-	C. Cuypers	Bevindingen worden op 29 januari 2019 mondeling ingebracht in cie BOB.	29 januari 2019 (cie. Bob)

Nr	Cie d.d.	Toezegging	Actiehouder	Stand van zaken	Streefdatum afronding
		naren, betreft: Reactie op de voorstellen Bestuur UvW voor aanpassing belastingstelsel waterschappen, onderdeel watersysteemheffing Suggestie van enkele VV-leden om zuiveringsheffing te koppelen aan watergebruik mee terugnemen naar het college, om uit te zoeken wat de mogelijkheden en risico's zijn en de wenselijkheid om nader onderzoek te doen. Hierop terugkomen tijdens de komende commissie BOB.			
6	04-12-2018	04.B.01 Bestuurlijke P&C-cyclus 2019 Aangepaste cyclus is akkoord voor 2019 in verband met verkiezingsjaar; Daarna evalueren voor volgende jaren, inclusief de wijze waarop wordt gerapporteerd over afwijkingen, PI's en de mogelijkheden om in het voorjaar in plaats van een Kadernota een 'kaderdebat' te voeren in de VV.	C.Cuypers	Wordt meegenomen in de voorbereiding van het VV-voorstel Bestuurlijke P&C-cyclus 2020 (te behandelen in VV december 2019)	December 2019
7	04-12-2018	04.B.02 Energiestrategie Delfland en haalbaarheidsstudie zonnepanelen Informatieve brief aan de VV over RES voorbereiden	O. Helsen	Afgedaan: brief staat op de agenda	
8	04-12-2018	04.B.02 Energiestrategie Delfland en haalbaarheidsstudie zonnepanelen Brief Democratisch Energie-initiatief agenderen in commissie BOB op 29-01-2019	H. Fobler / L. Leemborg	Afgedaan: staat op de agenda	
9	04-12-2018	04.B.04 Procedure behandeling begrotingswijziging 2019 en ontwerpbegroting 2020 Het Waterschapshuis Met directeur van het Waterschapshuis afstemming plegen of P&C-stukken van HWH voldoende tijdig beschikbaar kunnen komen om deze in commissie en VV te kunnen agenderen.	G. Gelling	Afgedaan: De stukken worden altijd tijdig en in een vaste periode beschikbaar gesteld. Het past alleen niet in het vergaderschema van Delfland. HWH heeft met 21 waterschappen te maken en het is daarom lastig om de zienswijzeprocedu-	

Nr	Cie d.d.	Toezegging	Actiehouder	Stand van zaken	Streefdatum afronding
				re passend te maken voor de bestuurlijke agenda's van alle waterschappen. Daarom is voor een vaste periode gekozen aan het begin van het jaar.	

Afgedaan sinds vergadering commissie Bestuur, Organisatie en Bedrijfsvoering 4 december 2018

Nr	Cie d.d.	Toezegging	Actiehouder	Stand van zaken	Streefdatum afronding
1	05-09-2017	04.B.01 Burap 2017 Begin volgend jaar in informatieve VV personeelsontwikkelingen inclusief arbeidsproblematiek agenderen in informatieve VV	L. van Slooten	Afgedaan: informatieve VV in 2018.	
2	31-10-2017	04.B.01 Begroting 2018 VV in een later stadium informeren over digitale volwassenheid.	D. Konings	Afgedaan: In voorbereiding voor de informatieve VV op 15 januari 2019	
3	24-04-2018	03. Mededelingen In de VV van 17 mei melden wanneer de schriftelijke beantwoording wordt verwacht van de vragen in de PPS-brief PvdA	H. Fobler	Afgedaan: Brief in map VV stukken en op agenda commissie	
4	24-04-2018	05.02 Brief van ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties over de Basisregistratie Ondergrond Informatievoorziening aan de VV over de ontwikkelingen op het terrein van informatievoorziening, basisregistraties, etc. met consequenties voor Delfland qua kosten en capaciteit in algemene zin.	D. Konings	Afgedaan: In voorbereiding voor de informatieve VV op 15 januari 2019	15 januari 2019

Nr	Cie d.d.	Toezegging	Actiehouder	Stand van zaken	Streefdatum afronding
5	24-04-2018	05.15 Brief aan leden commissie BOB over begrotingswijziging 2018 en ontwerpbegroting 2019 HWH De heer Smits, directeur van HWH, uitnodigen voor een bijeenkomst om een toelichting aan de VV te geven op de ontwikkelingen in HWH.	D. Konings	Afgedaan: In voorbereiding voor de informatieve VV op 15 januari 2019	15 januari 2019
6	19-06-2018	04.B.01 Kadernota Op verzoek van de heer Schouffoer zullen er heldere afspraken worden gemaakt voor het borgen van de vertrouwelijkheid van vertrouwelijke stukken.	H. Fobler i.s.m. JVI	Afgedaan: wordt opgenomen in inwerkprogramma van VV	
7	19-06-2018	04.B.01 Kadernota Rekeningcommissie consulteren naar aanleiding van de vraag of het aantal momenten dat de VV de P&C-cyclus bespreekt kan worden teruggebracht. Ten behoeve van hierboven vermeld voorstel een ambtelijk advies opstellen.	R. Janssen C. Cuypers	Afgedaan: Dit zal in de Rekeningcommissie dit najaar worden besproken: Gesprek heeft in november plaatsgevonden. Afgedaan: Advies is in voorbereiding en wordt ingebracht in 1 van de eerstvolgende vergaderingen van de Rekening commissie.	
8	06-09-2018	04.B.03 Voorstellen Unie aanpassing belastingstelsel en standpuntbepaling Handreiking Unie over verfijning kostentoedeling gebouwd en ongebouwd zo spoedig mogelijk aan de VV toezenden.	B.de Haan	Afgedaan voorafgaand aan VV in september.	
9	06-09-2018	04.B.05 Organisatieverordening De VV zal via informatieve VV's en commissie BOB-vergaderingen worden geïnformeerd over de voortgang met de beoogde organisatieverandering.	P.C. Janssen	Afgedaan: informatieve VV heeft plaatsgevonden op 27 november 2018	
10	06-11-2018	03. Mededelingen Informatie uit informele bijeenkomst bestuurders Aquon over toekomstige ontwikkelingen toesturen aan VV	R. Janssen	Afgedaan	
11	06-11-2018	B.01 Najaarsbrief 2018 Brief aan VV met toelichting op de extra inzet in	B. de Haan	Afgedaan: Voor programma A geldt dat naast de normale	

Nr	Cie d.d.	Toezegging	Actiehouder	Stand van zaken	Streefdatum afronding
		2018 voor achtergebleven investeringen in 2017 plus de effecten daarvan op de realisatie in 2018.		programmadynamiek met versnellingen en vertragingen concreet voor 500k€ werk is uitgevoerd dat in 2017 was gepland. Dit heeft niet geleid tot vertraging in het werk voor 2018. Netto verwachten we ordegrrootte 800 k€ hoger uit te komen dan begroting. Inmiddels zijn voor Programma C de vanuit 2017 doorgeschoven investeringen, zoals naast veel afrondende werkzaamheden ook bijvoorbeeld de bijdrage aan de gemeente Westland voor de realisatie van het maatregelenpakket Van Rijnstraat, voor het grootste deel verricht en tevens hebben zich bij een aantal projecten versnelingen voorgedaan zoals het groot onderhoud van Gemalen. Netto levert dit, zoals het er nu naar uitziet, een toename op van 1000k voor 2018.	
12	06-11-2018	B.03 Begroting 2019 en Meerjarenraming 2020 - 2023 - Het stuk over de doorlichting van de watersys-	T.R.J. Janssen	Afgedaan: stuk is geagendeerd.	

Nr	Cie d.d.	Toezegging	Actiehouder	Stand van zaken	Streefdatum afronding
		teemheffing wordt alsnog voor commissie BOB geagendeerd; - Reactie opstellen op het Democratisch energie-initiatief. Samenvoegen met de Energie Strategie die in de volgende commissie BOB (4 dec) en de VV (20 dec)	Bongaards	Delfland heeft kennisgenomen van het manifest van "het democratisch energie-initiatief". In de commissie BOB van 4 december ligt de Energie Strategie Delfland voor. Deze strategie geeft invulling aan de vraag hoe Delfland energie neutraal gaat worden, zoals verzocht in de motie Energie Neutraal, welke door de VV is aangenomen.	4 december 2019 (cie. Bob)
13	28-11-2017	05.03 Brief calamiteiten Commandeurspolder / Maassluis Poging doen tot leveren van overzicht met alle recente incidenten met vissen.	M. Brandt	Afgedaan: conform besproken in cie BOB 4 december 2018	

Commissie Bestuur, organisatie en bedrijfsvoering

Dossiernummer	983
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	29 januari 2019
Agendapunt	04.B.01
Omschrijving	Nota activabeleid

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Bestuur, organisatie en bedrijfsvoering	29 januari 2019

Voorgesteld besluit

1. De (geactualiseerde) nota Activabeleid 2018 vast te stellen, met terugwerkende kracht vanaf 1 januari 2018;
2. Gelijktijdig buitenwerking te stellen het nog in werking zijnde investeringsdeel van de nota Investerings- en Activabeleid (IAB), kenmerk 812577, vastgesteld op 20 december 2012;
3. Gelijktijdig buitenwerking te stellen de nota Activabeleid 2017, kenmerk 1287103, vastgesteld op 17 november 2016;
4. Kennis te nemen van de uitvoeringsregels investeringsproces.

Gevraagd besluit VV:

1. De (geactualiseerde) nota Activabeleid 2018 vast te stellen, met terugwerkende kracht vanaf 1 januari 2018;
2. Gelijktijdig buitenwerking te stellen het nog in werking zijnde investeringsdeel van de nota Investerings- en Activabeleid (IAB), kenmerk 812577, vastgesteld op 20 december 2012;
3. Gelijktijdig buitenwerking te stellen de nota Activabeleid 2017, kenmerk 1287103, vastgesteld op 17 november 2016;
4. Kennis te nemen van de uitvoeringsregels investeringsproces.

1. Probleemstelling – context

Op 15 februari 2018 heeft de verenigde vergadering het bestuursvoorstel "Balansverkorting: exploitatie en kasstroom meer in lijn" vastgesteld. Naar aanleiding hiervan worden met ingang van 1 januari 2018 immateriële activa en bouwrente niet meer geactiveerd, maar direct ten laste van het exploitatieresultaat verantwoord.

In lijn met het bestuursvoorstel "Balansverkorting: exploitatie en kasstroom meer in lijn", is op 20 december 2018 door de verenigde vergadering besloten om de aan investeringsprojecten toegerekende personeelskosten niet langer te activeren en deze ten laste te brengen van de exploitatiebegroting.

Door bovenstaande wijzigingen is actualisatie van de nota Activabeleid 2017 noodzakelijk. Actualisatie is verder nodig vanwege de invoering van het (nieuwe) financieel systeem Prosa.

In het kader van administratieve eenvoud wordt voorgesteld om het nog in werking zijnde investeringsdeel van de nota Investerings- en Activabeleid (IAB) te laten vervallen. De nota Investeringsbeleid is niet wettelijk verplicht en alle noodzakelijke beleidskaders ten aanzien van het investeringen zijn reeds in de vigerende verordening Beleids- en Verantwoordingsfunctie Delfland 2017 opgenomen.

2. Beoogd effect

Een vastgestelde nota Activabeleid 2018 waarin het actuele beleid ten aanzien van activa is opgenomen.

3. Kernboodschap

Met terugwerkende kracht is vanaf 1 januari 2018 een geactualiseerde nota Activabeleid 2018 van kracht die voldoet aan de geldende wet- en regelgeving en waarin eerdere door de verenigde vergadering vastgestelde beleidswijzigingen zijn doorgevoerd. De uitvoeringsregels voor het investeringsproces zijn hierop ook aangepast.

4. Historie - eerdere besluitvorming

- Nota Investerings- en Activabeleid (IAB), vastgesteld in VV van 20 december 2012;
- Nota Activabeleid 2017, vastgesteld in de VV van 17 november 2016;
- Verordening Beleids- en verantwoordingsfunctie Delfland 2017;
- Uitvoeringsregels nota Investerings- en Activabeleid, vastgesteld door het DMT op 28 mei 2014.

5. Regelgeving en Beleid

- Waterschapswet artikel 108 en 109;
- Waterschapsbesluit;
- Verordening Beleids- en verantwoordingsfunctie Delfland 2017, artikel 13.

6. Financiën

De voorliggende besluiten hebben geen financiële consequenties. Het gaat om actualisatie van beleid op basis van eerder door de verenigde vergadering genomen besluiten. Bij die eerdere besluitvorming zijn de financiële consequenties beschreven en afgewogen.

7. Duurzaamheid

Niet van toepassing.

8. Organisatorische en personele consequenties

Niet van toepassing.

9. OR/GO

Niet van toepassing.

10. Risico- en beheersmaatregelen

Niet van toepassing.

11. Communicatie (in- en extern)

Niet van toepassing.

12. Bekendmaking en vervolgprocedure

De nota Activabeleid 2018 zal, nadat deze is vastgesteld door de VV, worden bekend gemaakt in het Waterschapsblad en worden gepubliceerd in het Algemeen Management Handboek (AMH) van Delfland.

13. Bevoegd orgaan

De verenigde vergadering heeft het budgetrecht en is op grond hiervan bevoegd om de nota Activabeleid vast te stellen, op basis van artikel 108 van de Waterschapswet.

14. Toelichting

Het beleid ten aanzien van de activering van immateriële activa en toegerekende rente in de bestaande nota Activabeleid 2017 is niet meer actueel door de besluitvorming over de "balansverkorting: exploitatie en kasstroom meer in lijn" op 15 februari 2018. De besluitvorming ten aanzien van het niet langer activeren van aan investeringsprojecten toegerekende personeelskosten leidt ook tot het actualiseren van de bestaande nota Activabeleid.

De doorgevoerde wijzingen ten opzichte van de nota Activabeleid 2017 betreffen:

1. Het niet meer activeren van immateriële activa;
2. Het niet meer activeren van toegerekende rente;
3. Het niet meer activeren van aan investeringsprojecten toegerekende personeelskosten;
4. Het vervallen van de bijlage 'Beslisboom bijdrage aan activa van derden';
5. Het opnemen van de criteria voor het mogelijk activeren van bijdragen in activa van derden, waarbij sprake is van economisch eigendom.

Door de invoering van het financieel systeem Prosa per 1 januari 2018 zijn wijzigingen doorgevoerd die het beleid in de bestaande nota Activabeleid raken:

6. De kosten van nazorg worden geactiveerd en niet meer ten laste van de exploitatie gebracht;

Daarnaast zijn de volgende onderwerpen in de nota Activabeleid scherper geformuleerd en/of toegevoegd:

7. Erfpacht
8. Levensduurverlengende investeringen

Op 8 januari 2019 heeft D&H de uitvoeringsregels Investeringsproces vastgesteld, onder gelijktijdige buitenwerkingstelling van de uitvoeringsregels nota Investerings- en Activabeleid uit 2014, van toepassing zijnde op de nota Investerings- en Activabeleid (IAB) uit 2012. De uitvoeringsregels investeringsproces zijn ter informatie als bijlage opgenomen.

15. Bijlagen

1. Nota activabeleid 2018;
2. Uitvoeringsregels investeringsproces.
3. Tabel wijzingen ten opzichte van nota Activabeleid 2017;

Dossiernummer : 983
Vergaderdatum : 14 februari 2019

De Verenigde Vergadering van Delfland,

op voordracht van dijkgraaf en hoogheemraden van 8 januari 2019, dossiernummer 983;

gelezen het positieve advies van de commissie Bestuur, organisatie en bedrijfsvoering,

overwegende dat:

- Het beschreven beleid in de bestaande nota Activabeleid 2017 niet meer actueel is door de besluitvorming over de 'balansverkorting' op 15 februari 2018, de invoering van het nieuwe financieel systeem en besluitvorming ten aanzien van het niet langer activeren van toegerekende interne personeelskosten;
- Het beschreven investeringsbeleid in (het nog in werking zijnde investeringsdeel van) de nota IAB in de verordening beleids- en verantwoordingsfunctie Delfland 2017 is opgenomen en niet wettelijk verplicht is;

Gelet op:

- artikel 77 van de Waterschapswet (bij VV-voorstellen);
- alle andere relevante wetgeving (zoals Waterschapsbesluit)

Besluit:

1. De (geactualiseerde) nota Activabeleid 2018 vast te stellen, met terugwerkende kracht vanaf 1 januari 2018;
2. Gelijktijdig buitenwerking te stellen het nog in werking zijnde investeringsdeel van de nota Investerings- en Activabeleid (IAB), kenmerk 812577, vastgesteld op 20 december 2012;
3. Gelijktijdig buitenwerking te stellen de nota Activabeleid 2017, kenmerk 1287103, vastgesteld op 17 november 2016;
4. Kennis te nemen van de uitvoeringsregels investeringsproces.

Aldus besloten in de openbare vergadering van 14 februari 2019

De Verenigde Vergadering voornoemd,

de Secretaris,

de Voorzitter,

ir. P.C. Janssen

dr. P.H.W.M. Daverveldt

Hoogheemraadschap van Delfland

Uitvoeringsregels investeringsproces

Versie D&H 8 januari 2019
Hoogheemraadschap van Delfland
Sector Bedrijfsvoering/ team Financiën

Inhoud

1. Inleiding	5
2. Van investeringsbeleid naar investeringsproces.....	5
2.1 Definitie investering	6
2.2 Relatie tussen fasering Investeringsplan en kredietvorm	6
2.3 Projectfasen en kredietvormen.....	6
2.3.1 Onderzoeksfase en onderzoekskrediet	6
2.3.2 Ontwerpfase en ontwerp krediet	7
2.3.3 Uitvoerings- en nazorgfase en uitvoeringskrediet	7
2.3.4 Uniforme Administratieve Voorwaarden voor Geïntegreerde Contractvormen (UAV-GC)	7
2.3.4.1 Besluitvormingsproces UAV-GC	7
2.3.4.2 Gecombineerde ontwerp- en uitvoeringsfase en gecombineerd ontwerp- en uitvoeringskrediet.....	7
2.3.5 Standaardsystematiek voor Kostenramingen (SSK)-methodiek.....	8
2.3.5.1 Investeringsplan en ontwerp krediet.....	8
2.3.5.2 Investeringsplan en uitvoeringskrediet.....	8
2.3.5.4 Toelichting afwijken SSK-raming	8
2.4 Post 'Project Onvoorzien'	9
2.4.1. Werkwijze post 'project onvoorzien'	9
2.5 Besluitvorming investeringsplannen	9
2.5.1 Algemene regels.....	9
2.5.2 Scopewijzigingen	10
2.5.3 Aandachtspunten bij het opstellen van een investeringsvoorstel	10
2.6 Investeringsplan: verloop en afloop	10
2.6.1 Fasedocumenten	10
2.6.2 Investeringsplan: aanbesteding voor- of nadelen bij investeringen	10
2.6.3 Aangaan verplichting	11
2.6.4 Overschrijding op geraamde uitgaven en inkomsten investeringsplan	11
2.6.5 Termijn beschikbaarheid investeringsplan en kredieten	11
2.6.6 Besluit stopzetten project	11
Bijlage 1. Begrippenlijst – definities	11
Bijlage 2. Uitvoeringsregels investeringsproces: toelichtingen en formats	14
B 2.3.1 Onderzoeksfase en –onderzoekskrediet	15
B 2.4.2 Werkwijze post 'project onvoorzien'	15
B 2.5 Besluitvorming investeringsprojecten	16
Bijlage 3: overzicht financiering- & projectfaseringen	18

1. Inleiding

De uitvoeringsregels nota IAB, die van toepassing zijn op het beleid in de op 20 december 2012 door de Verenigde Vergadering (VV) vastgestelde Nota Investerings- en Activabeleid(I&A), zijn geactualiseerd naar aanleiding van:

De verhoging van de activeringsgrens van € 50.000,- naar 100.000,-
De vaststelling van de geactualiseerde nota activa beleid 2018;
Het laten vervallen van het nog in werking zijnde deel van de nota IAB (te weten het investeringsbeleid);
De invoering van het financieel systeem Prosa (nazorg onderdeel van de investering).

Het besluit om toegerekende personeelskosten niet meer te activeren.

Naast inhoudelijke actualisatie heeft een wijziging van de benaming plaatsgevonden, namelijk van uitvoeringsregels nota IAB naar Uitvoeringsregels investeringsproces.

Op basis van artikel 108 van de Waterschapswet heeft Delfland de Verordening beleids- en verantwoordingsfunctie Delfland vastgesteld. Deze verordening heeft betrekking op het financieel beleid, het financieel beheer en de financiële organisatie van Delfland. Voorliggende Uitvoeringsregels investeringsproces zijn een uitwerking van artikel 7 en artikel 24 lid h van de Verordening beleids- en verantwoordingsfunctie en behandelen de uitwerking van het investeringsproces.

De "Uitvoeringsregels investerings- en activabeleid (versie mei 2014)" komen te vervallen, na vaststelling van de Uitvoeringsregels investeringsproces 2018 door het college, met terugwerkende kracht vanaf 1 januari 2018.

Opbouw Uitvoeringsregels investeringsproces

De opbouw van deze Uitvoeringsregels investeringsproces is als volgt. In hoofdstuk 2 worden de definitie van een investering en de diverse stappen in het investeringsproces behandeld.

In bijlage 1, Begrippenlijst, is een lijst opgenomen met de definities van de in dit document gehanteerde begrippen.

In de bijlage 2, Uitvoeringsregels investeringsproces: toelichtingen en formats, worden toelichtingen, formats, procesbeschrijvingen en andere voor het proces relevante documenten opgenomen.

In bijlage 3 wordt het overzicht financierings- & projectfaseringen weergegeven.

2. Van investeringsbeleid naar investeringsproces

De kaders die van toepassing zijn binnen het investeringsproces zijn als volgt:

- a.)** het beschikbaar stellen en intrekken van kredieten valt binnen het budgetrecht dat toebehoort aan de VV;
- b.)** er bestaan drie soorten krediet: onderzoeks-, ontwerp-, en uitvoeringskrediet;
- c.** De VV heeft een bedrag beschikbaar gesteld aan D&H om voorschotten voor onderzoekskrediet uit te verlenen. D&H heeft de bevoegdheid hiervoor gemandateerd aan de SD.
- d.)** het onderzoekskrediet, ontwerp krediet en het uitvoeringskrediet worden in twee stappen door de VV beschikbaar gesteld, tenzij het UAV-gc betreft, want dan wordt in één keer een combinatiekrediet aangevraagd (combinatie van ontwerp- en uitvoeringskrediet);

e.) de post project onvoorzien, zoals opgenomen in de Standaardssystematiek voor Kostenramingen (SSK)- raming, wordt centraal voor alle "investeringsplannen" ingesteld.

2.1 Definitie investering

Investering:

Onder investeren wordt verstaan: het vastleggen van vermogen in objecten, waarvan het nut zich over meerdere jaren uitstrekt.

Criteria vaststellen investeringsplan(IP) en aanvragen krediet:

- Voor investeringen groter dan € 100.000 (inclusief btw) moet een investeringsplan vastgesteld worden door de VV. Op basis van het vastgestelde IP wordt bij de VV een ontwerp- en/of uitvoeringskrediet aangevraagd;
- Investeringsplan hebben een ondergrens van € 100.000 (inclusief btw). Uitgaven tot dit bedrag worden niet geactiveerd maar rechtstreeks ten laste van de exploitatie gebracht van het lopende boekjaar.
- Een aangevraagd krediet kan niet hoger zijn dan het IP minus de post project onvoorzien.

2.2 Relatie tussen fasering Investeringsplan en kredietvorm

Delfland kent ten aanzien van de investeringsprojecten de volgende fasen: onderzoeksfase, ontwerpfasen, uitvoeringsfase en nazorgfase. Deze fasen worden gedekt door de volgende kredietvormen: onderzoekskrediet, ontwerp-krediet en uitvoeringskrediet. De nazorg wordt gedekt uit het uitvoeringskrediet. Voor de ontwerp- en uitvoeringsfase moet eerst een IP worden vastgesteld door de VV, voordat krediet kan worden aangevraagd.

In bijlage 3 zijn de fasen en bijbehorende kredietvormen weergegeven.

2.3 Projectfasen en kredietvormen

De dekking van projecten vindt als volgt plaats.

2.3.1 Onderzoeksfase en onderzoekskrediet

De onderzoeksfase wordt gevormd door de projectfasen initiatie en definitie. De onderzoeksfase leidt tot een Schetsontwerp (SO). Bij het schetsontwerp wordt een SSK-raming opgesteld.

Voor de definitiefase wordt door de secretaris-directeur(SD) een voorschot verstrekt uit het daarvoor door de VV gereserveerde 'algemeen onderzoekskrediet' dat dient als 'onderzoekskrediet'. De SD is daarvoor gemandateerd.

Aangezien de aanvraag van het krediet altijd via de VV verloopt, wordt dit voorschot later als krediet aangevraagd bij de VV en dan teruggestort. (Zie bijlage 2 paragraaf B.2.3.1 voor format en instructies). Dit is alleen anders als het onderzoek niet tot een investeringsvoorstel leidt, dan komt het voorgeschoten bedrag ten laste van de exploitatie en kan op die manier worden teruggeboekt naar het 'algemeen onderzoekskrediet'.

Aan de hand van een Inkoopstrategie die tijdens de onderzoeksfase wordt bepaald, wordt de voorgenomen aanbestedingswijze van het project/werk vastgesteld. Dit houdt in dat kan worden gekozen een project/werk met een Rationalisatie en Automatisering Grond-, Water- en Wegenbouw (RAW) -bestek aan te besteden en te voorzien van een IP en apart ontwerp- en vervolgens uitvoeringskrediet. Als alternatief kan gekozen worden voor een gecombineerde aanbesteding van ontwerp en uitvoering (UAV-gc). Dit vraagt een gecombineerd krediet (ontwerp en uitvoering). (Zie verder paragraaf 2.3.4).

Leidt het onderzoek tot een investeringsproject dan wordt de VV gevraagd krediet voor de ontwerp- en/of uitvoeringsfase beschikbaar te stellen, waarbij ten laste van dat investeringskrediet ook de kosten van het onderzoek worden gebracht. Indien de VV het besluit neemt de voorgenomen investering niet door te zetten dan komen de kosten van het onderzoek ten laste van de exploitatie.

De raming aan het einde van de onderzoeksfase vormt de basis van het ontwerp krediet ten behoeve van de ontwerp fase.

2.3.2 Ontwerpfase en ontwerp krediet

De ontwerp fase wordt gevormd door de projectfasen Voorontwerp (VO), Definitief Ontwerp (DO) en Bestek. Als uit de onderzoeksfase blijkt dat het investeringsproject verder zal worden uitgevoerd en tot een ontwerp en/of tot uitvoering gaat leiden, wordt aan de VV ter vaststelling een investeringsvoorstel aangeboden met daarbij een investeringsplan en een ontwerp krediet voor het uitvoeren van de fasen voorontwerp, definitief ontwerp en bestek.

Bij het IP en ontwerp krediet wordt ter onderbouwing een Standaardsystematiek voor Kostenramingen (SSK)- raming (inclusief voorblad) als vertrouwelijke bijlage gevoegd. De kosten van de ontwerp fase worden gedekt uit het ontwerp krediet. In de ontwerp fase worden de planning en de risicoanalyse geactualiseerd en een SSK-raming opgesteld voor de uitvoeringsfase, ten behoeve van de aanvraag uitvoeringskrediet.

Indien gebruik is gemaakt van een voorafgaand onderzoekskrediet, dienen de gemaakte onderzoekskosten in het aangevraagde ontwerp krediet te worden meegenomen. Het onderzoekskrediet vloeit terug in het Algemene Onderzoekskrediet.

2.3.3 Uitvoerings- en nazorg fase en uitvoeringskrediet

De uitvoeringsfase wordt gevormd door de projectfasen Aanbesteding en Realisatie. Deze fasen worden opgevolgd door de Nazorg fase. Voor de genoemde projectfasen moet een geactualiseerd investeringsplan (IP) worden vastgesteld door de VV. Op basis van het vastgestelde IP wordt bij de VV een uitvoeringskrediet aangevraagd. Bij het IP en uitvoeringskrediet wordt ter onderbouwing een Standaardsystematiek voor Kostenramingen (SSK)- raming (inclusief voorblad) als vertrouwelijke bijlage gevoegd. De kosten van de uitvoeringsfase, inclusief de nazorg fase, worden gedekt uit het uitvoeringskrediet.

De nazorg fase kent een maximumduur van 6 maanden. Indien zich situaties voordoen waarin deze termijn niet haalbaar is, kan na een gemotiveerde onderbouwing en goedkeuring door Concern control, worden afgeweken van de termijn van 6 maanden tot maximaal 12 maanden in totaal.

2.3.4 Uniforme Administratieve Voorwaarden voor Geïntegreerde Contractvormen (UAV-GC)

2.3.4.1 Besluitvormingsproces UAV-GC

Uniforme Administratieve Voorwaarden voor Geïntegreerde Contractvormen (UAV-GC) is een begripsvorm waartoe verschillende contractvormen worden gerekend en waarmee op eenduidige wijze, een overeenkomst wordt aangegaan met een opdrachtnemer voor de realisatie van een project (of werk), waarbij zowel de ontwerpactiviteiten als de uitvoering bij de opdrachtnemer(s) liggen. Aan de VV wordt ten behoeve van het project een IP en één kredietaanvraag voorgelegd voor het ontwerp- en uitvoeringskrediet.

2.3.4.2 Gecombineerde ontwerp- en uitvoeringsfase en gecombineerd ontwerp- en uitvoeringskrediet

De gecombineerde ontwerp- en uitvoeringsfase wordt gevormd door de projectfasen Contractfase, Aanbestedingsfase, Realisatiefase en nazorg fase. Deze combinatievariant start op basis van een SO, vanuit de Onderzoeksfase.

In voorkomende gevallen kan deze fase direct starten zonder een schetsontwerp, maar op basis van een werkschrijving. Deze uitzondering kan alleen ingeval van:

- Te realiseren objecten/kunstwerken, waarvan al een standaard ontwerp en bestek voorhanden zijn.
- Een zeer korte voorbereidingstijd (< 2 maanden), waarbij o.b.v. een standaard werkschrijving de realisatie kan starten. Uit oogpunt van doelmatigheid kan direct een ontwerp- en uitvoeringskrediet aan de VV aangevraagd worden.
- In het verlengde van een bestaand project een ander project (met een andere doelstelling) kan worden gerealiseerd. Uit oogpunt van doelmatigheid wordt direct ontwerp- en uitvoeringskrediet aangevraagd.

Voor beide varianten, met of zonder schetsontwerp, moet een investeringsplan (IP) vastgesteld worden door de VV. Op basis van het vastgestelde IP wordt bij de VV een gecombineerd krediet aangevraagd. Bij het IP en het combinatiekrediet wordt ter onderbouwing een Standaardsystematiek voor Kostenramingen (SSK)- raming (inclusief voorblad) als vertrouwelijke bijlage gevoegd. De kosten van de gecombineerde ontwerp- en uitvoeringsfase worden gedekt uit het gecombineerde krediet.

Indien gebruik is gemaakt van een voorafgaand onderzoekskrediet, worden de gemaakte onderzoekskosten opgenomen in het gecombineerde krediet en het onderzoekskrediet vloeit terug in het Algemeen Onderzoekskrediet.

Aanschaf

Bij aanschaf van activa waarbij geen onderzoeks- en ontwerpfase benodigd zijn kan ook in één keer het IP en de kredietaanvraag aan de VV voorgelegd worden ter vaststelling. Bijvoorbeeld bij grootschalige aanschaf hardware, vervangingsinvesteringen etc.

2.3.5 Standaardsystematiek voor Kostenramingen (SSK)-methodiek

2.3.5.1 Investeringsplan en ontwerp-krediet

Bij het investeringsvoorstel wordt een IP van het totale project vastgesteld en een ontwerp-krediet aangevraagd. Het IP wordt altijd gebaseerd op de mediaan van de SSK-raming (inclusief btw en exclusief bandbreedte). Het ontwerp-krediet wordt aangevraagd exclusief de post 'project onvoorzien' (inclusief btw en exclusief bandbreedte). De SSK-raming (inclusief voorblad) wordt vertrouwelijk als bijlage aan het voorstel toegevoegd.

2.3.5.2 Investeringsplan en uitvoeringskrediet

Bij het investeringsvoorstel wordt een geactualiseerd investeringsplan van het totale project vastgesteld en een uitvoeringskrediet aangevraagd. Het investeringsplan wordt altijd gebaseerd op de mediaan van de SSK-raming (inclusief btw en exclusief bandbreedte). Het uitvoeringskrediet wordt gebaseerd op de mediaan van de SSK-raming, exclusief de post 'project onvoorzien' (inclusief btw en exclusief bandbreedte). In de SSK-raming wordt verwezen naar de planning van het totale project en de risicoanalyse. De SSK-raming (inclusief voorblad) wordt vertrouwelijk als bijlage aan het voorstel toegevoegd. Daarnaast wordt in het bestuursvoorstel informatie over de planning en de risicoanalyse opgenomen.

2.3.5.4 Toelichting afwijken SSK-raming

Elk investeringsvoorstel wordt onderbouwd door een investeringsraming die gebaseerd is op de SSK-raming. De ambtelijke organisatie kan hiervan afwijken indien de VV hiertoe goedkeuring verleent. Dit gebeurt door middel van een VV-voorstel, waarin duidelijk toegelicht is waarom van het beleid wordt afgeweken. Het VV-voorstel bevat een vertrouwelijke financiële onderbouwing van het investeringsplan.

2.4 Post 'Project Onvoorzien'

2.4.1. Werkwijze post 'project onvoorzien'

Uitgangspunten 'project onvoorzien':

- Budget centraal bij secretarisdirecteur;
- 5% van het jaarlijkse investeringsraming conform begroting;
- SSK-raming inclusief post 'project onvoorzien';
- Bedrag kredietaanvraag exclusief post 'project onvoorzien'.

Procedure 'project onvoorzien':

Voor de dekking van de kosten van post 'project onvoorzien' is centraal een krediet 'project onvoorzien' ingesteld. Een aanvraag voor dekking uit de post 'project onvoorzien' loopt via de secretarisdirecteur.

De kosten die betrekking hebben op de post 'project onvoorzien' worden ten laste van het project verantwoord. Na goedkeuring door de secretarisdirecteur wordt het krediet ter hoogte van de geaccordeerde kosten naar het desbetreffende project gemuteerd. Indien het krediet, ten gevolge van 'project onvoorzien', hoger is dan het investeringsplan, dient het investeringsplan bij de eerstkomende P&C-mogelijkheid aan de VV ter besluitvorming worden voorgelegd.

Indien zich situaties voordoen kan achteraf krediet worden aangevraagd van de post 'project onvoorzien'. (Zie paragraaf 2.6.4)

Het aanvraagformulier dient door de volgende functionarissen te worden ondertekend;

- Opdrachtnemer
- Opdrachtgever
- Sectorcontroller
- Secretarisdirecteur

Voor het aanvragen van krediet uit de post 'project onvoorzien' zie bijlage 2.

2.5 Besluitvorming investeringsplannen

2.5.1 Algemene regels

De algemene regels met betrekking tot de besluitvorming van de investeringsplannen zijn:

1. Voor het investeringsplan en -krediet vindt altijd besluitvorming plaats door de verenigde vergadering;
2. Besluitvorming vindt plaats door de verenigde vergadering d.m.v. een expliciet investeringsplan bij de begroting, een separaat voorstel of een verzamelkrediet (IP en krediet voor meerdere projecten);
3. Scopewijzigingen dienen altijd aan de verenigde vergadering ter besluitvorming te worden voorgelegd (zie paragraaf 2.5.2 Scopewijzigingen);
4. Dreigende overschrijdingen worden altijd vooraf aan de verenigde vergadering gemeld (zie voor uitzondering paragraaf 2.6.4).
5. Het administratief toekennen (verwerking in PROSA) van het aangevraagde krediet vindt plaats na definitieve besluitvorming door de VV door vaststelling van het IP en toekenning van het krediet.
6. Voor investeringsvoorstellen bestaande uit meerdere, onderling samenhangende deelprojecten belang hoeft geen separaat (per investering) kredietvoorstel voorgelegd te worden aan de verenigde vergadering VV maar kan dit door middel van een aanvraag verzamelkrediet. Hierin kan voor diverse investeringen gelijk krediet aangevraagd worden. Het verzamelkrediet omvat het totaal van investeringen vanaf de initiatie – en

definitiefase tot en met de nazorgfase. Als er sprake is van een verzamelkrediet (IP en krediet zijn aan elkaar gelijk) is het niet mogelijk om gebruik te maken van de post project onvoorzien.

2.5.2 Scopewijzigingen

Gesproken wordt over een scopewijziging wanneer afgeweken wordt van hetgeen beschreven is in het eerder door VV vastgestelde investeringsplan (IP). Van een scopewijziging is pas sprake wanneer de aard en/of omvang van de te verrichten werkzaamheden na de wijziging significant afwijkt van hetgeen als scope is vastgelegd.

Voorbeelden van significante scopewijzigingen zijn: een wijziging van renovatie in nieuwbouw, locatiewijzigingen en wijzigingen die leiden tot veranderingen, waarover bijvoorbeeld specifieke afspraken met betrokken gemeenten zijn gemaakt. Voor dergelijke scopewijzigingen is goedkeuring van de verenigde vergadering vereist.

Scopewijzigingen worden betaald uit het projectbudget. Indien nodig wordt extra krediet aangevraagd bij de verenigde vergadering (zie 2.5.1 punt 5 en 6).

2.5.3 Aandachtspunten bij het opstellen van een investeringsvoorstel

Hieronder is een aantal aandachtspunten vermeld die van belang zijn bij het opstellen van een investeringsvoorstel. De bedoeling is dat hiermee meteen duidelijk is wat voor een aanvraag het betreft.

Voorstel tot besluit	Aandachtspunten
Titel	Opnemen dat het betreft het vaststellen IP en toekennen van ontwerp-, uitvoeringskrediet of combinatiekrediet.
Titel, besluit en paragraaf 6. Financiën	Opnemen naam project en projectnummer zoals deze zijn vastgelegd in PROSA
Titel, besluit en paragraaf 6. Financiën	Niet de algemene term 'krediet' gebruiken. Vermelden onderzoekskrediet, ontwerp krediet, uitvoeringskrediet of gecombineerd ontwerp- en uitvoeringskrediet (UAV-gc)
Paragraaf 6. Financiën	In deze paragraaf duidelijk vermelden indien het UAV-gc betreft en dat daarmee een gecombineerd ontwerp- en uitvoeringskrediet wordt aangevraagd.

2.6 Investerings: verloop en afloop

2.6.1 Fasedocumenten

Per project wordt een afsluitend fasedocument opgesteld en aan het projectdossier toegevoegd. Dit document omvat o.a. een evaluatie en een nacalculatie. Faserapporten worden in de definitie, - ontwerp, - realisatie- en nazorgfase opgesteld.

2.6.2 Investerings: aanbesteding voor- of nadelen bij investeringen

Alle aanbestedingsvoordelen worden afgeraamd en altijd aan de verenigde vergadering (budgetrecht verenigde vergadering) teruggeven. Teruggave van het aanbestedingsvoordeel vindt altijd plaats in de bestuursrapportage of jaarrekening. Hiervan kan worden afgeweken indien uit de gunningsanalyse blijkt dat aannemer 'scherp' heeft aanbesteed, met als mogelijk gevolg meerwerk. In de bestuursrapportage of jaarrekening dient altijd een toelichting te komen waarom het volledige aanbestedingsvoordeel niet wordt teruggegeven aan de verenigde vergadering.

Bij aanbestedingsnadelen, die leiden tot overschrijding van het krediet met meer dan 10%, is vooraf goedkeuring door de VV nodig om het krediet te verhogen. Door de hiermee gemoeide extra tijd is doorgaans verlenging van de gestanddoeningsperiode van de aannemer nodig.

Claims van aannemers kunnen voorkomen worden door in de offerte-aanvragen c.q. aankondiging van aanbesteding van Delfland een voorbehoud te maken.

2.6.3 Aangaan verplichting

Zonder een door de VV beschikbaar gesteld onderzoeks-, ontwerp- of uitvoeringskrediet, is het niet toegestaan enige verplichting aan te gaan.

2.6.4 Overschrijding op geraamde uitgaven en inkomsten investeringen

Elke overschrijding van de bestedingsruimte die tot gevolg heeft dat het beschikbare krediet voor het project wordt overschreden, vereist vooraf goedkeuring van de verenigde vergadering. Uitzondering is de overschrijding van het krediet als gevolg van post 'project onvoorzien' (Zie ook par. 2.4.1).

Het college is bevoegd (artikel 9 van de Verordening beleids- en verantwoordingsfunctie Delfland), zonder voorafgaande toestemming van de verenigde vergadering, de voor een investering geraamde uitgaven met 10% te overschrijden en de geraamde inkomsten met 10% te onderschrijven met een maximum van € 500.000, indien deze mutaties passen binnen het vastgestelde beleid. Een dergelijke over- c.q. onderschrijving wordt achteraf aan de verenigde vergadering in de bestuursrapportage of jaarrekening gerapporteerd.

De ambtelijke organisatie kan uitsluitend gebruik maken van vorenstaand beleid, indien de desbetreffende portefeuillehouder vooraf de overschrijding schriftelijk goedkeurt. In alle andere gevallen dient een overschrijding vooraf te worden gemeld aan de verenigde vergadering.

Het is niet toegestaan om tussen afzonderlijke investeringen het investeringsplan en krediet te schuiven. Het overhevelen van restant krediet dient ter besluitvorming aan de verenigde vergadering worden voorgelegd.

Bij verzamelkredieten is het wel toegestaan om binnen het totaalkrediet krediet te verschuiven tussen de deelprojecten na goedkeuring van de interne opdrachtgever en de sectorcontroller.

2.6.5 Termijn beschikbaarheid investeringsplan en kredieten

Bij investeringen die na twee jaar nog niet in uitvoering zijn genomen of waarop geen tot amper (financiële) realisatie heeft plaatsgevonden, worden in overleg met de opdrachtgever in de jaarrekening het investeringsplan en krediet afgevoerd. Dit kan betekenen dat, wanneer nodig, deze investeringen opnieuw bij de eerstvolgende begroting en meerjarenraming moeten worden ingebracht.

2.6.6 Besluit stopzetten project

Indien de VV besluit een project stop te zetten, dan worden de kosten verantwoord ten laste van de exploitatie. Het project is hiermee ook afgesloten.

Bijlage 1. Begrippenlijst – definities

Bandbreedte

De bandbreedte geeft een indruk van de trefzekerheid van de SSK- raming. De ondergrens en de bovengrens geven de bandbreedte van de investeringskosten aan met

een daarbij behorend betrouwbaarheidsinterval. Het betrouwbaarheidsinterval is een percentage dat de kans aangeeft dat de kosten binnen de aangegeven bandbreedte van de SSK-raming uitkomen.

Basisraming

De basisraming is de som van bouwkosten, vastgoedkosten, engineeringkosten en overige bijkomende kosten.

Bouwkosten

De kosten die gemoeid zijn met de fysieke realisatie van een project.

Engineeringkosten

De kosten van de ontwerpers, ingenieurs, specialistische adviseurs en het projectmanagement.

Investeren

Het vastleggen van vermogen in objecten, waarvan het nut zich over meerdere jaren uitstrekt. Investeringskosten hebben een ondergrens van € 100.000,-.

Investeringskrediet

Een krediet is de feitelijke financiële ruimte welke beschikbaar wordt gesteld voor het aangaan van verplichtingen, het doen van uitgaven en het maken van interne kosten in het kader van een fase van een investeringsplan. Het krediet wordt beschikbaar gesteld door de verenigde vergadering. Voor elke mutatie van een investeringskrediet moet een besluit van de verenigde vergadering aanwezig zijn. Investeringskredieten die binnen Delfland worden gebruikt zijn het onderzoekskrediet, het ontwerp krediet en het uitvoeringskrediet.

Investeringsplan

Een investeringsplan is een planmatige beschrijving van een project voor het realiseren van een object. Het plan bevat een omschrijving (projectscope), oplossingsrichting(en) en investeringsraming gebaseerd op de SSK-systematiek inclusief risicoanalyse.

Investeringsplanning

Overzicht van de investeringen waarvan de start van de uitvoering c.q. het moment van aanschaffing in het begrotingsjaar is gepland. In dit overzicht zijn opgenomen de raming van de investeringsuitgaven (vervangingsinvesteringen en nieuwe investeringen) en van de aan de investeringen gerelateerde inkomsten.

Investeringsraming

Een investeringsraming maakt onderdeel uit van het investeringsplan en is opgesteld conform de SSK-systematiek. De investeringsraming geeft de prognose van de totale kosten.

Mediaan

De mediaan is de middelste waarde van de SSK-raming.

Nazorgfase

De nazorgfase (onderhoudstermijn) dient ervoor om de overeengekomen restpunten af te werken binnen het inmiddels gerealiseerde projectresultaat. Verder wordt in deze fase het project geëvalueerd en vindt er een nacalculatie plaats.

Onderzoekskrediet

Financiële ruimte die uit het (algemeen) onderzoekskrediet beschikbaar wordt gesteld. Deze ruimte is in zijn geheel goedgekeurd door de verenigde vergadering. Hiermee kan verkennend onderzoek worden gedaan maar ook kan men zoeken naar

oplossingsrichtingen voor knelpunten. Voor het aanvragen van een onderzoekskrediet is het niet nodig naar de verenigde vergadering te gaan.

Een onderzoek kan leiden tot één of meerdere investeringsprojecten. In dat geval zal er aan het eind van een onderzoek een investeringsplan liggen waarmee een ontwerp krediet kan worden aangevraagd.

Ontwerpkrediet

Dit betreft de financiële ruimte die door de verenigde vergadering beschikbaar wordt gesteld op basis van het investeringsplan. Hiermee kan toegewerkt worden naar een definitief ontwerp van het project. De kosten van de ontwerpfase (deze fase wordt gevormd door de projectfasen: voorlopig ontwerp, definitief ontwerp en bestek) worden gedekt uit het ontwerp krediet.

Onvoorziene kosten (object onvoorzien)

De onvoorziene kosten bestaan uit toeslagen op de voorziene kosten. Ze zijn bedoeld als dekking van kosten die mogelijk nog ontstaan binnen de scope. Deze kosten ontstaan bijvoorbeeld door:

- ontwerp wijzigingen die binnen de scope en het programma van eisen vallen;
- een hogere complexiteit tijdens de uitvoering dan voorzien;
- voortschrijdend inzicht.

Onvoorzien is niet bestemd voor het dekken van scopewijzigingen!

Project

Een project wordt gedefinieerd als een eenmalige reeks van samenhangende activiteiten en taken, die zich doorgaans uitstrekt over meerdere vakgebieden, met een gedefinieerd einde en eindresultaat; er zijn vooraf gestelde randvoorwaarden voor tijd, geld en kwaliteit. Een project is niet jaargebonden.

Project onvoorzien

Project onvoorzien is een toeslag op de basisraming gerelateerd aan objectoverstijgende gebeurtenissen, als dekking voor onzekerheden op projectniveau binnen de scope, die niet horen bij een specifiek object, deelproject of een specifieke kostencategorie. Dit onderwerp wordt hieronder verder toegelicht.

Scope

Met de term "scope" worden de aard, omvang en beperkingen van een project aangeduid. De scope is onderdeel van het Investeringsplan (IP). Ook wordt met de scope bepaald wat het project wel en niet is en wat het project wel en niet moet bewerkstelligen (koppeling doelstelling). De scope is een omschrijving van dat "wat" gedaan moet worden. Dit geldt voor de scope van een project, de scope van een deelopdracht, maar ook voor de scope van een contract. De scope van het project betreft het werk dat moet worden gerealiseerd om het doel te bereiken. De scope is dus niet gelijk aan het projectresultaat. Het projectresultaat is datgene dat aan het einde moet worden opgeleverd. De scope is de definitie van de werkzaamheden die moeten worden verricht om uiteindelijk het projectresultaat op te kunnen leveren. In het investeringsplan (IP) wordt de scope beschreven.

SSK (Standaard Systematiek voor Kostenraming):

De SSK is een systematiek voor het maken van kostenramingen in de Grond, -Weg- en Waterbouw (GWW)-sector en een handreiking voor kostenmanagement. Het maken van ramingen van investerings- én levensduurkosten van projecten gebeurt met de SSK op eenduidige wijze. Daardoor zijn ramingen inzichtelijk en beter onderling vergelijkbaar.

UAV-GC

De Uniforme Administratieve Voorwaarden voor Geïntegreerde Contractvormen: een contractvorm waarbij zowel de ontwerpactiviteiten als de uitvoering bij de opdrachtnemers liggen, ook wel een D&C-contract (Design and Construct) genoemd.

Uitvoeringskrediet

De financiële ruimte die door de verenigde vergadering beschikbaar wordt gesteld op basis van het investeringsplan.

Vastgoedkosten

De kosten die nodig zijn voor de verwerving van vastgoed (grond & opstallen) waarvan het eigendom noodzakelijk is om het project te kunnen realiseren.

Verzamelkrediet

Van een verzamelkrediet is sprake als voor meerdere, onderling samenhangende deelprojecten met groot bestuurlijk-beleidsmatig belang een gezamenlijk kredietvoorstel voorgelegd wordt aan de verenigde vergadering. Het verzamelkrediet omvat het totaal van investeringen vanaf de initiatie – en definitiefase tot en met de nazorgfase. Als er sprake is van een verzamelkrediet (IP=krediet) is het niet mogelijk om gebruik te maken van de post project onvoorzien.

Bijlage 2. Uitvoeringsregels investeringsproces: toelichtingen en formats

In deze bijlage worden opgenomen de procesbeschrijvingen en andere relevante documenten m.b.t. het investeringsbeleid.

Indien in deze bijlage zaken zijn opgenomen dan hebben de paragrafen in deze bijlage dezelfde nummering als de paragrafen in hoofdstuk 2 Van investeringsbeleid naar investeringsproces naar waarvan ze zijn afgeleid.

B 2.3.1 Onderzoeksfase en –onderzoekskrediet

Zie voor het formulier aanvraag onderzoekskrediet de pagina Regelen op het Samenwerkingsportaal.

Instructie aanvraagformulier onderzoekskrediet

Stap 1:

De interne opdrachtgever zorgt voor de invulling van het formulier, de benodigde handtekeningen, het doorlopen van het formulier door de organisatie en de archivering bij Registratuur. Het formulier wordt ingevuld op basis van een interne offerte en/of een urenraming. Deze wordt als bijlage meegestuurd. Het is van belang om vooraf te checken bij Financiën of er nog ruimte binnen het onderzoekskrediet is (Bij geen ruimte wordt dit geëscaleerd via programma-coördinatie).

Stap 2:

Na ontvangst door de opdrachtgever (ondersteuning) van het volledig getekende formulier, wordt het onderzoekskrediet ingevoerd in Prosa bij een bestaand voorgenomen project of wordt een nieuw project aangemaakt. Hierna start de goedkeuringsflow binnen Prosa, waarbij de kredietmutatie via de opdrachtgever bij Financiën terecht komt voor de definitieve (digitale) goedkeuring. Hiervoor heeft Financiën een kopie nodig van het volledig getekende formulier.

Na de definitieve goedkeuring in de flow wordt de status van het project van 01 naar 03 gebracht door ondersteuning opdrachtgever (projectadministrateur in Prosa).

Ondersteuning (de projectadministrateur in Prosa) voegt in Prosa de projectadministrateur van de uitvoerende partij toe aan het project. Vervolgens wordt per e-mail aan de uitvoerende partij gemeld dat het krediet is goedgekeurd en het project in PROSA gebruiksklaar is.

Na de definitieve (digitale) goedkeuring door Financiën, wordt het onderzoekskrediet met dit bedrag verlaagd.

Let op: In deze status bestaat nog geen Investeringsplan (IP) voor het project. Dit wordt derhalve ook niet ingevoerd.

Stap 3:

De uitvoerende partij richt in Prosa de transactiebesturing in en voert de raming in. De raming voor het onderzoekskrediet wordt door de uitvoerende partij van het onderzoek ingevuld. Hiermee kan de uitvoerende partij/opdrachtgever op tijd signaleren of het onderzoek meer of minder gaat kosten.

NB.

Als het onderzoek leidt tot een project (materieel vast activum), dan zullen de kosten van het onderzoek meegenomen worden in het totale IP. Als het onderzoek niet leidt tot een project, dan zal het bedrag ten laste komen van de exploitatie. In beide gevallen wordt het onderzoekskrediet weer aangevuld met het volledige bedrag van de aanvraag.

B 2.4.2 Werkwijze post 'project onvoorzien'

Zie voor het formulier aanvraag project onvoorzien de pagina Regelen op het Samenwerkingsportaal.

Instructie verzoek gebruikmaking post 'project onvoorzien'

Stap 1:

Opdrachtnemer zorgt voor de invulling van het formulier. De opdrachtgever verzorgt de benodigde handtekeningen, het doorlopen van het formulier door de organisatie en archivering bij Registratuur (DMS).

Het formulier moet voorzien zijn van een toelichting voor het verzoek. Documenten ter onderbouwing van dit verzoek dienen te worden bijgevoegd.

Stap 2:

Opdrachtnemer, voor deze de financieel adviseur, verwerkt na ontvangst van het volledig getekende formulier, de afboeking van de post "project onvoorzien" in Prosa. Hierna start de goedkeuringsflow.

Nadat de secretaris-directeur het formulier heeft ondertekend ontvangt Financiën een kopie van het formulier.

Stap 3:

Financiën neemt de kopie van het volledig getekende formulier in behandeling. Na de definitieve (digitale) goedkeuring van de mutatie vermindert Financiën het centrale budget voor het krediet post 'project onvoorzien' met dit bedrag. Financiën beoordeelt ook meteen de stand van de post "project onvoorzien" en zorgt voor mogelijk noodzakelijke aanvulling tot het gewenste niveau.

De financiële administratie verwerkt de mutaties. De gerealiseerde uitgaven van de risicotoeslag komen als totaalbedrag ten laste van het desbetreffende project.

B 2.5 Besluitvorming investeringsprojecten

Er zijn 3 mogelijkheden om deze kredietvorm ter besluitvorming aan te bieden aan de verenigde vergadering:

1. Begroting,
2. Separate kredietaanvraag (voorstel)
3. Verzamelkrediet

Deze vormen worden hieronder verder toegelicht.

Begroting

Conform art 6 lid 1 en art. 7 lid 1 van de Verordening Beleids- en verantwoordingsfunctie stelt de verenigde vergadering op basis van het bij de begroting gevoegde overzicht van investeringen die van start gaan in het begrotingsjaar expliciet als besluit vast. Investeringsprojecten waarover geen expliciete besluitvorming heeft plaatsgevonden worden op een later tijdstip in een apart voorstel voor autorisatie van het investeringskrediet ingediend. De uitgaven en inkomsten van de overige investeringen worden bij de begrotingsbehandeling geautoriseerd.

Separate kredietaanvraag (voorstel)

Hieronder vallen de investeringsprojecten waarvan de verenigde vergadering bij het vaststellen van de begroting aangegeven heeft dat zij een apart voorstel voor autorisatie van het investeringskrediet wil ontvangen.

Ook voor investeringen die in de loop van het begrotingsjaar in uitvoering worden genomen en waarvoor geen autorisatie is verleend bij de begrotingsbehandeling moet voorafgaand aan het aangaan van verplichtingen een voorstel voor een investeringsplan en een voorstel voor het autoriseren van een investeringskrediet aan de verenigde vergadering voorgelegd worden.

Voorbeeld format aanvragen IP en krediet

Hieronder is een modelformat uitgewerkt m.b.t. het aanvragen van een investeringsplan (IP) en ontwerp krediet en investeringsplan en uitvoeringskrediet voor activiteit X. In het laatste geval is onderscheid gemaakt tussen een aanvraag bij geen wijziging investeringsplan en een aanvraag bij gewijzigd investeringsplan.

N.B. Het weergegeven format van het besluit is gebaseerd op besluiten inmiddels vaker vastgesteld door de verenigde vergadering.

1. Aanvragen IP en **ontwerpkrediet** activiteit X

Gevraagd besluit Verenigde Vergadering XX-XX-2018
I. Het investeringsplan voor de activiteit X ter hoogte van € 700.000,- vast te stellen; II. Het ontwerpkrediet voor de activiteit X ter hoogte van € 50.000 , beschikbaar te stellen. *

SSK-raming op basis van een schetsontwerp wordt als vertrouwelijke bijlage gevoegd bij het besluit.

2.1 Aanvragen IP en **uitvoeringskrediet** activiteit X: voorbeeld bij geen wijziging IP

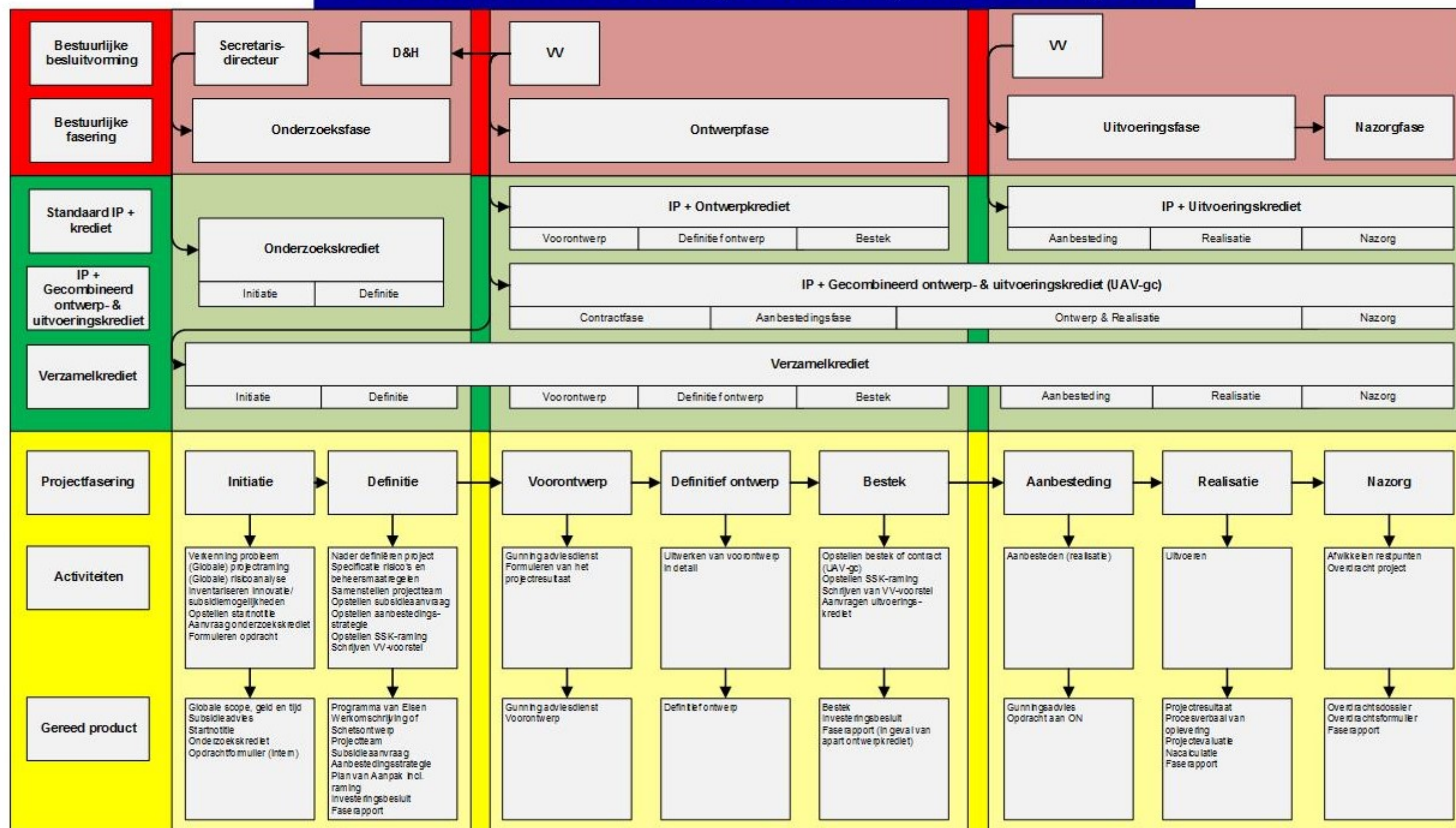
Gevraagd besluit Verenigde Vergadering XX-XX-2018
I. Het investeringsplan voor de activiteit X ter hoogte van € 700.000,- vast te stellen; II. Het uitvoeringskrediet voor de activiteit X ter hoogte van € 650.000 , beschikbaar te stellen. *
* Totaal krediet is € 700.000 (ontwerp- € 50.000 + uitvoeringskrediet € 650.000).

Een SSK-raming wordt als vertrouwelijke bijlage gevoegd bij het besluit.

2.2 Aanvragen IP en **uitvoeringskrediet** activiteit X: voorbeeld bij gewijzigd IP

Gevraagd besluit Verenigde Vergadering XX-XX-2018
III. Het verlagen/verhogen van het investeringsplan voor de activiteit X van € 700.000,- naar € 600.000,-/€ 800.000,- vast te stellen; IV. Het bijstellen van het uitvoeringskrediet voor de activiteit X met € 100.000 naar € 550.000,- / € 750.000,- **
** Wijziging € 100.000, dus nieuw totaal krediet € 600.000/€ 800.000

Een SSK-raming wordt als vertrouwelijke bijlage gevoegd bij het besluit.
IP en krediet worden op elkaar aangesloten. Indien IP en krediet niet op elkaar aansluiten dan dient dat te worden onderbouwd door separate SSK-ramingen voor IP en uitvoeringskrediet bij te voegen.

Nota activabeleid 2018

Versie Commissie BOB 29 januari 2019

Inhoudsopgave

1 Inleiding	3
1.1 Inleiding	3
1.2 Leeswijzer	3
2 Activabeleid	4
2.1 Indeling Activa	4
2.1.1 Immateriële vaste activa	4
2.1.2 Materiële vaste activa	4
2.1.3 Financiële vaste activa	5
3 Activeren en waarderen	5
3.1.1 Voorwaarden voor activering	5
3.1.2 Waardering	6
3.1.3 Start afschrijving	6
3.1.4 Componentenmethode	6
3.1.5 Levensduurverlengende investeringen	7
3.1.6 Desinvestering	7
3.1.7 Het economische eigendom	7
3.1.8 Onderzoek en ontwikkeling	8
3.1.9 Overige bepalingen	8
4 Afschrijving vaste activa	8
4.1.1 Afschrijvingsmethode	9
4.1.2 Afschrijvingstermijn	9
4.1.3. Versneld afschrijven	9
4.1.4 Verkoop en buitengebruikstelling	9
Bijlage 1 Tabel Afschrijvingstermijnen	1
Bijlage 2: Beslisboom investeringen	2
2	
Bijlage 3: Criteria voor het bepalen van economisch eigendom	3

1 Inleiding

1.1 Inleiding

Voorliggende nota is een actualisatie van de nota Activabeleid 2017. De aanleiding voor actualisatie is de 'balansverkorting, die door de VV op 15 februari 2018 is vastgesteld. Hiermee zijn exploitatie en kasstroom meer in lijn gebracht. Een tweede reden voor actualisatie is de overgang naar een nieuw financieel systeem (Prosa), waardoor deelactivering mogelijk is.

Wettelijke kaders

Het omgaan met activa is wettelijk geregeld in artikel 4.40 tot en met 4.43 en artikel 4.63 tot en met 4.68 van het Waterschapsbesluit.

In deze artikelen zijn de belangrijkste regels opgenomen ten aanzien van de waardering en afschrijving van activa.

Op basis van artikel 108 van de Waterschapswet heeft Delfland de Verordening beleids- en verantwoordingsfunctie Delfland vastgesteld. Deze verordening heeft betrekking op het financieel beleid, het financieel beheer en de financiële organisatie van Delfland. Deze beleidsnota activabeleid is een uitwerking de Verordening beleids- en verantwoordingsfunctie.

De ingangsdatum van deze nota activabeleid is bepaald op 1 januari 2018, met uitzondering van het niet meer activeren van toegerekende personeelskosten. Dit geldt met als ingangsdatum 1 januari 2019.

1.2 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 gaat in op de indeling en definities van activa.

In hoofdstuk 3 wordt de waardering en activering van vaste activa uitgewerkt.

Hoofdstuk 4 behandelt de afschrijving van de vaste activa waarbij wordt ingegaan op methode, termijn en buitengebruikstelling.

2 Activabeleid

Onder een investering wordt verstaan: het vastleggen van vermogen in objecten, waarvan het nut zich over meerdere jaren uitstrekt¹ en waarvan de kosten op de balans worden opgenomen en door middel van jaarlijkse afschrijvingen ten laste van de exploitatie worden gebracht.

Activeren is het presenteren van de financiële waarde van het aangeschafte of vervaardigde kapitaalgoed met meerjarig nut, dat vanaf dat moment als bezitting kan worden beschouwd.

Afschrijven is het op een methodische wijze in de boekhouding (verslaglegging en verslaggeving) tot uitdrukking brengen van de waardedaling van een kapitaalgoed over een bepaalde periode.

2.1 Indeling Activa

Op grond van artikel 4.40 van het Waterschapsbesluit worden de volgende activa onderscheiden:

1. Immateriële vaste activa
2. Materiële vaste activa
3. Financiële vaste activa

2.1.1 Immateriële vaste activa²

Dit zijn activa die niet stoffelijk zijn en evenmin als financiële activa kunnen worden aangemerkt; hiertoe behoren:

- Kosten verbonden aan het sluiten geldleningen en het saldo van agio en disagio;
- Kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief (niet zijnde kosten voor onderzoek voor investeringsprojecten);
- Bijdragen aan activa in eigendom van derden.

Met ingang van 1 januari 2018 worden als gevolg van het besluit '*Balansverkorting: exploitatie en kasstroom meer in lijn*' uitgaven die niet als materiële of financiële vaste activa worden aangemerkt niet meer geactiveerd, maar direct ten laste van het exploitatieresultaat gebracht, met uitzondering van bijdragen in derden waarbij sprake is van economisch eigendom (zie ook paragraaf 3.1.8.).

2.1.2 Materiële vaste activa³

Materiële vaste activa zijn kapitaaluitgaven waartegenover bezittingen staan die niet als financiële vaste activa kunnen worden aangemerkt, zoals:

- Gronden;
- Erfpachtrecht op gronden;
- Vervoermiddelen en werktuigen;
- Overige duurzame bedrijfsmiddelen;
- Kantoren, dienstwoningen en centrale werkplaatsen;
- Waterkeringen;

¹ Notitie materiële vaste activa 2017, Commissie BBV

² Art. 34 BBV

³ Art. 35 BBV

- Watergangen, kunstwerken en gemalen die ten behoeve van het waterkwaliteitsbeheer worden ingezet;
- Zuivering technische werken;
- Wegen;
- Vaarwegen en havens.

Tot de balanspost 'materiële vaste activa' behoren ook de zogenaamde 'onderhanden werken' van het waterschap. Onderhanden werken zijn werken waarvan de bouw (uitvoering) op balansdatum al is begonnen maar die nog niet zijn afgerond.

2.1.3 Financiële vaste activa ⁴

Tot de financiële vaste activa behoren de aan derden beschikbaar gestelde financiële middelen met een looptijd van één jaar en langer, zoals:

- De aan derden verstrekte, langlopende geldleningen (looptijd langer dan 1 jaar);
- De langlopende deelnemingen van het waterschap, zoals aandelen;
- Overige financiële uitzettingen (niet vallend onder bovengenoemde 2 posten).

3 Activeren en waarderen

De activering van investeringsuitgaven leidt ertoe dat de kosten door middel van afschrijvingen over meerdere jaren worden verdeeld. Bij activering wordt een onderscheid gemaakt tussen investeringen en investeringsprojecten.

- Bij investeringen is sprake van de aanschaf van een goed met een meerjarig nut. Het activum wordt dan kant en klaar aangeschaft. Voorbeelden zijn aankoop van materieel en software
- Bij investeringsprojecten gaat het om het vervaardigen van een vast activum door de aanschaf van goederen en diensten. Voorbeelden zijn de aanleg van watergangen en de bouw van eenemaal.

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de waardering van de vaste activa (zowel investeringen als investeringsprojecten) met daarbij de volgende onderwerpen:

1. Voorwaarden voor activering;
2. Waardering;
3. Start afschrijving;
4. Componentenmethode
5. Levensduur verlengende investeringen
6. Desinvestering;
7. Economisch eigendom
8. Onderzoek en ontwikkeling
9. Overige bepalingen.

3.1.1 Voorwaarden voor activering

Hierna worden de twee voorwaarden beschreven waaraan moet worden voldaan voordat een uitgave geactiveerd kan worden. Indien aan een van deze voorwaarden niet wordt voldaan, komt de uitgave ten laste van de exploitatie.

Meerjarig nut

Een uitgave kan alleen worden geactiveerd wanneer deze meerjarig nut heeft. In alle andere gevallen komt deze ten laste van de exploitatie.

⁴ Art. 36 BBV

Ondergrens voor activering

In het kader van vastgestelde begrotingsregels en doelmatigheid is het gewenst minimumbedragen voor activering van investeringsuitgaven vast te stellen.

Op grond van redelijkheid en de gehanteerde minimumgrens door andere waterschappen worden onderstaande minimumbedragen voor activering gehanteerd:

- Voor alle materiële activa € 100.000,-

Voor de financiële vaste activa wordt geen minimumbedrag gehanteerd omdat deze altijd hun oorspronkelijke waarde behouden en het wenselijk is de deelneming op de balans zichtbaar te hebben.

Deelactivering

Indien sprake is van nazorg die in het lopende boekjaar nog niet is afgerond, wordt door middel van deelactivering, het project afgesloten en geactiveerd exclusief de reeds gemaakte kosten van nazorg. De kosten uit de nazorgfase worden na afronding van de nazorgfase geactiveerd.

3.1.2 Waardering

De activa moeten worden gewaardeerd op basis van de verkrijgings- of de vervaardigingsprijs⁵.

- De verkrijgingsprijs heeft betrekking op investeringen en betreft dan de inkoopprijs en bijkomende kosten.
- De vervaardigingsprijs heeft betrekking op investeringsprojecten en omvat de aanschaffingskosten van de gebruikte grond en hulpstoffen en de overige kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend.

De toegerekende personeelskosten worden met ingang van 1 januari 2019 niet meer als onderdeel van de vervaardigingsprijs gezien. Bouwrente is met ingang van 1 januari 2018 geen onderdeel meer van de vervaardigingsprijs.

Voor in erfpacht uitgegeven gronden geldt de uitgifteprijs van de eerste uitgifte als verkrijgingsprijs. Gronden in eeuwigdurende erfpacht worden gewaardeerd tegen registratiewaarden.⁶

Kosten die onlosmakelijk met de betreffende investering zijn verbonden, worden geactiveerd en betreffen:

- Externe projectkosten (directe aankoop; kosten aannemers, adviseurs en toezicht; grond- en verwervingskosten);
- Bijdragen van derden (bijdragen van derden met een directe relatie met het activum worden in één bedrag op het activum in mindering gebracht).

3.1.3 Start afschrijving

Zowel voor investeringen als investeringsprojecten geldt dat de afschrijving start in het eerste jaar na het moment van activering.

3.1.4 Componentenmethode

De componentenmethode houdt in dat verschillende samenstellende delen van een materieel vast actief, die afzonderlijk vervangen kunnen worden, afzonderlijk worden

⁵ Lid 1 art. 63 BBV

⁶ Lid 4 art. 63 BBV

afgeschreven op basis van de individuele waardevermindering van die delen. Per deel kan de technische of economische levensduur verschillen.

De opsplitsing in componenten wordt bepaald aan de hand van de aard van de economische of technische levensduur. De componentenbenadering resulteert dus in verschillende afschrijvingstermijnen voor onderdelen van een activum.

Bij de componentenmethode wordt een activum gesplitst in onderdelen voor het bepalen van de afschrijvingsduur. Hierbij worden de drie componenten onderscheiden:

- Grond
- Bouwkundige werken
- Elektro en mechanische installaties.

Indien een investering bestaat uit twee of meer van de bovengenoemde componenten wordt de componentenmethode toegepast.

Voor activering van investeringen en renovatie aan een bestaand activum met een levensduurverlengend karakter, moet de componentenmethode worden toegepast. De afschrijvingstermijn mag in dat geval niet langer zijn dan de (nieuwe) verwachte resterende levensduur van het totale object

Een uitzondering wordt gemaakt voor polder- en boezemkaden, waterbergingen en bergingsgebieden. Deze investeringen worden gezien als één geheel en als zodanig geactiveerd en afgeschreven.

3.1.5 Levensduurverlengende investeringen ⁷

Levensduurverlengende investeringen zijn investeringen die worden gepleegd ten behoeve van een bestaand actief en expliciet leiden tot een substantiële levensduurverlenging van het betreffende actief. Bijvoorbeeld, het renoveren (= vernieuwen naar de huidige maatstaven en normen) van een gebouw.

Het gaat hier dus niet om (groot)onderhoud. Onderhoud is niet levensduurverlengend, maar dient om het actief gedurende zijn levensduur in goede staat te houden.

3.1.6 Desinvestering

Een activum dat buiten gebruik wordt gesteld, wordt op dat moment ook volledig afgewaardeerd (art 4.68 lid 3 Waterschapsbesluit). De afwaardering geschiedt door middel van een extra afschrijving ter hoogte van de resterende boekwaarde op het moment van buiten gebruikstelling.

3.1.7 Het economische eigendom

Met ingang van 1 januari 2018 worden bij Delfland als gevolg van de besluitvorming over de zogenaamde 'balansverkorting uitgaven aan immateriële activa niet meer geactiveerd, maar ten laste van de exploitatie gebracht. Dit geldt ook voor bijdrage aan activa van derden. Voor het bepalen of er sprake is van een bijdrage aan activa in eigendom van derden is het economisch eigendom doorslaggevend⁸. Economisch eigendom is onder andere afhankelijk van bij welke partij het prijsrisico ligt en bij wie de beschikkingsmacht berust. Aan beide criteria moet worden voldaan. Onder beschikkingsmacht wordt verstaan de mogelijkheid doorslaggevende invloed uit te oefenen op het zakelijke en financieel beleid van een entiteit teneinde economische voordelen te verkrijgen uit haar activiteiten⁹.

⁷ Notitie materiële vaste activa 2017, Commissie BBV

⁸ Bron: Richtlijnen voor de jaarverslaggeving 212.207

⁹ Bron: Richtlijnen voor de jaarverslaggeving 210.212/216.105¹⁰ BBV, artikel 13 lid d

Dit betekent dat je alles kan en mag doen, behalve het juridisch eigenaarschap te verkopen.

Door middel een aantal vragen kan worden vastgesteld of een bijdrage aan activa in eigendom van derden voldoet aan de criteria van economisch eigendom. In bijlage 2 zijn deze vragen opgenomen.

Indien alle vragen met een ja worden beantwoord, wordt de uitgave betiteld als economisch eigendom en moet hiermee worden geactiveerd als materiële vast activa. Indien één criterium met een 'nee' wordt beantwoord, dan is de uitgave een 'bijdrage aan activa in eigendom van derden' en komt de bijdrage ten laste van de exploitatie.

3.1.8 Onderzoek en ontwikkeling

De kosten voor onderzoek en ontwikkeling die leiden tot een materieel vast activum worden in de stichtingskosten van dit activum opgenomen en als materieel vast activum afgeschreven.

De kosten voor onderzoek en ontwikkeling die niet direct ten dienste staan van de vervaardiging van een materieel vast activum worden niet geactiveerd, maar ten laste van de exploitatie gebracht.

3.1.9 Overige bepalingen

Naast de hierboven geformuleerde uitgangspunten gelden de volgende door de wetgever vastgelegde bijzonderheden.

1. Bijdragen van derden die in directe relatie staan met het activum worden op de waardering van het activum in mindering gebracht (artikel 4.65, lid 2 Wb). Het is niet toegestaan om middelen uit een reserve in mindering te brengen op de investering (artikel 4.65, lid 1 Wb).
2. Hoewel er geen bijdrage uit een reserve in mindering mag worden gebracht op de waarde, mogen wel de jaarlijkse kapitaallasten van de betreffende investering worden afgedekt door een daarvoor in het leven geroepen bestemmingsreserve.
3. Activa waarvoor het waterschap financiële leasecontracten is aangegaan en waarbij het economisch eigendom bij het waterschap berust, worden op basis van de nominale waarde gewaardeerd. Verwachte duurzame waardeverminderingen van vaste activa worden in het betreffende boekjaar ten laste van de exploitatie gebracht (artikel 4.68, leden 1 en 2 Wb). Deelnemingen worden gewaardeerd tegen de marktwaarde indien de marktwaarde lager is dan de verkrijgingsprijs of de vervaardigingsprijs.

4 Afschrijving vaste activa

Afschrijven is het boekhoudkundig verwerken van de waardevermindering van een activum. De waardevermindering komt daarbij ten laste van de exploitatie.

Voor wat betreft de afschrijving komt het volgende aan de orde:

1. Afschrijvingsmethode;
2. Afschrijvingstermijn;
3. Versneld afschrijven;
4. Verkoop van activa en buitengebruikstelling.

4.1.1 Afschrijvingsmethode

Delfland schrijft af op basis van de lineaire methode.¹⁰ Hierbij wordt geen restwaarde gehanteerd. Dit betekent dat de afschrijving van een activum uit een jaarlijks gelijkblijvend bedrag bestaat. De afschrijving is gebaseerd op vastgestelde termijnen per soort investering. De afschrijving geschiedt onafhankelijk van het resultaat per boekjaar. Per activum kan door de VV tot een afwijking op de vastgestelde lineaire afschrijvingsmethode worden besloten.

4.1.2 Afschrijvingstermijn

De afschrijving wordt gebaseerd op de verwachte economische levensduur. In bijlage 1 is een tabel opgenomen van de nu bekende afschrijvingstermijnen per soort en onderdeel van een investering

Gronden

Op grond wordt niet afgeschreven omdat grond niet teniet gaat. Uitzonderingen hierop zijn:

- Grond met betrekking tot polder- en boezemkaden en het vergraven van grond tot water. Deze gronden worden afgeschreven omdat sprake is van het onderdeel worden van de kade en een overgang van grond naar water.
- De erfpacht voor (ondergrond) voor investeringen indien sprake is van een duurzaam lagere marktwaarde.¹¹

Schattingswijziging

Indien de afschrijvingstermijn van een soort investering wijzigt, is sprake van een zogenaamde schattingswijziging. Dit betekent dat van de reeds geactiveerde investeringen de jaarlijkse afschrijving wordt gebaseerd op de dan geldende boekwaarde van het betreffende activum gedeeld door de resterende looptijd. Er vindt dus geen inhaalafschrijving plaats.

Stelstelwijziging

Van een stelstelwijziging is sprake als er een wijziging plaatsvindt in de "vrij te kiezen" waarderingsgrondslagen. Bij een stelstelwijziging worden bestaande (rest) boekwaarden niet herrekend, maar over de langere, dan wel kortere, dan wel gelijkblijvende verwachte gebruiksduur afgeschreven.

4.1.3. Versneld afschrijven

Afschrijvingen moeten zijn gebaseerd op de vastgestelde afschrijvingstermijnen en mogen niet resultaatafhankelijk zijn.

In het kader van administratieve eenvoud worden activa met een lagere boekwaarde dan € 2.500 op 31 december van enig jaar, door middel van een extra afschrijving afgeboekt.

4.1.4 Verkoop en buitengebruikstelling

Verkoop

Bij de verkoop van een activum wordt het verschil tussen de verkoopprijs en de boekwaarde van het activum ten laste of ten gunste van de exploitatie gebracht. Hierbij wordt het actief in één keer afgeschreven.

¹⁰ BBV, artikel 13 lid d

¹¹ Lid 1 art. 63 BBV

Boekwinsten en/of – verliezen mogen niet worden verrekend met een investering of een investeringsproject maar komen ten gunste van de algemene middelen.

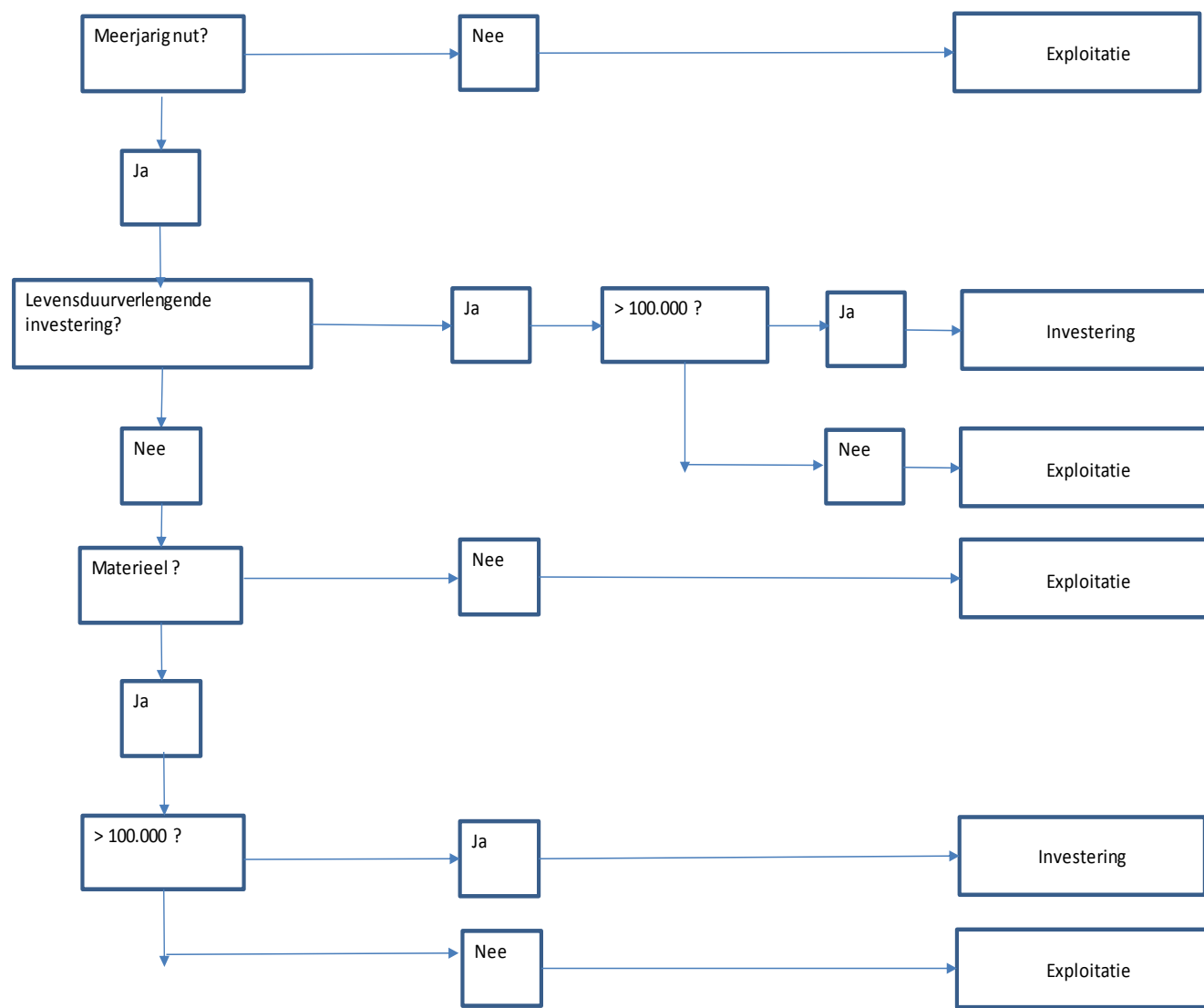
Buitengebruikstelling

Bij de buitengebruikstelling van een activum wordt de boekwaarde door middel van een extra afschrijving volledig afgeboekt.

Bijlage 1 Tabel Afschrijvingstermijnen

Afschrijvingstermijnen activabeleid Hoogheemraadschap Delfland (in jaren)			
Materiële vaste activa	Onderdeel activum	Afschrijvingsduur in jaren	EMU - code
Gronden en terreinen	Gronden	0	7200
	Grondwerken	15	7200
	Waterbergingen en bergingsgebieden inclusief grond	40	7200
Machines, apparaten en werktuigen	Machines en vaartuigen	10	7210
	Overige materieel	5	7210
Vervoermiddelen		5	7210
Bedrijfsgebouwen	Bouwkundig	40	7230
	Inrichting	10	7230
	Mechanisch/elektrisch bedrijfsgebouwen	15	7230
Woonruimten	Dienstwoning	40	7230
Grond-, weg- en waterbouwkundige installaties			
Watersysteemtaak:	Waterkeringen primaire	35	7240
	Reconstructie boezem- en polderkaden	25	7240
	Structurele aanpassingen (Natuurvriendelijke oevers, aanpassing infrastructuur incl. stuwen en duikers)	20	7240
	Bouwkundig	40	7250
	Elektrisch/Mechanisch	15	7250
	Stuwen en duikers (afzonderlijk)	8	7250
Zuiveringstaak:	Bouwkundig	30	7272
	Elektrisch/Mechanisch	15	7272
PPS-constructie:	AHR-project (bouwkundig, elekt. /mechanisch	25	7272
	Rioolpersleidingen	30	7271
	Mechanisch/elektrisch transportgemalen en -leidingen	15	7271
Groen gasinstallatie:	Bouwkundig	40	1263
	Elektrisch/Mechanisch	15	1263
	Werktuigbouw	15	1263
Wegen	Wegbruggen	30	7280
Vaarwegen en havens	Civieltechnisch	30	7290
	Sluisdeuren	30	7290
	Elektrisch/Mechanisch	15	7290
Overige materiële vaste activa	Software/hardware	5	7220

Bijlage 2: Beslisboom investeringen

Bijlage 3: Criteria voor het bepalen van economisch eigendom

Prijrisico	Ligt het prijsrisico van de investering bij Delfland? (Indien een vast bedrag wordt betaald aan een derden, dan ligt het prijsrisico niet bij Delfland)	Ja en waarom of nee
Beschikkingsmacht	Heeft de investering betrekking op de wettelijke taak van Delfland?	Ja en waarom of nee
	Is de legger van toepassing?	Ja of nee
	Voor werkzaamheden die derden aan de kades/waterberging etc. willen verrichten moet zij toestemming vragen aan Delfland? Delfland is aldus vergunningverlener.	Ja of nee

Hoofdstuk	Onderwerp	Wijziging inhoudelijk
1	Inleiding	<i>nee</i>
2	Activabeleid	
2.1.1	Immateriële vaste activa	<i>ja</i>
2.1.2	Materiële vaste activa	<i>ja</i>
3	Activeren en waarden	
3.1.1	Voorwaarden voor activering	<i>ja</i>
3.1.2	Waardering	<i>ja</i>
3.1.5	Levensduur verlengend onderhoud	<i>ja</i>
3.1.7	Economisch eigendom	<i>ja</i>
3.1.8	Bijdragen aan activa van derden	<i>ja</i>
3.1.9	Onderzoek en ontwikkeling	<i>ja</i>
4.1.2	Afschrijvingstermijn	<i>ja</i>
Bijlagen	Bijlage beslisboom investeringen	<i>ja</i>
	Bijlage beslisboom bijdrage aan activa in eigendom van derden	<i>ja</i>
	Bijlage afschrijvingstabel	<i>ja</i>
	Bijlage criteria economisch eigendom	<i>ja</i>

Toelichting
Toelichting op de actualisatie als gevolg van besluitvorming
Immateriële vaste activa worden met ingang van 2018 niet meer geactiveerd door de balansverkorting
Opsomming van soorten materiële vaste activa geactualiseerd conform BBV
Wijziging als gevolg van invoering Prosa: deelactivering van nazorg opgenomen. Ondergrens voor activering van immateriële activa verwijderd
Toegerekende personeelslasten en toegerekende rente worden niet meer geactiveerd, maar ten laste van de exploitatie gebracht. Toelichting over waardering van in erfpacht uitgegeven gronden opgenomen.
Levensduur verlengend onderhoud en buitengewoon onderhoud vervangen door levensduurverlengende investeringen naar aanleiding van de BBV notitie materiële activa van december 2017 inzake het niet mogen activeren van onderhoud
Toelichting opgenomen over de bepaling van economisch eigendom in het kader van de gevolgen van de balansverkorting op de bijdragen in activa van derden
Verwijderd; als gevolg van de balansverkorting niet meer van toepassing
Tekstdeel over immateriële vaste activa verwijderd
Tekstdeel over bijdragen aan activa in eigendom van derden verwijderd. Toelichting over stelsel- en schattingswijzigingen opgenomen conform BBV
Beslisboom geactualiseerd; activeringsgrens van € 50.000,- naar € 100.000,-; levensduurverlengende investeringen ipv levensduurverlengend onderhoud en bijdragen in activa van derden verwijderd.
Beslisboom verwijderd; uitgangspunten gewijzigd agv balansverkorting
Immateriële vaste activa en bijdragen aan activa in eigendom van derden verwijderd, Groen gas installatie in tabel opgenomen
Tabel met criteria voor bepalen van economisch eigendom als nieuwe bijlage opgenomen

Hoogheemraadschap van
Delfland

Commissie Bestuur, organisatie en bedrijfsvoering

Dossiernummer	1064
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	29 januari 2019
Agendapunt	04.B.02
Omschrijving	Besluit over toetreding werkgeversvereniging

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Bestuur, organisatie en bedrijfsvoering	29 januari 2019

Voorgesteld besluit

- Toe te treden tot de werkgeversvereniging voor waterschappen en aan de waterschappen gelieerde organisaties in het publieke domein.
- In te stemmen met verzoeken van gelieerde organisaties om aan te sluiten bij de werkgeversvereniging.

Onderwerp: besluit over toetreding werkgeversvereniging
Dossiernummer: 1064

Gevraagd besluit:

- Toe te treden tot de werkgeversvereniging voor waterschappen en aan de waterschappen gelieerde organisaties in het publieke domein.
- In te stemmen met verzoeken van gelieerde organisaties om aan te sluiten bij de werkgeversvereniging.

1. Probleemstelling - context

De Wet normalisering rechtspositie ambtenaren (Wnra) bepaalt dat vanaf 1 januari 2020 onder andere de Wet op de collectieve arbeidsovereenkomst (cao) voor ons van kracht is. Deze wet biedt het kader voor cao-onderhandelingen en stelt eisen aan de onderhandelende partijen. Waterschappen moeten, om een cao af te kunnen sluiten, een werkgeversvereniging oprichten. Met deze vereniging wordt beoogd:

1. Eén gezamenlijke cao voor de sector.
2. Invulling geven aan de visie op werken en werkgeverschap: samen meanderen naar 2025.
3. Dat zowel waterschappen als sectorvolgers (bijvoorbeeld gelieerde organisaties als gemeenschappelijke regelingen) tot de werkgeversvereniging kunnen toetreden.
4. Aan de wettelijke eisen voldoen en zo dicht mogelijk bij de huidige verenigingsstructuur van de Unie van Waterschappen blijven.

Een werkgeversvereniging is een organisatie die de belangen behartigt voor, en diensten verleent aan de aangesloten werkgevers. De werkgeversvereniging voert onderhandelingen en sluit een cao af voor haar leden. Deze cao bindt de leden van de werkgeversvereniging. Dat betekent dat zij verplicht zijn de cao toe te passen op al hun medewerkers.

Met dit voorstel wordt zo dicht mogelijk bij de huidige arbeidsverhoudingen en de samenwerking, onder andere in een A&O-fonds, bij werkgeverschap gebleven.

De kern van de vereniging zal worden gevormd door de 21 waterschappen. Via de werkgeversvereniging dragen zij samen primair de verantwoordelijkheid voor de publieke organisaties in het waterbeheer (de publieke waterschapstaken). Binnen de sector waterschappen is een aantal gelieerde organisaties waar de bestuurders van de waterschappen verantwoordelijk zijn voor werkgeverschap en arbeidsvoorwaarden. Voor deze organisaties wordt het ook mogelijk gemaakt toe te treden tot de werkgeversvereniging.

De werkgeversvereniging is op 6 december 2018 opgericht. Vanaf dat moment worden de werkgeverstaken, die eerst bij de Unie waren belegd in het werkgeversberaad, overgenomen door de werkgeversvereniging. Tot op heden onderhandelden de waterschappen via het Werkgeversberaad/- met de vakbonden. Omdat het werkgeversberaad zal komen te vervallen, dient elk waterschap (alsmede de gelieerde organisaties) individueel de keuze te maken om wel of niet toe te treden tot de werkgeversvereniging.

Het toetreden tot de werkgeversvereniging is vrijwillig. Het is ook mogelijk om niet toe te treden. Niet deelnemen aan de werkgeversvereniging betekent dat de cao niet geldt. Het is nog wel mogelijk de cao te blijven toepassen, maar dit betekent veel extra werk en afstemming met de Ondernemingsraad en individuele afstemming met medewerkers over

arbeidsvoorwaarden. In de toelichting is nader ingegaan op het kunnen volgen van de cao bij het niet toetreden tot de werkgeversvereniging.

Aan de verenigde vergadering wordt, gelet op voorgaande, voorgesteld te besluiten dat het Hoogheemraadschap van Delfland toetreedt tot de werkgeversvereniging.

Nadat het algemeen bestuur tot toetreding heeft besloten zal het dagelijks bestuur de stappen ondernemen die voor een daadwerkelijk lidmaatschap van de werkgeversvereniging noodzakelijk zijn. Dit proces wordt voor de toetredende waterschappen ook verder begeleid door een notaris die bij de oprichting is betrokken.

Elk waterschap is vrij te bepalen wie zij naar de Ledenvergadering (LV) afvaardigt. In de statuten van de werkgeversvereniging staat alleen dat leden iemand afvaardigen. Er wordt geen functie genoemd. De LV stelt onder andere de visie vast en beslist of bij de cao afspraken een balans is tussen ambitie en loonkostenstijging. Voor de hand ligt (dit sluit ook aan bij de huidige praktijk) om de bestuurder met P&O in de portefeuille na toetreding tot de werkgeversvereniging namens Delfland af te vaardigen.

Als deelnemer aan Het Waterschapshuis, de Regionale belastinggroep en Aquon heeft Delfland ook inspraak in het besluit van die organisaties om al dan niet tot de werkgeversvereniging toe te treden. Het toetreden van deze organisaties levert voor Delfland geen belemmeringen op. Voorgesteld wordt dan ook om, wanneer verzoeken van genoemde organisaties ontvangen worden, hiermee in te stemmen.

2. Beoogd effect

Door toetreding tot de vereniging bindt Delfland zich aan binnen de vereniging rechtsgeldig stand gekomen besluiten.

3. Kernboodschap

De Wet normalisering rechtspositie ambtenaren (Wnra) maakt dat per 1 januari 2020 de werknemers van het waterschap een arbeidsovereenkomst zullen krijgen, net als werknemers in het bedrijfsleven.

Omdat het waterschap als werkgever een cao voor zijn werknemers wil sluiten moet het toetreden tot de landelijke werkgeversvereniging voor de sector waterschappen.

4. Historie - eerdere besluitvorming

Niet van toepassing.

5. Regelgeving en Beleid

Artikel 56 en 77 van de Waterschapswet zijn van toepassing.

6. Financiën

De kosten voor het oprichten en in stand houden van de werkgeversvereniging worden geschat op € 356.000,-. Daarnaast wordt in 2019 nog een extra bedrag begroot voor het bouwen van een eigen website en het schrijven van een cao. Deze kosten worden onder de waterschappen en gelieerde organisatie verdeeld op basis van het aantal medewerkers. Voor Delfland wordt geschat dat de contributie voor 2019 € 16.000,- zal bedragen.

7. Duurzaamheid

Niet van toepassing

8. Organisatorische en personele consequenties

Niet van toepassing.

9. OR/GO

De Ondernemingsraad zal worden geïnformeerd over de toetreding.

10. Risico- en beheersmaatregelen

Niet van toepassing

11. Communicatie (in- en extern)

Over toetreding tot de werkgeversvereniging zal worden gecommuniceerd met de medewerkers via het samenwerkingsportaal.

Na besluitvorming over toetreding tot de werkgeversorganisatie dient dit besluit door het dagelijks bestuur, op grond van artikel 20, sub c van het Reglement van Bestuur voor het Hoogheemraadschap van Delfland te worden toegezonden aan Gedeputeerde Staten.

12. Bekendmaking en vervolgprocedure

Niet van toepassing

13. Bevoegd orgaan

Op grond van artikelen 56 en 77 van de Waterschapswet is de verenigde vergadering bevoegd tot het nemen van een besluit tot toetreding van de werkgeversvereniging.

14. Toelichting

Het toetreden tot de werkgeversvereniging is vrijwillig. Het is ook mogelijk om niet toe te treden, maar wel de cao te volgen. Daarin zijn twee opties mogelijk:

1. Met iedere medewerker wordt een arbeidsovereenkomst afgesloten met daarin alle geldende afspraken en regelingen. Daarbij wordt ook afgesproken dat de salarisverhogingen uit de cao waterschappen worden gevolgd. Nieuwe andere afspraken, (anders dan salaris), in de cao moet je iedere keer met iedere medewerker apart overeenkomen.
2. Met de Ondernemingsraad (OR) wordt afgesproken dat de cao waterschappen de personeelsregeling is en dat veranderingen in de cao in principe worden gevolgd. Dit volgen gaat niet automatisch; voor iedere aanpassing van de cao is opnieuw overleg met de OR nodig.

Onder het civiele arbeidsrecht kan van een aantal bepalingen uit het Burgerlijk Wetboek alleen bij cao worden afgeweken. Deze bepalingen gelden alleen voor de leden van de werkgeversvereniging. Indien alleen de cao door Delfland wordt gevolgd, gelden deze afspraken niet en geldt hetgeen in het Burgerlijk Wetboek voor die bepaalde afspraken is geregeld.

Als Delfland wel toetreedt tot de werkgeversvereniging, is Delfland gebonden aan de cao en is deze integraal van toepassing. Bij leden van de werkgeversvereniging geldt de cao direct bij het tekenen door vakbonden en de werkgeversvereniging.

In de bijlagen is meer informatie opgenomen.

15. Bijlagen

1. Q&A bij lid worden werkgeversvereniging
2. Overzicht potentiële leden en stemverhouding
3. contouren begroting

Besluit over toetreding werkgeversvereniging

Dossiernummer : 1064

Vergaderdatum : 14 februari 2019

Hoogheemraadschap van
Delfland

De Verenigde Vergadering van Delfland,

op voordracht van dijkgraaf en hoogheemraden van 8 januari 2019, dossiernummer 1064;

gelezen het positieve advies van de commissie Bestuur, organisatie en bedrijfsvoering van 29 januari 2019;

overwegende dat:

De Wet normalisering rechtspositie ambtenaren (Wnra) maakt dat per 1 januari 2020 de werknemers van het Hoogheemraadschap van Delfland een arbeidsovereenkomst zullen krijgen, net als werknemers in het bedrijfsleven;

Het voor het kunnen toepassen van een cao voor de werknemers, het nodig is om toe te treden tot de door de Unie van waterschappen opgerichte werkgeversvereniging;

Gelet op:

Artikel 56 en 77 van de Waterschapswet.

Besluit:

- Toe te treden tot de door de Unie van Waterschappen opgerichte werkgeversvereniging.
- In te stemmen met verzoeken van gelieerde organisaties om aan te sluiten bij de werkgeversvereniging.

Aldus besloten in de openbare vergadering van 14 februari 2019.

De Verenigde Vergadering voornoemd,

de Secretaris,

de Voorzitter,

ir. P.C. Janssen

dr. P.H.W.M. Daverveldt

WET NORMALISERING RECHTSPOSITIE AMBTENAREN

Q&A bij oprichten werkgeversvereniging

INLEIDING

Het oprichten van een werkgeversvereniging leidt tot een aantal praktische vragen bij waterschappen en gelieerde organisaties/volgers SAW. In onderstaande vragenlijst vinden jullie een aantal veel gestelde vragen met antwoorden terug. Heb je nog een andere vraag over dit onderwerp dan kun je terecht bij Ingrid Blom (iblom@uvw.nl).

1. Wie kunnen wij vanuit mijn organisatie naar de ledenvergadering van de werkgeversvereniging afvaardigen?

Dat mag je als organisatie zelf bepalen. In de statuten van de werkgeversvereniging staat alleen dat leden iemand afvaardigen. Er wordt geen functie genoemd. Het lijkt logisch om te kijken naar wat de Ledenvergadering (LV) van de werkgeversvereniging besluit. De LV stelt onder andere de visie vast en beslist of bij de cao afspraken een balans is tussen ambitie en loonkostenstijging.

2. Wie besluit binnen mijn organisatie of wij lid worden van/toetreden tot de werkgeversvereniging?

Het is het algemeen bestuur dat over de toetreding tot de op te richten werkgeversvereniging moet besluiten. Het zwaartepunt van de bevoegdheidsverdeling ligt bij een waterschap bij het algemeen bestuur. Dat komt omdat waterschappen een monistische structuur hebben. Uit de artikelen 56 en 77 van de Waterschapswet volgt dat in dit geval het algemeen bestuur over toetreding moet besluiten.

Belangrijk is ook om in het Delegatiebesluit van je waterschap te kijken of een dergelijke bevoegdheid (toetreden tot een rechtspersoon) door het algemeen bestuur aan het dagelijks bestuur is gedelegeerd. Ook voor het beantwoorden van vraag 1, de vraag wie het waterschap in de werkgeversvereniging kan vertegenwoordigen, kun je aansluiten op de structuur van het bestaande mandaat.

3. Waar wordt straks gesproken over de inhoud van de cao?

Spin in het web is de commissie arbeidsvoorwaarden (vergelijkbaar met het huidige Werkgeversberaad). In deze commissie zitten bestuurders, directeurs en P&O'ers. Veel werk, uitwerking gebeurd in werkgroepen. Werkgroepen worden vaak vanuit de commissie of de regiegroep samenwerken P&O bemensd.

De bemensing van de commissie wordt vastgelegd in een huishoudelijk reglement van de werkgeversvereniging. Voor de (samenstelling van) werkgroepen worden geen regels vastgelegd.

4. Kan ik de cao ook volgen?

Nee, niet op de huidige manier. Wil je de cao waterschappen blijven toepassen zonder lid te zijn van de werkgeversvereniging, dan kan dit op 2 manieren:

1. Je sluit met iedere medewerker een arbeidsovereenkomst af met daarin alle geldende afspraken en regelingen. Je neemt de regelingen dus op in de arbeidsovereenkomst. Daarbij spreek je ook af dat de salarisverhogingen uit de cao waterschappen worden gevolgd. Nieuwe andere afspraken, anders dan salaris, in de cao moet je iedere keer met iedere medewerker apart overeenkomen.
2. Je spreekt met de OR af dat de cao waterschappen jullie personeelsregeling is en dat jullie veranderingen in de cao waterschappen in principe zullen volgen. Dit volgen gaat niet automatisch, je zult voor iedere aanpassing opnieuw overleg moeten hebben met je OR.

Voor beide opties geldt dat je in cao's afspraken kunt maken die alleen gelden voor organisaties waarvoor de cao wordt afgesloten. Deze onderwerpen uit de cao kun je niet in de arbeidsovereenkomst of personeelsregeling opnemen. Zowel voor optie 1 als 2 blijft het burgerlijk wetboek gelden.

5. Hoe hoog wordt de contributie van de werkgeversvereniging?

Dat weten we nog niet precies. Een groot deel van de kosten maken de 21 waterschappen nu ook. Deze zijn verwerkt in de contributie van de Unie van Waterschappen. Wij onderhandelen immers ook over de SAW met vakbonden. Een ding weten we wel, de omvang van jouw organisatie zal mee wegen in de prijsstelling/contributie. Dit najaar komt er meer informatie.

6. Kan ik mee blijven doen met het A&O-fonds waterschappen?

Dit kan alleen als lid van de werkgeversvereniging. Het A&O-fonds waterschappen is straks onder het civielrecht een cao-afpraak voor de leden van de werkgeversvereniging.

WET NORMALISERING RECHTSPOSITIE AMBTENAREN

Q&A bij oprichten werkgeversvereniging

7. Geldt de cao straks ook voor mij als ik geen lid ben?

Nee, de cao geldt alleen voor de leden van de werkgeversvereniging. Bij de leden van de werkgeversvereniging geldt de cao direct bij tekenen door vakbonden en werkgeversvereniging. Er is geen besluit in het waterschap zelf meer nodig.

8. Wanneer wordt de werkgeversvereniging opgericht?

Per 1 januari 2019.

9. Stopt de Unie van Waterschappen met haar werkgeverstaken?

Ja, de statuten van de Unie van Waterschappen worden ook per 1-1-2019 aangepast. Ook worden werkgeverslidmaatschappen en het overleg protocol met vakbonden opgezegd.

10. Onderhandelen we dan niet meer met FNV en CNV?

Jawel, alleen de overlegregels uit het publiekrecht en ons eigen huidige overlegprotocol gelden niet meer. Dit is afgesloten met de Unie van Waterschappen en die gaat niet meer over arbeidsvoorwaarden. Het civielrecht heeft eigen, soms andere regels voor overleg. Met deze regels maken we nieuwe afspraken voor onze sector. En voor ons belangrijke partijen aan de cao tafel zijn; FNV en CNV. Zij zijn voor ons de representatieve vakbonden; circa 25% van onze medewerkers is bij hen lid.

11. Gaan we andere communicatiestructuren gebruiken, dan de huidige Unie structuren?

Ja, kort door de bocht gezegd, wij hebben straks circa 30 leden, dit zijn er meer dan de huidige 21 van de UvW.

Daarnaast communiceert/werkt een bestuurlijke vereniging met belangen voor 16 miljoen Nederlanders anders dan een werkgeversvereniging met als primaire taak het afsluiten van een cao voor 12.000 medewerkers.

Ook hieraan wordt gewerkt.

12. Kunnen de belastingkantoren ook samen een werkgeversvereniging vormen?

Ja, maar dit is meer een theoretisch ja. De huidige belastingkantoren zitten onder verschillende rechtspositionele regelingen. Je moet dus niet alleen een vereniging vormen, maar ook gaan onderhandelen over een cao voor leden met heel verschillende arbeidsvoorwaarden.

13. Kan ik ook weer weg bij de werkgeversvereniging?

Ja, het lidmaatschap is vrijwillig. Je kunt het lidmaatschap opzeggen. Het meest praktisch is om dit direct nadat een cao-akkoord is bereikt te doen. Dat akkoord geldt dan nog wel voor je. Tijdens lopende onderhandelingen opzeggen kan juridisch wel, maar is een bron van problemen in de praktijk. Gelden afspraken uit die lopende onderhandelingen nu wel of niet? Daar kan vervolgens een rechtszaak over gevoerd worden.

14. Wat is de naam van de werkgeversvereniging?

Naar de naam zijn we nog op zoek. Komende maanden zullen we een naam moeten vinden/bedenken. In de statuten van de vereniging wordt de naam opgenomen.

15. Kunnen ook andere organisaties dan de waterschappen en huidige SAW-volgers zich aansluiten?

Ja, dit moeten wel publieke organisaties zijn en werkzaam in de sector waterschappen.

16. Wat moet ik doen om lid te worden van de werkgeversvereniging?

Je moet de volgende stappen zetten:

- In je eigen organisatie het besluit tot toetreden nemen.
- Vaststellen wie de organisatie in de LV van de werkgeversvereniging mag vertegenwoordigen.
- Over het zetten van de laatste stap, het lid worden/je aanmelden hebben we nog overleg met de notaris.
- En natuurlijk de LV van 11 oktober bijwonen.

MEER INFORMATIE IS
VERKRIJGBAAR
VIA INGRID BLOM
(IBLOM@UVW.NL)

BIJLAGE: POTENTIËLE LEDEN VOOR DE WERKGEVERSVERENIGING

	Naam organisatie	Aantal medewerkers	Stemmen in de LV
Waterschappen			
1	Waterschap Aa en Maas	432	2
2	Waterschap Amstel, Gooi en Vecht	1 zie Waternet	1
3	Waterschap Brabantse Delta	499	2
4	Hoogheemraadschap Delfland	470	2
5	Waterschap De Dommel	421	2
6	Waterschap Drents Overijsselse Delta	561	3
7	Wetterskip Fryslân	575	3
8	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier	835	3
9	Waterschap Hollandse Delta	503	3
10	Waterschap Hunze en Aa's	332	2
11	Waterschap Limburg	312	2
12	Waterschap Noorderzijlvest	293	2
13	Waterschap Rijn en IJssel	355	2
14	Hoogheemraadschap van Rijnland	680	3
15	Waterschap Rivierenland	773	3
16	Waterschap Scheldestromen	455	2
17	Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard	326	2
18	Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden	466	2
19	Waterschap Vallei en Veluwe	461	2
20	Waterschap Vechtstromen	485	2
21	Waterschap Zuiderzeeland	281	2
		9515	47
Gelieerde organisaties die de SAW volgen			
1	Waternet	1691	3
2	Aqualysis	56	1
3	Aquon	161	1
4	BSGW	197	1
5	BSR	69	1
6	GBLT (Lococensus-Tricijn)	171	1
7	De RBG	122	1
8	SVHW	87	1
9	Unie van Waterschappen	69	1
10	Waterproef	58	1
11	Het Waterschapshuis	19	1
12	Waterschapsbedrijf Limburg	148	1
13	Hefpunt	65	1
14	Stowa	8	1
		2921	17

Inleiding

De werkgeversvereniging heeft bij oprichting een begroting nodig. Onderstaand is met behulp van de volgende uitgangspunten een eerste aanzet gemaakt voor deze begroting.

- De huidige kosten binnen de Unie van Waterschappen voor het dossier arbeidsvoorwaarden en werkgeverschap
- De ambitie om in de nieuwe werkgeversvereniging onze 12.000 medewerkers meer te betrekken bij cao-onderhandelingen en arbeidsvoorwaarden.
- De (extra) kosten/verplichtingen van een juridisch zelfstandige werkgeversvereniging, bijvoorbeeld de registratie bij de Kamer van Koophandel.

Na de contouren van de begroting g

Contouren begroting werkgeversvereniging 2019	
Personele kosten	
Salariskosten beleidsadvies arbeidsvoorwaarden	157.000
Overige personeelskosten (o.a. opleiding/reiskosten)	7.000
Dit zijn de huidige kosten van de beleidsadviseurs, inclusief cao en pensioenverhoging 2019	
Salariskosten communicatie	45.000
Overige personeelskosten (o.a. opleiding/reiskosten)	2.000
De werkgeversvereniging wil investeren in verbinden met 12.000 medewerkers en voor en tijdens de cao onderhandelingen op andere en intensievere wijze communiceren. Deze ambitie vraagt om een extra investering van € 45.000	
Bureaunkosten	
huisvesting, systemen, apparatuur, faciliteiten als repro, administratie en expertise/advies raming op basis van de huidige kosten.	60.000
Werkgeverskosten	
Beloningsonderzoek, secretariaat onderhandelingsstafel, lidmaatschappen, adviezen. Raming op basis kosten UvW in de afgelopen jaren.	65.000
Website, representatie en Kamer van Koophandel	8.000
Opstellen jaarplan en jaarverslag inclusief accountantsverklaring	12.000
De werkgeversvereniging heeft een eigen logo, huisstijl en website nodig om zich naar buiten toe te presenteren. Ook heeft de werkgeversvereniging een eigen jaarplan, een jaarverslag en een accountantsverklaring nodig.	
Geschatte totale kosten	356.000
	40.000
Eenmalige kosten in 2019 voor het bouwen van een eigen website en schrijven cao.	

Contouren contributie voor 2019 (op basis van 90% deelname)

	Naam organisatie	Aantal medewerkers	Schatting contributie 2019
Waterschappen			
1	Waterschap Aa en Maas	432	14.000
2	Waterschap Amstel, Gooi en Vecht	1	100
3	Waterschap Brabantse Delta	499	17.000
4	Hoogheemraadschap Delfland	470	16.000
5	Waterschap De Dommel	421	14.000
6	Waterschap Drents Overijsselse Delta	561	18.000
7	Wetterskip Fryslân	575	19.000
8	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier	835	27.000
9	Waterschap Hollandse Delta	503	17.000
10	Waterschap Hunze en Aa's	332	11.000
11	Waterschap Limburg	312	10.000
12	Waterschap Noorderzijlvest	293	10.000
13	Waterschap Rijn en IJssel	355	12.000
14	Hoogheemraadschap van Rijnland	680	22.000
15	Waterschap Rivierenland	773	25.000
16	Waterschap Scheldestromen	455	15.000
17	Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard	326	11.000
18	Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden	466	15.000
19	Waterschap Vallei en Veluwe	461	15.000
20	Waterschap Vechtstromen	485	16.000
21	Waterschap Zuiderzeeland	281	9.000
		9515	
Gelieerde organisaties die de SAW volgen			
1	Waternet	1691	55.000
2	Aqualysis	56	2.000
3	Aquon	161	5.500
4	BSGW	197	6.500
5	BSR	69	2.500
6	GBLT (Lococensus-Tricijn)	171	6.000
7	Noordelijk Belastingkantoor		3.000
8	De RBG	122	4.000
9	SVHW	87	3.000
10	Unie van Waterschappen	69	2.500
11	Waterproef	58	2.000
12	Het Waterschapshuis	19	750
13	Waterschapsbedrijf Limburg	148	5.000
14	Hefpunt	65	2.500
15	Stowa	8	500
		2921	

Hoogheemraadschap van
Delfland

Commissie Bestuur, organisatie en bedrijfsvoering

Dossiernummer	1157
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	29 januari 2019
Agendapunt	04.B.03
Omschrijving	Aanpassing delegatiebesluit

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Bestuur, organisatie en bedrijfsvoering	29 januari 2019

Voorgesteld besluit

vast te stellen het Delegatiebesluit Delfland 2019 inclusief de toelichting (DMS-nummer 1382773).

Onderwerp: Aanpassing Delegatiebesluit
Dossiernummer: 1157

Gevraagd besluit:

vast te stellen het Delegatiebesluit Delfland 2019 inclusief de toelichting (DMS-nummer 1382773).

1. Probleemstelling - context

Tijdens de herziening van het Delegatiebesluit op 17 mei 2017 is vanuit de verenigde vergadering de wens naar voren gekomen om bij een volgende herziening tot een overzichtelijkere indeling en structuur te komen van het Delegatiebesluit, met een duidelijkere rubricering van de verschillende typen bevoegdheden. Na het besluit tot aanpassing in 2017 is verder gebleken dat het nodig is om het huidige Delegatiebeleid op twee punten aan te passen.

2. Beoogd effect

Het Hoogheemraadschap van Delfland beschikt over een Delegatiebesluit dat voldoet aan wet- en regelgeving en waarin alle bevoegdheden zijn opgenomen, waarvan het nodig is die te delegeren. Daarnaast biedt het Delegatiebesluit een duidelijker overzicht aan de raadplegers van het besluit van de verschillende typen bevoegdheden.

3. Kernboodschap

Zie beoogd effect.

4. Historie - eerdere besluitvorming

De laatste herziening van het Delegatiebesluit heeft plaatsgevonden op 17 mei 2017, naar aanleiding van een voorstel dat in de werkgroep Monisme van de VV is tot stand gekomen.

5. Regelgeving en Beleid

De VV is op grond van de artikelen 56 en 77 Waterschapswet bevoegd tot regeling en bestuur van de taken die aan het waterschap kan opdragen, tenzij deze taken op grond van wet- of regelgeving aan het college of aan de dijkgraaf zijn opgedragen.

Op grond van artikel 83 Waterschapswet kan de VV bevoegdheden aan het college overdragen. Delegatie of overdracht van bevoegdheden kan niet als de aard van de bevoegdheid zich tegen delegatie verzet. In de Waterschapswet is geregeld dat de volgende bevoegdheden niet kunnen worden gedelegeerd:

- vaststellen/wijzigen van de begroting,
- vaststellen van de jaarrekening,
- vaststellen van verordeningen, zoals verordening beleids- en verantwoordingsfunctie, controleverordening en keur,
- het heffen van belastingen of rechten,
- het vaststellen van peilbesluiten en
- het vaststellen van plannen krachtens bijzondere wetten.

6. Financiën

Niet van toepassing.

7. Duurzaamheid

Niet van toepassing.

8. Organisatorische en personele consequenties

Niet van toepassing.

9. OR/GO

Niet van toepassing.

10. Risico- en beheersmaatregelen

Het risico bestaat dat opnieuw aparte delegatiebesluiten worden genomen en dat daardoor het overzicht van de gedelegeerde bevoegdheden niet meer volledig is. Om dit te voorkomen wordt bij delegatie van een nieuwe bevoegdheid steeds een volledig nieuw Delegatiebesluit Delfland aan de VV voorgelegd.

11. Communicatie (in- en extern)

Er wordt een bericht op het samenwerkingsportaal geplaatst met uitleg over de voorgestelde aanpassing van het Delegatiebesluit.

12. Bekendmaking en vervolgprocedure

Het besluit tot actualisatie van het Delegatiebesluit Delfland wordt bekendgemaakt in het digitale Waterschapsblad. Vervolgens wordt het geactualiseerde Delegatiebesluit Delfland voor eenieder digitaal ter beschikking gesteld via overheid.nl.

13. Bevoegd orgaan

De VV is bevoegd op grond van de artikelen 57, 77 en 83 Waterschapswet.

14. Toelichting

Uitgangspunten voor het delegeren van bevoegdheden

Bij de wettelijke verdeling van bevoegdheden tussen de VV en het college is het uitgangspunt dat de VV kaderstellende bevoegdheden heeft en het college bevoegdheden die op uitvoering zijn gericht. De VV kan bevoegdheden aan het college delegeren.

Bij aanpassing van het Delegatiebesluit in 2017 zijn de volgende criteria in acht genomen:

- invloed vooraf en/of verantwoording achteraf;
- routinematigheid;
- slagvaardigheid/werkbaarheid, mede in relatie tot
- vergaderfrequentie;
- verantwoordelijkheid voor beleid: waar kan deze het best worden belegd en op welk detailniveau.

Voorgestelde wijzigingen

De voorgestelde inhoudelijke wijzigingen betreffen delegatie van de bevoegdheid tot:

1 het vaststellen van de SAW

In het bestuursvoorstel voor vaststelling van het CAO-akkoord (SAW 2017-2018-2019) dat in de VV van 20 september 2018 is behandeld is aan de orde gesteld dat het wenselijk is deze bevoegdheid aan het dijkgraaf en hoogheemraden te delegeren.

De onderbouwing hiervan is dat het gaat om afspraken, die in het Landelijk Arbeidsvoorwaardenoverleg Waterschappen worden gemaakt, waarbij geen ruimte bestaat om hier op lokaal niveau van af te wijken.

Bij het bestuursvoorstel tot vaststelling van de SAW in september 2018 is aangekondigd dat wijziging van het Delegatiebesluit zou moeten plaatsvinden. Deze wijziging is opgenomen in artikel 2 onder punt 15 van het bijgevoegde Delegatiebesluit.

2 te besluiten tot overige privaatrechtelijke rechtshandelingen

Tot nu toe is uitgangspunt geweest dat deze privaatrechtelijke rechtshandelingen pasten in de verantwoordelijkheid van het dagelijks bestuur op grond van artikel 84, eerste lid Waterschapswet. Dit betreft onder andere het aangaan van overeenkomsten, het verlenen van opdrachten aan marktpartijen of samenwerking met gebiedspartners. Om die reden is nooit expliciet besloten deze bevoegdheid te delegeren. In de Gemeentewet is deze bevoegdheid in artikel 160 toegekend aan het college van burgemeester en wethouders. Om ook bij Delfland duidelijkheid te scheppen over het orgaan waar deze bevoegdheid ligt, wordt nu voorgesteld deze te delegeren, conform de tekst in artikel 2 onder 16 van het bijgevoegde Delegatiebesluit.

Beperking aan het uitoefenen van de bevoegdheid

Volledigheidshalve wordt opgemerkt dat de begrenzing van het gebruik maken van de bevoegdheid ligt in artikel 3 Delegatiebesluit, waarbij de verenigde vergadering de financiële middelen ter beschikking heeft gesteld.

Transponeringstabel

In bijlage 1 is een transponeringstabel opgenomen, zodat de aansluiting van het huidige voorstel op het Delegatiebesluit 2017 duidelijk is.

15. Bijlagen

1. Transponeringstabel Delegatiebesluit 2017 - 2019

Aanpassing delegatiebesluit

Dossiernummer : 1157
Vergaderdatum : 14 februari 2019

De Verenigde Vergadering van Delfland,

op voordracht van dijkgraaf en hoogheemraden van 8 januari 2019, dossiernummer 1157;

gelezen het positieve advies van de commissie Bestuur, organisatie en bedrijfsvoering;

overwegende dat het noodzakelijk is het Delegatiebesluit aan te passen;

Gelet op:
Artikel 83 Waterschapswet:

Besluit:

Het Delegatiebesluit Delfland 2019 vast te stellen:

Delegatiebesluit Delfland 2019

Artikel 1 Begripsomschrijvingen

In dit besluit wordt verstaan onder:

- a. delegeren: het overdragen van bevoegdheden van de verenigde vergadering aan dijkgraaf en hoogheemraden krachtens artikel 83, eerste lid, van de Waterschapswet;
- b. college: dijkgraaf en hoogheemraden.

Artikel 2 Gedelegeerde bevoegdheden

Gedelegeerd worden de volgende bevoegdheden:

Waterbeheer

1. het overnemen in beheer of onderhoud van waterstaatkundige werken;
2. het vaststellen van projectplannen Waterwet binnen het vastgestelde investeringsplan, uitgezonderd de volgende gevallen:
 - a. indien het de aanleg, verlegging of versteking van een primaire waterkering betreft en/of de projectprocedure van artikel 5.5 en verder Waterwet van toepassing is;
 - b. indien de verenigde vergadering bij het vaststellen van het investeringsplan voor het project waarvoor het projectplan wordt vastgesteld, heeft bepaald dat het projectplan door haarzelf dient te worden vastgesteld;
3. het wijzigen van de ligging van de duinvoet door middel van het wijzigen van de betreffende, bij de legger behorende kaart(en), indien de jaarlijkse meting van de duinvoet daartoe aanleiding geeft;
4. het aangeven van de ligging van het waterstaatswerk, de beschermingszone en/of het profiel van vrije ruimte, indien daar bij de Delflandse dijk twijfel over bestaat;
5. het vaststellen van leggerwijzigingen voortvloeiend uit de vaststelling van projectplannen of de verlening van watervergunningen;
6. het vaststellen van leggerwijzigingen gericht op technische aanpassingen als gevolg van in het veld aangetroffen situaties die niet stroken met de legger;
7. het opleggen van gedoogplichten als bedoeld in de artikelen 5.21 en 5.22 Waterwet voor onderzoeken en daarmee verband houdende werkzaamheden;
8. het opleggen van gedoogplicht als bedoeld in artikel 5.24 Waterwet voor aanleg en wijziging van een waterstaatswerk en daarmee verband houdende werkzaamheden.

Onroerende zaken

9. het verkrijgen en vervreemden van registergoederen;
10. het vestigen, wijzigen, opzeggen en afstand doen van zakelijke rechten.

Aanbestedingen

11. de vaststelling van de wijze en het houden van aanbestedingen voor uit te voeren werken, leveringen en diensten.

Financiën

12. het aangaan van geld- en kapitaalmarkttransacties binnen de ruimte van de vastgestelde jaarbegroting en de meerjarenraming;
13. het aangaan en wijzigen van rekening-courantovereenkomsten;
14. het verlenen van vermindering of kwijtschelding van verplichtingen aan hen, die verplichtingen jegens het hoogheemraadschap zijn aangegaan.

Personeel

15. het vaststellen van de Sectorale Arbeidsvoorwaarden Waterschapspersoneel (SAW) en uitvoering daarvan voor zover die niet reeds aan het college is toegekend.

Juridisch en procedureel

16. te besluiten tot overige privaatrechtelijke rechtshandelingen;
17. de aanwijzing van bestuursleden voor rechtspersonen en samenwerkingsverbanden waarin het hoogheemraadschap deelneemt;
18. het voeren van de volgende (gerechtelijke) procedures:
 - a. het instellen van bezwaar en beroep en het voeren van verweer in bezwaarprocedures en procedures bij de bestuursrechter;
 - b. het instellen van procedures, het voeren van verweer en afzien van verweer in procedures bij de burgerlijke rechter;
 - c. het indienen van inspraakreacties, zienswijzen en adviezen in procedures ter voorbereiding van besluiten van andere overheden;
19. het aangaan van vaststellingsovereenkomsten en schikkingen alsmede het opdragen van geschillenbeslechting aan scheidslieden;
20. het stellen van nadere regels, voor onderwerpen die door de verenigde vergadering in verordeningen zijn bepaald.

Artikel 3 Financiële voorwaarde voor gebruik van gedelegeerde bevoegdheden

Indien het gebruik van een gedelegeerde bevoegdheid tot gevolg heeft dat het hoogheemraadschap financiële verplichtingen aangaat, kan deze bevoegdheid pas worden uitgeoefend als de verenigde vergadering de daarvoor benodigde gelden ter beschikking heeft gesteld.

Artikel 4 Inlichtingenplicht gebruik gedelegeerde bevoegdheden

1. Het college doet jaarlijks aan de verenigde vergadering mededeling over de gebruikmaking van de gedelegeerde bevoegdheden.
2. Het college verschaft desgevraagd aan de verenigde vergadering inlichtingen over de uitoefening van gedelegeerde bevoegdheden.

Artikel 5 Citeertitel, vervanging oud besluit en inwerkingtreding nieuw Delegatiebesluit

1. Dit besluit kan worden aangehaald als: Delegatiebesluit Delfland 2019
2. Dit besluit komt in de plaats van het delegatiebesluit van de verenigde vergadering van 18 mei 2017, vv kenmerk 1260647.
3. Het Delegatiebesluit Delfland 2019 treedt in werking op 1 maart 2019.
4. Besluiten die zijn genomen op grond van eerdere versies van het Delegatiebesluit Delfland 2019 en/of op grond van aparte besluiten tot delegatie blijven gelden.

Toelichting bij het Delegatiebesluit Delfland:

Algemene toelichting

De verenigde vergadering (VV) kan bevoegdheden delegeren aan het college. Dit is bij Delfland al sedert 1969 geregeld in het Delegatiebesluit. In 1995 is er een wijziging gekomen in de systematiek van bevoegdheidsverdeling. Vóór 1995 konden provinciale staten in het Reglement van Delfland bepalen welke bevoegdheden voor delegatie in aanmerking kwamen. Na 1995 konden provinciale staten bepalen welke bevoegdheden niet voor delegatie in aanmerking kwamen. Sinds 1999 is de bevoegdheidsverdeling landelijk geregeld in de Waterschapswet en daar staat ook in welke bevoegdheden niet voor delegatie in aanmerking komen.

Sinds 1995 worden in het Delegatiebesluit Delfland de volgende criteria in acht genomen bij delegatie van bevoegdheden aan het college:

- doelmatigheid;
- snelheid;
- routinematigheid.

Bevoegdheden verenigde vergadering

Artikel 56 van de Waterschapswet luidt: "Het waterschapsbestuur is bevoegd tot regeling en bestuur ter behartiging van de taken die het waterschap in het reglement zijn opgedragen." In artikel 77 Waterschapswet is bepaald dat de in artikel 56 omschreven bevoegdheid tot regeling en bestuur bij het algemeen bestuur berust voor zover deze niet bij of krachtens reglement dan wel bij wet of amvb is toegekend aan het dagelijks bestuur, de voorzitter of aan het bestuur van een afdeling.

In artikel 83 Waterschapswet is de delegatiegrondslag gegeven. In het eerste lid is bepaald: "Het algemeen bestuur kan aan het dagelijks bestuur en aan het bestuur van een afdeling bevoegdheden van het algemeen bestuur overdragen, tenzij de aard van de bevoegdheid zich tegen overdracht verzet." In het tweede lid is een aantal delegatieverboden neergelegd.

Bevoegdheden college

Artikel 84 geeft de bevoegdheden van het college aan. Het college is belast met de dagelijkse aangelegenheden van Delfland en met de voorbereiding en uitvoering van beslissingen van de VV. Daarnaast heeft het college de door de VV gedelegeerde bevoegdheden.

Bij gebruik bevoegdheid delegatiebesluit vermelden

In artikel 10:19 Awb is bepaald dat een besluit dat op grond van een gedelegeerde bevoegdheid wordt genomen, het delegatiebesluit en de vindplaats daarvan vermeld.

Artikelsgewijze toelichting

Artikel 1 Begripsomschrijvingen

Er zijn begripsomschrijvingen gegeven van 'delegeren' en 'college'.

De overdracht van bevoegdheden van de VV naar het college wordt delegatie genoemd. Delegatie is een echte overdracht van bevoegdheden, dat wil zeggen dat de bestuursbevoegdheid wordt overgedragen aan het college die deze op eigen naam en onder eigen verantwoordelijkheid uitoefent. De VV kan de bevoegdheid na delegatie niet meer zelf uitoefenen.

Artikel 2 Gedelegeerde bevoegdheden

In artikel 2 worden alle bevoegdheden van de VV opgesomd die aan het college worden overgedragen.

Waterbeheer

Onder 1. het overnemen in beheer of onderhoud van waterstaatkundige werken.

Het Delegatiebesluit van 1995 vermeldt hierover het volgende. Indien door leggerwijziging de oorspronkelijke particuliere onderhoudsverplichting bij Delfland komt te berusten, dient terzake een overnameregeling getroffen te worden. De leggerwijziging is een blijvende bevoegdheid van de VV. De uitvoering in de vorm van de overnameregeling leent zich voor delegatie.

In 2016 is daaraan toegevoegd:

Het overnemen in beheer van waterstaatswerken is aan de orde als in projecten van derden nieuwe waterstaatswerken worden aangelegd. Als waterbeheerder neemt Delfland neemt dergelijke waterstaatswerken in beheer, maar het is niet altijd nodig om ook de eigendom te verkrijgen. Het onderhoud van nieuwe waterstaatswerken wordt in leggers geregeld.

Onder 2. het vaststellen van projectplannen Waterwet binnen het vastgestelde investeringsplan.

In het Delegatiebesluit van 1995 is de bevoegdheid tot de aanleg of verbetering van waterstaatswerken gedelegeerd. Met de inwerkingtreding van de Waterwet is dit type besluit vervangen door projectplannen op grond van de Waterwet.

De bevoegdheid projectplannen Waterwet vast te stellen is in 2011 bij apart besluit gedelegeerd (VV 20-11-2014 BIS 37857).

Onder 3. het wijzigen van de ligging van de duinvoet door middel van het wijzigen van de betreffende, bij de legger behorende kaart(en), indien de jaarlijkse meting van de duinvoet daartoe aanleiding geeft.

Deze bevoegdheid is toegekend in de Legger zeewering (VV 24-04-2014 BIS 35204).

Onder 4. het aangeven van de ligging van het waterstaatswerk, de beschermingszone en/of het profiel van vrije ruimte, indien daar bij de Delflandse dijk twijfel over bestaat.

Deze bevoegdheid is toegekend in de Legger Delflandse dijk, Rivierdijk en de Legger Delflandse dijk, Zeedijk (VV 17-02-2011 BIS 19316).

Onder 5. het vaststellen van leggerwijzigingen voortvloeiend uit de vaststelling van projectplannen of de verlening van watervergunningen.

Deze bevoegdheid is bij apart besluit gedelegeerd (VV 18-02-2016 BIS 46293).

Onder 6. het vaststellen van leggerwijzigingen gericht op technische aanpassingen als gevolg van in het veld aangetroffen situaties die niet stroken met de legger.

Deze bevoegdheid is bij apart besluit gedelegeerd (VV 18-02-2016 BIS 46293).

Onder 7. het opleggen van gedoogplichten als bedoeld in de artikelen 5.21 en 5.22 Waterwet voor onderzoeken en daarmee verband houdende werkzaamheden.

Onder 8. het opleggen van gedoogplicht als bedoeld in artikel 5.24 Waterwet voor aanleg en wijziging van een waterstaatswerk en daarmee verband houdende werkzaamheden.

De bevoegdheden tot het opleggen van gedoogplichten als bedoeld in de artikelen 5.21 en 5.22 Waterwet voor onderzoeken en daarmee verband houdende werkzaamheden en opleggen van gedoogplicht als bedoeld in artikel 5.24 Waterwet voor aanleg en wijziging van een waterstaatswerk en daarmee verband houdende werkzaamheden worden gedelegeerd, omdat het voor de voortgang van projecten noodzakelijk is dat het college slagvaardig kan optreden als een rechthebbende niet wenst mee te werken.

Artikel 5.21 betreft de plicht onderzoeken en daarmee verband houdende werkzaamheden op of in gronden te gedogen. Artikel 5.22 betreft de plicht om onderzoek te gedogen dat een derde moet verrichten (bijvoorbeeld in het kader van een watervergunningaanvraag) op

gronden van anderen. Voordat een gedoogplicht kan worden opgelegd, moet eerst worden geprobeerd toestemming van de rechthebbende te krijgen. Pas als dat niet lukt, kan een gedoogplicht worden opgelegd.

De onderzoeken waarvoor een gedoogplicht wordt opgelegd, moeten redelijkerwijs nodig zijn voor de uitvoering van de taken van het waterschap of voor de beoordeling van een vergunningaanvraag. De Waterwet voorziet in een regeling voor het geval een rechthebbende schade lijdt door het opleggen van een gedoogplicht. Als een gedoogplicht wordt opgelegd op verzoek van een derde, dan moet daaraan de voorwaarde worden verbonden dat vergoeding van eventuele schade voldoende is verzekerd. Bij de gedoogplichten die het waterschap zelf oplegt, geldt op grond van de Waterwet dat de rechthebbende bij eventuele schade een verzoek om schadevergoeding/nadeelcompensatie kan indienen.

Artikel 5.24 betreft de plicht om te gedogen dat op iemands gronden een waterstaatswerk wordt aangelegd of gewijzigd. Het opleggen van een gedoogplicht voor aanleg of wijziging van een waterstaatswerk kan niet als het in het belang van de rechthebbende is dat de gronden worden onteigend. Dat is bijvoorbeeld het geval dat (de rest van) het perceel niet meer bruikbaar is.

Onroerende zaken

Onder 9. het verkrijgen en vervreemden van registergoederen.

Deze bevoegdheid is volgens het Delegatiebesluit van 1995 gedelegeerd gelet op een slagvaardig optreden. Daarbij is opgemerkt dat deze in zijn volle omvang kon worden gedelegeerd vanwege de voorwaarde dat in de begroting of in een begrotingswijziging een aankoop (specifiek dan wel in een post onvoorzien) moet zijn voorzien.

Onder 10. het vestigen, wijzigen, opzeggen en afstand doen van zakelijke rechten.

Het vestigen van zakelijke rechten (zoals erfpacht en opstal) was voor 1995 al gedelegeerd. Bij besluit van 6 juli 2006 is daar in het kader van de volledigheid aan toegevoegd: wijzigen, opzeggen en afstand doen van zakelijke rechten.

Aanbestedingen

Onder 11. de vaststelling van de wijze en het houden van aanbestedingen voor uit te voeren werken, leveringen en diensten.

Deze bevoegdheid was voor 1995 al gedelegeerd aan het college.

In 2016 is de toelichting aangevuld met:

Of een overheid moet aanbesteden volgt uit wet- en regelgeving. Waar het gaat om de vraag op welke wijze aanbesteed moet worden geven wet- en regelgeving beperkte keuzevrijheid. Er kan gekozen worden voor enkele toegestane procedures en de wijze waarop inschrijvingen worden beoordeeld. De VV kan kaders stellen voor de wijze waarop met de keuzevrijheid wordt omgegaan.

Financiën

Onder 12. het aangaan van geld- en kapitaalmarkttransacties binnen de ruimte van de vastgestelde jaarbegroting en de meerjarenraming.

Deze bevoegdheid was – weliswaar anders geformuleerd – al voor 1995 gedelegeerd.

In 2016 is de toelichting aan gevuld met de tekst:

Dit betreft in het bijzonder het jaarlijkse proces voor het aangaan van grote leningen, waarover in de jaarrekening wordt gerapporteerd.

Onder 13. het aangaan en wijzigen van rekening-courantovereenkomsten.

Deze bevoegdheid was al voor 1995 gedelegeerd. Dit gebeurt maandelijks om ervoor te zorgen dat de betalingen kunnen worden gedaan. Hier wordt in de jaarrekening over gerapporteerd.

Onder 14. het verlenen van vermindering of kwijtschelding van verplichtingen aan hen, die verplichtingen jegens het hoogheemraadschap zijn aangegaan.

Deze bevoegdheid was al voor 1995 gedelegeerd. Bij besluit van 2016 is de formulering aangepast om duidelijk te maken dat het hier niet gaat over kwijtschelding op grond van de Kwijtscheldingsverordening, maar over de kwijtschelding van facturen of bijvoorbeeld verplichtingen uit overeenkomsten. In de praktijk wordt deze bevoegdheid gebruikt om af te zien van invordering bij dubieuze debiteuren. Hier wordt in de jaarrekening over gerapporteerd.

Personeel

Onder 15. de vaststelling van de SAW en uitvoering van de SAW voor zover die niet reeds aan het college is toegekend.

In de SAW is opgenomen dat het college de SAW vaststelt. De uitoefening van deze bevoegdheid is echter alleen mogelijk wanneer deze bevoegdheid aan het college gedelegeerd is.

Juridisch en procedureel

Onder 16. tot overige privaatrechtelijke rechtshandelingen te besluiten.

Delfland gaat regelmatig ook andere dan de reeds genoemde privaatrechtelijke overeenkomsten aan, bijvoorbeeld met leveranciers voor de levering van goederen of om een gemaal te bouwen en om met andere overheden om samen te werken.

Onder 17. de aanwijzing van bestuursleden voor rechtspersonen en samenwerkingsverbanden waarin het hoogheemraadschap deelneemt.

Volgens de toelichting bij het Delegatiebesluit van 1995, VV 23 november 1995, nr. 95.04098, geschiedt delegatie van deze bevoegdheid op grond van doelmatig bestuur.

De rechtspersonen waarin het hoogheemraadschap deelneemt, kunnen verbonden partijen zijn, zoals genoemd in de begroting, en andere gremia. Aanwijzing van bestuursleden door het college is niet mogelijk als die aanwijzing op grond van de wet aan de VV is voorbehouden.

Voorbeelden van rechtspersonen waarin het hoogheemraadschap deelneemt, zijn: de Nederlandse Waterschapsbank NV, de Holding IOPW NV en de coöperatieve vereniging UA Clean Tech Delta. Voorbeelden samenwerkingsverbanden zijn de Stuurgroep Digitale Delta, het Bestuurlijk overleg Centraal Holland en het waterschapsoverleg Rijn-West.

In de wet gemeenschappelijke regelingen is bepaald dat de aanwijzing van bestuursleden voor gemeenschappelijke regelingen waarin de VV deelneemt door de VV dient te gebeuren. De bevoegdheid tot het aanwijzen van bestuursleden voor gemeenschappelijke regelingen leent zich dus niet voor delegatie en is in 2016 geschrapt. Voor gemeenschappelijke regelingen waarin het college deelneemt dient het college de bestuursleden aan te wijzen.

Onder 18. het voeren van de volgende (gerechtelijke) procedures.

De bevoegdheden tot het instellen van bezwaar, beroep, rechtsgedingen, rechtsvorderingen waren al voor 1995 gedelegeerd aan het college. De bevoegdheid tot het indienen van inspraakreacties, etc. is daar bij besluit van 6 juli 2006 aan toegevoegd. In 2016 is de terminologie aangepast aan de begrippen in de op dat moment geldende regelgeving.

Onder 19. het aangaan van vaststellingsovereenkomsten en schikkingen alsmede het opdragen van geschillenbeslechting aan scheidslieden.

De bevoegdheden tot het treffen van dadingen en het opdragen van geschillenbeslechting aan scheidslieden (arbitrage) waren al voor 1995 gedelegeerd aan het college. Bij besluit van 6 juli 2006 is de term 'dading' gewijzigd in 'vaststellingsovereenkomst' om aan te sluiten bij de begrippen in de geldende regelgeving, met de toevoeging 'en schikkingen', omdat het niet altijd tot een vaststellingsovereenkomst komt, maar soms wel tot schikkingen ter beëindiging of voorkoming van een juridische procedure.

In artikel 7:900 BW wordt de vaststellingsovereenkomst als volgt omschreven: Bij een vaststellingsovereenkomst binden partijen, ter beëindiging of ter voorkoming van onzekerheid of geschil omtrent hetgeen tussen hen rechtens geldt, zich jegens elkaar aan een vaststelling daarvan, bestemd om ook te gelden voor zover zij van de tevoren bestaande rechtstoestand mocht afwijken.

Onder 20. het stellen van nadere regels, voor onderwerpen die door de verenigde vergadering in verordeningen zijn bepaald.

De VV kan in verordeningen bepalen dat het college voor bepaalde onderwerpen zelf nadere regels kan bepalen. Dit is gebeurd in de Keur Delfland, de Algemene subsidieverordening Delfland en in alle belastingverordeningen.

Artikel 3 Financiële voorwaarde voor gebruik van gedelegeerde bevoegdheden

Het aangaan van verplichtingen namens Delfland is pas toegestaan als de VV de daarvoor benodigde gelden ter beschikking heeft gesteld. Bij vaststelling of wijziging van de begroting kunnen gelden ter beschikking worden gesteld. De VV kan ook gelden ter beschikking stellen door een investeringsplan vast te stellen en daarbij krediet te verstrekken.

Op welke wijze de VV gelden ter beschikking stelt is geregeld in onder meer de Verordening beleids- en verantwoordingsfunctie, de Nota investerings- en activabeleid.

Artikel 4 Inlichtingenplicht gebruik gedelegeerde bevoegdheden

In artikel 10:16, tweede lid, Awb is bepaald dat degene aan wie de bevoegdheid is gedelegeerd (college), het bestuursorgaan (VV) op diens verzoek inlichtingen verschaft over de uitoefening van de bevoegdheid. Deze bepaling is in artikel 3 van het Delegatiebesluit nader uitgewerkt. Het eerste lid bevat een structurele jaarlijkse rapportageplicht. Het tweede lid bevat een inlichtingenplicht op verzoek.

De inlichtingenplicht houdt verband met de mogelijkheid voor de VV om beleidsregels (artikel 4:8 Awb) te stellen over de wijze waarop de gedelegeerde bevoegdheden moeten worden uitgeoefend en de mogelijkheid om het delegatiebesluit (deels) in te trekken (artikel 10:18 Awb).

Artikel 5 Citeertitel, vervanging oude besluiten en inwerkingtreding nieuw Delegatiebesluit

Lid 4 is opgenomen om duidelijk te maken dat besluiten die zijn genomen op grond van eerdere delegatiebesluiten bevoegd zijn genomen.

Aldus besloten in de openbare vergadering van 14 februari 2019,

De Verenigde Vergadering voornoemd,

de Secretaris,

de Voorzitter,

ir. P.C. Janssen

dr. P.H.W.M. Daverveld

Transponeringstabel Delegatiebesluit 2017 - 2019

Delegatiebesluit 2017	Delegatiebesluit 2019
a.	17.
b.	geschrapt bij besluit 18 mei 2017.
c.	vervallen bij besluit 18 mei 2017.
d.	18.
e.	19.
f.	1.
g.	ingetrokken bij besluit van 18 mei 2017.
h.	11.
i.	9.
j.	10.
k.	ingetrokken bij besluit van 18 mei 2017.
l.	geschrapt bij besluit 18 mei 2017.
m.	geschrapt bij besluit 18 mei 2017.
n.	geschrapt bij besluit 18 mei 2017.
o.	12.
p.	13.
q.	14.
r.	2.
s.	geschrapt bij besluit 18 mei 2017.
t.	geschrapt bij besluit 18 mei 2017.
u.	geschrapt bij besluit 18 mei 2017.
v.	geschrapt bij besluit 18 mei 2017.
w.	3.
x.	4.
y.	5.
z.	6.
aa.	20.
bb.	7.
cc.	8.
	15. nieuwe bepaling
	16. nieuwe bepaling

Commissie Bestuur, organisatie en bedrijfsvoering

Dossiernummer	1158
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	29 januari 2019
Agendapunt	04.B.04
Omschrijving	Aanpak bestuurlijke integriteit, inclusief wijziging Reglement van Orde van de Verenigde Vergadering

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Bestuur, organisatie en bedrijfsvoering	29 januari 2019

Voorgesteld besluit

1. Het onderwerp 'bestuurlijke integriteit' jaarlijks te agenderen voor een informatieve VV.
2. Jaarlijks het Register van nevenfuncties en andere belangen van VV-leden te actualiseren.
3. Te bepalen dat de dijkgraaf zich over de aanpak van meldingen over bestuurlijke integriteit en klachten van medewerkers van Delfland laat adviseren door de secretaris-directeur, de concerncontroller en de contactpersoon bestuurlijke integriteit, waarbij gebruik wordt gemaakt van de PBOB-methodiek.
4. Aan het Reglement van Orde VV en Commissies Delfland een artikel 3.1 a toe te voegen:
Artikel 3.1 a Integriteitstoets kandidaat hoogheemraden
5. De informateur, de fracties dan wel de leden van de verenigde vergadering die zich willen kandideren voor de functie van hoogheemraad geven de namen van de kandidaat zo spoedig mogelijk door aan de dijkgraaf ten behoeve van de hierna omschreven integriteitstoets. Deze verplichting geldt zowel voor vacatures in het dagelijks bestuur die zijn ontstaan als gevolg van bestuursverkiezingen als voor tussentijdse vacatures in het dagelijks bestuur.
6. De dijkgraaf schakelt direct na opgave van de namen van de kandidaat hoogheemraden een extern bureau in dat bij elke kandidaat-hoogheemraad een integriteitstoets afneemt. Een kandidaat-hoogheemraad verleent zijn medewerking aan de integriteitstoets en aan het aanvragen en overleggen van een verklaring omtrent gedrag conform het profiel politieke ambtsdragers.
7. De dijkgraaf bespreekt in aanwezigheid van de secretaris van de VV en overige noodzakelijke ambtelijke ondersteuning met elke kandidaat de conclusies van het onderzoeksbureau over de integriteitstoets.

Hoogheemraadschap van
Delfland

8. De dijkgraaf spreekt de (in)formateur en de desbetreffende fractievoorzitter, indien de uitkomsten van de integriteitstoets daar aanleiding voor geven, of een verklaring omtrent gedrag als bedoeld in lid 2 niet wordt verkregen.
9. De dijkgraaf informeert – voorafgaande aan de benoeming van de hoogheemraden – het algemeen bestuur over de eindconclusie van de integriteitstoets van de benoembare kandidaat-hoogheemraden.
Dossiernummer: 1158 2
10. De leden 2 t/m 5 van dit artikel zijn van overeenkomstige toepassing op de benoeming van een lid van het dagelijks bestuur van buiten de kring van het algemeen bestuur.

Onderwerp: Aanpak bestuurlijke integriteit, inclusief wijziging Reglement van Orde van de Verenigde Vergadering
Dossiernummer: 1158

Gevraagd besluiten:

1. Het onderwerp 'bestuurlijke integriteit' jaarlijks te agenderen voor een informatieve VV.
2. Jaarlijks het Register van nevenfuncties en andere belangen van VV-leden te actualiseren.
3. Te bepalen dat de dijkgraaf zich over de aanpak van meldingen over bestuurlijke integriteit en klachten van medewerkers van Delfland laat adviseren door de secretaris-directeur, de concerncontroller en de contactpersoon bestuurlijke integriteit, waarbij gebruik wordt gemaakt van de PBOB-methodiek.
4. Aan het Reglement van Orde VV en Commissies Delfland een artikel 3.1a toe te voegen:

Artikel 3.1a Integriteitstoets kandidaat hoogheemraden

1. De informateur, de fracties dan wel de leden van de verenigde vergadering die zich willen kandideren voor de functie van hoogheemraad geven de namen van de kandidaat zo spoedig mogelijk door aan de dijkgraaf ten behoeve van de hierna omschreven integriteitstoets. Deze verplichting geldt zowel voor vacatures in het dagelijks bestuur die zijn ontstaan als gevolg van bestuursverkiezingen als voor tussentijdse vacatures in het dagelijks bestuur.
2. De dijkgraaf schakelt direct na opgave van de namen van de kandidaat hoogheemraden een extern bureau in dat bij elke kandidaat-hoogheemraad een integriteitstoets afneemt. Een kandidaat-hoogheemraad verleent zijn medewerking aan de integriteitstoets en aan het aanvragen en overleggen van een verklaring omtrent gedrag conform het profiel politieke ambtsdragers.
3. De dijkgraaf bespreekt in aanwezigheid van de secretaris van de VV en overige noodzakelijke ambtelijke ondersteuning met elke kandidaat de conclusies van het onderzoeksbureau over de integriteitstoets.
4. De dijkgraaf spreekt de (in)formateur en de desbetreffende fractievoorzitter, indien de uitkomsten van de integriteitstoets daar aanleiding voor geven, of een verklaring omtrent gedrag als bedoeld in lid 2 niet wordt verkregen.
5. De dijkgraaf informeert - voorafgaande aan de benoeming van de hoogheemraden - het algemeen bestuur over de eindconclusie van de integriteitstoets van de benoembare kandidaat-hoogheemraden.

6. De leden 2 t/m 5 van dit artikel zijn van overeenkomstige toepassing op de benoeming van een lid van het dagelijks bestuur van buiten de kring van het algemeen bestuur.

1. Probleemstelling - context

In de vergadering van de Verenigde Vergadering van 17 mei 2018 is naar aanleiding van de vaststelling van het Reglement van Orde VV en commissies Delfland de toezegging gedaan om in het najaar 2018 terug te komen bij de VV met een aanpak voor bestuurlijke integriteit.

In 2015 heeft de VV de Gedragscode Integriteit voor bestuurlijke ambtsdragers vastgesteld. Sindsdien is het integriteitsbeleid als zodanig niet actief aan de orde gesteld. Omdat de ervaring, ook bij andere overheidsorganisaties, leert dat integriteit een dode letter is, als dit niet regelmatig op de agenda wordt gezet, is het belangrijk dit onderwerp te agenderen.

Om de toezegging aan de VV gestand te doen, stelt het college enkele wijzigingen voor in bestaande regelingen en procedures. Verder stelt het college voor het onderwerp regelmatig met de VV te agenderen.

2. Beoogd effect

Het beoogde effect is dat:

- het integriteitsbeleid wordt geactualiseerd, gedeeld en besproken, zodat het integriteitsbegrip bij het bestuur van Delfland leeft en geen dode letter is;
- er een bestuurscultuur ontstaat met gedeelde integriteitswaarden, waarin het normaal is hierover met elkaar te spreken en om, indien hiertoe aanleiding is, bespreekbaar te maken, als er mogelijk grensoverschrijdingen van deze gedeelde integriteitswaarden in beeld komen;
- alle noodzakelijke procedures zijn ingericht voor meldingen en klachten, die betrekking hebben op bestuurlijke integriteit: hiertoe is uitgangspunt dat de Klachtenverordening van het Hoogheemraadschap van Delfland niet alleen van toepassing op de bestuursorganen, maar ook op leden van de bestuursorganen, voor zover het externe klachten betreft;
- een procedure wordt opgenomen in het Reglement van Orde van de VV voor een integriteitstoets van de kandidaat hoogheemraden;
- er een ambtelijk contactpersoon bestuurlijke integriteit is aangewezen die de dijkgraaf bij bestuurlijke integriteitsproblematiek adviseert en ondersteunt.

3. Kernboodschap

Delfland heeft het bestuurlijke integriteitsbeleid geactualiseerd, een aanpak vastgesteld voor de borging van de bestuurlijke integriteit en alle noodzakelijke procedures ingericht voor het omgaan met meldingen of klachten. Van de aanpak maakt het ontwikkelen van een bestuurscultuur, met gedeelde integriteitswaarden, deel uit. Dit alles wordt 'levend' gehouden door het onderwerp jaarlijks te agenderen voor de informatieve VV. Tevens wordt het register van nevenfuncties en andere belangen van de VV-leden jaarlijks geactualiseerd.

Voor de benoeming van hoogheemraden wordt een bepaling toegevoegd aan het Reglement van Orde van de VV waarin een integriteitstoets voor kandidaat hoogheemraden is toegevoegd.

4. Historie - eerdere besluitvorming

In 2015 heeft de VV de Gedragscode integriteit voor algemeen en dagelijks bestuurders vastgesteld. Deze gedragscode is conform het model dat VNG, IPO en UVW hebben opgesteld.

5. Regelgeving en Beleid

De dijkgraaf is volgens artikel 94 Waterschapswet verantwoordelijk voor het bevorderen van de bestuurlijke integriteit.

Het algemeen bestuur stelt gedragscode integriteit vast, volgens artikel 33 Waterschapswet. Dat is bij Delfland gebeurd in 2015 conform model VNG/UvW/IPO in 2015.

Het Reglement van orde VV en commissies Delfland bepaalt in artikel 1.2 dat leden van de VV handelen volgens een door de VV vastgestelde gedragscode integriteit.

De Gedragscode integriteit van politieke ambtsdragers bij gemeenten, provincies en waterschappen is opgenomen in een bredere Handreiking integriteit, welke handleiding een gezamenlijk product is van VNG, IPO en UvW. Verder heeft de minister van BZK een Code voor Goed Openbaar Bestuur gepubliceerd. Deze code is bedoeld voor besturen van gemeenten, provincies, waterschappen en Rijk om bewust de beginselen van goed bestuur levend te houden. De code bevat beginselen die besturen zelf kunnen operationaliseren in hun eigen context.

6. Financiën

De kosten voor een integriteitstoets variëren bij de totstandkoming van een nieuw college, afhankelijk van het aantal kandidaten van ongeveer € 6.000,- tot € 10.000,- exclusief BTW.

Verder worden mogelijk kosten gemaakt bij tussentijdse vervanging van hoogheemraden.

7. Duurzaamheid

n.v.t

8. Organisatorische en personele consequenties

n.v.t.

9. OR/GO

n.v.t.

10. Risico- en beheersmaatregelen

n.v.t

11. Communicatie (in- en extern)

Na vaststelling van de aanpak wordt een nieuwsbericht op de website geplaatst. Verder wordt op de website duidelijk gemaakt, hoe kan worden geklaagd over een individuele bestuurder.

Verder wordt het onderwerp bestuurlijke integriteit opgenomen in het introductieprogramma van de nieuwe VV.

12. Bekendmaking en vervolgprocedure

De voorgestelde wijzigingen van de Klachtenverordening en het Reglement van Orde van de verenigde vergadering worden bekendgemaakt in het Waterschapsblad.

De wijzigingen in het Reglement van Orde worden tegelijkertijd bekendgemaakt met de wijzigingen naar aanleiding van de evaluatie van het Reglement van Orde.

13. Bevoegd orgaan

De VV is bevoegd de wijziging in het Reglement van Orde vast te stellen. Dit is bepaald in artikel 77 Waterschapswet.

Overeenkomstig artikel 33 van de Waterschapswet stelt de VV een gedragscode integriteit vast, waaruit kan worden afgeleid dat de VV bevoegd is het bestuurlijke integriteitsbeleid vast te stellen.

14. Toelichting

Hieronder wordt eerst beschreven wat het bestaande kader is voor bestuurlijke integriteit. Dan volgt een korte beschrijving van de landelijke ontwikkelingen in het kader van bestuurlijke integriteit. Aan de hand hiervan wordt in beeld gebracht wat er zou moeten gebeuren om het integriteitsbeleid binnen Delfland verder te ontwikkelen en welke procedures e.d. moeten worden ingericht.

Wat is er (bij Delfland) geregeld wat betreft bestuurlijke integriteit?

Gedragscode vastgesteld

De VV heeft in op 19 december 2015 de 'Gedragscode integriteit voor algemeen en dagelijks bestuurders' vastgesteld. Dit is gebeurd op basis van artikel 33 Waterschapswet. Deze gedragscode die het door VNG, IPO en UvW opgestelde model volgt, stelt: 'Integriteit is niet alleen een kwestie van regels, maar ziet ook op de onderlinge omgangsvormen. Een respectvolle omgang met burgers en organisaties, tussen politieke ambtsdragers onderling en tussen politieke ambtsdragers en medewerkers, met behoud van eigen politieke inhoud en stijl, is van groot belang.' Daarnaast bevat de gedragscode normen voor:

- 1 het voorkomen van belangenverstrengeling
- 2 het zorgvuldig omgaan met informatie
- 3 het omgaan met geschenken en uitnodigingen
- 4 het gebruik van voorzieningen.

In deze gedragscode wordt ook gerefereerd aan de Nederlandse Code voor Goed Openbaar Bestuur dat als informeel instrument een beroep doet op de eigen verantwoordelijkheid van besturen van gemeenten, waterschappen, provincies en rijk om gewetensvol invulling te geven aan hun taken en verantwoordelijkheden. Beginselen in deze code zijn (limitatief opgesomd):

- openheid en integriteit
- behoorlijke contacten met burgers
- lerend en zelfreinigend vermogen.

Toelating nieuwe leden van het algemeen bestuur

In het kader van de toelating van nieuwe leden van het algemeen bestuur wordt na vaststelling van de verkiezingsuitslag, door de Geloofsbrievencommissie getoetst of er geen belemmeringen zijn om aan te treden als lid van het algemeen bestuur (art V lid 1 van de Kieswet, art 33 Waterschapswet). Zo wordt geïnventariseerd of personen niet zijn ontzet uit het Kiesrecht. Daarnaast wordt getoetst of er sprake is van nevenfuncties die niet kunnen worden gecombineerd met het lidmaatschap van de VV van Delfland.

Opgemerkt moet worden dat de politieke partijen verantwoordelijk zijn voor de kandidaatstelling. Het ministerie van BZK heeft voor een integriteitstoets van kandidaten samen met VNG, IPO en UvW een handleiding opgesteld.

Afleggen eed/belofte

Bij het aantreden van nieuwe leden van de VV leggen zij overeenkomstig artikel 34 Waterschapswet een eed of belofte af.

Ontwikkelingen in het kader van integriteit

In een recent gepubliceerd onderzoek getiteld 'In opspraak: leren van integriteitskwesaties' door onderzoekers Toon Kerkhoff (Universiteit Leiden) en Patrick Overeem (Vrije Universiteit) uitgebracht onder auspiciën van het CAOP en Ien Dales Leerstoel, komt naar voren dat integriteit een paraplu begrip is, dat te pas en te onpas wordt gebruikt, te breed wordt opgerekt en daardoor verwatert, onduidelijk en onhanteerbaar wordt.

De onderzoekers onderscheiden de volgende typen van integriteitsschendingen van 'hard' naar 'zacht':

1. Corruptie: omkoping
2. Corruptie: bevoordeling van vrienden, familie
3. Fraude en diefstal
4. Dubieuze giften en beloften
5. Onverenigbare nevenfuncties, activiteiten en/of contacten
6. Misbruik van bevoegdheden
7. Misbruik en manipulatie van (de toegang tot) informatie
8. Discriminatie, intimidatie en onfatsoenlijke omgangsvormen
9. Verspilling en wanprestatie
10. Wangedrag in vrije tijd

Deze typen integriteitsschendingen zijn weergegeven van hard naar zacht. Volgens de onderzoekers zijn de typen 1 t/m 3 de meest harde gedragingen en overduidelijk in strijd met onze sociale en politieke normen en wet- en regelgeving. Vanaf type 4 is er sprake van een meer grijs gebied, terwijl het vanaf type 8 steeds moeilijker wordt een oordeel te vormen. Wat voor de een fatsoenlijk is, is dat niet voor de ander.

Jaarlijkse informatieve VV over integriteit

Juist omdat het moeilijk is het integriteitsbegrip te duiden, is het belangrijk dat de leden van het bestuur met elkaar in gesprek zijn over de concretisering van het begrip integriteit. Het gaat daarbij om de vraag welke integriteitswaarden passen bij het bestuur van Delfland. Op die manier krijgt het begrip betekenis en zal, ook in gevallen waarin sprake is van grijs gebied, meer duiding ontstaan. De kern hiervan is dat het bestuur van Delfland tot gedeelde integriteitswaarden kan komen. Door dit regelmatig op de agenda te zetten, wordt het een begrip dat niet alleen wordt begrepen, maar ook doorleefd.

Daarom wordt voorgesteld het onderwerp 'bestuurlijke integriteit' jaarlijks te agenderen voor een informatieve VV, zodat er ruim gelegenheid is om het gesprek met elkaar te voeren.

Register nevenfuncties en andere belangen VV-leden

Jaarlijks wordt het register van nevenfuncties en andere belangen van VV-leden geactualiseerd. Dit in aanvulling op de procedure bij het aantreden van de nieuwe VV en tussentijdse vervanging van VV-leden.

Naast dit jaarlijks actualiseren hebben de VV-leden ook een actieve informatieplicht om nevenfuncties en andere relevante zaken te melden.

Toelating van leden van het dagelijks bestuur

Binnen het openbaar bestuur wordt het steeds meer gebruik om een integriteitstoets en/of risicoanalyse te laten plaatsvinden bij de benoeming van leden van de dagelijks besturen. Hiervoor heeft de Unie van Waterschappen in 2014 een handreiking opgesteld. Ook de VNG heeft hiervoor een meer recente handreiking gepubliceerd. De achtergrond van dit soort handreikingen is dat integriteit van het openbaar bestuur van belang is voor het functioneren van de democratie. De samenleving moet erop kunnen vertrouwen dat bestuurders integer omgaan met hun bevoegdheden en dat zij voorafgaand aan het aanvaarden van het ambt op integriteit zijn getoetst. Het is daarom belangrijk om voorafgaand aan de benoeming na te gaan of er integriteitsrisico's zijn die een belemmering kunnen zijn voor het ongehinderd functioneren als dagelijks bestuurder. Het ministerie van BZK heeft recent opdracht gegeven om een standaard integriteitstoets te ontwikkelen.

Bij enkele waterschappen is met een integriteitstoets ervaring opgedaan en is dit opgenomen in het reglement van orde van het algemeen bestuur. Een voorbeeld hiervan is het waterschap De Dommel. Voorgesteld wordt een vergelijkbare bepaling in het Reglement van Orde van onze VV op te nemen. Voor het concrete tekstvoorstel wordt verwezen naar het te nemen besluit nummer 4.

Het doel van een dergelijke integriteitstoets is drieledig, namelijk:

- 1 het verkrijgen van inzicht in mogelijke risico's en knelpunten op het gebied van integriteit;
- 2 het verkrijgen van een advies op maat over hoe het beste kan worden omgegaan met deze risico's;
- 3 bewustwording op het gebied van integriteit bij de kandidaten.

Procedures en organisatie

In de afgelopen periode is naar voren gekomen dat de procedures voor het omgaan met meldingen en klachten in het kader van bestuurlijke integriteit niet volledig zijn ingericht. Om een en ander hanteerbaar te maken wordt voorgesteld, waar mogelijk, aan te sluiten op bestaande procedures en afspraken.

- 1 *Externe meldingen over gedrag en bejegening door bestuurders*
De afhandeling van klachten over gedrag en bejegening is geregeld in de Algemene wet bestuursrecht. Op grond van artikel 9:1 van de Algemene wet bestuursrecht heeft eenieder het recht om een klacht in te dienen om over de wijze waarop een bestuursorgaan zich in een bepaalde aangelegenheid heeft gedragen. Om uitvoering te geven aan het klachtenrecht in de Awb. heeft Delfland een Klachtenverordening vastgesteld, op grond waarvan een externe onafhankelijke klachtencommissie is ingesteld. Deze commissie adviseert over het afhandelen van een klacht. Deze regeling is van toepassing op bestuursorganen van Delfland en op ambtenaren die functioneren onder de verantwoordelijkheid van een bestuursorgaan. Een klacht tegen een individueel lid van het bestuursorgaan wordt beschouwd als een klacht tegen het bestuursorgaan.
- 2 *Externe meldingen over mogelijke integriteitsschendingen door bestuurders*
Meldingen over mogelijke integriteitsschendingen van bestuurders kunnen via verschillende kanalen binnenkomen. Soms zal een dergelijke melding rechtstreeks zijn geadresseerd aan de dijkgraaf, maar het is ook mogelijk dat er een melding binnenkomt via het Klant Contactcentrum. Indien zich een dergelijke melding voordoet, wordt deze doorgeleid naar de dijkgraaf als verantwoordelijke portefeuillehouder bestuurlijke integriteit en de contactpersoon bestuurlijke integriteit. De dijkgraaf laat zich over de aanpak van deze melding adviseren door de secretaris-directeur, de concerncontroller en de contactpersoon bestuurlijke integriteit. De keuze voor een bepaalde aanpak is maatwerk en sterk afhankelijk van de aard, inhoud en ernst van de melding. Tot een aanpak wordt besloten via uit de crisisbeheersing afkomstige PBOB-methodiek (Proces, Beeldvorming, Oordeelsvorming en Besluitvorming). Afhankelijk van de ernst van een zaak zou dit in sommige gevallen kunnen leiden tot het instellen van een onderzoek.
- 3 *Interne meldingen over integriteit of ongewenst gedrag van bestuurders*
Meldingen van medewerkers van Delfland over integriteit of ongewenst gedrag kunnen ook via verschillende kanalen binnenkomen, bijvoorbeeld via de vertrouwenspersonen die zijn aangewezen op grond van de Regeling klachtbehandeling Ongewenst Gedrag. In het geval dat wordt geconstateerd dat het een kwestie van mogelijk ongewenst gedrag door bestuurders is, kunnen deze via de procedure in deze regeling worden afgedaan. In het geval het gaat om een melding die betrekking heeft op een mogelijke integriteitsschending door een bestuurder, laat de dijkgraaf zich net als bij externe meldingen adviseren over de aanpak door secretaris-directeur, concerncontroller en contactpersoon bestuurlijke integriteit door middel van de PBOB-methodiek.

Contactpersoon bestuurlijke integriteit

Het is belangrijk dat de dijkgraaf in zijn verantwoordelijkheid voor het bevorderen van bestuurlijke integriteit kan beschikken over een vaste contactpersoon als adviseur. Op 13 september 2016 heeft het college hiervoor de teamleider juridische zaken, vastgoed en inkoop aangewezen. Voorgesteld wordt deze lijn vast te houden, totdat de organisatieontwikkeling Samenspel zijn beslag heeft gekregen en een en ander dan te heroverwegen in die zin dat dit op een passende plek wordt ondergebracht. Over een eventuele nieuwe aanwijzing van de contactpersoon bestuurlijke integriteit wordt de VV geïnformeerd.

15. Bijlagen

Geen.

Dossiernummer : 1158
Vergaderdatum : 14 februari 2019

De Verenigde Vergadering van Delfland,

op voordracht van dijkgraaf en hoogheemraden van 8 januari 2019 dossiernummer 1158;

gelezen het positieve advies van de commissie Bestuur, Organisatie en Bedrijfsvoering;

overwegende dat:

- bestuurlijke integriteit een belangrijk onderwerp is om te agenderen en te bespreken;
- het noodzakelijk is om nadere procedures in te richten;

gelet op:

een toezegging aan de VV om met een aanpak voor dit onderwerp te komen;

Besluit:

1. Het onderwerp 'bestuurlijke integriteit' jaarlijks te agenderen voor een informatieve VV.
2. Jaarlijks het Register van nevenfuncties en andere belangen van VV-leden te actualiseren.
3. Te bepalen dat de dijkgraaf zich over de aanpak van meldingen over bestuurlijke integriteit en klachten van medewerkers van Delfland laat adviseren door de secretaris-directeur, de concerncontroller en de contactpersoon bestuurlijke integriteit, waarbij gebruik wordt gemaakt van de PBOB-methodiek.
4. Aan het Reglement van Orde VV en Commissies Delfland een artikel 3.1a toe te voegen:

Artikel 3.1a Integriteitstoets kandidaat hoogheemraden

1. De informateur, de fracties dan wel de leden van de verenigde vergadering die zich willen kandideren voor de functie van hoogheemraad geven de namen van de kandidaat zo spoedig mogelijk door aan de dijkgraaf ten behoeve van de hierna omschreven integriteitstoets. Deze verplichting geldt zowel voor vacatures in het dagelijks bestuur die zijn ontstaan als gevolg van bestuursverkiezingen als voor tussentijdse vacatures in het dagelijks bestuur.

2. De dijkgraaf schakelt direct na opgave van de namen van de kandidaat hoogheemraden een extern bureau in dat bij elke kandidaat-hoogheemraad een integriteitstoets afneemt. Een kandidaat-hoogheemraad verleent zijn medewerking aan de integriteitstoets en aan het aanvragen en overleggen van een verklaring omtrent gedrag conform het profiel politieke ambtsdragers.
3. De dijkgraaf bespreekt in aanwezigheid van de secretaris van de VV en overige noodzakelijke ambtelijke ondersteuning met elke kandidaat de conclusies van het onderzoeksbureau over de integriteitstoets.
4. De dijkgraaf spreekt de (in)formateur en de desbetreffende fractievoorzitter, indien de uitkomsten van de integriteitstoets daar aanleiding voor geven, of een verklaring omtrent gedrag als bedoeld in lid 2 niet wordt verkregen.
5. De dijkgraaf informeert - voorafgaande aan de benoeming van de hoogheemraden - het algemeen bestuur over de eindconclusie van de integriteitstoets van de benoembare kandidaat-hoogheemraden.
6. De leden 2 t/m 5 van dit artikel zijn van overeenkomstige toepassing op de benoeming van een lid van het dagelijks bestuur van buiten de kring van het algemeen bestuur.

Aldus besloten in de openbare vergadering van 14 februari 2019.

De Verenigde Vergadering voornoemd,

de Secretaris,

de Voorzitter,

ir. P.C. Janssen

dr. P.H.W.M. Daverveldt

Commissie Bestuur, organisatie en bedrijfsvoering

Dossiernummer	1149
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	29 januari 2019
Agendapunt	04.B.05
Omschrijving	Evaluatie Reglement van Orde, inclusief wijziging Reglement van Orde

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Bestuur, organisatie en bedrijfsvoering	29 januari 2019

Voorgesteld besluit

Vast te stellen de wijzigingen in het Reglement van Orde vv en commissies:

- Artikel 4.3.1 De vergadering wordt ten minste twee weken voor de vergadering ter openbare kennis gebracht, spoedeisende vergaderingen uitgezonderd, door plaatsing op de website van Delfland.
- Artikel 5.4.1 De voorzitter en zijn plaatsvervanger worden door de verenigde vergadering uit de leden van de verenigde vergadering en/of het college aangewezen. Bij hun gelijktijdige afwezigheid wijst de commissie uit haar midden een voorzitter aan.
- Artikel 6.2.1 In afwijking van artikel 5.1 benoemt de verenigde vergadering uit haar midden een geloofsbrievencommissie, die zich uitsluitend toelegt op het in artikel V4 lid 1 van de Kieswet en artikel 19 Waterschapswet bedoelde onderzoek naar de geloofsbrieven.

Gevraagd besluit:

Vast te stellen de wijzigingen in *het Reglement van Orde vv en commissies*:

- Artikel 4.3.1 De vergadering wordt ten minste twee weken voor de vergadering ter openbare kennis gebracht, spoedeisende vergaderingen uitgezonderd, door plaatsing op de website van Delfland.
- Artikel 5.4.1 De voorzitter en zijn plaatsvervanger worden door de verenigde vergadering uit de leden van de verenigde vergadering en/of het college aangewezen. Bij hun gelijktijdige afwezigheid wijst de commissie uit haar midden een voorzitter aan.
- Artikel 6.2.1 In afwijking van artikel 5.1 benoemt de verenigde vergadering uit haar midden een geloofsbrievencommissie, die zich uitsluitend toelegt op het in artikel V4 lid 1 van de Kieswet en artikel 19 Waterschapswet bedoelde onderzoek naar de geloofsbrieven.

1. Probleemstelling - context

Bij vaststelling van het Reglement van Orde VV en commissies Delfland op 17 mei 2018 is afgesproken dat het RvO geëvalueerd wordt voorafgaand aan de verkiezingen.

Dit bestuursvoorstel bevat de evaluatie van het Reglement van Orde vv en commissies, zoals door de huidige fracties aangegeven. De ervaring van de huidige VV met het RvO heeft tot een aantal concrete verbetervoorstellen geleid. Deze zijn opgenomen.

Daarnaast wordt over een aantal onderwerpen verschillend gedacht in de verenigde vergadering. Deze worden in het inwerktraject voor de VV (na de verkiezingen van 20 maart 2019) opgenomen, ter overweging en besluitvorming door de nieuwe VV.

De fracties is gevraagd schriftelijk aan te geven welke mogelijkheden voor verbetering zij zien in het huidige RvO. De vragen plus de reacties van de fracties, zijn als bijlage toegevoegd. Gevraagd is om aan te geven of de tekst van het RvO voldoende eenduidig en duidelijk is. Tevens is gevraagd of de fracties hun werk goed kunnen uitvoeren met het huidige RvO.

Het RvO wordt door de meeste fracties in grote lijnen als werkbaar ervaren. Een aantal opmerkingen wordt geplaatst waar het gaat om verhelderen van de werkwijze in commissie en VV.

De reacties bestaan voor het merendeel uit reeds bekende aandachtspunten. Zie toelichting.

2. Beoogd effect

Delfland beschikt over een Reglement van Orde dat past bij de gewenste werkwijze van het algemeen bestuur.

3. Kernboodschap

Sinds 17 mei 2018 wordt gewerkt met het huidige RvO. Vanuit de ervaring met het RvO blijkt dat de VV een aantal wijzigingen wenst.

4. Historie - eerdere besluitvorming

Het Algemeen bestuur stelt het Reglement van orde vast waarmee de vergaderingen en andere werkzaamheden staan beschreven. Het huidige Reglement van Orde vv en commissies is op 17 mei 2018 vastgesteld. Daarbij is afgesproken om het RvO te evalueren aan het eind van de zittingsperiode van de huidige VV.

5. Regelgeving en Beleid

Bij het opstellen van het Reglement van Orde Delfland is de volgende wetgeving betrokken: de Kieswet, de Wet openbaarheid van bestuur, de Waterschapswet, het Waterschapsbesluit, Het Reglement van bestuur voor het Hoogheemraadschap van Delfland. De vergaderingen van de

verenigde vergadering en commissies vinden plaats volgens een door het algemeen bestuur zelf bepaalde werkwijze. Daartoe is het Reglement van Orde vv en commissies opgesteld.

6. Financiën

N.v.t.

7. Duurzaamheid

n.v.t.

8. Organisatorische en personele consequenties

n.v.t.

9. OR/GO

n.v.t.

10. Risico- en beheersmaatregelen

n.v.t.

11. Communicatie (in- en extern)

Het RvO wordt gepubliceerd op de website van het Hoogheemraadschap van Delfland en op de website van www.overheid.nl

12. Bekendmaking en vervolgprocedure

Nadat het RvO is aangepast, geldt het RvO na publicatie.

13. Bevoegd orgaan

In het Reglement van bestuur voor het Hoogheemraadschap van Delfland artikel 14 is bepaald dat het algemeen bestuur een reglement van orde vaststelt voor zijn vergaderingen en andere werkzaamheden.

14. Toelichting

Dit bestuursvoorstel bevat de evaluatie van het Reglement van Orde vv en commissies, zoals door de huidige fracties aangegeven. De ervaring van de huidige VV met het RvO heeft tot een aantal concrete verbetervoorstellen geleid. Deze zijn opgenomen.

Daarnaast wordt over een aantal onderwerpen verschillend gedacht in de verenigde vergadering. Deze onderwerpen worden opgenomen in het inwerktraject van de nieuwe VV.

Evaluatie:

Het RvO wordt door de meeste fracties in grote lijnen als werkbaar ervaren. Een aantal opmerkingen wordt geplaatst waar het gaat om verhelderen van de werkwijze in commissie en VV, bijvoorbeeld in het behandelen van hamerstukken, het verhelderen van de manier waarop een VV lid agendapunten kan toevoegen aan de VV agenda.

Alle fracties wensen te regelen dat bij spoed mag worden afgeweken van de termijn van plaatsen van stukken op internet.

Alle fracties wensen te regelen dat helder is dat de commissie Geloofsbrieven alleen de geloofsbrieven toetst.

Daarnaast willen de meeste fracties de samenstelling van de commissie Geloofsbrieven wijzigen per keer dat leden worden toegelaten. Omdat hierover geen eensluidend oordeel is geveld, wordt dit opgenomen in het inwerktraject voor de nieuwe VV.

Bijna alle fracties willen de mogelijkheid scheppen om voorzitter en plaatsvervangend voorzitter van een commissie uit de VV te benoemen. Enkele fracties stellen voor om te verhelderen op welke manier de voorzitter en plaatsvervanger van de commissie worden bepaald.

De meeste fracties willen het aantal plaatsvervangers maximeren en verder naar beneden brengen. Over het maximale aantal plaatsvervangers bestaat echter geen eensluidend oordeel. Een aantal fracties benoemt expliciet dat het mogelijk moet blijven om per commissie een plaatsvervanger af te vaardigen. Ook wordt benoemd dat plaatsvervangers alleen in plaats van een lid mogen deelnemen aan een commissievergadering. Wanneer een lid aanwezig is, zou een plaatsvervanger niet nodig zijn.

Fracties willen verhelderd hebben dat een vv lid onderwerpen aan de agenda van de commissie en VV kan voegen en de termijn waarop dat mogelijk is, met in acht neming van de rol van D&H.

Wijziging van het Reglement van Orde vv en commissies:

De volgende aanpassingen worden voorgesteld in het RvO:

In spoedeisende gevallen kan worden afgeweken van de termijn van tenminste twee weken voor het plaatsen van stukken op internet. De tekst van het artikel wordt als volgt:

Artikel 4.3.1 De vergadering wordt ten minste twee weken voor de vergadering ter openbare kennis gebracht, spoedeisende vergaderingen uitgezonderd, door plaatsing op de website van Delfland.

De mogelijkheid scheppen om voorzitter en plaatsvervangend voorzitter van een commissie uit de VV te benoemen. De tekst van het artikel wordt als volgt:

Artikel 5.4.1 De voorzitter en zijn plaatsvervanger worden door de verenigde vergadering uit de leden van de verenigde vergadering en/of het college aangewezen. Bij hun gelijktijdige afwezigheid wijst de commissie uit haar midden een voorzitter aan.

De commissie richt zich uitsluitend op het doen van onderzoek naar de geloofsbrieven. De tekst van het artikel wordt als volgt:

Artikel 6.2.1 In afwijking van artikel 5.1 benoemt de verenigde vergadering uit haar midden een geloofsbrievencommissie, die zich uitsluitend toelegt op het in artikel V4 lid 1 van de Kieswet en artikel 19 Waterschapswet bedoelde onderzoek naar de geloofsbrieven.

Op te nemen in het inwerktraject van de nieuwe VV, om te laten vaststellen door de nieuwe VV:

1. Of de samenstelling van de commissie Geloofsbrieven wordt bepaald per keer dat leden worden toegelaten of voor de gehele bestuursperiode.
2. Op welke manier de voorzitter en plaatsvervangend voorzitter van de commissie worden gekozen/benoemd.
3. Het aantal plaatsvervangers.
4. Of plaatsvervangers alleen in plaats van een lid mogen deelnemen aan een commissievergadering.
5. Op welke manier een lid onderwerpen aan de agenda van de commissie en aan de VV kan toevoegen en tot wanneer dat mogelijk is (termijn).

15. Bijlage

1. Bijlage 1: vragenlijst voor evaluatie RvO december 2018
2. Bijlage 2: reacties van fracties op de evaluatie december 2018

Evaluatie Reglement van orde VV en commissies Delfland

Dossiernummer : 1149
Vergaderdatum : 14.02.2019

De Verenigde Vergadering van Delfland,

op voordracht van dijkgraaf en hoogheemraden van 08.01.2019, dossiernummer 1149;

gelezen het positieve advies van de commissie Bestuur, Organisatie en Bedrijfsvoering;

overwegende dat:

- De ervaring met het Reglement van Orde vv en commissies leidt tot aanpassingen;

Gelet op:

- artikel 77 van de Waterschapswet;
- artikel 14 van het Reglement van bestuur voor het Hoogheemraadschap van Delfland;

Besluit:

Vast te stellen de wijzigingen in het Reglement van Orde vv en commissies:

Artikel 4.3.1 De vergadering wordt ten minste twee weken voor de vergadering ter openbare kennis gebracht, spoedeisende vergaderingen uitgezonderd, door plaatsing op de website van Delfland.

Artikel 5.4.1 De voorzitter en zijn plaatsvervanger worden door de verenigde vergadering uit de leden van de verenigde vergadering en/of het college aangewezen. Bij hun gelijktijdige afwezigheid wijst de commissie uit haar midden een voorzitter aan.

Artikel 6.2.1 In afwijking van artikel 5.1 benoemt de verenigde vergadering uit haar midden een geloofsbrievencommissie, die zich uitsluitend toelegt op het in artikel V4 lid 1 van de Kieswet en artikel 19 Waterschapswet bedoelde onderzoek naar de geloofsbrieven.

Aldus besloten in de openbare vergadering van 14.02.2019

De Verenigde Vergadering voornoemd,

de Secretaris,

de Voorzitter,

ir. P.C. Janssen

dr. P.H.W.M. Daverveldt

CONCEPT VRAGEN VOOR Evaluatie van het Reglement van Orde

De VV heeft afgesproken dat zij de werking van het Reglement van Orde evalueert in de laatste reguliere vergadering (14 februari 2019).

Aanpassingen waarover de VV overeenstemming bereikt, worden gereed gemaakt voor vaststellen in de VV van 16 mei 2019 (eerste reguliere VV in nieuwe samenstelling)

Onderwerpen waarover de VV geen overeenstemming bereikt, worden voorzien van advies van het huidige bestuur aan de nieuwe VV, ter beraadslaging op 16 mei 2019.

Technische evaluatie RvO:

1. Is de indeling, begripsomschrijving, tekst van het RvO helder en eenduidig?

Ja/Nee

Zo nee: Welk onderdeel wilt u verhelderd hebben? (paragraaf + artikel).

2. Is het RvO volledig?

Ja/Nee

Zo nee: Als u iets mist in het RvO, wat mist u?

3. Wilt u de volgende elementen toevoegen:

- art. 4.3: Openbare kennisgeving en ter inzagelegging vv:

Toevoegen: bij spoed af te wijken van termijn van twee weken mogelijk, voor plaatsing van kennisgeving op internet

Wilt u toevoegen?

Ja/Nee

- art. 5.11: Commissies:

openbare kennisgeving en ter inzagelegging van stukken:

Toevoegen: termijn waarbinnen openbare kennisgeving wordt gedaan (vgl. art. 4.3.1 bij VV vergaderingen)

Toevoegen: bij spoed af te

wijken van termijn mogelijk

Wilt u toevoegen?

Ja/Nee

4. Bevat het RvO overbodige elementen?

Ja/Nee

Zo ja, welke? (Waarom is deze overbodig?)

Politiek bestuurlijke aandachtspunten:

1. In VV 17 mei 2018 zijn drie onderwerpen aangehouden, om mee te nemen in deze evaluatie.
Wat is uw mening over deze onderwerpen:

- art. 5.3.10: het totale aantal plaatsvervangende commissieleden is gemaximeerd tot 3 per fractie

Wilt u dit artikel wijzigen?
Zo ja, Op welke manier?

Ja/Nee

- art. 5.4.1 voorzitter en plaatsvervangend voorzitter worden uit en door college benoemd

Wilt u dit artikel wijzigen?

Ja/Nee

Zo ja, hoe wilt u dit artikel

wijzigen?

- art. 6.2 samenstelling van de commissie Geloofsbrieven blijft de gehele zittingsperiode van de VV gelijk

Wilt u dit artikel wijzigen?
Zo ja, hoe wilt u dit artikel

Ja/Nee

wijzigen?

2. Tenslotte: Kunt u met het huidige RvO uw werk als VV-lid goed vervullen?

Ja/Nee

Zo nee: wat zou moeten worden aangepast in het RvO, met welk doel?
Heeft u een voorstel op welke manier dit in het RvO kan worden opgenomen?

Historie, te betrekken bij evaluatie RvO

Bij de **bespreking RvO in de commissie BOB van 24 april 2018** was inbreng:

Integer Liberaal:

- Integriteit komt aan de orde bij de uitwerking van de gedragscode
- Zijn de bijeenkomsten van de commissie op de Geloofsbrieven openbaar?
- Bij loting voor leden van de commissie Geloofsbrieven: willen we dat leden tot dezelfde fractie behoren?
- Voorzitter van commissie mag afkomstig zijn uit AB.

Natuurterreinen:

- Graag flexibeler RvO: elk lid van AB als mogelijk voorzitter van een commissie
- Cie Geloofsbrieven graag ad-hoc samenstellen zodat alle leden gelegenheid hebben om kennis te vergaren en verantwoordelijkheid te dragen voor toelating van leden

50Plus :

- Na een jaar evalueren

VVD:

- Voorzitterschap van commissie is inhoudelijke wijziging, dat past nu niet
- Wil na jaar evalueren
- Maximaal 3 plaatsvervangers per fractie is teveel
- Termijn voor publiceren van stukken moet hard zijn en helder vastgesteld worden
- Wil besluit over aantal plaatsvervangers en over voorzitterschap van commissie voorleggen aan nieuwe VV
- Taak van commissie Geloofsbrieven beperkt zich tot wettelijke taak: toelaatbaarheid van nieuwe leden. De commissie niet ad-hoc samenstellen

CU-SGP:

- Staat open voor gesprek over inhoudelijke verbeteringen

PvdA:

- Wil graag weten of de Rekeningcommissie een onafhankelijk rol heeft richting de VV en DB en wat het beeld van de rekeningcommissie zelf is.
- Ondersteunt wens om commissies te kunnen laten voorzitten door lid van de VV

Bij de **bespreking RvO in de VV van 17 mei 2018** was inbreng:

VVD

- meer helderheid in het reglement over een harde afsluiting van een toevoer van stukken naar de commissie en de VV behoudens onvoorziene dringende gevallen.
- Ervoor zorgen dat stukken die zijn aangepast na de commissie, markeringen aanbrengen.

Gebouwd:

- Inhoudelijke wijzigingen kunnen aan de orde komen bij de evaluatie die is voorzien voor de verkiezingen 2019, zodat het nieuwe bestuur die kan betrekken bij denken over RvO na haar installatie

PvdA:

- Heeft wens om commissie op de Geloofsbrieven ad hoc samen te stellen
- Heeft wens om voorzitterschap van commissie door VV lid te laten invullen
- Dient de drie amendementen van Natuurterreinen in

Integer Liberaal:

- Ondersteuning amendement tot VV lid als voorzitter
- Uitwerking gedragscode integriteit

Voorstel voorzitter op 17 mei: Houd de amendementen, ingediend door PvdA, aan om te betrekken bij gesprek in de VV over evaluatie RvO, (evaluatie te houden in laatste VV voor de verkiezingen). De voorzitter beschouwt de werkzaamheden van de werkgroep Monisme als afgerond.

Bijlage 2: Reacties van de fracties december 2018

De reacties van de fracties zijn als volgt:

Westland natuurlijk:

- t.a.v. 4.4.2: de zin 'en van een eventueel indenniteitsbesluit, ofwel een eventuele goedkeuring achteraf' vervangen door 'en van een eventuele goedkeuring achteraf, ook wel indenniteits-besluit genoemd'
- art. 4.14 1: het woord 'deputatie' vervangen door 'afvaardiging'

Partij voor de Dieren:

- art. 4.16, 4.17 en 4.31 meer in samenhang brengen
- Geef aan dat de Rekeningcommissie een commissie is bestaande uit leden van de VV, hoe de verhouding is tussen VV en Rekeningcommissie
- Toevoegen aan art. 4.2.4 (lid kan onderwerpen toevoegen aan de agenda van de VV): termijn
- Fractie stemt in met: Bij spoed is afwijken mogelijk (voor VV en commissies) mits dit niet in strijd is met de termijn opgelegd door de wetgever inzake inzagelegging c.q. kennisgeving
- aantal plaatsvervangend commissieleden vaststellen door nieuwe VV: Fracties moeten in staat gesteld worden om haar taken goed uit te oefenen. Het aantal plaatsvervangende commissieleden is afhankelijk van de zetelverdeling, het aantal commissies en de vergaderdata van de commissies.
- Voorzitter en plaatsvervangend voorzitter door VV benoemen, ipv uit en door het college.
- Samenstelling Geloofsbrieven: bij elke benoeming van nieuwe leden nieuwe commissie Geloofsbrieven.
- Overig: Het is handig om alle termijnen van het indienen van stukken, moties en sprekers en daarnaast ook het aantal ondertekenaars van moties, initiatief voorstellen e.d. meer in lijn met elkaar te krijgen. Ook de behandeling van besprekingsstukken, hamerstukken en ingekomen stukken loopt nog niet geheel soepel. Tenslotte is het vaak voorgekomen dat bepaalde commissies weinig of geen stukken bevatten. Hoe wij hiermee om moeten gaan is niet geheel duidelijk.

VVD:

- De nieuwe VV bepaalt het RvO

PvdA:

- Alleen bij hoge uitzondering in gevallen van spoed afwijken van termijn (bij VV en commissies) (desnoods met 2/3^e meerderheid)
- Aantal plaatsvervangers niet wijzigen, alleen dan wanneer er meer commissies komen (1 per commissie)
- Voorzitter en plv Voorzitter uit de VV te benoemen; waarbij ook de procedure voor het benoemen tot voorzitter gewijzigd wordt; aandacht voor draagvlak in commissie en agendacommissie.
- Art 6.2: Samenstelling commissie Geloofsbrieven gelijk houden in de bestuursperiode. (betrokkenen moeten uitgesloten worden van commissie)

Fractie Ongebouwd:

- Bij spoedeisendheid aangeven: wie en hoe de urgentie bepaalt én op wiens initiatief dit besluit tot stand komt, wie het besluit neemt.
- Het aantal plaatsvervangend commissieleden maximeren tot 2 per fractie. Plaatsvervanger mag geen aanvulling zijn in commissie van een lid, maar in diens plaats treden.

- Voorzitter en plaatsvervangend voorzitter moeten uit commissie kunnen komen. Wel mogelijkheid open laten om portefeuillehouder voorzitter te laten zijn. Deze laatste variant heeft niet de voorkeur
- Commissie geloofsbrieven mag gehele periode gelijk blijven. Wel aangeven dat taak gelimiteerd is tot toetsen van geloofsbrieven. Kan partijgenoot van te benoemen lid in die zitting nemen is de vraag

50Plus:

- Stemt in met het toevoegen dat bij Spoed afgeweken kan worden van de huidige termijn
- Art. 4.1.1 toevoegen : 'niet zijnde lid van het Dagelijks Bestuur' (het artikel wordt daarmee: *de vv vergadert minimaal vier keer per jaar en voorts zo dikwijls als de dijkgraaf of de agenda commissie het nodig acht, dan wel ten minste een vijfde van het aantal leden niet zijnde lid van het Dagelijks Bestuur, schriftelijk met opgave van redenen verzoekt*)
- Aantal plaatsvervangers maximeren tot 2 per fractie

Bedrijfsgebouwd:

- Stemt in met toevoegen dat bij spoed afgeweken kan worden van de huidige termijn. Misschien handig om aan te geven hoe en wie dit bepaalt.
- Aantal plaatsvervangers maximeren tot 2 per fractie
- Heeft geen bezwaar tegen mogelijkheid om lid tot voorzitter van commissie te benoemen
- Artikel over commissie Geloofsbrieven kan gelijk blijven, mits commissie zich beperkt tot toetsing van geloofsbrieven.

CU/SGP:

- Art 5.16.3 wijzigen naar: Geen lid voert het woord dan na het van de voorzitter verkregen te hebben.
- Fractie mist: Een regeling voor destructieve amendementen (dat wil zeggen, een wijzigingsvoorstel dat inhoud of bedoeling van een voorstel aanzienlijk aantast). Ook kunnen moties/amendementen alleen worden ingediend door leden die aanwezig zijn geweest bij een vergadering: vervangen door: ieder lid van de verenigde vergadering. Je kan wel een indiener vragen bij de vergadering aanwezig te zijn, maar vervanging is ook mogelijk.
- toevoegen dat bij spoed is af te wijken van termijn voor VV is akkoord, echter niet voor P&C stukken
- toevoegen dat bij spoed is af te wijken van termijn voor commissie is akkoord, echter niet voor hamerstukken
- art. 4.5 verwijderen want niet conform praktijk
- art. 5.4.1 wijzigen om de optie te creëren dat een technisch commissievoorzitter wordt benoemd door de vv door: het tweede lid te vervangen door: 2. De verenigde vergadering kan besluiten een externe voorzitter te benoemen voor één of meer commissies.
- Art. 6.2 wijzigen: Een regeling voor vervanging is nog steeds belangrijk (vgl. leden stembureau), echter vanwege de aard van de werkzaamheden van de commissie is het niet nodig om de commissie permanent te laten bestaan. Het vijfde tot en met zevende lid kan vervallen. Daarbij moeten wel direct ook 3 plaatsvervangers worden benoemd als iemand terugtreedt (buiten ziekte of zwangerschap).
- Tenslotte: Het is soms beperkend dat men van tevoren al moet aangeven bij de commissievergadering op welke hamerstukken men iets wil zeggen. Zeker in combinatie met anderen die inbrengen waarop men zou willen reageren. Daar zou de voorzitter nog gelegenheid tot kunnen geven.

Water Natuurlijk

Politiek bestuurlijke aandachtspunten

In VV 17 mei 2018 zijn drie onderwerpen aangehouden om mee te nemen in deze evaluatie.
Wat is uw mening over deze onderwerpen:

- art. 5.3.10: het totale aantal plaatsvervangende commissieleden is gemaximeerd tot 3 per fractie Prima zo. Belangrijk in een tijd met kleine fracties.
- art. 5.4.1 voorzitter en plaatsvervangend voorzitter worden uit en door college benoemd
Wilt u dit artikel wijzigen?
Ja. wijzigen. Kan ook een ander VV lid zijn
- art. 6.2 samenstelling van de commissie Geloofsbrieven blijft de gehele zittingsperiode van de VV gelijk.
Wilt u dit artikel wijzigen? Zo ja, hoe wilt u dit artikel wijzigen?
Mag gelijk blijven doch voor activiteiten die duidelijk die bij de taakomschrijving horen.
Afgelopen periode is de taakomschrijving niet op correcte wijze ingevuld.

AWPD

Afwijken van de termijn van twee weken: wie beslist dat?

Mag elke (fractie) voorzitter een beroep doen op deze regel?

Geldt dit ook voor insprekers?

En hoe zit dat met het terugtrekken van bespreekstukken?

Afwijken van de termijn: wij stellen voor max 48 uur van tevoren.

Kunnen we de term "plaatsvervangers" vervangen door "burgerlid" of "steunlid" (zoals in de gemeentepolitiek gebruikelijk?).

We hebben de staande praktijk dat er in elke commissie een "burgerlid" aanzit naast een VV-lid (en dat per onderwerp er maar 1 van de 2 het woord voert en mag stemmen).

Dit zou duidelijker in de RvO moeten worden vastgelegd.

De motivatie voor steunleden is:

- Het ondersteunen van met name de kleinere fracties bij het uitoefenen van haar (democratisch gekozen) vertegenwoordiging binnen het waterschap
- Het bieden van een kweekvijver van potentiële VV-leden voor met name die partijen die niet putten uit gemeentelijke, provinciale of landelijke bron;
- VV-leden zijn de ambassadeurs van het waterschap en van goede ambassadeurs heb je er nooit genoeg!

Hoogheemraadschap van
Delfland

Commissie Bestuur, organisatie en bedrijfsvoering

Dossiernummer	1154
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	29 januari 2019
Agendapunt	04.B.06
Omschrijving	Verordening rechtspositie bestuursleden Hoogheemraadschap van Delfland 2019

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Bestuur, organisatie en bedrijfsvoering	29 januari 2019

Voorgesteld besluit

De Verordening rechtspositie bestuursleden Hoogheemraadschap van Delfland 2019 vast te stellen.

Onderwerp: Verordening rechtspositie bestuursleden Hoogheemraadschap van Delfland 2019
Dossiernummer: 1154

Gevraagd besluit:

- De *Verordening rechtspositie bestuursleden Hoogheemraadschap van Delfland 2019* vast te stellen.

1. Probleemstelling - context

De huidige verordening, de "Verordening bezoldiging, vergoedingen, tegemoetkomingen en overige faciliteiten bestuursleden Hoogheemraadschap van Delfland 2015", is verouderd en dient te worden herzien.

2. Beoogd effect

Met deze verordening wordt aan het dagelijks en algemeen bestuur duidelijkheid verschaft over hun rechtspositie voor wat betreft scholingsbudget, beschikbaarstelling van mobiele devices (telefoons, iPads), vergoedingen (voor plaatsvervangend commissieleden) en werkplekken en/of vergaderruimten.

3. Kernboodschap

De verordening is actueel en regelt de zaken waarvoor de verenigde vergadering nadere regels kan stellen.

4. Historie - eerdere besluitvorming

De huidige Verordening bezoldiging, vergoedingen, tegemoetkomingen en overige faciliteiten bestuursleden Hoogheemraadschap van Delfland 2015 is bij besluit van 18 februari 2016 door de verenigde vergadering vastgesteld.

5. Regelgeving en Beleid

Artikel 78 van de Waterschapswet en hoofdstuk 3 van het Waterschapsbesluit zijn van toepassing.

6. Financiën

De bezoldiging en vergoedingen worden betaald vanuit de post 'Algemeen Bestuur'.

7. Duurzaamheid

n.v.t.

8. Organisatorische en personele consequenties

n.v.t.

9. OR/GO

n.v.t.

10. Risico- en beheersmaatregelen

n.v.t.

11. Communicatie (in- en extern)

n.v.t.

12. Bekendmaking en vervolgprocedure

Nadat de verenigde vergadering de verordening heeft vastgesteld, wordt deze bekend gemaakt in het Waterschapsblad.

13. Bevoegd orgaan

De verenigde vergadering is op grond van artikel 78 van de Waterschapswet bevoegd verordeningen vast te stellen.

14. Toelichting

In het Waterschapsbesluit (hoofdstuk 3) zijn rechtspositionele zaken geregeld voor leden van het algemeen bestuur en van het dagelijks bestuur van de Waterschappen. Het algemeen bestuur kan op twee onderdelen nog nadere regels stellen; de regeling voor het ter beschikking stellen van computerapparatuur en het verstrekken van vergoedingen voor de aanleg- en abonnementskosten van een internetverbinding en de regeling voor het toekennen van vergoedingen voor de kosten van niet-partijpolitiek georiënteerde scholing in verband met de vervulling van de bestuursfunctie.

In de voorgestelde verordening zijn nadere regels opgenomen over het aan het dagelijks- en algemeen bestuur beschikbaar gestelde scholingsbudget en regels voor het in bruikleen beschikbaar stellen van iPads en telefoons (of een vaste vergoeding van telefoonkosten) ten behoeve van de werkzaamheden voor het Hoogheemraadschap van Delfland, regels over het beschikbaar stellen van werkplekken en/of vergaderruimte en regels met betrekking tot de vergoedingen voor plaatsvervangend commissieleden.

Deze voorgestelde verordening vervangt de huidige Verordening bezoldiging, vergoedingen, tegemoetkomingen en overige faciliteiten bestuursleden Hoogheemraadschap van Delfland 2015.

15. Bijlagen

Verordening rechtspositie bestuursleden Hoogheemraadschap van Delfland 2019

Dossiernummer : 1154
Vergaderdatum : 14 februari 2019

De Verenigde Vergadering van Delfland,

op voordracht van dijkgraaf en hoogheemraden van 8 januari 2019, dossiernummer 1154;

gelezen het positieve advies van de commissie Bestuur, organisatie en bedrijfsvoering;

overwegende dat:

- In hoofdstuk 3 van het Waterschapsbesluit de rechtspositie van bestuurders van waterschappen uniform is geregeld;
- Dat het algemeen bestuur van het waterschap aanvullende regels kan stellen op enkele onderdelen van de in hoofdstuk 3 van het Waterschapsbesluit opgenomen regels over de rechtspositie van bestuurders;
- De huidige Verordening bezoldiging, vergoedingen, tegemoetkomingen en overige faciliteiten bestuursleden Hoogheemraadschap van Delfland 2015 verouderd is en dient te worden herzien;

Gelet op:

Artikel 78 van de Waterschapswet en Hoofdstuk 3 van het Waterschapsbesluit;

Besluit:

Vast te stellen de navolgende verordening:

Verordening rechtspositie bestuursleden Hoogheemraadschap van Delfland 2019

Artikel 1 Begripsomschrijvingen

In deze verordening wordt verstaan onder:

- a. Hoogheemraadschap: Hoogheemraadschap van Delfland;
- b. College: dagelijks bestuur bestaande uit de dijkgraaf en hoogheemraden;
- c. Dijkgraaf: de voorzitter, als bedoeld in artikel 10 van de Waterschapswet, van het bestuur van Delfland;
- d. Hoogheemraad: lid van het college, niet zijnde de dijkgraaf;
- e. Lid van het algemeen bestuur: een lid van de verenigde vergadering;
- f. Plaatsvervangend commissielid: een commissielid dat niet tot de verenigde vergadering behoort;
- g. Secretaris-directeur: de secretaris-directeur van het hoogheemraadschap of zijn vervanger;
- h. Verenigde vergadering: het algemeen bestuur van Delfland.

Regelingen voor de leden van het dagelijks bestuur

Artikel 2 Beschikbaarstelling mobiele telefoon en tablet

1. Aan de leden van het dagelijks bestuur wordt een mobiele telefoon ter beschikking gesteld. De voorwaarden voor het gebruik van de mobiele telefoon door medewerkers, zijn van overeenkomstige toepassing op de leden van het dagelijks bestuur.
2. Indien de leden van het dagelijks bestuur geen gebruik maken van de mobiele telefoon die ter beschikking wordt gesteld door het hoogheemraadschap, kunnen zij gebruik maken van een eigen mobiele telefoon. Deze telefoon moet voldoen aan de door het Hoogheemraadschap gestelde beveiligingsvoorschriften. De leden van het dagelijks bestuur ontvangen hiervoor een vergoeding, die door het college wordt vastgesteld.
3. Aan de leden van het dagelijks bestuur wordt een tablet ter beschikking gesteld. De voorwaarden voor het gebruik van de tablet door medewerkers, zijn van overeenkomstige toepassing op de leden van het dagelijks bestuur.
4. De verstrekking van de tablet houdt in dat het hoogheemraadschap documenten en berichten elektronisch aan het lid toezendt en beschikbaar stelt.
5. De apparatuur wordt in bruikleen verstrekt voor de duur van de zittingsperiode en blijft eigendom van het hoogheemraadschap.

Artikel 3 Tegemoetkoming kosten voor scholing

1. Op aanvraag van een lid van het dagelijks bestuur verstrekt het dagelijks bestuur een vergoeding voor niet-partijpolitiek georiënteerde scholing in verband met de vervulling van het lidmaatschap van het dagelijks bestuur.
2. De vergoeding bedraagt 100% van de kosten, met inbegrip van de kosten van aanschaf van boeken en reiskosten, met een maximum van € 4000,- per hoogheemraad per zittingstermijn en € 6000,- voor de dijkgraaf.
3. De aanvrager verstrekt het dagelijks bestuur alle informatie die nodig is om de aanvraag te beoordelen.

Artikel 4 overige

1. De leden van het dagelijks bestuur hebben de beschikking over een werkplek in het Gemeenlandshuis.
2. Bij de berekening van de reiskosten van het woon-werkverkeer van leden van het dagelijks bestuur, geldt als standplaats het adres van het hoofdkantoor van Delfland.

Regelingen voor de leden van het algemeen bestuur

Artikel 5 Beschikbaarstelling tablet

1. Aan de leden van het algemeen bestuur wordt een tablet ter beschikking gesteld. De voorwaarden het gebruik van de tablet door medewerkers, zijn van overeenkomstige toepassing op de leden van het algemeen bestuur.
2. De verstrekking van de tablet houdt in dat het hoogheemraadschap zoveel als mogelijk is documenten en berichten elektronisch aan het lid kan toezenden of beschikbaar stellen.
3. De tablet wordt in bruikleen verstrekt voor de duur van de zittingsperiode en blijft eigendom van het hoogheemraadschap.

Artikel 6 vergoeding telefoonkosten

De leden van het algemeen bestuur ontvangen een telefoonkostenvergoeding van € 15,- per maand.

Artikel 7 Tegemoetkoming kosten voor scholing

1. Op aanvraag van een lid van het algemeen bestuur verstrekt het dagelijks bestuur een vergoeding voor niet-partijpolitiek georiënteerde scholing in verband met de vervulling van het lidmaatschap van het algemeen bestuur.
2. De vergoeding bedraagt 100% van de kosten, met inbegrip van de kosten van aanschaf van boeken en reiskosten, met een maximum van € 2000,- per persoon per zittingstermijn.

3. De aanvrager verstrekt het dagelijks bestuur alle informatie die nodig is om de aanvraag te beoordelen.

Artikel 8 Overige

Voor fractievergaderingen zijn op vaste tijden ruimten beschikbaar gesteld voorafgaand aan de bijeenkomsten van de commissies en die van het algemeen bestuur.

Artikel 9 vergoeding en regels voor plaatsvervangend commissieleden

1. Met plaatsvervangend commissieleden wordt bedoeld, de plaatsvervangend commissieleden die zijn aangewezen als bedoeld in artikel 5.3 van het Reglement van orde VV en commissies Delfland.
2. Plaatsvervangend commissieleden ontvangen een vergoeding voor het bijwonen van informatieve vergadering van de VV, deelname aan de commissie en aanwezigheid bij de bestuursconferentie.
3. Plaatsvervangend commissieleden ontvangen geen vergoeding voor de aanwezigheid bij vergaderingen van de VV.
Plaatsvervangend leden krijgen, indien zij voor hun werkzaamheden reis- en parkeerkosten maken, deze kosten vergoed op declaratiebasis.
4. Aan plaatsvervangend commissieleden wordt een tablet ter beschikking gesteld. De voorwaarden voor het gebruik van de tablet door medewerkers, zijn van overeenkomstige toepassing op de plaatsvervangend leden van het algemeen bestuur.
5. De tablet wordt in bruikleen verstrekt voor de duur van de zittingsperiode en blijft eigendom van het hoogheemraadschap.

Artikel 10 Artikel 4 Hardheidsclausule

1. In die gevallen waarin deze regeling niet voorziet, kan de dijkgraaf besluiten op verzoek van (een lid van) het algemeen bestuur.
2. In die gevallen waarin deze regeling niet voorziet, kan het college besluiten op een verzoek van (een lid van) het dagelijks bestuur.

Artikel 11 Intrekking, inwerkingtreding en citeertitel

1. De Verordening bezoldiging, vergoedingen, tegemoetkomingen en overige faciliteiten bestuursleden Hoogheemraadschap van Delfland 2015, vastgesteld bij besluit van 14 februari 2016, wordt ingetrokken.
2. Deze verordening treedt in werking met ingang van de eerste dag na die van de bekendmaking in het Waterschapsblad.
3. Deze verordening wordt aangehaald als: Verordening rechtspositie bestuursleden Hoogheemraadschap van Delfland 2019.

Toelichting

Algemene toelichting

In het Waterschapsbesluit zijn rechtspositionele zaken geregeld voor leden van het algemeen bestuur en van het dagelijks bestuur van de Waterschappen. Op decentraal niveau mag op de volgende artikelen van het Waterschapsbesluit niet worden afgeweken:

- Bezoldiging, art. 3.2
- Toelage fractievoorzitters, art. 3.3
- Vergoeding reis-, verblijf- en telefoonkosten, art. 3.6
- Tegemoetkoming ziektekostenverzekering, art. 3.8
- Vergoeding niet-verzekerde kosten door ziekte of dienstongeval, art. 3.8a
- Vaste onkostenvergoeding, art. 3.9
- Vergoeding contributie beroepsvereniging, art. 3.9, vierde lid
- Tegemoetkoming voorziening bij structurele functionele beperking, art. 3.9a
- Voorziening ingeval van tijdelijk ontslag wegens zwangerschap en bevalling of ziekte, art. 3.10
- Compensatie korting op werkloosheidsuitkering, art. 3.10a
- Vergoeding werkgeverskosten beveiliging woon- en werkplek, art. 3.10c

Voor leden van het dagelijks bestuur en de voorzitter gelden vergelijkbare regelingen of zijn de hiervoor vermelde regelingen van overeenkomstige toepassing (art. 3.17 en 3.41).

Door de laatste wijziging van het Waterschapsbesluit zijn er nu nog maar twee zaken waarover het algemeen bestuur nadere regels kan stellen. Dat is de regeling voor het ter beschikking stellen van computerapparatuur en het verstrekken van vergoedingen voor de aanleg- en abonnementskosten van een internetverbinding (art. 3.7), en de regeling voor het toekennen van vergoedingen voor de kosten van niet-partijpolitiek georiënteerde scholing in verband met de vervulling van de bestuursfunctie (art. 3.9, tweede en derde lid).

Artikelsgewijze toelichting

Artikel 2 – Beschikbaarstelling mobiele telefoon en tablet (dagelijks bestuur)

Aan de leden van het dagelijks bestuur wordt een telefoon en een tablet in bruikleen ter beschikking gesteld. Deze apparatuur dient na de zittingsperiode te worden ingeleverd bij het Hoogheemraadschap. De kosten voor het gebruik van de mobiele telefoon en de tablet (voor zover daar kosten voor gemaakt worden), worden vergoed door het Hoogheemraadschap. Op het gebruik van de telefoon en tablet zijn de voorwaarden van toepassing zoals deze gelden voor de medewerkers van het Hoogheemraadschap.

Door gewijzigde fiscale bepalingen leidt de verstrekking van tablets en mobiele telefoons voor zakelijke doeleinden niet meer tot extra belastingheffing. Vergoeding daarvan is dus niet aan de orde.

Artikel 5 en 6 Artikel 5 Beschikbaarstelling tablet en vergoeding telefoonkosten (algemeen bestuur)

Aan de leden van het algemeen bestuur wordt een tablet in bruikleen ter beschikking gesteld. De tablet dient na de zittingsperiode te worden ingeleverd bij het Hoogheemraadschap. De kosten voor het gebruik van de tablet (voor zover daar kosten voor gemaakt worden), worden vergoed door het Hoogheemraadschap. Op het gebruik van de tablet zijn de voorwaarden van toepassing zoals deze gelden voor de medewerkers van het Hoogheemraadschap.

Op grond van artikel 3.6 zijn van overeenkomstige toepassing de regelingen ten behoeve van ambtenaren van het waterschap ten aanzien van de vergoeding van telefoonkosten. Leden van het algemeen bestuur hebben geen beschikking over een mobiele telefoon van het Hoogheemraadschap. De leden ontvangen een vaste telefoonvergoeding van € 15,- per maand.

Artikel 3 en 7 - Tegemoetkoming kosten voor scholing (dagelijks en algemeen bestuur)

Op grond van artikel 3.9, tweede en derde lid van het Waterschapsbesluit komen de kosten voor niet-partijpolitieke scholing in verband met de vervulling van de functie van lid van het algemeen bestuur ten laste van het waterschap.

Ingevolge artikel 3.17 geldt deze regeling ook voor de leden van het dagelijks bestuur. Het algemeen bestuur kan hierover nadere regels stellen.

Voor leden van het dagelijks bestuur wordt per lid een bedrag van € 4000,- voor de duur van een zittingsperiode gereserveerd. Voor de dijkgraaf wordt een bedrag van € 6000,- per zittingstermijn gereserveerd. Voor leden van het algemeen bestuur wordt per lid een bedrag van € 2000,- voor de duur van een zittingsperiode gereserveerd. Opleidingsbudget dat niet wordt gebruikt, vervalt aan het einde van de zittingstermijn.

Scholingskosten die in aanmerking komen voor een tegemoetkoming zijn scholingskosten die relevant zijn voor de taak van waterschapsbestuurder en die relevant zijn voor het hoogheemraadschap.

Het betreft hier individuele scholing. Scholing die in groepsverband door het hoogheemraadschap wordt aangeboden valt hier dus niet onder. Vanzelfsprekend is de beoogde scholing bedoeld voor bestuurders oftewel bestuurders behoren tot de doelgroep van die scholing.

Artikel 9 vergoeding en regels voor plaatsvervangend commissieleden

Het Hoogheemraadschap vergadert digitaal. Daarom wordt ook aan de aangewezen plaatsvervangend commissieleden een tablet in bruikleen ter beschikking gesteld, zodat het hoogheemraadschap aan hen berichten digitaal kan zenden en zij de agendastukken digitaal kunnen raadplegen. De tablet blijft eigendom van het Hoogheemraadschap en dient na de zittingsperiode te worden ingeleverd bij het Hoogheemraadschap.

De reiskostenvergoeding voor plaatsvervangend leden bedraagt € 0,19 per km en wordt vergoed op declaratiebasis.

Artikel 5 – Intrekking, inwerkingtreding en citeertitel

De verordening treedt in werking op de eerste dag na die van de bekendmaking.

Aldus besloten in de openbare vergadering van 14 februari 2019

De Verenigde Vergadering voornoemd,

de Secretaris,

de Voorzitter,

ir. P.C. Janssen

dr. P.H.W.M. Daverveldt

Hoogheemraadschap van
Delfland

Commissie Bestuur, organisatie en bedrijfsvoering

Dossiernummer	1208
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	29 januari 2019
Agendapunt	04.B.13
Omschrijving	Toetreding Aquon tot werkgeversvereniging UvW

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Bestuur, organisatie en bedrijfsvoering	29 januari 2019

Voorgesteld besluit

(positief) Advies te geven over de toetreding van de GR Aquon tot de werkgeversvereniging van de Unie van Waterschappen die per 1 januari 2019 is opgericht.

Onderwerp: Toetreding tot werkgeversvereniging UvW van GR Aquon
Dossiernummer: 1208

Gevraagd besluit:

Gevraagd besluit VV 14 februari:

1. Akkoord te gaan met de toetreding van de Gemeenschappelijke Regeling Aquon tot de werkgeversvereniging bij de Unie van Waterschappen.

1. Probleemstelling - context

Het algemeen bestuur van Aquon heeft op 21 december 2018 de deelname van Aquon aan de werkgeversvereniging Unie van Waterschappen (wgv UVW) onder voorbehoud goedgekeurd. Het voorbehoud is gemaakt omdat ten tijde van de vergadering nog niet aan de eisen van een dergelijk besluit (artikel 21 lid 2 en 3 GR Aquon) werd voldaan. De gemeenschappelijke regeling (GR) bepaalt dat het algemeen bestuur daartoe niet besluit dan nadat de algemeen besturen van de deelnemers in de gelegenheid zijn gesteld om hun zienswijze te geven.

2. Beoogd effect

Als lid van het algemeen bestuur van GR Aquon goedkeuring geven aan GR Aquon om zich aan te sluiten bij de werkgeversvereniging Unie van Waterschappen. Voor de GR wordt daarmee de mogelijkheid gecreëerd om voor het personeel de rechtspositieregeling van de waterschappen te volgen c.q. toe te passen.

3. Kernboodschap

Met het afgeven van zijn akkoord biedt Delfland aan GR Aquon de mogelijkheid om zich aan te sluiten bij de werkgeversvereniging van de UvW.

4. Historie - eerdere besluitvorming

N.v.t.

5. Regelgeving en Beleid

Artikel 21, lid 2 en 3, van de Gemeenschappelijke Regeling Aquon.

6. Financiën

N.v.t.

7. Duurzaamheid

N.v.t.

8. Organisatorische en personele consequenties

N.v.t.

9. OR/GO

N.v.t.

10. Risico- en beheersmaatregelen
--

N.v.t.

11. Communicatie (in- en extern)

N.v.t.

12. Bekendmaking en vervolgprocedure

D&H stelt de GR Aquon op de hoogte van de zienswijze van Delfland.

13. Bevoegd orgaan

De VV is het bevoegd orgaan voor het afgeven van het gevraagde akkoord.

14. Toelichting

Tijdens de ledenvergadering van de Unie van Waterschappen is besloten per 1 januari 2019 een werkgeversvereniging op te richten voor waterschappen en aan de waterschappen gelieerde organisaties in het publieke domein (lees sectorvolgers, zoals GR Aquon).

Het algemeen bestuur van Aquon heeft op 21 december 2018 de deelname van Aquon aan de werkgeversvereniging Unie van Waterschappen (wgv UVW) onder voorbehoud goedgekeurd. De gemeenschappelijke regeling (GR) bepaalt dat het algemeen bestuur daartoe niet besluit dan nadat de algemeen besturen van de deelnemers in de gelegenheid zijn gesteld om hun zienswijze te geven.

De GR Aquon bereikt hiermee dat zij voor de medewerkers de rechtspositieregeling van de waterschappen kan volgen en de Sectorale Arbeidsvoorwaardenregeling Waterschapspersoneel (SAW) kan toepassen.

15. Bijlagen

1. Uitgaande brief toetreding GR Aquon tot werkgeversvereniging UVW

Toetreding tot werkgeversvereniging UvW van GR Aquon

Dossiernummer : 1208

Vergaderdatum : 14 februari 2019

Hoogheemraadschap van
Delfland

De Verenigde Vergadering van Delfland,

op voordracht van dijkgraaf en hoogheemraden van 22 januari 2019, dossiernummer 1208;

gelezen het positieve advies van de commissie Bestuur, Organisatie en Bedrijfsvoering ;

overwegende dat:

de Unie van Waterschappen per 1 januari 2019 een werkgeversvereniging heeft opgericht voor waterschappen en aan de waterschappen gelieerde organisaties in het publieke domein (lees sectorvolgers, zoals GR RBG en GR HWH);

Gelet op:

Artikel 21, lid 2 en 3, van de Gemeenschappelijke Regeling Aquon

Besluit:

1. Akkoord te gaan met de toetreding van de Gemeenschappelijke Regeling Aquon tot de werkgeversvereniging bij de Unie van Waterschappen.

Aldus besloten in de openbare vergadering van 14 februari 2019.

De Verenigde Vergadering voornoemd,

de Secretaris,

de Voorzitter,

ir. P.C. Janssen

dr. P.H.W.M. Daverveldt

Hoogheemraadschap van
Delfland

UW BRIEF

8 januari 2019

ONS KENMERK

1385369

DELFT

14 februari 2019

Aquon
Postbus 328
4000AH TIEL

ONDERWERP

Toetreding GR Aquon tot werkgeversvereniging UvW

Geacht bestuur,

Als antwoord op uw brief van 8 januari 2019 waarin u ons in de gelegenheid stelt te reageren op uw voorgenomen besluit tot deelname van Aquon aan de werkgeversvereniging Unie van Waterschappen (UvW), delen wij u mede dat wij in onze bijeenkomst van 14 februari 2019 hebben besloten om akkoord te gaan met uw verzoek tot deelname van Aquon aan de werkgeversvereniging UvW.

Hoogachtend,

De Verenigde Vergadering van Delfland,

de Secretaris,

de Voorzitter,

ir. P.C. Janssen

dr. P.H.W.M. Daverveldt

Hoogheemraadschap van Delfland
T.a.v. College van Dijkgraaf en Hoogheemraden
Postbus 3061
2601 DB DELFT

Datum : 8 januari 2019
Betreft : voorgenomen besluit deelname werkgeversvereniging
Ons kenmerk : U19.010
Behandeld door : N.G. ter Meulen

Geacht college cq Dagelijks/Algemeen Bestuur,

Met ingang van 1 januari 2020 is de Wet normalisering rechtspositie ambtenaren (Wnra) in Werking getreden. In het kader van de Wnra heeft de Ledenvergadering van de Unie van Waterschappen besloten per 1 januari 2019 een werkgeversvereniging op te richten voor waterschappen en aan waterschappen gelieerde organisaties in het publieke domein.

AQUON wenst deel te nemen aan de werkgeversvereniging Werken voor Waterschappen en heeft daartoe een notitie geagendeerd op het AB-overleg van 21 december 2018. Het Algemeen Bestuur AQUON heeft de deelname van AQUON aan deze werkgeversvereniging alsmede de afvaardiging van de directeur AQUON naar de ledenvergadering van de werkgeversvereniging, onder voorbehoud goedgekeurd. Het voorbehoud is gemaakt omdat ten tijde van de vergadering nog niet aan de eisen voor een dergelijk voorgenomen besluit (artikel 21 lid 2 en 3 GR AQUON) werd voldaan.

Ten behoeve van een definitief besluit wil ik u vragen eventuele wensen en/of bedenkingen ten aanzien van het voorgenomen besluit uiterlijk 29 januari 2019 kenbaar te maken. Voor een toelichting op dit besluit verwijs ik u graag naar de notitie zoals die is geagendeerd op de vergadering van 21 december 2018 (tevens bijgevoegd).

Hoogachtend,

A handwritten signature in blue ink, appearing to be 'J.K. Bouma'.

Jr. J.K. Bouma
Secretaris

Datum	11 december 2018
Aan	Algemeen Bestuur AQUON
Van	Directeur
Vergaderdatum	21 december 2018
Opsteller	Niels ter Meulen
Onderwerp	Deelname Werkgeversvereniging Werken voor Waterschappen
Bijlagen	geen
Advies platform eigenaren	Het onderwerp is niet geagendeerd in het platform eigenaren, maar wel besproken in het overleg van 8 november 2018. Op dat moment twijfelde AQUON nog over deelname. Het platform eigenaren gaf aan eventuele deelname van AQUON aan de werkgeversvereniging te steunen.
Advies platform opdrachtgevers	Niet van Toepassing
Gevraagd Besluit AB	- In te stemmen met de toetreding van AQUON tot de werkgeversvereniging Werken voor Waterschappen; - In te stemmen met de afvaardiging van de directeur AQUON naar de ledenvergadering.
Vervolgproces	Deelname werkgeversvereniging bij positief besluit

INLEIDING

De Ledenvergadering van de Unie van Waterschappen heeft besloten per 1 januari 2019 een werkgeversvereniging op te richten voor waterschappen en aan waterschappen gelieerde organisaties in het publieke domein. De werkgeversvereniging sector waterschappen behartigt naar verwachting de belangen van circa 30 werkgeversorganisaties. Deze organisatie hebben samen zo'n 12.000 medewerkers in dienst. Binnen de nieuwe werkgeversvereniging ligt het primaat bij het werkgeverschap, het afsluiten van een cao voor deze 12.000 medewerkers.

AANLEIDING

AQUON volgt de rechtspositieregeling van de Waterschappen (SAW). Door de invoering van de Wet normalisering rechtspositie ambtenaren (Wnra) wordt vanaf 1 januari 2020 onder andere de Wet op de collectieve arbeidsovereenkomst (cao) van toepassing. Deze wet biedt het kader voor cao onderhandelingen en stelt eisen aan de onderhandelende partijen. Om een cao af te kunnen sluiten, dient er een werkgeversvereniging opgericht te worden. Tijdens de ledenvergadering van de Unie van Waterschappen is besloten per 1 januari 2019 een werkgeversvereniging op te richten voor waterschappen en aan de waterschappen gelieerde organisaties in het publieke domein. Met deze vereniging wordt beoogd:

1. Eén gezamenlijke cao voor de sector;
2. Invulling geven aan de visie op werken en werkgeverschap;
3. Aan de wettelijke eisen voldoen.

1. Eén gezamenlijke cao voor de sector.

De sector wil met een cao eenzelfde arbeidsprestatie gelijk belonen en ook financiële vergoedingen sectoraal gelijk regelen. Eén onderhandelingsstafel, waar voor alle organisaties/werkgevers in onze sector bindende afspraken worden gemaakt en de werkgevers gebonden zijn aan de cao. Gelijke arbeidsvoorwaarden bevorderen samenwerking en mobiliteit binnen de sector.

Binnen de sector zijn de bestuurders verantwoordelijk voor werkgeverschap en arbeidsvoorwaarden. Binnen de gelieerde organisaties werken circa 3.000 medewerkers, een kwart van het totale personeelsbestand. Deze organisaties zijn geen lid bij de Unie van Waterschappen, terwijl zij wel de huidige rechtspositionele regeling, de SAW (de Sectorale Arbeidsvoorwaarden Waterschappen) toepassen. Na inwerkingtreding van de Wnra moeten deze organisaties, om de cao integraal te kunnen toepassen, tot de werkgeversvereniging toe kunnen treden. Alleen als lid van de werkgeversvereniging ben je gebonden aan de cao en is deze integraal van toepassing.

2. Invulling geven aan de visie op werken en werkgeverschap.

De sector is ambitieus en kan dit succesvol vertalen naar werkgeverschap en arbeidsvoorwaarden. De nieuwe werkgeversvereniging moet verder kunnen bouwen aan de ambities van de sector op werken en werkgeven: samen meanderen naar 2025.

3. Aan de wettelijke eisen voldoen.

Een werkgeversvereniging is een organisatie die de belangen behartigt voor en diensten verleent aan, de aangesloten werkgevers. De werkgeversvereniging voert onderhandelingen en sluit een cao af voor haar leden. Deze cao bindt de leden van de werkgeversvereniging. Dat betekent dat zij verplicht zijn de cao toe te passen op al hun medewerkers.

LIDMAATSCHAP WERKGEVERSVERENIGING

AQUON kan lid worden van de werkgeversvereniging en hierdoor de cao voor waterschappen van toepassing verklaren. Voorgesteld wordt om lid te worden van de werkgeversvereniging per 1 januari 2019. De werkgeversvereniging wordt opgericht per 1 januari 2019 in verband met de nieuwe onderhandelingen voor de cao vanaf 1 januari 2020.

Lid worden van de werkgeversvereniging is een keuze van elk waterschap en elke sectorvolger. Een vereniging wordt gevormd door leden die ambitie en doelstellingen delen en verwachten deze gezamenlijk beter te kunnen realiseren dan ieder voor zich. De vereniging heeft tot taak te verbinden, draagvlak onder haar leden te verwerven en te behouden en zo het samen sterker staan te realiseren.

KOSTEN

De kosten voor de werkorganisatie worden geschat op:

€ 180.000 personele kosten
€ 90.000 bureaunkosten
€ 65.000 overige kosten
€ 335.000

De verdeling van deze jaarlijkse kosten over de leden moet nog worden bepaald. Op basis van de stemverhouding in de Ledenvergadering zouden de kosten voor AQUON circa € 4.500 kunnen gaan bedragen.

VERTEGENWOORDIGER IN DE LEDENVERGADERING VAN DE WERKGEVERSVERENIGING

De organisatie bepaalt zelf wie ze naar de Ledenvergadering afvaardigt. In de statuten van de werkgeversvereniging staat niet meer dan dat leden iemand afvaardigen. Voorgesteld wordt om de directeur van AQUON af te vaardigen naar de Ledenvergadering.

NIET DEELNEMEN

Als niet wordt deelgenomen aan de werkgeversvereniging, zijn er twee opties om de cao te volgen:

1. Er wordt met iedere medewerker afzonderlijk een arbeidsovereenkomst afgesloten met daarin alle geldende afspraken en regelingen van de cao en daarbij wordt afgesproken dat salarisverhogingen uit de cao waterschappen worden gevolgd. Andere nieuwe afspraken in de cao moeten dan iedere keer met iedere werknemer apart worden overeengekomen;
2. Er wordt met de OR afgesproken dat de cao onze personeelsregeling is en dat wij in principe veranderingen in de cao zullen volgen. Dit volgen gaat niet automatisch, voor iedere aanpassing dient overleg met de OR plaats te hebben.

Beide bovenstaande opties zijn ondoelmatig en derhalve niet gewenst. Daarnaast geldt voor beide opties dat in cao's afspraken gemaakt kunnen worden die alleen gelden voor organisaties waarvoor de cao wordt afgesloten. Deze onderwerpen uit de cao kun je niet in een arbeidsovereenkomst of een personeelsregeling opnemen. Zowel voor optie 1) als voor optie 2) blijft het burgerlijk wetboek gelden.

ADVIES PLATFORM EIGENAREN

Het onderwerp is niet geagendeerd in het platform eigenaren, maar wel besproken in het overleg van 8 november 2018. Op dat moment twijfelde AQUON nog over deelname. Het platform eigenaren gaf aan eventuele deelname van AQUON aan de werkgeversvereniging te ondersteunen.

GEVRAAGD BESLUIT ALGEMEEN BESTUUR

AQUON wenst deel te nemen aan de werkgeversvereniging. De GR van AQUON stelt wat betreft deelname aan verenigingen het volgende (artikel 21 lid 2 en 3):

1. *Het algemeen bestuur besluit slechts bij unanimiteit tot de oprichting van en de deelneming in stichtingen, maatschappen, vennootschappen, verenigingen, coöperaties en onderlinge waarborg-maatschappijen. Een dergelijk besluit kan uitsluitend genomen worden indien dat in het bijzonder aangewezen moet worden geacht voor de behartiging van het daarmee te dienen openbaar belang;*
2. *Het besluit als bedoeld in het tweede lid wordt niet genomen dan nadat de vertegenwoordigende organen van de deelnemers een ontwerpbesluit is toegezonden en in de gelegenheid zijn gesteld hun wensen en bedenkingen ter kennis van het algemeen bestuur te brengen.*

Veel besturen van de waterschappen hebben het besluit tot deelname genomen met inbegrip van de aan hen verbonden gemeenschappelijke regelingen (dus inclusief AQUON). Daarmee hebben zij een mandaat om in het AB van AQUON deelname goed te keuren. Het is onduidelijk of dat geldt voor alle

besturen van de aan AQUON verbonden waterschappen. Het algemeen bestuur van AQUON wordt gevraagd:

- In te stemmen met de toetreding van AQUON tot de werkgeversvereniging Werken voor Waterschappen;
- In te stemmen met de afvaardiging van de directeur AQUON naar de ledenvergadering.

Aldus besloten in de vergadering van het Algemeen Bestuur AQUON 21 december 2018.

de voorzitter

de secretaris

I.G.M. de Bondt

J.K. Bouma

Hoogheemraadschap van
Delfland

Commissie Bestuur, organisatie en bedrijfsvoering

Dossiernummer 1022
Vertrouwelijk Nee
Vergaderdatum 29 januari 2019
Agendapunt 05.02
Omschrijving Verkoop oude gemaal Polder van Nootdorp

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Bestuur, organisatie en bedrijfsvoering	29 januari 2019

Voorgesteld besluit

Hoogheemraadschap van
Delfland

Aan de leden van de verenigde vergadering

ONS KENMERK

1374695

DATUM D&H VERGADERING

8 januari 2019

DELFT

ONDERWERP

Verkoop oude gemaal Polder van Nootdorp

Geachte leden,

Voor de verkoop van het oude gemaal van de Polder van Nootdorp zijn er in onze vergadering van 24 november 2015 vier scenario's voorgelegd. Na consultatie van de commissie Bestuur, Organisatie en Bedrijfsvoering hebben wij, tijdens de vergadering d.d. 29 maart 2016, besloten tot het scenario waarbij Delfland de investering voor het saneren van de bodem zou doen en het gemaal na de sanering, door middel van een procedure van openbare inschrijving, te verkopen. Hierin hebben wij het voorbehoud opgenomen dat Delfland alleen aan een persoon en/of partij met een marktconform bod zal gunnen.

In juli 2018, na een complex saneringstraject, is de procedure van verkoop bij openbare inschrijving gestart. Na drie succesvolle en drukbezochte kijkdagen is op 31 augustus jl. de termijn voor het uitbrengen van biedingen gesloten. Het resultaat was vijftien biedingen, variërend van één euro (€ 1,-) tot tweehonderdduizend euro (€ 200.000,-).

In lijn met ons besluit d.d. 29 maart 2016, wat na consultatie van de commissie BOB tot stand is gekomen, is het bod van tweehonderdduizend euro (€ 200.000,-) conform de gestelde voorwaarden. Het gemaal is op 4 september 2018 gegund aan de hoogste bidder.

De koper is voornemens het gemaal met duurzame middelen te renoveren en zoveel mogelijk zelfvoorzienend te maken. Een voornemen dat goed past in de duurzaamheidsvisie van Delfland.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
Dijkgraaf en Hoogheemraden van Delfland,
de Secretaris,

ir. P.C. Janssen

de Dijkgraaf,

dr. P.H.W.M. Daverveldt

Hoogheemraadschap van
Delfland

Commissie Bestuur, organisatie en bedrijfsvoering

Dossiernummer 1206
Vertrouwelijk Nee
Vergaderdatum 29 januari 2019
Agendapunt 05.03
Omschrijving Manifest werkgroep democratisch energie initiatief

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Bestuur, organisatie en bedrijfsvoering	29 januari 2019

Voorgesteld besluit

MANIFEST 2018 Democratisch Energie Initiatief

Manifest werkgroep Democratisch Energie Initiatief

augustus 2018

Geen klimaatboetes voor gemeenten en waterschappen

Een door burgers en gemeenteraden gedragen energiebeleid moet het alternatief worden voor het huidige, vastgelopen energiebeleid.

Realistisch duurzaamheidsbeleid kan niet zonder democratische besluitvorming op lokaal niveau. En evenmin zonder samenhangende, wetenschappelijke onderbouwing. Beide ontbreken in het huidige rijksbeleid. Het Nederlandse klimaat-en energiebeleid is vastgelopen.

Dit leidt tot klimaatboetes, als gevolg van het niet halen van EU- doelen. Het rijk zal proberen deze boetes af te wentelen op de lagere overheden.

Het Democratisch Energie Initiatief roept gemeenteraden en waterschapsbesturen op hier alert op te zijn en alternatieven te scheppen voor het huidige top-down beleid.

Geest en doelen van het Klimaatakkoord tonen gebrek aan samenhang

De geest van het Klimaatakkoord volgens Nijpels: 'We moeten alles doen, alles proberen, iedereen moet meedoen'. Dit vat de praktijk treffend samen: een totaal gebrek aan samenhang.

De Algemene Rekenkamer signaleerde in 2015 dat het Ministerie van EZK grootschalig investeerde in energie-infrastructuur, zonder maatschappelijke kostenbaten-analyse. Sindsdien is niets veranderd.

Ongerichte investeringen leiden tot verspilling van miljarden. Vaak aan plannen die burgers en gemeenteraden niet willen, zoals windturbine- en zonneparken.

Het huidige beleid faalt

Het ministerie van EZK gaf vorig jaar 9 miljard uit, dit jaar 13 miljard, aan de energietransitie. Om deze miljarden wordt intensief gelobbyd.

Biomassa, het ware verhaal

Schieten we er wat mee op? Een groot deel van de Nederlandse duurzaamheidsdoelen wordt ingevuld met biomassa. Grootschalige biomassa is een ramp vanuit oogpunt van CO₂-uitstoot, verstandig grondgebruik en bosbehoud. Krachtige lobby's zorgen desondanks voor continuering van dit schadelijke en kostbare beleid. Huidig beleid mbt biomassa leidt juist tot veel meer CO₂-uitstoot. Het gebruik van biomassa in centrales veroorzaakt veel meer CO₂-uitstoot per eenheid van energie gegenereerd dan kolen, gas of olie gestookte generatie. Zolang er wereldwijd meer bossen gerooid worden dan aangeplant zorgt de huidige beleidspraktijk van biomassa voor versnelling van de CO₂-toename in de atmosfeer. Wij roepen u op uw invloed aan te wenden en druk uit te oefenen opdat hieraan een eind gemaakt wordt.

Wind- en zonne-energie geen oplossing

In brede kring is bekend dat zon- en windenergie zonder adequate opslag fossiele stroom niet kunnen vervangen. Het Klimaatakkoord geeft hier geen rekenschap van. Terwijl op systeemniveau een adequate analyse ontbreekt, profiteren energiebedrijven van zware oversubsidiëring.

Eén Chinese producent van zonnepanelen, Powerfield, heeft vorig jaar 2 miljard aan Nederlandse subsidie binnengehaald. China profiteert grootschalig van onze politiek, terwijl het klimaat er niets mee opschiet.

Deze verspilling staat in schril contrast met de tekorten van gemeenten in het sociale domein.

Democratisch tekort

Gemeenten, gemeenteraden en burgers worden in Nederland stelselmatig buitenspel gezet door de Rijkscoördinatieregeling (RCR), de Crisis- en herstelwet (Chw) en de zogenaamde 'slechts zelfbindende' werking van structuurvisies. Die zelfbindende werking wordt doorkruist doordat de RCR van rechtswege van toepassing is. Het rijk weet dus van tevoren dat burgers en gemeenten/ gemeenteraden toch niet in beroep kunnen tegen een rijksstructuurvisie. Daarom deugt de Uniforme Openbare Voorbereidingsprocedure hier niet. VNG en IPO werken aan dit systeem mee. Het is zaak dat gemeenteraden 'hun' VNG hierop aanspreken.

Gemeenten en waterschappen zijn er niet voor de subsidieobby

Om het democratisch tekort en gebrek aan lokaal draagvlak te verhullen wordt door rijk en klimaatlobby geschermd met 30 energieregio's, als zouden daar voortaan de taakstellingen uitgedacht mogen worden.

In werkelijkheid worden via een technocratisch proces aan deze energieregio's de door EZK uitgedachte taakstellingen opgelegd, waardoor Europese boetes op gemeenten en waterschappen verhaald kunnen worden.

Onze oproep aan gemeentes en waterschappen is dan ook helder:

- Geef geen medewerking aan onjuiste besluiten en scenario's van de rijksoverheid;
- Zie af van de plannen tot grootschalige windturbineparken of werk daar niet aan mee
- Voorkom dat Europese klimaatboetes worden doorvertaald naar gemeenten en waterschappen
- Verdedig de lokale autonomie en democratie

Het Democratisch Energie Initiatief

Jeroen Hetzler, Hazerswoude-Rijndijk

Rob Nijssen, Barendrecht

Markus Vrieling, Groningen

André van den Berg, Den Haag

Bart Noordermeer, Westland

Alle Tepper, Borger-Odoorn

Kees le Pair, Nieuwegein

Fred Udo, Monnickendam

Ger Kiers, Groningen

Lies Zondag, Veendam

Kors Bos, Hilversum

Tjip Koopmans, Gasselte

Kees Pieters, Barendrecht

Leffert Oldenkamp, Wageningen

Hugo Matthijssen, Beilen

Eduard Harinck, Mijnsheerenland

Karel Wakker, Mijnsheerenland

Pieter Lukkes, Leeuwarden

Louw Feenstra, Rotterdam

Gerard Cox, Mijnsheerenland

Hans Haringa, Eext

Nico Broekema, Emmen

Suzanne Hofstede, Gieterveen

Commissie Bestuur, organisatie en bedrijfsvoering

Dossiernummer	1197
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	29 januari 2019
Agendapunt	05.04
Omschrijving	Informatieve notitie ziekteverzuim

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Bestuur, organisatie en bedrijfsvoering	29 januari 2019

Toelichting

In de commissie BOB is naar aanleiding van de behandeling van de kadernota gesproken over het ziekteverzuim binnen Delfland. De commissie zag graag een nadere analyse van het verzuim.

In de informatieve notitie wordt met behulp van gegevens over de eerste drie kwartalen van 2018 en gegevens over eerdere jaren een analyse van het verzuim gegeven.

Voorgesteld besluit

Ter kennisname

Hoogheemraadschap van
Delfland

Aan de commissie Bestuur, Organisatie en Bedrijfsvoering

ONS KENMERK
1384590
DATUM D&H VERGADERING
8 januari 2019
DELFT

ONDERWERP

Ziekteverzuim

Geachte commissieleden,

In aansluiting op het besprokene tijdens uw commissievergadering op 19 juni 2018 over het ziekteverzuim en uw verzoek om een nadere analyse van het verzuim doen wij u hierbij een samenvatting van het jaarverslag verzuim 2017 en een analyse van de eerste drie kwartalen 2018 met betrekking tot het verzuim toekomen.

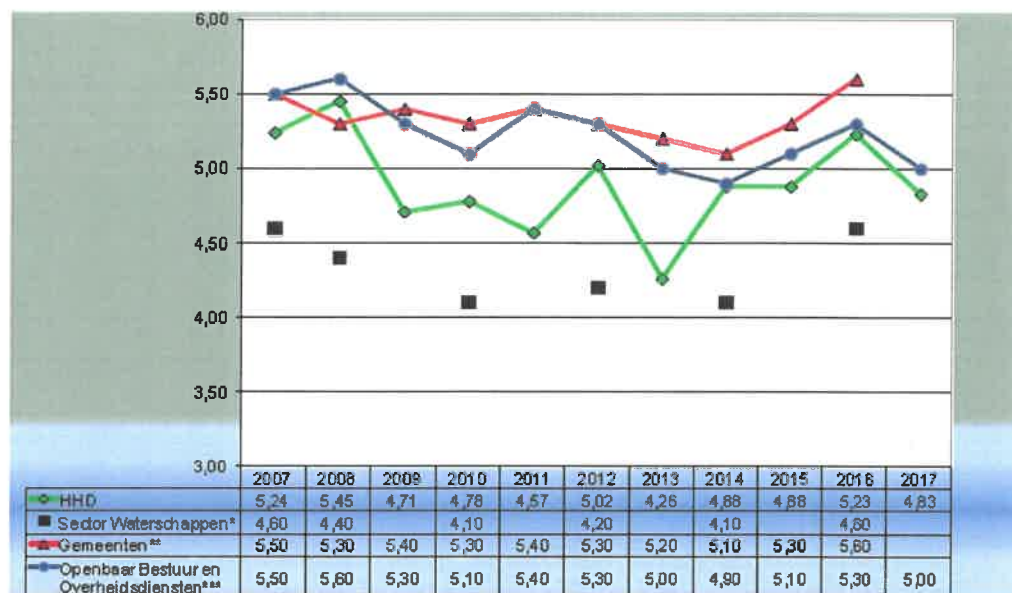
Inleiding

In de notitie gaan we in op de opbouw van het verzuim, de ontwikkeling van het verzuim in de afgelopen jaren en de maatregelen die we inmiddels genomen hebben om te komen tot een lager verzuim.

Jaarverslag verzuim 2017

In onderstaande grafiek is het gemiddelde verzuimpercentages van Delfland uitgezet tegen de verschillende benchmarks gedurende de afgelopen jaren. Te zien is dat het verzuimpercentage van Delfland onder de benchmark Gemeente en Openbaar Bestuur ligt, maar boven de benchmark Waterschappen. Waarbij de benchmark Waterschappen is gestegen en het jaarcijfer gemiddeld verzuimpercentage Delfland is gedaald in 2017.

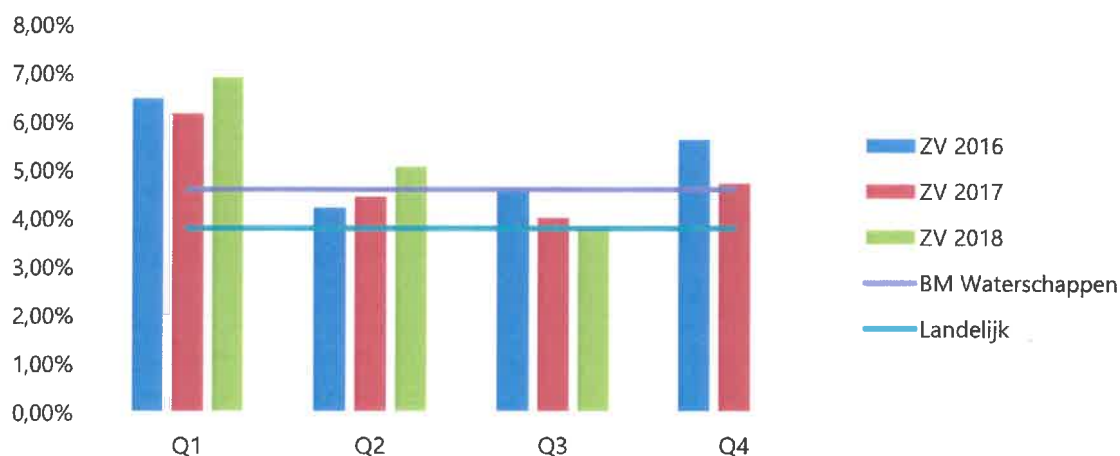
Wanneer medewerkers van Delfland uitvallen, blijven zij gemiddeld genomen 18 dagen afwezig. Dit kengetal lag in 2016 op 25 dagen. Voor de benchmark Waterschappen (2016) ligt dit op 14 dagen.

Verzuimanalyse 2018 1^e 3 kwartalen

In onderstaande grafiek is het verzuimpercentage per kwartaal uitgezet afgezet tegen voorgaande jaren. De twee horizontale lijnen zijn de benchmark Waterschappen 2016 (paarse lijn) en de benchmark landelijk 2016 (licht blauwe lijn). In de tabel zijn de cijfers weergegeven van het verzuimpercentage, verzuim naar duur en de meldingsfrequentie voor de verschillende sectoren.

Verzuimpercentage Delfland

Totaal Delfland				2017						2018				VS**	
				Q4	2016	Q1	Q2	Q3	Q4	2017	Q1	Q2	Q3	2018	GEM
Ziekteverzuim %	mw*														
00 - Dir/CC/S&I	26	5,08%	7,78%	1,83%	0,24%	0,78%	1,58%	1,34%	2,61%	3,05%	1,89%	2,51%	2,28%		
54 - Sector BDV	113	5,16%	4,75%	5,47%	5,63%	3,99%	3,80%	4,70%	9,38%	7,77%	7,52%	8,22%	7,12%		
56 - Sector PMB	46	5,99%	4,20%	6,26%	1,70%	3,77%	2,37%	3,53%	2,37%	1,19%	0,31%	1,27%	1,56%		
57 - Sector ZTO	60	5,64%	5,89%	6,98%	3,27%	5,17%	7,81%	5,82%	7,61%	5,42%	1,99%	4,99%	5,71%		
58 - Sector WB	130	6,46%	5,66%	7,22%	5,09%	4,43%	6,53%	5,82%	8,60%	6,26%	4,49%	6,40%	6,47%		
59 - Sector BBC	115	5,12%	4,68%	5,84%	5,09%	3,66%	3,51%	4,50%	4,85%	2,79%	2,23%	3,26%	3,34%		
Totaal Delfland	490	5,64%	5,23%	6,18%	4,46%	4,01%	4,73%	4,83%	6,93%	5,08%	3,81%	5,25%	5,14%		
Benchmark Waterschappen 2016		4,60%	4,60%	4,60%	4,60%	4,60%	4,60%	4,60%	4,60%	4,60%	4,60%	4,60%	4,60%		
Landelijk		3,80%	3,80%	3,80%	3,80%	3,80%	3,80%	3,80%	3,80%	3,80%	3,80%	3,80%	3,80%		
Verzuim naar duur dagen															
Kort verzuim 1 - 7		1,09%	0,89%	1,28%	0,48%	0,67%	0,89%	0,82%	1,66%	0,69%	0,55%	0,69%	0,95%		
Middel verzuim 8 - 42		0,58%	0,64%	0,93%	0,35%	0,25%	0,44%	0,50%	1,68%	1,04%	0,75%	1,01%	0,98%		
Lang verzuim 43 - 365		3,18%	2,30%	2,53%	2,29%	2,10%	2,71%	2,40%	3,17%	2,75%	1,92%	2,95%	2,64%		
Verzuim langer dan 1 jaar		0,79%	1,40%	1,44%	1,34%	0,99%	0,69%	1,11%	0,41%	0,59%	0,58%	0,59%	0,57%		
Totaal Delfland		5,64%	5,23%	6,18%	4,46%	4,01%	4,73%	4,83%	6,93%	5,08%	3,81%	5,25%	5,14%		
Meldfrequentie															
00 - CC		1,49	1,31	2,53	-	1,39	1,98	1,43	2,53	0,50	0,50	1,17	1,38		
00 - Senl		1,32	0,89	2,25	0,46	0,41	0,64	0,91	1,35	0,47	0,70	0,79	0,79		
54 - Sector BDV		1,73	1,50	2,00	0,97	1,26	1,05	1,31	2,88	0,78	0,76	1,51	1,37		
56 - Sector PMB		1,56	1,14	1,66	0,54	0,72	1,23	1,06	1,59	0,70	0,40	0,85	0,98		
57 - Sector ZTO		1,31	1,11	1,73	1,18	0,69	1,28	1,22	1,65	1,31	0,49	1,17	1,18		
58 - Sector WB		1,35	1,12	1,16	0,49	0,88	1,16	0,92	2,33	0,91	0,65	1,24	1,26		
59 - Sector BBC		1,73	1,33	1,75	0,64	0,95	0,99	1,08	2,47	1,09	0,99	1,46	1,39		
Totaal Delfland		1,53	1,25	1,64	0,72	0,95	1,09	1,10	2,31	0,93	0,71	1,29	1,26		
Benchmark Waterschappen (mf)		1,20	1,20	1,20	1,20	1,20	1,20	1,20	1,20	1,20	1,20	1,20	1,20		

(*) medewerkers in dienst op peildatum 30/06/2018

(**) Voortschrijdend gemiddelde op basis van het gemiddelde van de laatste 4 kwartalen

In de grafiek en tabellen is te zien dat het gemiddelde verzuimpercentages de eerste twee kwartalen hoger liggen in vergelijking met de kwartalen van de voorgaande twee jaren en in het derde kwartaal lager ligt dan voorgaande jaren. Een deel hiervan kan worden verklaard door de langdurige griepgolf, die aan het begin van dit jaar, veel medewerkers velden.

Daarnaast zien we dat, wanneer we kijken naar de verzuimduurklassen, het korte tot en met het lange verzuim procentueel is toegenomen (1 tot en met 365 dagen). Verzuimduur langer dan 1 jaar is gedaald. Dus de verhoging van de gemiddelde verzuimpercentage ten opzichte van voorgaande jaren is niet geheel te verklaren door de griepgolf.

Samenvattend

In 2017 is het gemiddelde verzuimpercentage gedaald naar 4,83%. In 2016 lag het gemiddelde verzuimpercentage nog op 5,23%. Dit is een daling van 0,4% punt. In de eerste twee kwartalen 2018 zien we het gemiddelde verzuimpercentage weer stijgen met daarna een scherpe daling in het derde kwartaal van 2018. Bij de uitsplitsing van verzuimduur is te zien dat een stijging is te zien bij het percentage middellang en lang verzuim. Verbetermaatregelen die reeds zijn genomen en in voorbereiding zijn worden hieronder kort besproken.

De afgelopen twee jaar is met name ingezet op het inregelen van een basis op het gebied van inzetbaarheid. Zo is met de organisatie gewerkt aan een gedragen inzetbaarheidsbeleid en verzuimprotocol. Hierin zijn een aantal wijzigingen aangebracht ten opzichte van de oude werkwijze. Zo staat beschreven dat de direct leidinggevende de mogelijkheid heeft bij dreigend langdurige uitval, om gebruik te maken van de providerboog. Dit is een overzichtslijst met geselecteerde bureaus die een breed pallet aan interventies aanbieden op het gebied van re-integratie. Bijvoorbeeld training omgaan met werkdruk, coaching on the job, arbeidsdeskundig advies etc. Hierdoor kan een interventie veel sneller worden ingezet. Voorheen kon alleen de bedrijfsarts naar dit soort interventies verwijzen, waardoor kostbare tijd verloren ging. De verdere implementatie van dit beleid zal de komende periode plaatsvinden.

Daarnaast is gewerkt aan een goede beschrijving van de verschillende rollen en verantwoordelijkheden van de verschillende functies binnen dit proces. Ook deze implementatie zal de komende periode verder plaatsvinden. Zo is al vakinhoudelijke kennis ingekocht voor de lastige gevallen bij langdurige casuïstiek voor HR-adviseurs. De afgelopen maanden zijn de direct leidinggevendenden opgeleid in scenarioplanning. Dit is een methode om meer grip te houden op de individuele casuïstiek. Op deze manier kunnen ze beter de rol van casemanager in het proces vervullen. En is een eerste pilot intervisie gehouden om lastige casuïstiek te delen op het niveau van teamleiders en zo van elkaar te leren.

Ook is nauwkeurig en kritisch gekeken naar de lange (meer dan een jaar ziek) verzuimgevallen. Hier zijn dossiers op orde gemaakt en besluiten genomen. Dit heeft een positief resultaat opgeleverd. De categorie verzuim langer dan een jaar (Q1&Q2 2017) was 1,39% en is gedaald naar 0,59%.

Concluderend: Delfland is op de goede weg. Er zijn de nodige maatregelen genomen en het onderwerp verzuim en inzetbaarheid heeft blijvende aandacht.

Hoogachtend,
Dijkgraaf en Hoogheemraden van Delfland,
de Secretaris,

ir. P.C. Janssen

de Dijkgraaf,

dr. P.H.W.M. Daverveldt

Hoogheemraadschap van Delfland
T.a.v. College van Dijkgraaf en Hoogheemraden
Postbus 3061
2601 DB DELFT

Datum : 8 januari 2019
Betreft : voorgenomen besluit deelname werkgeversvereniging
Ons kenmerk : U19.010
Behandeld door : N.G. ter Meulen

Geacht college cq Dagelijks/Algemeen Bestuur,

Met ingang van 1 januari 2020 is de Wet normalisering rechtspositie ambtenaren (Wnra) in Werking getreden. In het kader van de Wnra heeft de Ledenvergadering van de Unie van Waterschappen besloten per 1 januari 2019 een werkgeversvereniging op te richten voor waterschappen en aan waterschappen gelieerde organisaties in het publieke domein.

AQUON wenst deel te nemen aan de werkgeversvereniging Werken voor Waterschappen en heeft daartoe een notitie geagendeerd op het AB-overleg van 21 december 2018. Het Algemeen Bestuur AQUON heeft de deelname van AQUON aan deze werkgeversvereniging alsmede de afvaardiging van de directeur AQUON naar de ledenvergadering van de werkgeversvereniging, onder voorbehoud goedgekeurd. Het voorbehoud is gemaakt omdat ten tijde van de vergadering nog niet aan de eisen voor een dergelijk voorgenomen besluit (artikel 21 lid 2 en 3 GR AQUON) werd voldaan.

Ten behoeve van een definitief besluit wil ik u vragen eventuele wensen en/of bedenkingen ten aanzien van het voorgenomen besluit uiterlijk 29 januari 2019 kenbaar te maken. Voor een toelichting op dit besluit verwijs ik u graag naar de notitie zoals die is geagendeerd op de vergadering van 21 december 2018 (tevens bijgevoegd).

Hoogachtend,

A handwritten signature in blue ink, appearing to be 'J.K. Bouma'.

Jr. J.K. Bouma
Secretaris

Datum	11 december 2018
Aan	Algemeen Bestuur AQUON
Van	Directeur
Vergaderdatum	21 december 2018
Opsteller	Niels ter Meulen
Onderwerp	Deelname Werkgeversvereniging Werken voor Waterschappen
Bijlagen	geen
Advies platform eigenaren	Het onderwerp is niet geagendeerd in het platform eigenaren, maar wel besproken in het overleg van 8 november 2018. Op dat moment twijfelde AQUON nog over deelname. Het platform eigenaren gaf aan eventuele deelname van AQUON aan de werkgeversvereniging te steunen.
Advies platform opdrachtgevers	Niet van Toepassing
Gevraagd Besluit AB	- In te stemmen met de toetreding van AQUON tot de werkgeversvereniging Werken voor Waterschappen; - In te stemmen met de afvaardiging van de directeur AQUON naar de ledenvergadering.
Vervolgproces	Deelname werkgeversvereniging bij positief besluit

INLEIDING

De Ledenvergadering van de Unie van Waterschappen heeft besloten per 1 januari 2019 een werkgeversvereniging op te richten voor waterschappen en aan waterschappen gelieerde organisaties in het publieke domein. De werkgeversvereniging sector waterschappen behartigt naar verwachting de belangen van circa 30 werkgeversorganisaties. Deze organisatie hebben samen zo'n 12.000 medewerkers in dienst. Binnen de nieuwe werkgeversvereniging ligt het primaat bij het werkgeverschap, het afsluiten van een cao voor deze 12.000 medewerkers.

AANLEIDING

AQUON volgt de rechtspositieregeling van de Waterschappen (SAW). Door de invoering van de Wet normalisering rechtspositie ambtenaren (Wnra) wordt vanaf 1 januari 2020 onder andere de Wet op de collectieve arbeidsovereenkomst (cao) van toepassing. Deze wet biedt het kader voor cao onderhandelingen en stelt eisen aan de onderhandelende partijen. Om een cao af te kunnen sluiten, dient er een werkgeversvereniging opgericht te worden. Tijdens de ledenvergadering van de Unie van Waterschappen is besloten per 1 januari 2019 een werkgeversvereniging op te richten voor waterschappen en aan de waterschappen gelieerde organisaties in het publieke domein. Met deze vereniging wordt beoogd:

1. Eén gezamenlijke cao voor de sector;
2. Invulling geven aan de visie op werken en werkgeverschap;
3. Aan de wettelijke eisen voldoen.

1. Eén gezamenlijke cao voor de sector.

De sector wil met een cao eenzelfde arbeidsprestatie gelijk belonen en ook financiële vergoedingen sectoraal gelijk regelen. Eén onderhandelingsstafel, waar voor alle organisaties/werkgevers in onze sector bindende afspraken worden gemaakt en de werkgevers gebonden zijn aan de cao. Gelijke arbeidsvoorwaarden bevorderen samenwerking en mobiliteit binnen de sector.

Binnen de sector zijn de bestuurders verantwoordelijk voor werkgeverschap en arbeidsvoorwaarden. Binnen de gelieerde organisaties werken circa 3.000 medewerkers, een kwart van het totale personeelsbestand. Deze organisaties zijn geen lid bij de Unie van Waterschappen, terwijl zij wel de huidige rechtspositionele regeling, de SAW (de Sectorale Arbeidsvoorwaarden Waterschappen) toepassen. Na inwerkingtreding van de Wnra moeten deze organisaties, om de cao integraal te kunnen toepassen, tot de werkgeversvereniging toe kunnen treden. Alleen als lid van de werkgeversvereniging ben je gebonden aan de cao en is deze integraal van toepassing.

2. Invulling geven aan de visie op werken en werkgeverschap.

De sector is ambitieus en kan dit succesvol vertalen naar werkgeverschap en arbeidsvoorwaarden. De nieuwe werkgeversvereniging moet verder kunnen bouwen aan de ambities van de sector op werken en werkgeven: samen meanderen naar 2025.

3. Aan de wettelijke eisen voldoen.

Een werkgeversvereniging is een organisatie die de belangen behartigt voor en diensten verleent aan, de aangesloten werkgevers. De werkgeversvereniging voert onderhandelingen en sluit een cao af voor haar leden. Deze cao bindt de leden van de werkgeversvereniging. Dat betekent dat zij verplicht zijn de cao toe te passen op al hun medewerkers.

LIDMAATSCHAP WERKGEVERSVERENIGING

AQUON kan lid worden van de werkgeversvereniging en hierdoor de cao voor waterschappen van toepassing verklaren. Voorgesteld wordt om lid te worden van de werkgeversvereniging per 1 januari 2019. De werkgeversvereniging wordt opgericht per 1 januari 2019 in verband met de nieuwe onderhandelingen voor de cao vanaf 1 januari 2020.

Lid worden van de werkgeversvereniging is een keuze van elk waterschap en elke sectorvolger. Een vereniging wordt gevormd door leden die ambitie en doelstellingen delen en verwachten deze gezamenlijk beter te kunnen realiseren dan ieder voor zich. De vereniging heeft tot taak te verbinden, draagvlak onder haar leden te verwerven en te behouden en zo het samen sterker staan te realiseren.

KOSTEN

De kosten voor de werkorganisatie worden geschat op:

€ 180.000 personele kosten
€ 90.000 bureaunkosten
€ 65.000 overige kosten
€ 335.000

De verdeling van deze jaarlijkse kosten over de leden moet nog worden bepaald. Op basis van de stemverhouding in de Ledenvergadering zouden de kosten voor AQUON circa € 4.500 kunnen gaan bedragen.

VERTEGENWOORDIGER IN DE LEDENVERGADERING VAN DE WERKGEVERSVERENIGING

De organisatie bepaalt zelf wie ze naar de Ledenvergadering afvaardigt. In de statuten van de werkgeversvereniging staat niet meer dan dat leden iemand afvaardigen. Voorgesteld wordt om de directeur van AQUON af te vaardigen naar de Ledenvergadering.

NIET DEELNEMEN

Als niet wordt deelgenomen aan de werkgeversvereniging, zijn er twee opties om de cao te volgen:

1. Er wordt met iedere medewerker afzonderlijk een arbeidsovereenkomst afgesloten met daarin alle geldende afspraken en regelingen van de cao en daarbij wordt afgesproken dat salarisverhogingen uit de cao waterschappen worden gevolgd. Andere nieuwe afspraken in de cao moeten dan iedere keer met iedere werknemer apart worden overeengekomen;
2. Er wordt met de OR afgesproken dat de cao onze personeelsregeling is en dat wij in principe veranderingen in de cao zullen volgen. Dit volgen gaat niet automatisch, voor iedere aanpassing dient overleg met de OR plaats te hebben.

Beide bovenstaande opties zijn ondoelmatig en derhalve niet gewenst. Daarnaast geldt voor beide opties dat in cao's afspraken gemaakt kunnen worden die alleen gelden voor organisaties waarvoor de cao wordt afgesloten. Deze onderwerpen uit de cao kun je niet in een arbeidsovereenkomst of een personeelsregeling opnemen. Zowel voor optie 1) als voor optie 2) blijft het burgerlijk wetboek gelden.

ADVIES PLATFORM EIGENAREN

Het onderwerp is niet geagendeerd in het platform eigenaren, maar wel besproken in het overleg van 8 november 2018. Op dat moment twijfelde AQUON nog over deelname. Het platform eigenaren gaf aan eventuele deelname van AQUON aan de werkgeversvereniging te ondersteunen.

GEVRAAGD BESLUIT ALGEMEEN BESTUUR

AQUON wenst deel te nemen aan de werkgeversvereniging. De GR van AQUON stelt wat betreft deelname aan verenigingen het volgende (artikel 21 lid 2 en 3):

1. *Het algemeen bestuur besluit slechts bij unanimité tot de oprichting van en de deelneming in stichtingen, maatschappen, vennootschappen, verenigingen, coöperaties en onderlinge waarborg-maatschappijen. Een dergelijk besluit kan uitsluitend genomen worden indien dat in het bijzonder aangewezen moet worden geacht voor de behartiging van het daarmee te dienen openbaar belang;*
2. *Het besluit als bedoeld in het tweede lid wordt niet genomen dan nadat de vertegenwoordigende organen van de deelnemers een ontwerpbesluit is toegezonden en in de gelegenheid zijn gesteld hun wensen en bedenkingen ter kennis van het algemeen bestuur te brengen.*

Veel besturen van de waterschappen hebben het besluit tot deelname genomen met inbegrip van de aan hen verbonden gemeenschappelijke regelingen (dus inclusief AQUON). Daarmee hebben zij een mandaat om in het AB van AQUON deelname goed te keuren. Het is onduidelijk of dat geldt voor alle

besturen van de aan AQUON verbonden waterschappen. Het algemeen bestuur van AQUON wordt gevraagd:

- In te stemmen met de toetreding van AQUON tot de werkgeversvereniging Werken voor Waterschappen;
- In te stemmen met de afvaardiging van de directeur AQUON naar de ledenvergadering.

Aldus besloten in de vergadering van het Algemeen Bestuur AQUON 21 december 2018.

de voorzitter

de secretaris

I.G.M. de Bondt

J.K. Bouma

Hoogheemraadschap van
Delfland

Commissie Bestuur, organisatie en bedrijfsvoering

Dossiernummer	1120
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	29 januari 2019
Agendapunt	05.06
Omschrijving	Reactie van de provincie Zuid-Holland op de jaarrekening en jaarverslag 2017 Delfland

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Bestuur, organisatie en bedrijfsvoering	29 januari 2019

Voorgesteld besluit

De reactie van de provincie Zuid-Holland (kenmerk: PZH-2018-659551674) op de jaarrekening 2017 van Hoogheemraadschap Delfland ter kennisneming aan de verenigde vergadering te sturen.

Onderwerp: Jaarrekening en jaarverslag 2017, reactie PZH
Dossiernummer: 1120

Gevraagd besluit VV:
Kennis te nemen van de reactie van de provincie Zuid-Holland (kenmerk: PZH-2018-659551674) met betrekking tot de jaarrekening 2017 van Hoogheemraadschap Delfland.

1. Probleemstelling - context

In haar rol als toezichthouder heeft de provincie Zuid-Holland de jaarstukken 2017 van Delfland, inclusief het accountantsrapport, beoordeeld. Op basis van de beoordeling concludeert de provincie dat de jaarstukken voldoen aan de gestelde eisen in wet- en regelgeving. De provincie neemt de jaarstukken voor kennisgeving aan.

2. Beoogd effect

Door de goedkeuring van de provincie voldoet Delfland aan de wet en regelgeving met betrekking tot de jaarstukken.

3. Kernboodschap

De provincie Zuid-Holland heeft in haar rol als toezichthouder de jaarstukken 2017 van Delfland beoordeeld en voor kennisgeving aangenomen.

4. Historie - eerdere besluitvorming

Geen.

5. Regelgeving en Beleid

Uitgangspunten bij de oordeelvorming door de provincie over de jaarrekening zijn de kaders en criteria genoemd in de Waterschapswet, het Waterschapsbesluit 2007, het besluit beleidsvoorbereiding en verantwoording waterschappen, de Wet financiering decentrale overheden en de Nota Toezicht op de Waterschappen van 27 april 2010.

6. Financiën

Geen financiële gevolgen.

7. Duurzaamheid

N.v.t.

8. Organisatorische en personele consequenties

N.v.t.

9. OR/GO

N.v.t.

10. Risico- en beheersmaatregelen

N.v.t.

11. Communicatie (in- en extern)

N.v.t.

12. Bekendmaking en vervolprocedure
--

N.v.t.

13. Bevoegd orgaan

Op grond van de Waterschapswet wordt door de vaststelling van de jaarrekening door de verenigde vergadering décharge aan het college van D&H verleend.

14. Toelichting

De provincie concludeert dat wordt voldaan aan de wet en regelgeving. In de brief wordt verzocht om maatregelen te nemen om het weerstandsratio van 0,4 weer op het vastgestelde streefratio tussen 1,0 en 1,4 te brengen. Tevens wordt om uitdrukkelijke aandacht gevraagd voor de flink afgenomen solvabiliteit.

In Begroting 2019 en meerjarenraming 2020-2023, inmiddels verstrekt aan de provincie, wordt weergegeven op welke wijze Delfland het weerstandsratio op het vastgestelde niveau brengt en is de verwachte ontwikkeling in de solvabiliteit weergegeven.

15. Bijlagen

1. Brief provincie inzake beoordeling jaarrekening 2017 (kenmerk: PZH-2018-659551674)

Jaarrekening en jaarverslag 2017, reactie PZH

Dossiernummer : 1120

Vergaderdatum : 14 februari 2019

Hoogheemraadschap van
Delfland

De Verenigde Vergadering van Delfland,

op voordracht van dijkgraaf en hoogheemraden van 8 januari 2019, dossiernummer 1120;

gelezen het positieve advies van de commissie Bestuur, organisatie en bedrijfsvoering;

Besluit:

Kennis te nemen van de reactie van de provincie Zuid-Holland (kenmerk: PZH-2018-659551674) met betrekking tot de jaarrekening 2017 van Hoogheemraadschap Delfland.

Aldus besloten in de openbare vergadering van 14 februari 2019

De Verenigde Vergadering voornoemd,

de Secretaris,

de Voorzitter,

ir. P.C. Janssen

dr. P.H.W.M. Daverveldt

provincie **HOLLAND**
ZUID

Het college van Dijkgraaf en Hoogheemraden van het
Hoogheemraadschap van Delfland
Postbus 3061
2601 DB DELFT

Onderwerp
Jaarrekening en jaarverslag 2017

Geacht college,

Op 14 juli 2018 heeft u ons op grond van artikel 107 van de Waterschapswet de door de Verenigde Vergadering op 17 mei 2018 vastgestelde jaarrekening en het jaarverslag 2017 toegezonden. De provincie toetst in het kader van taakgericht toezicht of waterschappen voldoen aan het recht en algemeen belang. In deze brief geven wij een oordeel over de jaarrekening en het jaarverslag. De jaarrekening en het jaarverslag hebben wij tijdig en in goede orde ontvangen.

Wettelijk kader/toetsingscriteria

Uitgangspunt bij onze oordeelvorming over de jaarrekening zijn de kaders en criteria genoemd in de Waterschapswet, het Waterschapsbesluit, de Regeling beleidsvoorbereiding en verantwoording waterschappen, de Wet financiering decentrale overheden en de Nota Toezicht op de Waterschappen van 27 april 2010. Gelet op de eigen verantwoordelijkheid van een hoogheemraadschap voor een gezonde financiële positie beperkt dit onderzoek zich tot de wettelijke aspecten.

Resultaat onderzoek

Wij hebben het onderzoek afgerond en geconstateerd dat de jaarrekening 2017 met een positief saldo van afgerond € 4,1 miljoen sluit. Verder hebben wij onderzocht in hoeverre er in uw jaarrekeningresultaat sprake is van structurele effecten die van invloed kunnen zijn op uw begroting en meerjarenraming. Hierbij hebben wij onder andere het overzicht van incidentele baten en lasten betrokken. Naar ons oordeel is er sprake van een structureel sluitende jaarrekening.

In het onderzoek hebben wij tevens het verslag van bevindingen van de externe accountant betrokken. Voorts hebben wij geconstateerd dat uw jaarrekening voldoet aan de gestelde eisen in wet- en regelgeving.

Gedeputeerde Staten

Afdeling Bestuur
Contact
R. Mukhlis
T 070 - 441 82 94
r.mukhlis@pzh.nl

Afdeling Water en Groen
Contact
M.C. Vlaardingerbroek
mc.vlaardingerbroek@pzh.nl

Postadres Provinciehuis
Postbus 90602
2509 LP Den Haag
T 070 - 441 66 11
www.zuid-holland.nl

Datum
Zie verzenddatum links onder
Ons kenmerk
PZH-2018-659551674
DOS-2018-0004974
Uw kenmerk

Bijlagen

Bezoekadres
Zuid-Hollandplein 1
2596 AW Den Haag

Tram 9 en de buslijnen
90, 385 en 386 stoppen
dichtbij het
provinciehuis. Vanaf
station Den Haag CS is
het tien minuten lopen.
De parkeerruimte voor
auto's is beperkt.

Weerstandsvermogen

Met een weerstandsratio van 0,4 is uw weerstandsvermogen niet toereikend om de gekwantificeerde risico's af te kunnen dekken. Wij verzoeken u maatregelen te nemen om te komen tot de door u vastgestelde streefratio tussen 1,0 en 1,4. Wij zullen de ontwikkelingen van uw weerstandsvermogen nauwlettend volgen.

Financiële positie

Als gevolg van de balansverkorting, waarbij een groot deel van uw eigen vermogen ingezet is voor de afboeking van de immateriële activa, is uw solvabiliteit flink afgenomen. Wij gaan ervan uit dat de solvabiliteit uw nadrukkelijke aandacht krijgt bij het aangaan van nieuwe leningen en verdere onttrekkingen aan het eigen vermogen.

Tot slot

Wij hebben de jaarrekening en het jaarverslag 2017 voor kennisgeving aangenomen. Wij verzoeken u in uw correspondentie altijd het DOS-nummer te vermelden dat wij rechts bovenaan in deze brief hebben opgenomen.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
voor dezen,

Drs. Marije L.E.F. Hoogendoorn-Bruins Slot
Hoofd Bureau Bestuurlijke Zaken en Toezicht
Deze brief is digitaal vastgesteld. Hierdoor staat er geen fysieke handtekening in de brief.

Afschrift aan:

De Verenigde Vergadering van het Hoogheemraadschap van Delfland

Hoogheemraadschap van
Delfland

Commissie Bestuur, organisatie en bedrijfsvoering

Dossiernummer	1193
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	29 januari 2019
Agendapunt	05.07
Omschrijving	Regionale Energie Strategie regio Rotterdam Den Haag

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Bestuur, organisatie en bedrijfsvoering	29 januari 2019

Voorgesteld besluit

Ter kennisname aan de Verenigde Vergadering, informatieve brief over de RES regio Rotterdam Den Haag

Hoogheemraadschap van
Delfland

Aan de leden van de verenigde vergadering

ONS KENMERK
1382285
DATUM D&H VERGADERING
8 januari 2019
DELFT

ONDERWERP

Regionale Energiestrategie regio Rotterdam Den Haag

Geachte leden,

De landelijke ontwikkelingen op het gebied van het Klimaatakkoord en de rol van regionale energiestrategie (RES) hebben een volgende fase bereikt. Delfland neemt deel aan de vrijwillige samenwerking RES regio Rotterdam Den Haag. Deze brief is bedoeld om u te informeren over de huidige stand van zaken en het proces op hoofdlijnen tot medio 2019.

De transitie naar een vrijwel CO2 vrije energievoorziening in Nederland begint steeds meer vorm te krijgen. Met de presentatie van het 'Voorstel voor hoofdlijnen van het Klimaatakkoord' op 10 juli 2018 is er meer zicht gekomen op de rol die lokale overheden gaan spelen in deze transitie. Op 21 december 2018 presenteerde de klimaatraad onder leiding van Ed Nijpels het 'Ontwerp van het Klimaatakkoord'. Naast de bestaande opgave om wijkgerichte warmtevisies op te stellen waarin het aardgasvrij maken van de gebouwde omgeving centraal staat, krijgt ook de Regionale energiestrategie (RES) een instrumentele status in het Klimaatakkoord. Deze is daarin als volgt verwoord:

"Met de RES krijgen regio's de ruimte om naar eigen inzicht hun opgave qua omgevingsbeleid voor meer hernieuwbare energie (hernieuwbare elektriciteit en hernieuwbare warmte) concreet te beleggen, waarbij participatie van burgers een elementair onderdeel is. Eind 2019 is duidelijk hoe de regio's invulling geven aan de landelijke opgave."

Door deze positionering in het Klimaatakkoord wordt het belang van de RES nog eens benadrukt. Zowel ten aanzien van de inbreng als waterschap aan een RES, als in de zin van dat de RES een instrument is om tot een regionaal afgestemde bijdrage aan de nationale klimaatdoelen te komen. De RES wordt eveneens gezien als vehikel om uitvoering van energiemaatregelen te stroomlijnen en te versnellen.

Energiestrategie regio Rotterdam Den Haag

In gezamenlijkheid met de gemeenten en andere waterschappen in de contour van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) en met de Provincie Zuid-Holland heeft het college op 9 februari 2018 steun uitgesproken voor deelname aan het opstellen van een Energiestrategie voor de regio Rotterdam Den Haag. De RES regio Rotterdam Den Haag is geen onderdeel van de MRDH, maar is een aparte vrijwillige samenwerking van gemeenten, waterschappen en de provincie Zuid-Holland.

De samenwerkende partijen hebben zich daarmee achter de doelstelling geschaard om te komen tot een vrijwel CO2 vrije energievoorziening, zowel voor de warmte- en stroomvoorziening van woningen en bedrijven als mobiliteit. De opgave wordt benaderd vanuit de ruimtelijke-, energetische- en economische kansen in de regio en hoe deze te verzilveren. 100% opwekken van de energie die gebruikt wordt is daarbij geen doel op zich. De RES moet vooral aanvullend zijn op lokale en sectorale aanpakken.

Op deze manier zetten de partijen een belangrijke eerste stap in de richting van de lange termijn doelstelling van de regionale samenwerking:

"Het komen tot een betaalbare, betrouwbare schone en veilige energievoorziening voor iedereen in de regio Rotterdam Den Haag in 2050".

Meerwaarde van de RES

Gemeenten, waterschappen en de provincie zijn al lange tijd actief op het energiedossier. De RES in deze regio gaat daarom verder dan een studie naar kansen in het energielandschap. Het is een manier om lokaal grip te houden op de energieopgave en om een strategische positie in te nemen door een sterke regionale verbinding. De RES biedt een handelingsperspectief voor lokale acties en inzicht in, en kansen voor een synergie en slimmere energievoorziening. Om die kansen te verzilveren zullen gemeenten met omliggende gemeenten en andere partijen aan de slag gaan. In de RES komt naar voren waarvoor regionale afspraken nodig zijn en waarvoor niet. Met de samenwerkingsclusters als de Greenpoort West-Holland, het Havenindustriële complex en met de MRDH rond mobiliteit, vindt afstemming plaats. Daarbij gaat het vooral om de wijze waarop ruimte geboden wordt aan ieders deel van de opgave en hoe we wederzijds kansen in beeld brengen en deze gaan benutten.

Stand van Zaken en planning

Na het regionale startmoment in februari 2018 zijn de huidige energievraag en – aanbod geïnventariseerd en er is in beeld gebracht waar de ruimtelijke limieten liggen t.a.v. opwekking van warmte en stroom (bijlage 1). Dit vormt de eerste stap om te komen tot een realistische en gedragen RES.

In het derde en vierde kwartaal van 2018 is met inzet van de lokale overheden en regionale stakeholders verder invulling gegeven aan de inhoud van de RES. Dit is gebeurd door in gesprek te gaan over diverse perspectieven, ofwel richtinggevend uitgangspunten die benut kunnen worden bij het vormgeven van het regionale energielandschap. In de fase daarna wordt toegewerkt naar een voorkeursperspectief. Dit voorkeursperspectief kan ook gebruikt worden om tot een regionaal afgestemde bijdrage aan de nationale klimaatdoelen te komen in 2019. Vervolgens wordt dit nader uitgewerkt tot een aanzet voor een uitvoeringsprogramma dat aan de Verenigde Vergadering voor besluitvorming wordt aangeboden.

Het is de bedoeling om u actief te betrekken in het vervolgproces, de komende periode. Concrete suggestie is om rondom de uitwerking van de genoemde perspectieven een informatieve VV te beleggen voor de leden van het algemeen bestuur.

De positie van de waterschappen

Het aanbod dat de Unie van Waterschappen namens de waterschappen voor het Klimaatakkoord heeft gedaan is 100% energieneutraliteit van de waterschapssector in 2025, door eigen investeringen in duurzame energieproductie en door investeringen van derden door het ter beschikking stellen van gronden en andere assets. Waar mogelijk worden gronden en assets ingezet voor energie-transitie, mits dit past binnen de randvoorwaarden van het waterbeheer. Daartegenover moet een wettelijke verankering staan van de bevoegdheid van netto-energieproductie met eigen middelen. Het Ontwerp Klimaatakkoord maakt reeds melding dat op korte termijn een wijziging van de Waterschapswet op dit punt in gang wordt gezet.

Met in achtneming van bovenstaande is het belangrijk dat er een positie wordt ingenomen betreffende de volgende aspecten:

- Op welke gronden wil Delfland zelf investeren in duurzame energie en op welke gronden wil Delfland derden laten investeren in duurzame energie.
- In welke mate wordt er personele capaciteit vrijgemaakt voor deelname aan de RES en belangrijker nog, de uitvoering ervan.
- Ook voor wat betreft vergunningverlening is het goed om voorbereid te zijn op aanvragen voor bijvoorbeeld aquathermie en drijvende zonnepanelen.
- Daarnaast zijn er voorstellen opgenomen in het Klimaatakkoord aangaande de mogelijkheid van tendering van grond voor duurzame energieprojecten, het streven naar participatie van burgers en het

overgaan op duurzame energie van Nederlandse oorsprong door (decentrale) overheden.

Delfland wil, in overleg met de waterschappen Schieland en de Krimpenerwaard, Rijnland en Hollandse Delta (allen betrokken bij de energiestrategie regio Rotterdam Den Haag) een gezamenlijke inbreng van de waterschappen formuleren voor de RES regio Rotterdam Den Haag.

Vooruitblik

Met het in december landelijk gepresenteerde 'Ontwerp voor het Klimaatakkoord' is duidelijk geworden dat de samenwerking rond de RES belangrijk is. Dit zal ook in de jaren na 2018 aandacht gaan vragen op regionaal niveau. In het begin van 2019 is meer bekend over de landelijke koers, bijbehorende planning en de inhoud van onze RES. Dat is ook aanleiding om het gesprek te voeren over de toekomst van de samenwerking, in de zin van voortzetten van de samenwerking en het faciliteren daarvan. De verwachting is dat er medio 2019 duidelijk moet zijn welke bijdrage deze regio kan leveren aan de nationale doelen. Deze bijdrage moet steunen op draagvlak in de regio, zowel bij colleges, raden, algemene besturen van waterschappen als onder de stakeholders. Het blijft voorbehouden aan de lokale besturen om in te stemmen met de resultaten van de RES, de vertaling naar eigen energiebeleid en de uitvoering daarvan. Deze regionale bijdrage wordt op nationaal niveau gecombineerd met andere regionale- en sectorale aanbiedingen om te spiegelen aan de nationale doelstelling.

De komende tijd is het daarom zaak betrokken te blijven bij de regionale ontwikkelingen, om samen sterker en slagvaardiger te zijn. Om écht voortgang te krijgen en te leren van elkaar.

Hoogachtend,
Dijkgraaf en Hoogheemraden van Delfland,
de Secretaris,

ir. P.C. Janssen

de Dijkgraaf,

dr. P.H.W.M. Daverveldt

Bijlage:
Basisdocument RES regio Rotterdam Den Haag

BASISDOCUMENT: Regionale energiestrategie regio Rotterdam Den Haag

Betaalbare, betrouwbare, schone en veilige energievoorziening in 2050

DEFINITIEF
11 september 2018

Inhoudsopgave

1	INLEIDING	2	5	BIBLIOGRAFIE	35
	1.1 ACHTERGROND	2	A	KAARTBIJLAGE	38
	1.2 DOEL BASISDOCUMENT	2	B	WERKWIJZE EN UITGANGSPUNTEN	57
	1.3 DOELGROEP, STATUS EN GEBRUIK DOCUMENT	3	C	ONDERBOUWING VRAAGONTWIKKELING	61
2	DE REGIONALE ENERGIESTRATEGIE	4	C.1	WONEN EN UTILITEIT	61
	2.1 DOEL EN WERKING VAN DE RES	4	C.2	GLASTUINBOUW	62
	2.2 RESULTAAT	4	C.3	INDUSTRIE	63
	2.3 SCOPE EN AFBAKENING	5	C.4	VERKEER EN VERVOER	63
	2.4 UITGANGSPUNTEN TOTSTANDKOMING	6	D	VERGELIJKING BASISDOCUMENT RES MET ENERGIEMIX INVENTARISATIE	
	2.5 MEERWAARDE VAN REGIONALE SAMENWERKING	8		VAN OVERMORGEN	65
3	HOOFDLIJN	9			
	3.1 ENERGIEVRAAG	9			
	3.2 AANBOD VAN HERNIEUWBARE ENERGIE	11			
	3.3 SYNERGIE	13			
4	RUIMTELIJKE & ENERGETISCHE ANALYSE	16			
	4.1 INLEIDING	16			
	4.2 HUIDIGE ENERGIEVRAAG	16			
	4.3 TOEKOMSTIGE ENERGIEVRAAG	18			
	4.4 AANBOD (RUIMTELIJK LIMieten OPWEK)	20			
	4.5 INFRASTRUCTUUR	30			
	4.6 CONVERSIE EN OPSLAG	32			

1 Inleiding

1.1 Achtergrond

De energietransitie is volop aan de gang. Ontwikkelingen volgen elkaar in snel tempo op. De publieke partijen in de regio Rotterdam Den Haag hebben de ambitie uitgesproken om in 2050 een betaalbare, betrouwbare, schone en veilige energievoorziening te hebben: een vrijwel CO₂ vrije energievoorziening in 2050.

Om deze ambitie te verwezenlijken zijn de regiopartijen aan de slag met een Regionale Energiestrategie (RES). Bestuurlijke afspraken zijn hierover begin 2018 gemaakt. In dit kader is het consortium van APPM, CE Delft en Generation.Energy ingeschakeld. Het opgestelde Plan van Aanpak biedt procesmatige en inhoudelijke handvatten voor de totstandkoming van de RES. Hierbij wordt nadrukkelijk aangesloten op hetgeen al gebeurt en uitgezocht is in de regio.

1.2 Doel basisdocument

Dit Basisdocument heeft als doel om het gezamenlijke vertrekpunt voor de regiopartijen te markeren, van waaruit de RES verder ontwikkeld wordt. Dit is de basis voor keuzes over de regionale ambitie, ontwikkel- en oplossingsrichtingen. In het genoemde Plan van Aanpak (PvA) is dit nader toegelicht. Door de aard van de opgave en de organisatorische/bestuurlijke context hiervan is het belangrijk

om een gezamenlijk beeld te formuleren. Dat is nodig samen stappen te kunnen zetten rondom deze opgave.

Om te bewerkstelligen dat dit Basisdocument dient als gezamenlijk vertrekpunt, geeft het antwoord op de volgende twee vragen:

1. Wat is en doet de RES?
Dit document geeft een beschrijving en kleuring van doel, scope, werking en uitgangspunten, zoals eerder geformuleerd in de uitgangspuntennotie 'Energistrategie Regio Rotterdam Den Haag, dd. 18-12-2017'.
2. Wat is de opgave in energetische en ruimtelijke zin?
Dit document geeft een ruimtelijk-energetische analyse van de regio, die de opgave duidt. Dat gebeurt door de huidige energievraag en –aanbod in beeld te brengen en te laten zien waar de ruimtelijk limieten liggen t.a.v. opwekking van warmte en stroom.

Hoofdstuk 2 van dit document gaat in op de eerste bovenstaande vraag, hoofdstuk 3 gaat kort in op de tweede. Aansluitend geeft hoofdstuk 4 een uitgebreider inzicht in de analyses die zijn toegelicht in hoofdstuk 3.

1.3 Doelgroep, status en gebruik document

In het verlengde van hetgeen in voorgaande paragraaf is vermeld, is dit document primair bedoeld voor de betrokkenen bij de vorming van de Regionale Energiestrategie en hun achterbannen (door een gezamenlijk vertrekpunt te markeren voor keuzes in de vorming van de RES). Het is niet opgesteld met het doel om extern te communiceren rondom deze opgave.

Om het beoogde doel van dit document goed te kunnen vervullen, is het nodig om dit ambtelijk te verankeren. In deze versie zijn de opmerkingen en reacties rondom het ambtelijke atelier van 14 juni jl. verwerkt.

2 De Regionale Energiestrategie

Dit hoofdstuk geeft, in aanvulling op hetgeen hierover vermeld is in het plan van aanpak, nadere invulling aan hetgeen de RES behelst. Hierbij sluiten we aan op de tot nu toe ingezette lijn in de regio. Daarmee is de eerder opgestelde uitgangspuntennotitie een belangrijk vertrekpunt. Tegelijkertijd is bekend dat er – bijvoorbeeld rondom het traject van het klimaatakkoord – veel inzichten in ontwikkeling zijn. Precies daarom is het goed om een gezamenlijk beeld te definiëren. Onderstaande zal met het oog daarop getoetst worden bij de deelnemers aan het atelier.

2.1 Doel en werking van de RES

Het doel van de RES is om concreet te maken op welke manier de regio werkt aan de doelstelling van een vrijwel CO₂ vrije energievoorziening in 2050. Het vormt daarmee het gezamenlijke fundament voor regiopartijen om invulling te geven aan die ambitie.

Dit doet de RES door te:

- *Verbinden*: Het bijeenbrengen van partijen, sectoren, opgaves en schaalniveaus rondom. De energietransitie doorsnijdt allerlei traditionele bestaande ordeningen en vormt hiermee met recht een integrale opgave.
- *Versnellen*: Er gebeurt al veel in de regio. De RES zoekt naar kansen en combinaties, verbindingen en opschalingsmogelijkheden, waarbij we aansluiten op bestaande initiatieven en plannen.

- *Concretiseren*: Van abstracte (ver weg) opgaven en ambities naar (de basis voor) concrete plannen en afspraken. Inzichtelijk maken wat nodig is in energetische en ruimtelijke zin, en concrete keuzes adresseren, interventies en plannen benoemen.
- *Toedelen van eigenaarschap*: Wie gaat over welk deel van de opgave en wie gaat nu waar wat doen? Hoe de opgave verdelen over de tijd? En over schaalniveaus? Wie kunnen we waarop aanspreken?

2.2 Resultaat

De RES beschrijft...

- *wat de omvang van de regionale bijdrage is aan de opgave om tot een vrijwel CO₂ vrije energievoorziening voor de regio te komen*. Het concretiseert hiermee de regionale ambitie en omvang van de regionale bijdrage aan de CO₂-reductie.
- *hoe de regio (strategisch) deze ambitie op hoofdlijnen gaat bewerkstelligen*: hoe vertaalt de regionale ambitie rond CO₂ zich naar een ruimtelijke en energetische opgave? Waarop zet de regio in, welke principes, interventies, maatregelen, en wie dat gaat doen? Dat omvat in elk geval:
 - een samenhangend handelingsperspectief voor de regio: de voorgenoemde route richting het einddoel en de bijbehorende principiële (ontwerp-)keuzes.
 - een aanzet tot een uitvoeringsagenda/-programma: een beschrijving van wie (welke partij) gaat wat wanneer doen met welke CO₂-impact. Dit hoeft nog geen sluitend verhaal te zijn,

maar biedt wel inzicht in de ambitie. Ook als basis voor de regionale inzet richting het Klimaatakkoord.

Bovenstaande krijgt gaandeweg vorm, op basis van tussenproducten. Dit basisdocument vormt daarin het eerste, door een beschrijving te geven van de omvang van de opgave en de ruimtelijke consequenties hiervan. Aansluitend ontwikkelen de deelnemende partijen verschillende perspectieven, als mogelijk ontwikkelingspaden naar de doelstelling.

De RES vormt het vertrekpunt voor (verdere) uitvoering van de genoemde agenda. De RES is dan ok geen eindstation. De RES vormt het vertrekpunt voor een langjarige opgave, waarbij de strategie en maatregelen zo nodig op basis van monitoring kunnen worden bijgesteld (adaptief).

Daarbij geldt dat publieke regiopartijen zich verbonden hebben aan deelname aan het opstellen van de RES, hetgeen gebeurt in een samenwerking op vrijwillige basis. Het instemmen met de resultaten en de wijze waarop deze wordt benut voor gemeentelijk energiebeleid en uitvoering daarvan, blijft aan de lokale besturen.

2.3 Scope en afbakening

Onderstaande geeft de hoofdlijn van de voorgenomen scope van de RES. De specifiekere inhoudelijke uitgangspunten, ook te behoeve van de regio-analyse, komen in hoofdstuk 3 aan de orde.

- Haven Industrieel Complex (HIC): Dit kent een eigen gebiedsopgave met eigen verantwoordelijken. De regio treedt niet

in de uitvoering daarvan. De RES stemt af op raakvlakken en afhankelijkheden in de vorm van netto stromen (elektriciteit, warmte, CO₂, etc): hier liggen mogelijk kansen voor opwekking, levering, conversie en buffering van stroom en warmte die benut kan worden in b.v. de gebouwde omgeving of voor transport. Dit gebeurt via het Havenbedrijf als vertegenwoordigers van deze opgave.

- Glastuinbouw: De glastuinbouw kent een eigen sectorale opgave vanuit de klimaattafel landbouw en landgebruik, waarvan de uitvoer belegd is bij de Greenport West-Holland. In de Greenport zijn ook de betrokken gemeenten en de provincie aangesloten. De Glastuinbouwbedrijven maken echter wel onderdeel uit van de gebouwde omgeving en de bijbehorende energievraag en – aanbod zijn hiermee wel onderdeel van de RES. Er vindt nauwe afstemming plaats (via de Greenport West-Holland) over het benutten van kansen voor gebruik, opwekking cq. levering van warmte en stroom voor de gebouwde omgeving.
- Mobiliteit: Emissies van zeevaart en luchtvaart vallen buiten de scope. Het wegverkeer en de binnenscheepvaart worden meegenomen voor wat betreft de energievraag die het genereert. In de RES wordt niet gekeken naar hoe gemeenten de emissies van mobiliteit kunnen reduceren. Deze opgave is belegd bij de MRDH, waarmee afstemming kan plaatsvinden.
- Thema's klimaatakkoord: In lijn met de nu bekende ontwikkelingen rondom het Klimaatakkoord:

- Wordt gefocust op de onderdelen ‘Gebouwde Omgeving’ en ‘Elektriciteit’.
- Wordt ‘Mobiliteit’ meegenomen voor wat betreft de energievraag die het genereert;
- Wordt ‘Industrie’ voor zover deze onder een eigen gebiedsaanpak of sectorafspraken vallen enkel meegenomen vanuit hun raakvlakken met Gebouwde Omgeving en Elektriciteit (zie ter illustratie het HIC). Verspreide industrie die niet onder de sectorafspraken vallen vormen onderdeel van de RES.
- Wordt ‘Landbouw en Landgebruik’ buiten beschouwing gelaten met uitzondering van de glastuinbouw. In deze regio is er voor gekozen om de energievraag en –aanbod van de glastuinbouw mee te nemen in de RES.
- CO₂ / PJ: De RES focust op (reductie van) CO₂ en richt zich dan ook op de bijdragen hierin. Het energieverbruik (PJ) en -voorziening (bronnen) zijn hierbij sterk bepalend.
- Schaal: De RES richt zich primair op bovenlokale en regionale interventies en bijdragen die kansen bieden mb.t. het bereiken van de doelstelling. Gemeentelijke / lokale bijdragen zijn ook hierbij randvoorwaardelijk: de regionale opgave wordt ook gedefinieerd door hetgeen lokaal invulling krijgt. Tevens kan de RES een verzoek (claim) richting het Rijk omvatten.
- Wind op zee: Voor de productie van windenergie is alleen de potentie van wind op land berekend. In het proces van de RES zal

samen met het Rijk antwoord moeten worden gevonden over gebruik van wind op zee binnen een RES.

- Governance: Vanuit het klimaatakkoord wordt aangestuurd op een vorm van aansturing, afstemming en monitoring. De huidige opzet van de RES voorziet daar niet in. De governance vormt geen onderdeel van huidige opdracht en werkzaamheden.

2.4 Uitgangspunten totstandkoming

De RES komt tot stand in een interactief proces met de betrokken regiopartijen: De RES is van regiopartijen en zal daarmee door, met en voor regiopartijen moeten worden opgesteld. De ambtelijke en bestuurlijke ateliers vormen hierin de sleutelmomenten.

Voor wat betreft de bijdragen aan de opgave geldt ‘lokaal wat kan, bovenlokaal en regionaal wat moet en/of effectiever kan.’ Zie hierbij ook het punt ‘schaal’ in 2.3.

Besluitvorming vindt plaats via huis van Thorbecke, hetgeen wil zeggen dat elke individuele partij over zijn of haar betrokkenheid in de doelstellingen van de RES gaat. Dit vraagt om een zorgvuldig proces rondom het betrekken van de achterbannen door elke partij.

Beleidsvolgend / -bepalend?

Voor de potentie-inschatting (zie hoofdstuk ruimtelijk-energetische analyse) zijn de huidige kaders en regels het vertrekpunt. Tegelijkertijd willen we bij het verkennen van oplossingsrichtingen (‘perspectieven’) ook ingaan op benodigde en beïnvloedbare aanpassing van de kaders.

Dit bepaalt mogelijk een deel van de (aanzet voor de) uitvoeringsagenda: welke kaders, regels en instrumenten moeten worden ontwikkeld en/of aangepast.

2.5 Meerwaarde van regionale samenwerking

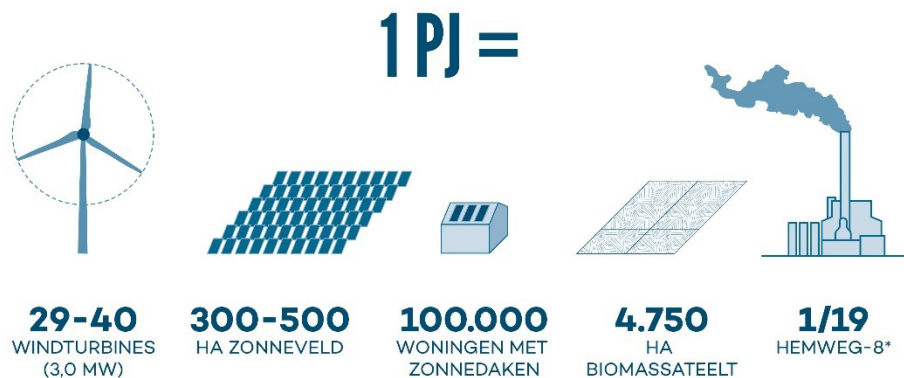
De regionale samenwerking rondom de RES biedt – mogelijk ten overvloede – op hoofdlijnen de volgende voordelen mee:

- Mogelijkheden synergie te vinden en zo te komen tot een sterker en slimmer (energie-)systeem. De regio vormt het juiste niveau om kansen, slimme oplossingen, combinaties en schaalvoordelen te vinden en oogsten om impact te hebben. Slimme, efficiënte keuzes en inrichting van het energiesysteem vragen ook beschouwing vanuit regionaal niveau. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan de ontsluiting van duurzame bronnen, ontwikkeling netwerken, opslag en conversie, afwegingen rondom robuustheid van het systeem (leveringszekerheid, balancerend, etc).
- De opgave brengt bovenlokale / regionale ruimtelijke afwegingen mee.
- Gezamenlijkheid in de strategie en plannen zorgt voor impact, ook bij regionale stakeholders en andere gesprekspartners (Provincie, andere regio's, Rijk, etc). Denk hierbij mogelijk ook aan lobby.
- Samenwerking biedt schaalvoordeel (ook in advies en onderzoek) dit geldt onder andere voor samenwerking kennisontwikkeling en kennisuitwisseling.
- Daarnaast volgt de RES de ingezette lijn vanuit het IBP en het klimaatakkoord op de schaal van regio's.

3 Hoofdpijn

In dit hoofdstuk worden de belangrijkste hoofdpijn van de ruimtelijke en energetische analyse weergegeven. De nadere uitwerking van deze hoofdpijn is te vinden in hoofdstuk 4. Alle energievraag en aanbod is uitgedrukt in PJ. Zie Figuur 1 voor een duiding van de omvang van 1 PJ energie.

Figuur 1. De energie-inhoud van 1 PJ.

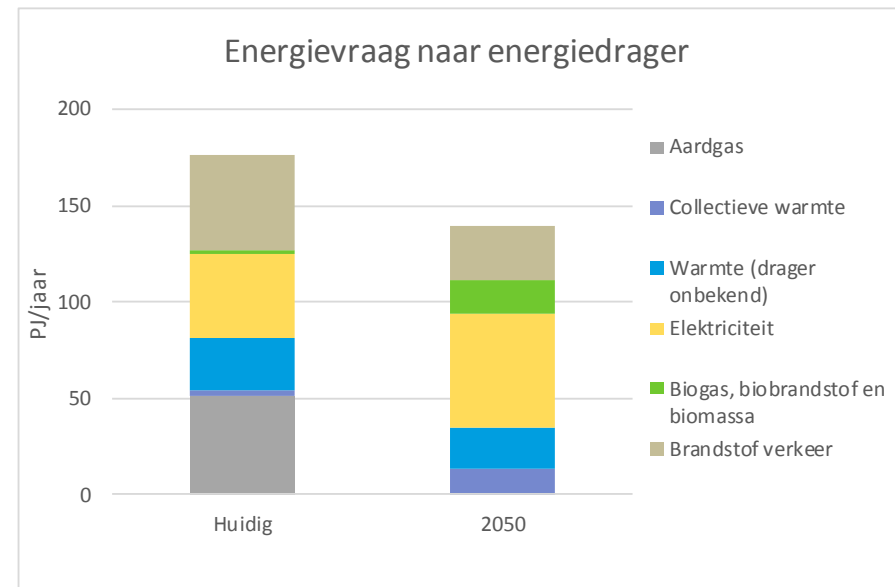
3.1 Energievraag

Figuur 2. geeft de energievraag weer van de regio, nu en in 2050. In deze weergave zijn de emissies buiten de scope van landbouw, het HIC, scheepvaart en luchtvaart (goed voor een aanvullende vraag van 630 PJ) niet opgenomen.

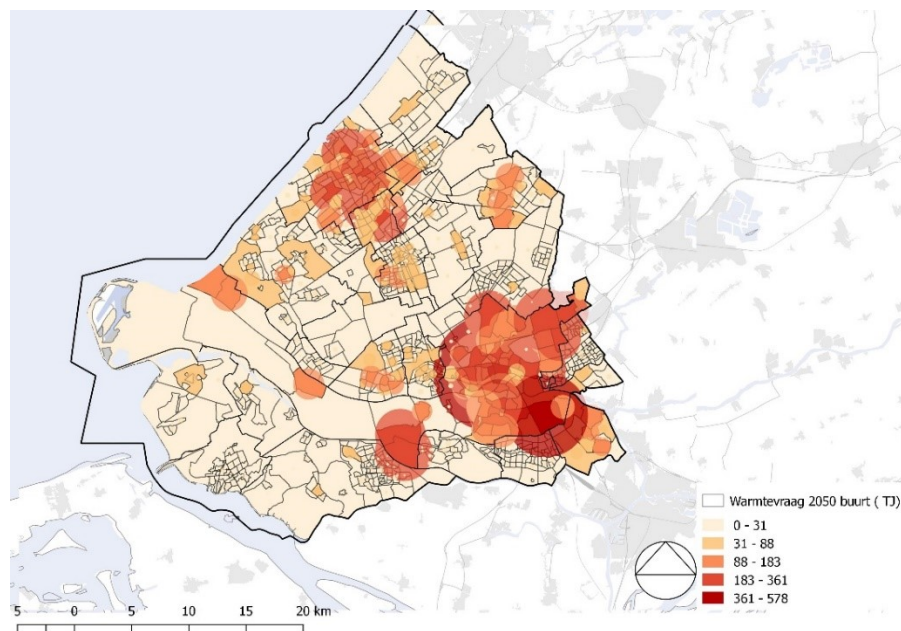
De verwachte toekomstige energievraag in de regio is berekend met behulp van het CEGOIA model van CE Delft. Hierbij is voor woningen

en utiliteit een prognose gemaakt van het besparingspercentage en de toekomstige energiedragers. De prognose van verkeer sluit aan op de studie naar de ontwikkelingen van mobiliteit in de regio (CE Delft, 2018), waarbij de trend is geëxtrapoleerd op basis van de WLO (PBL & CPB, 2015/2016). De verdeling van de energiedragers van het verkeer is afgeleid uit scenario's uit de WLO. Voor de glastuinbouw is een toename van 30% op de elektriciteitsvraag en een besparingspercentage van 30% verondersteld voor de warmtevraag. In totaal daalt hiermee de totale energievraag in de regio met zo'n 20% tot circa 140 PJ per jaar.

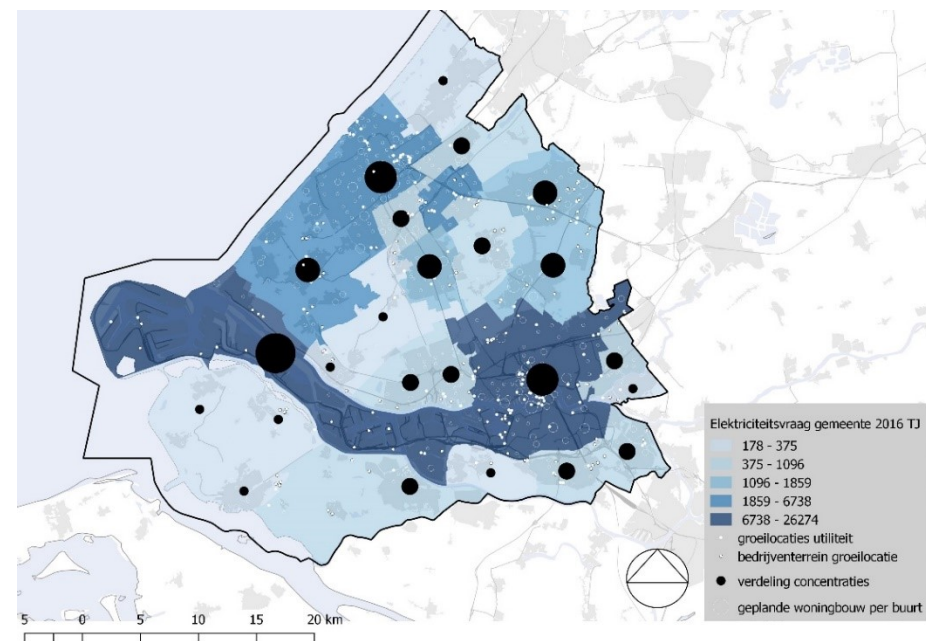
Figuur 2. Energievraag regio Rotterdam Den Haag, nu en in 2050.

Figuur 3. Ruimtelijke verdeling van de warmtevraag in 2050 (exclusief glastuinbouw en industrie)

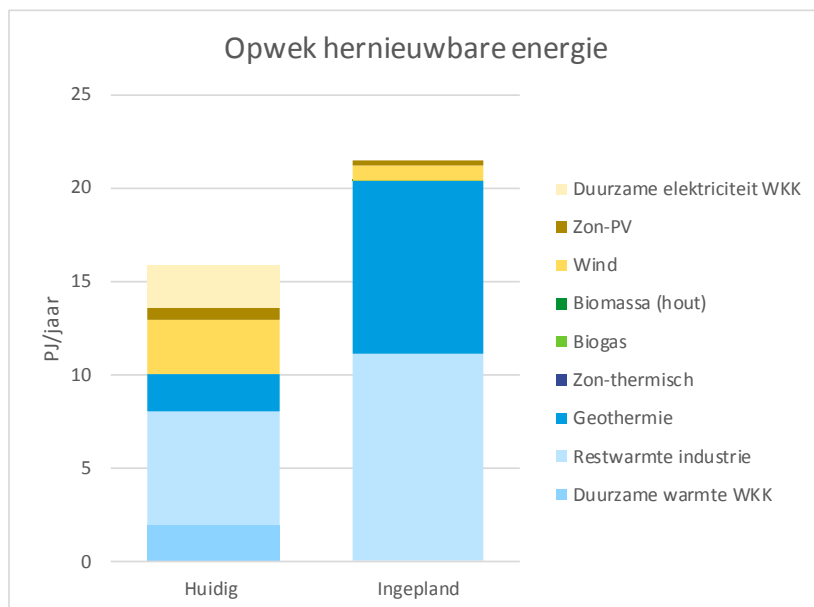
Figuur 4. Ruimtelijke verdeling van de huidige elektriciteitsvraag, met een projectie van de geplande groei voor wonen en utiliteit.

3.2 Aanbod van hernieuwbare energie

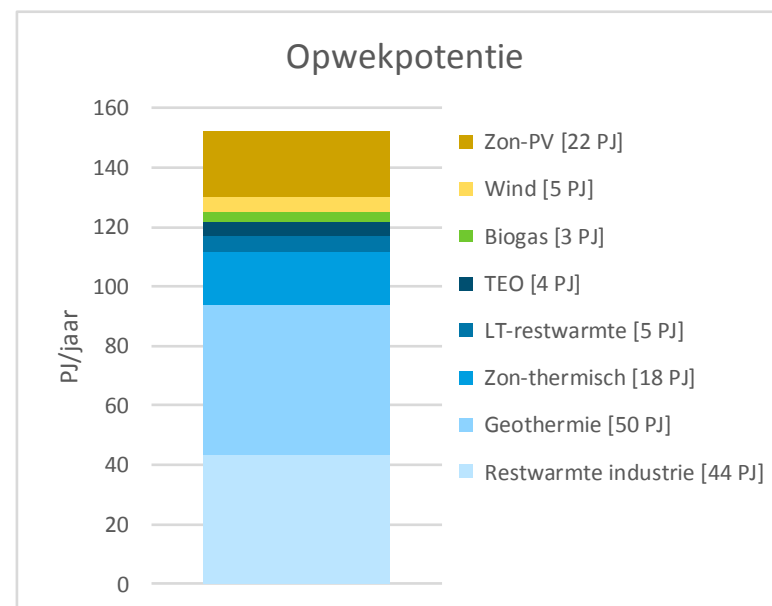
In onderstaand figuur zijn de huidige duurzame energiebronnen weergegeven, en de ingeplande en gerealiseerde projecten die zijn aangedragen door de gemeenten in de regio. Er zit een onbekende mate van overlap tussen deze beide inventarisaties, maar deze kunnen, zeker voor de ingeplande warmteprojecten, bij elkaar worden opgeteld. Momenteel wordt er ca 16 PJ aan hernieuwbare energie in de regio opgewekt. De huidige – en ook toekomstige – energievraag overstijgt de huidige hernieuwbare energieproductie met een factor 9-11.

Figuur 5. Huidige en ingeplande projecten aan hernieuwbare energie. Er zit een overlap tussen deze twee staafdiagrammen.

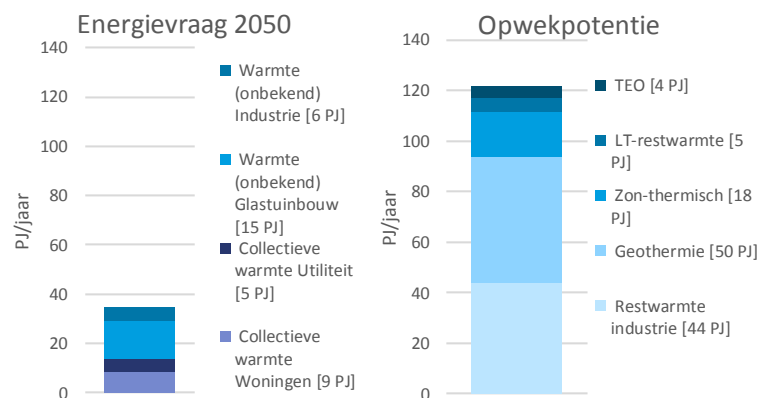

In dit document is het maximale aanbod berekend van de duurzame energiebronnen in de regio. In de berekeningen is rekening gehouden met de bestaande (beleids)kaders. Zie verder bijlage B voor een nadere uitleg van de gehanteerde uitgangspunten. Wanneer het beschikbaar potentieel maximaal wordt ingezet, is er voor ca 152 PJ aan energie beschikbaar. Hiervan is 125 PJ warmte, en een veel kleiner deel (ca 30 PJ) elektriciteit. De potentie in de regio om brandstoffen te maken uit biomassa zijn beperkt.

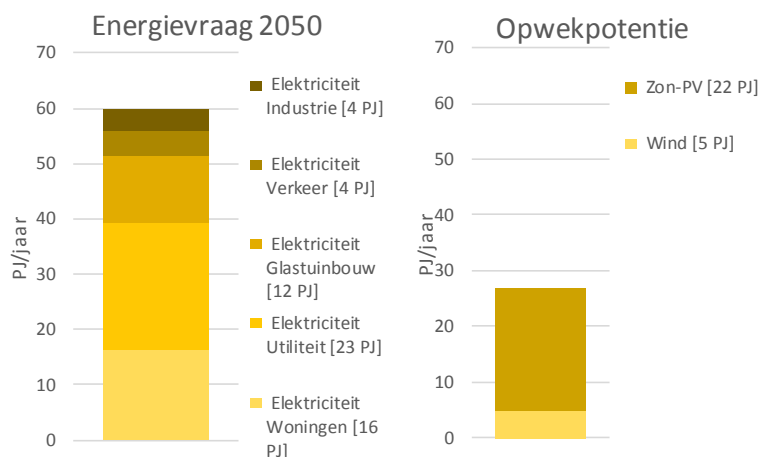
Figuur 6. Maximaal realiseerbare potentie van hernieuwbare energie in de regio Rotterdam-Den Haag

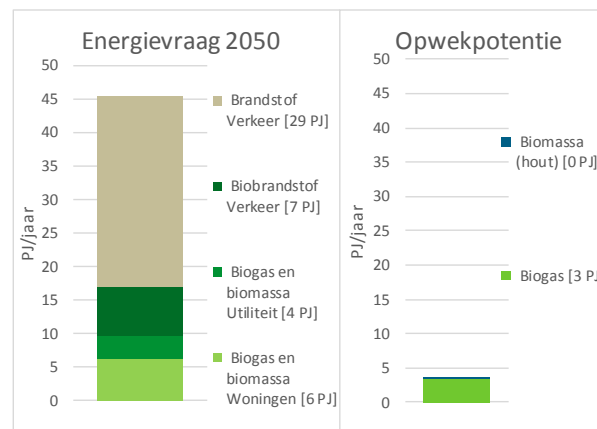
Figuur 7. Vraag en opwekpotentie van warmte in 2050

Figuur 8 Vraag en opwekpotentie van elektriciteit in 2050

Figuur 9 Vraag en opwekpotentie van (bio)brandstoffen in 2050

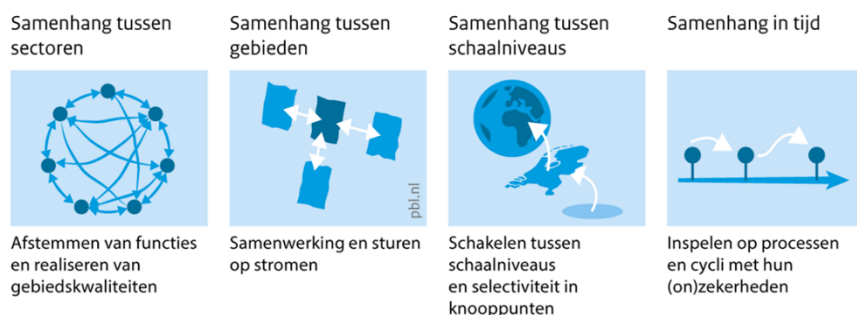
De totale opwekpotentie van 152 PJ is vele malen hoger dan wat er momenteel gerealiseerd wordt. Enkel kijkend naar PJ's lijkt dit voldoende om de energievraag van de regio in 2050 (140 PJ) op te vangen. Echter, uit Figuur 7-Figuur 9 blijkt dat er hierbij een mismatch is tussen energiedragers; opgewekte warmte kan niet zomaar worden ingezet voor de elektriciteitsvraag. Hiernaast zal dit maximale aanbod nooit volledig kunnen worden ingezet, aangezien dit zou betekenen dat bijna alle ruimte in de regio minimaal ook een energetische bestemming krijgt. Wetende dat er meerdere ruimtelijke opgaven (woningbouw, natuur, water, etc...) spelen in de regio, zullen hier dus belangrijke afwegingen moeten worden gemaakt. Dit betekent ook dat de ruimtelijke kant van de energietransitie bijna overal zichtbaar zal zijn. Op beide punten gaan wij zo nader in.

3.3 Synergie

De in dit document geschetste energiegebruiken en -aanbodpotentiën kennen een belangrijke mate van onderlinge samenhang. Juist deze samenhang kan ons helpen de energietransitie te realiseren. In de volgende paragrafen duiden we deze (mogelijke) samenhang nader. Dit is bedoeld als aanzet voor het ontwikkelen van de perspectieven voor de RES (zie ook plan van aanpak) door mogelijkheden te schetsen voor ordenende principes voor de RES: hoe willen we ontwikkelen richting een (vrijwel) CO₂-vrije regio?

Hierbij volgen wij de vormen van samenhang van energiesystemen zoals gehanteerd in de Verkenning omgevingsopgaven voor de Nationale Omgevingsvisie (PBL, 2016) en voegen we samenhang tussen energiedragers toe.

Figuur 10. Vormen van samenhang in het energiesysteem (PBL, 2016)

Bron: PBL

3.3.1 Samenhang tussen sectoren

In de regio zit een breed palet aan functies met elk onderscheidende energieprofielen. Warmtenetten kunnen deze sectoren met elkaar verbinden en zo optimaal gebruik maken van de verschillende energieprofielen. Bij slimme combinaties kan zo bijvoorbeeld de industrie restwarmte gaan leveren aan de gebouwde omgeving. De energietransitie kan hiermee op gang gebracht worden en zo worden er veel betere kansen gecreëerd voor geothermie. Koppelingen zijn ook denkbaar tussen de glastuinbouwsector en de gebouwde omgeving.

3.3.2 Samenhang tussen gebieden

Het is niet per definitie zo dat bovengenoemde sectoren geografisch goed op elkaar aansluiten. Uitbreidingsplannen voor woning- en utiliteitsbouw kunnen bijvoorbeeld o.a. daar gezocht worden waar bijvoorbeeld warmte in de buurt aanwezig is. Ook liggen de locaties waar duurzame energie geproduceerd kan worden niet per definitie in de buurt bij de huidige energievragers. Duurzame energieproductie heeft een groot effect op de ruimte en het landschap. De beschikbare ruimte is beperkt dus is het zaak deze ruimte slim te gebruiken, want:

- Inefficiënt ruimtegebruik kost geld;
- Met aandacht en e.v.t. meerkosten voor ruimtelijke kwaliteit kan uiteindelijk meer ruimte worden benut;
- Transitie kan iets structureels bijdragen aan de ontwikkeling van een gebied (zie bijvoorbeeld ruimte voor de rivier);
- Combineren met andere ruimtelijke opgaven is gewenst.

In het verlengde hiervan kan – desgewenst - een viertal ruimtelijke principes worden gehanteerd om efficiënt met ruimte om te gaan. Die kunnen een mogelijke leidraad vormen voor de uitwerking van perspectieven voor de RES in de volgende processtap:

- Streef naar zuinig en meervoudig ruimtegebruik;
- Breng vraag naar en aanbod van hernieuwbaar opgewekte energie zoveel mogelijk dicht bij elkaar;
- Combineer opgaven en ga indien nodig over tot uitruilen en herbestemmen.
- Sluit zo goed mogelijk aan bij gebied specifieke ruimtelijke kwaliteit;

Zorgvuldige locatiekeuze en inpassing kunnen leiden tot een plus op ruimte en op andere opgaven.

3.3.3 *Samenhang tussen energiedragers*

In de regio Rotterdam Den Haag bestaat een ongelijkheid in de vraag en het aanbod tussen verschillende energiedragers. Zo is er een zeer groot warmtepotentieel, maar wordt op basis van het CEGOIA model een dalende warmtevraag voorzien vanwege isolatie en gedeeltelijke elektrificatie van de warmtevoorziening. In de elektriciteitsvoorziening is echter onvoldoende potentieel om in de stijgende elektriciteitsvraag te voorzien. De regio is daarmee, zelfs wanneer de elektriciteitsvraag van de industrie niet wordt meegenomen, afhankelijk van import naar de regio, zelfs als alle mogelijke potentie in de regio wordt benut voor elektriciteitsopwekking. Ten slotte is de vraag naar

transportbrandstoffen wat de WLO verwacht in 2050 (PBL & CPB, 2015/2016) vele malen groter dan het potentieel aan biobrandstoffen in de regio. Deze mismatch van energiedragers geeft een noodzaak aan vraagsturing (bijvoorbeeld het beperken van elektrificatie van warmtevraag) en/of conversie (bijvoorbeeld power-to-gas) of het accepteren van import van energie in de regio.

3.3.4 *Samenhang in de tijd (vermogen, conversie en opslag)*

Zelfs als het gemiddeld jaarverbruik en -opwek overeenkomt, is er binnen de functionaliteiten/energiedragers een mismatch in tijd. De warmtevraag concentreert zich in de winter, terwijl het grootschalige aanbod gedurende het jaar min of meer constant is. Het aanbod aan elektriciteit is het grootst in de zomer. De omvang van deze disbalans, en wat het betekent voor het opgesteld vermogen, is in deze studie niet bepaald.

Het energiesysteem zal zodanig gedimensioneerd moeten worden dat er voldoende vermogen geleverd kan worden (basislast en pieklast). Ook moet rekening gehouden worden met de leverings(on)zekerheid van de bronnen. Dit zal deels opgevangen moeten worden door overdimensionering.

De resterende mismatch vraagt om tijdsturing van vraag en/of aanbod, (seizoens)opslag of conversie naar andere energiedragers. Ook conversie en opslag nemen, afhankelijk van het type, in meer- of mindere mate ruimte in (zie hiervoor ook hoofdstuk 4.6). Hierbij is de locatie van de productie bepalend voor de ruimtelijke vraag voor opslag en het netwerk.

Hiernaast is het zo dat het energiesysteem tijdelijk meer ruimte zal gaan innemen dan de situatie in 2050. Het huidige - fossiele - energiesysteem zal immers nog blijven bestaan terwijl het nieuwe – duurzame – energiesysteem nog opgebouwd moet worden.

3.3.5 Samenhang tussen schaalniveaus

Voor de verschillende energiedragers bestaat niet per definitie hetzelfde schaalniveau. Wat is de juiste schaal voor een warmtenet? (wijk, buurt of regio?). Ook de keuze om doelstellingen technologieneutraal (een doelstelling in vermogen of jaaropbrengst) te maken kan leiden te extra ruimtebeslag. Zon en wind hebben namelijk elk verschillende pieken die weer tot extra ruimte voor opslag of netverzwaring kunnen leiden.

4 Ruimtelijke & Energetische analyse

4.1 Inleiding

De ruimtelijke energetische analyse is een inventarisatie van de huidige energievraag en –aanbod, en een verkenning naar waar de ruimtelijk limieten liggen t.a.v. opwekking van warmte en stroom. Deze inventarisatie dient als vertrekpunt voor het gesprek in de regio. Dit document bevat geen keuzes over welk deel van de potentie voortkomend uit de ruimtelijke limieten daadwerkelijk *wenselijk* wordt geacht of wordt benut. Een overzicht van alle uitgangspunten bij deze berekeningen zijn weergegeven in bijlage B.

4.2 Huidige energievraag

De huidige energievraag (2016) is in beeld gebracht door gebruik te maken van de Klimaatmonitor, gelijk aan hoe Overmorgen zijn huidige energiemix heeft opgesteld. Voor de sectoren industrie en verkeer zijn andere echter andere bronnen gebruikt:

- In de industrie wordt in de klimaatmonitor geen rekening gehouden met de vraag naar energiebronnen niet zijnde aardgas en elektriciteit. Vanuit een studie van het Wuppertal instituut is het mogelijk om hier wel een inschatting van te maken. Deze inschatting is toegevoegd in dit overzicht

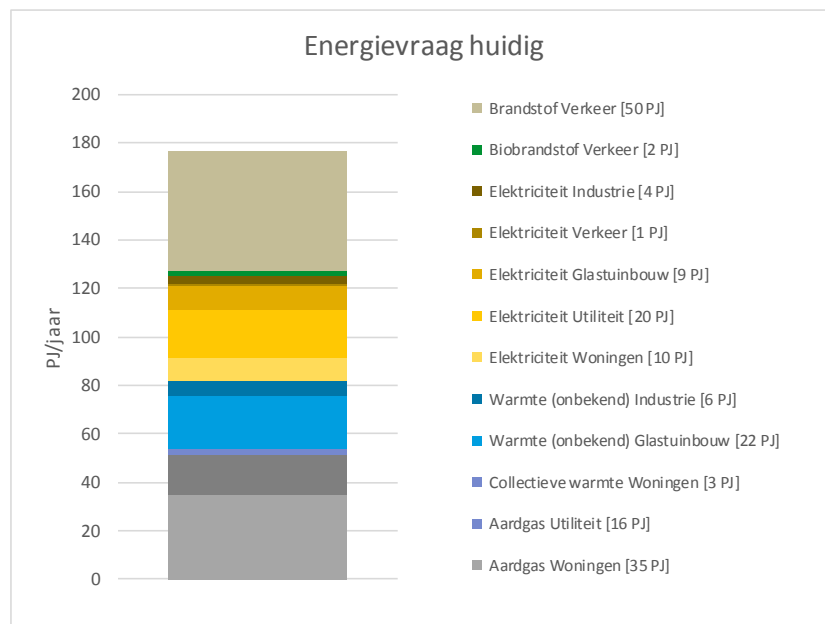
- De klimaatmonitor berekent de CO₂ uitstoot middels een modelmatige verdeling van alle in Nederland getankte brandstof. CE Delft heeft in een eerdere studie (CE Delft, 2018) een berekening gemaakt van de emissies op basis van de verkeersmodellen van het voormalig Stadsgewest Haaglanden en Stadsregio Rotterdam, en zijn daarmee preciezer. Deze cijfers zijn gehanteerd in de berekening van de huidige energievraag.

Allereerst brengen wij in beeld wat de totale energievraag is van de regio Rotterdam Den Haag wanneer wij de scope van de RES hanteren¹. Deze is weergegeven in Figuur 11. In totaal is de energievraag van deze regio 177 PJ. Deze hoeveelheid wijkt licht af van de Energiemix 2015 van Overmorgen. Dit komt doordat wij in deze analyse een ander basisjaar hebben gehanteerd, en een andere bron hebben gebruikt voor de berekening van de emissies van Verkeer. Een nadere uitleg van verschillen is te vinden in bijlage D.

De energievraag wordt gedomineerd door de warmtevraag (bestaande uit aardgas, warmte en collectieve warmte voor woningen). Gevolgd door het brandstofverbruik van het verkeer. De huidige elektriciteitsvraag heeft het laagste aandeel in de huidige energievraag.

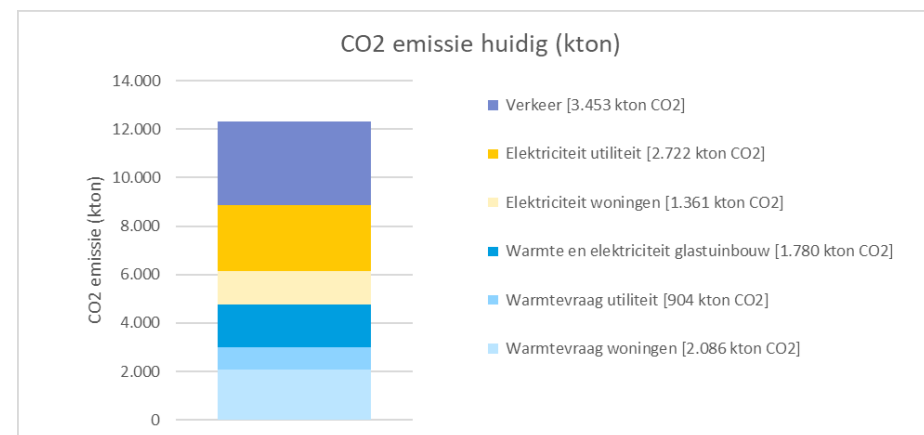
¹ In het traject van opstellen van het basisdocument is ten eerste de gehele energievraag en bijbehorende CO₂ emissies in beeld gebracht. Deze zijn in overleg met de regio Rotterdam- Den Haag niet in dit document opgenomen.

Figuur 11. Energievraag regio Rotterdam Den Haag

Het huidige energieverbruik veroorzaakt CO₂ emissies. In Figuur 12 zijn deze emissies weergegeven. De emissies van deze regio zijn goed voor ca 6% van de Nederlandse uitstoot².

Figuur 12. CO₂ emissies regio Rotterdam Den Haag

CO₂-emissies energievraag

² Wanneer we kijken naar *alle* emissies op het grondgebied, inclusief emissies van het HIC en lucht- en scheepvaart, dan komt deze regio uit op ca 30% van de CO₂ emissies van Nederland.

4.3 Toekomstige energievraag

4.3.1 Uitgangspunten

- Gebouwde omgeving: om de energievraag in 2050 te bepalen is met behulp van het CEGOIA model van CE Delft een prognose gemaakt van de energiebesparing en warmte-invulling in de gebouwde omgeving (woningen en utiliteitsgebouwen).
- Verkeer: de inschatting van de energievraag sluit aan op de studie naar de ontwikkelingen van mobiliteit in de regio tot 2025 (CE Delft, 2018), aangevuld met de ontwikkelingen voor mobiliteit vanuit het 2-graden scenario van de WLO (PBL & CPB, 2015/2016) voor de periode na 2025.
- Glastuinbouw: uitgangspunt is dat de ambitie van de glastuinbouwsector (30% besparing op warmte en 30% toename in elektriciteitsvraag in 2050).

In bijlage C is een verdere omschrijving van de berekeningen van de toekomstige vraag voor de gebouwde omgeving en verkeer opgenomen.

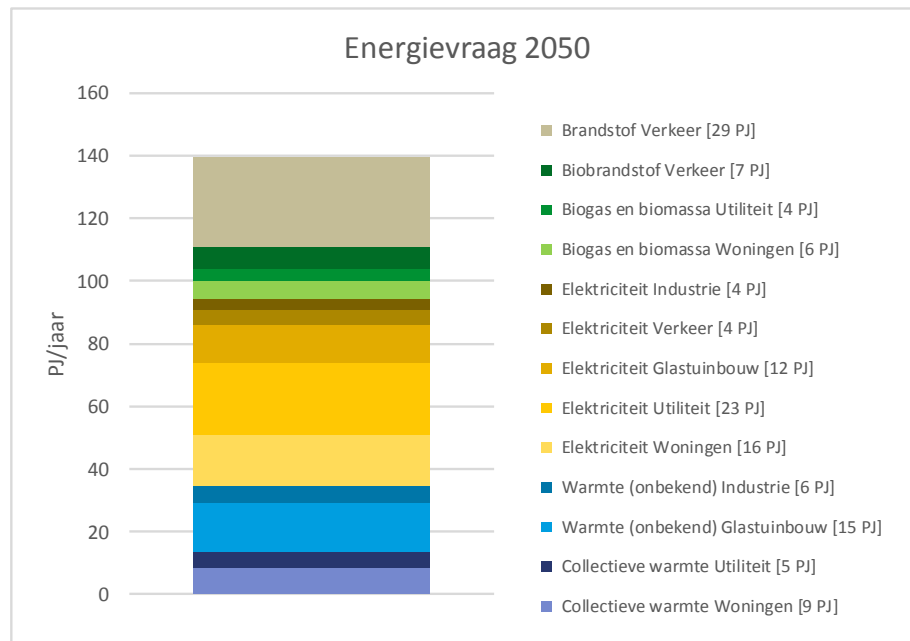
4.3.2 Resultaten

De resultaten van deze prognose zijn zichtbaar in Figuur 13. Er is een afname zichtbaar van ca 35 PJ (ca 20%). De warmtevraag van woningen, utiliteit, de glastuinbouw en industrie is goed voor 25% van de toekomstige energievraag, elektriciteit voor 45%, en verkeer voor 25%, waarbij de brandstofsoort nog veelal onbekend is.

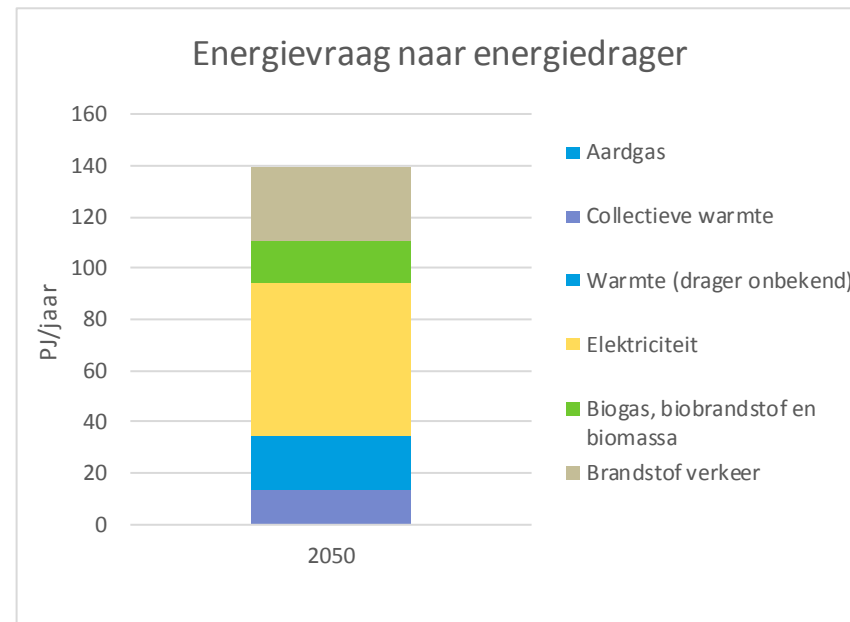
De exacte energiedragers voor de toekomst zijn nog ongewis. Voor de gebouwde omgeving is een inschatting gemaakt van de invulling van de warmtevraag met het CEGOIA model. Voor verkeer geeft de WLO (PBL & CPB, 2015/2016) geen uitsluitel over de onderverdeling in energiedragers, met uitzondering van het personenvervoer. Daarom resteert in 2050 nog een groot aandeel onbekende brandstoffen; dit kunnen fossiele brandstoffen zijn maar ook innovatieve technieken zoals waterstof. De tuinbouw zal voor warmte overstappen op geothermie, restwarmte of groengas. De exacte verhouding hiertussen is nog onbekend, en de warmtevraag van de tuinbouw is om deze reden separaat weergegeven.

De is vervolgens onderverdeeld in de energiedragers zoals weergegeven in Figuur 14. Uit deze figuur is te zien dat de warmtevraag (LT) is goed voor 25% van de toekomstige energievraag, elektriciteit voor 45%, en motorbrandstoffen nog voor 20%. De elektriciteitsvraag wordt daarmee in 2050 naar verwachting de meest dominante energievraag.

Figuur 13. Inschatting van de toekomstige energievraag in 2050

Figuur 14. Energievraag 2050 onderverdeeld naar energiedrager

4.4 Aanbod (ruimtelijk limieten opwek)

Het maximale aanbod aan hernieuwbare energie dat uit de regio kan worden betrokken is bepaald door middel van ruimtelijke analyses. In deze rapportage zijn in overleg met de regio enkel de uitkomsten van deze analyses weergegeven, kaartbeelden van de ruimtelijke mogelijkheden zijn wel gemaakt, maar niet opgenomen in deze rapportage.

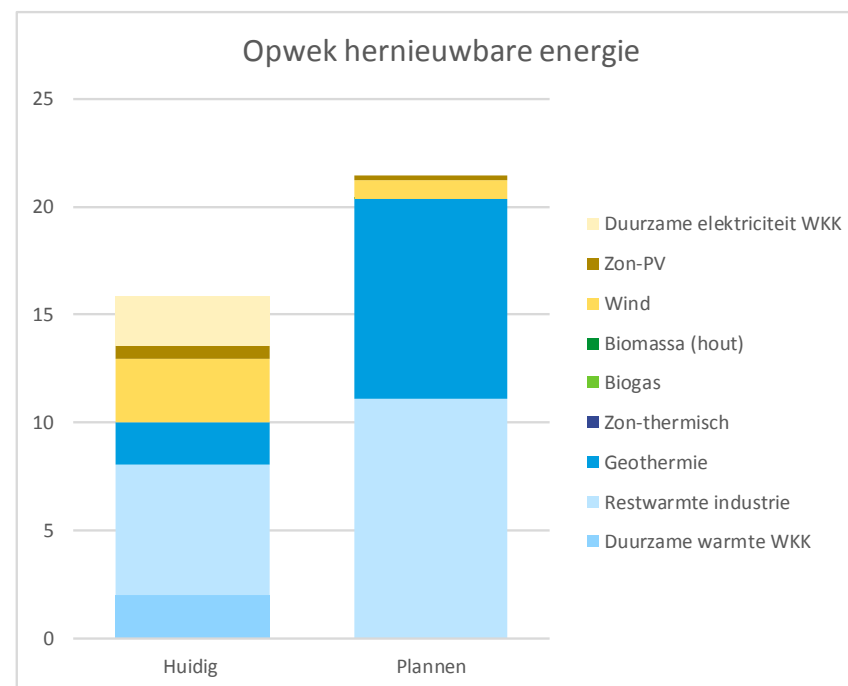
4.4.1 Huidige opwek hernieuwbare energie

Het huidige aanbod aan hernieuwbare energie is in beeld gebracht met behulp van data uit de Klimaatmonitor (RVO, 2018). In totaal wordt er 16 PJ aan hernieuwbare energie in de regio opgewekt. Dit is voldoende om in ca 9% van de huidige energievraag te voldoen.

Hiernaast is ook in beeld gebracht wat de bijdrage is van lopende en bekende plannen op het gebied van hernieuwbare energie in de regio. Deze plannen zijn aangeleverd door de gemeenten in de regio Rotterdam Den Haag. Waar mogelijk zijn deze op een gelijke wijze vertaald in een energetische potentie in PJ. Dit is niet voor alle projecten mogelijk gebleken. In de regio zijn 80 projecten aangeleverd, waarbij het voor 36 projecten is gelukt om hier de potentie van te bepalen. Dit zijn met name projecten rondom windenergie, zonne-energie en warmteopwekking. Bij warmteprojecten moet worden opgemerkt dat de besparing pas plaatsvindt als de warmte wordt geleverd aan afnemers.

Er zit een onbekende mate van overlap tussen deze beide inventarisaties, maar deze kunnen, zeker voor de geplande warmteprojecten, voor het grootste deel bij elkaar worden opgeteld. Het totaal is dan 37 PJ.

Figuur 15. Huidige opwek hernieuwbare energie en potentiële opwekpotentie van huidige en geplande hernieuwbare energieprojecten van de gemeenten in de regio Rotterdam Den Haag³.

³ NB: er zit een overlap tussen het linker staafdiagram en het rechter diagram.

4.4.2 Wind

Uitgangspunten

Voor de productie van windenergie is alleen gekeken naar wind op land berekend. In dit basisdocument wordt ervan uit gegaan dat windenergie op de Noordzee voornamelijk bestemd is voor (gebruikers in de buurt aan de kust en dan met name):

- De elektrificatie van de industrie in de kustzone en dus ook in deze regio, en/of
- Omzetting naar waterstof of vergelijkbaar bestemd voor de industrie (NL)
- Omzetting naar waterstof of vergelijkbaar om pieken in de elektriciteitsvraag mee op te vangen.

In het proces van de RES zal samen met het Rijk antwoord moeten worden gevonden over gebruik van wind op zee binnen de regio.

De maximale opwekmogelijkheden voor windenergie op land zijn gebaseerd op basis van beschikbare ruimte, rekening houdend met de generieke afstandseisen voor plaatsing windturbines m.b.t.:

- Veiligheid (handboek risicozonering windturbines (Rijkswaterstaat)
- Milieu (geluidsoverlast woonkernen)

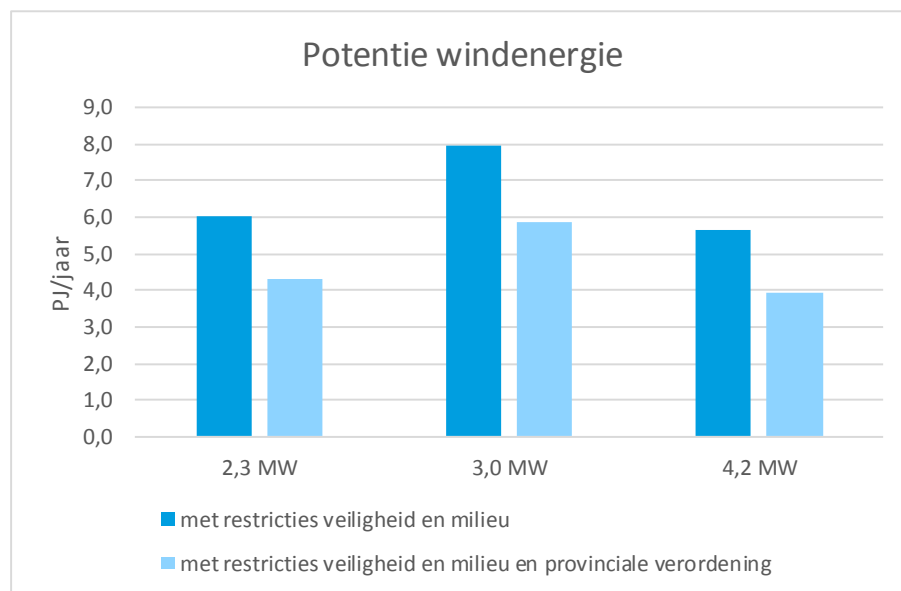
Een uitgebreide lijst van beperkingen die zijn meegenomen zijn te vinden in bijlage B. Een ruimtelijke indicatie van deze beperkingen in Figuur 42 op p52.

Binnen de in deze regio potentieel beschikbare ruimte voor windenergie wordt gekeken hoeveel turbines geplaatst kunnen worden per type. Onderlinge beïnvloeding van turbines zorgen ervoor dat de opstelling-mogelijkheden verschillen per type. Zowel de beschikbare ruimte als de onderlinge afstanden worden berekend op basis van de afmetingen van het type. Daarnaast is de locatie van de turbine bepalend voor de potentie, op plekken waar de wind krachtiger is kunnen meer vollasturen worden behaald en is de potentie hoger.

Resultaat

De berekeningen (Figuur 16) laten zien dat met 3 MW-turbines het hoogste aantal PJ behaald kan worden binnen de regio. Van dit type zouden er in totaal ongeveer 270 turbines kunnen worden geplaatst en dat levert 8 PJ/jaar op als we enkel rekening houden met de veiligheid en milieu restricties. Nemen we de provinciale regelgeving erbij, dan wordt het aantal vermindert tot ongeveer 200 turbines, wat neerkomt op 6 PJ/jaar.

Figuur 16. Maximale aanbod voor windenergie, met verschillende turbinegrootten, en met en zonder aanvullende restricties uit de provinciale verordening Ruimte van de Provincie Zuid-Holland.

4.4.3 Zon

Uitgangspunten

Voor het berekenen van het maximale aanbod van zonnevelden in 2050 wordt verondersteld dat 10% van het huidige agrarische areaal kan worden ingezet voor de opwek van elektriciteit met PV-cellen.

Voor daken zijn we uitgegaan voor een verdeling van een inzet van 85% voor de opwekking van elektriciteit en 15% voor de opwekking van warmte op daken.

Voor schuine daken is uitgegaan van een beschikbaarheid van 25% van het totale oppervlak en voor platte daken 30%. Op monumenten en binnen beschermd stadsgezicht zijn de mogelijkheden beperkt⁴.

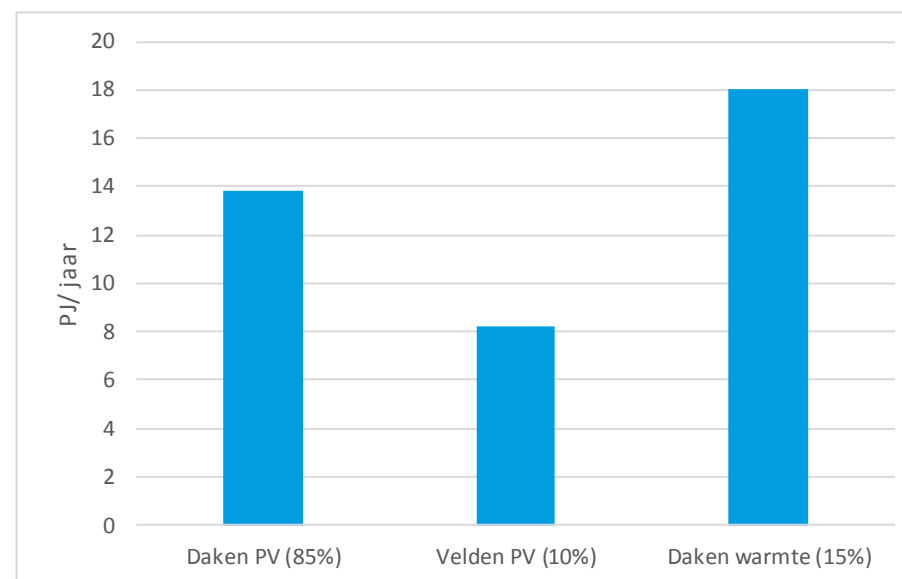
Zon op water is niet meegenomen.

Resultaten

De grootste potentie uit zonne-energie kan worden gehaald uit zonnevelden. In deze berekening zijn we er van uitgegaan dat 10% van het akkerland en grasland kan worden benut voor de benutting van zonne-energie in 2050. Dit betekent in de praktijk dat 10% van het huidige agrarische gebied haar functie inruilt voor zonne-energie. Hierbij is geen rekening gehouden met toekomstige ruimteclaims van mogelijke uitbreidingsgebieden. Als we 10% van het gebied inzetten kan er in 2050 circa 8,2 PJ/jaar worden opgewekt.

⁴ Voor monumentale panden en panden binnen beschermd stadsgezicht geldt dat deze 12,5% geschikt oppervlak hebben.

Figuur 17. Maximale aanbod zonne-energie in de regio Rotterdam Den-Haag

De ruimtelijke mogelijkheden voor zon op dak en zon in veldopstellingen zijn onderzocht. Een groot deel van de regio is een verstedelijkt gebied. Op het totale dakoppervlak zou de potentie voor zonne-energie uitkomen op een totaal van 14 PJ/jaar in 2050 aan elektriciteit en 18 PJ/jaar aan warmte. Een groot deel van het gebied

bestaat uit kassen. Deze kassen zijn niet meegerekend als geschikt dakoppervlak.

4.4.4 Geothermie

Uitgangspunten

Geothermie of aardwarmte kan in verschillende bodemlagen en op verschillende bodemdieptes gewonnen worden. Hoe dieper de warmte aangeboord en gewonnen wordt, hoe hoger de temperatuur. Zie onderstaande tabel.

	ONDIEPE GEOTHERMIE	DIEPE GEOTHERMIE	ULTRADIEPE GEOTHERMIE
DIEPTE	<1500 m	1.000 - 4.000 m	> 4.000 m
T (°C)	20-40°C	40-100°C	> 100°C

Voor al deze soorten zijn potentieelkaarten beschikbaar. Voor diepe en ultradiepe geothermie zijn deze in bezit van de provincie Zuid-Holland (IF Technology, 2016). Het potentieel voor ondiepe geothermie is afkomstig uit een (nog niet gepubliceerde) studie van CE Delft en IF Technology voor RVO en TKI Urban Energy (CE Delft & IF Technology, 2018). In deze berekeningen ligt de focus op (diepe) geothermie, omdat over deze vorm van geothermie de meeste zekerheid bestaat.

Het is belangrijk te realiseren dat de jaarlijkse potentiëlen maar een beperkt aantal jaar beschikbaar zijn. Afhankelijk van het ontwerp van

de bron, de bodem en de jaarlijks onttrokken warmte, zal na verloop van tijd de bodemtemperatuur bij de productiebron dalen doordat het afgekoelde water in dezelfde bodemlaag wordt teruggebracht. Voor (diepe) geothermie wordt gewoonlijk uitgegaan van een zogenoemde doorbraaktijd van 30 jaar. De bron is hierna nog steeds bruikbaar, maar de onttrekkingstemperaturen zullen lager zijn.

Resultaten

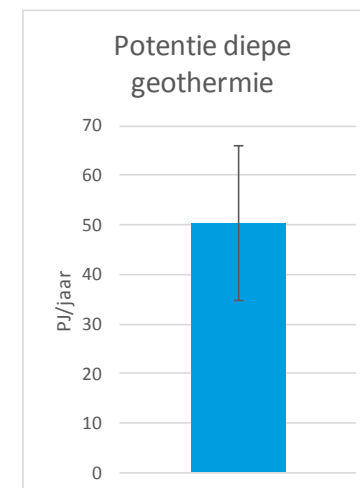
Huidige bronnen

In de regio zijn reeds diverse geothermiebronnen gerealiseerd. Deze zijn momenteel goed voor een opgesteld vermogen van ca 90 MW (RVO, 2018), wat overeenkomt met 1,94 PJ⁵.

Maximale aanbod (diepe) geothermie

Een indicatie voor het potentieel is hiernaast weergegeven. De totale potentie voor geothermie in de hele regio Rotterdam-Den Haag is 35-65 PJ/jaar.

Het gaat hierbij om het totale potentieel van alle geschikte bodemlagen, ongeacht mogelijke hindernissen in de bovengrond.

⁵ Hierbij is uitgegaan dat een geothermiebron 6000 uur per jaar in bedrijf is (ECN, DNV GL, 2017).

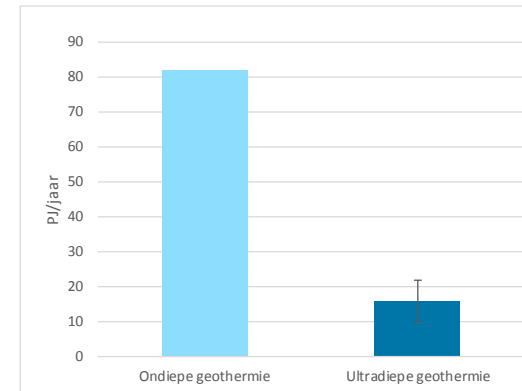
Maximale aanbod andere dieptes van geothermie

Ook het maximale aanbod van ondiepe en ultradiepe geothermie is bepaald. Voor ultradiepe geothermie is hierbij een vergelijkbare methode gevolgd als voor reguliere geothermie. Ondiepe geothermie is lage temperatuurwarmte. De potentie van deze bron is bepaald door de potentie voor ondiepe geothermie voor alle geschikte bodemlagen enkel in het stedelijk gebied van de regio mee te nemen. Dit leidt tot het volgende indicatieve maximale aanbod:

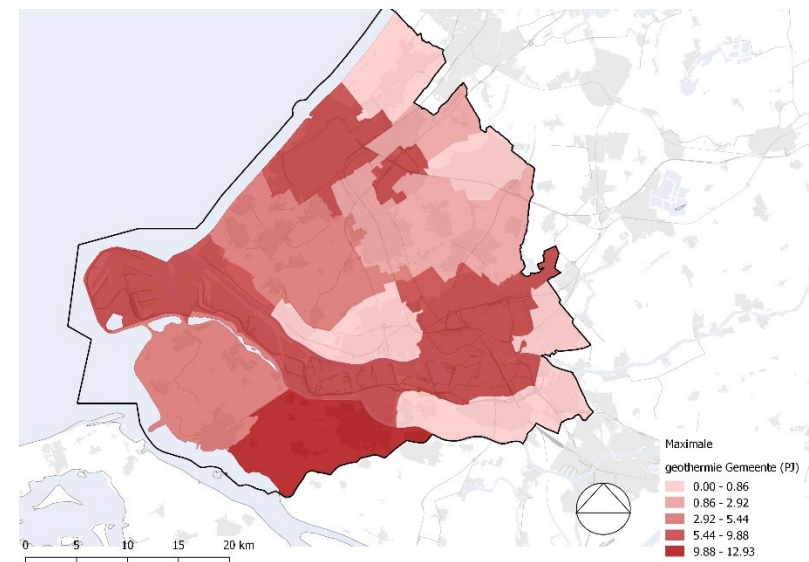
- Ultra diepe geothermie: 10 - 22 PJ/jaar
- Ondiepe geothermie: 82 PJ/jaar

De mate van onzekerheid voor de daadwerkelijke potentie van ultradiepe en ondiepe geothermie is zeer groot. Dit komt omdat er nog weinig bekend is over de daadwerkelijke potentie van deze vormen van geothermie. Om deze reden zijn deze potenties niet verder opgenomen in de overzicht voor het maximale aanbod in de regio.

Figuur 18. Indicatie van het maximale aanbod van ondiepe en diepe geothermie

Figuur 19. Potentie diepe geothermie per gemeente in de regio Rotterdam-Den Haag

4.4.5 Restwarmte

Het maximale aanbod aan beschikbare restwarmte van de industrie is moeilijk in te schatten. Het verschilt per industrieel proces hoe warmte wordt gebruikt en omgezet en hoe het beschikbaar gemaakt kan worden. Daarnaast zullen economische ontwikkelingen ertoe leiden dat sommige sectoren zeer anders omgaan met energie terwijl andere sectoren verdwijnen of verschijnen.

De restwarmte op hoge temperatuur (>70°C) is ingeschat op basis van de warmtevraag per bedrijf, welke bekend is bij de emissieregistratie. Per sector is een inschatting gehanteerd van het percentage beschikbare restwarmte in verhouding tot de warmtevraag. Deze inschatting is eerder gevalideerd met het Havenbedrijf Rotterdam.

Tabel 1. Percentage van de warmtevraag die als restwarmte beschikbaar kan komen, verdeeld in een scenario met hoge en met lage beschikbaarheid.

SECTOR	WARMTEVRAAG (PJ/JAAR)	HOOG	LAAG
AFVALVERWIJDERING	24	60%	30%
ENERGIESECTOR	77	60%	30%
RAFFINADERIEN	115	20%	0%
OVERIGE INDUSTRIE	14	40%	20%
CHEMISCHE INDUSTRIE	52	40%	20%
BOUW	0	0%	0%
HANDEL, DIENSTEN EN OVERHEID (HDO)	0,6	0%	0%
LANDBOUW	0	0%	0%
RIOLERING EN WATERZUIVERINGSINSTALLAT	1	0%	0%
VERKEER EN VERVOER	0,2	0%	0%

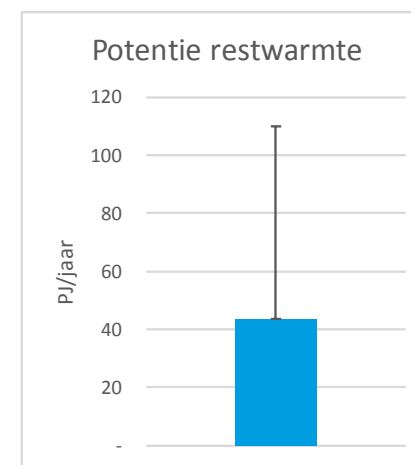
Twee belangrijke uitgangspunten bij de berekening zijn:

- De restwarmte is CO₂-vrij: De CO₂ die in de industrie vrijkomt, wordt toegerekend aan de primaire productieprocessen. De warmte die vrijkomt is een puur restproduct.
- De restwarmte bestaat ook in 2050, na het verduurzamen en mogelijk verdwijnen van bepaalde industrie

In deze inschatting is daarom rekening gehouden met een afname van warmteaanbod uit fossiele industrie zoals raffinaderijen en fossiele energiecentrales. De sectoren die overblijven worden verwacht te worden vervangen door nieuwe industrieën, bijvoorbeeld bio-based industrie, of over te gaan op hernieuwbare bronnen of CCS. Ook wordt uitgegaan van een afname van warmte van afvalverbranding, terwijl ook bij een meer circulaire economie een deel van de afvalproductie zal blijven bestaan.

In deze studie wordt het lage scenario getoond als potentie. Deze cijfers leiden samen tot een potentie aan restwarmte van ongeveer 44 PJ/jaar.

Figuur 20. Potentie restwarmte in de regio Rotterdam-Den Haag. Staafje geeft bandbreedte van hoge scenario aan.

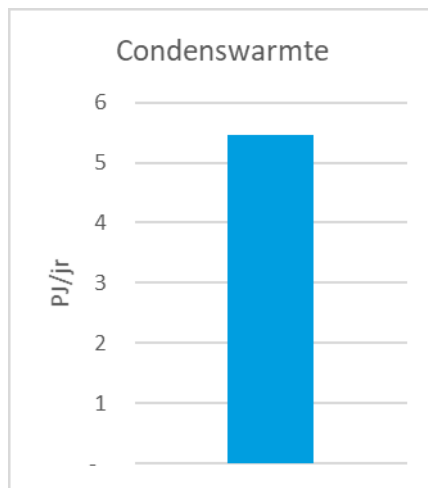

4.4.6 LT-restwarmte

Bedrijven kunnen ook restwarmte beschikbaar hebben van lage temperatuur (30-45°C). Deze warmte komt met name van koelprocessen (condenswarmte). Sectoren met veel koelprocessen zijn bijvoorbeeld koel- en vrieshuizen, slachterijen, datacenters en supermarkten.

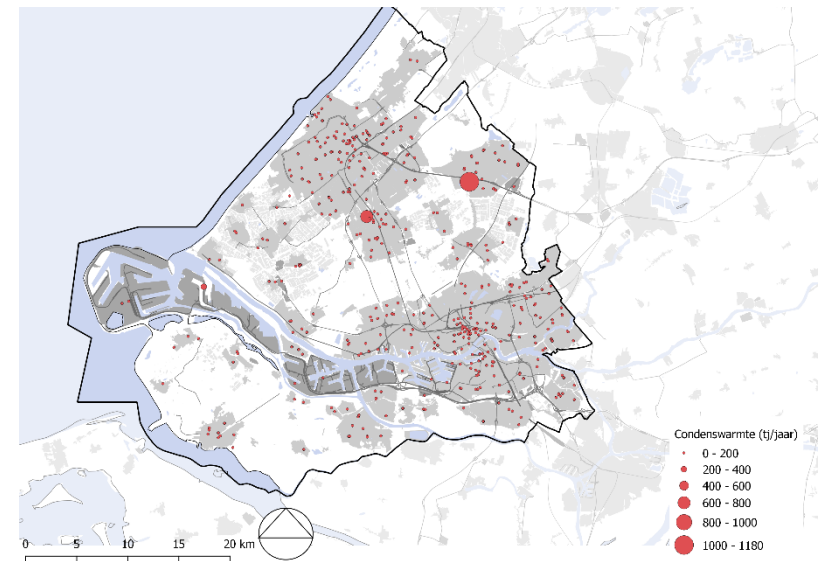
In de Warmteatlas van RVO (RVO, 2018) is deze warmte in kaart gebracht. Het totale maximale aanbod van condenswarmte in de regio Rotterdam-Den Haag is 5,5 PJ/jaar.

Figuur 21. Maximale aanbod condensatiewarmte in de regio Rotterdam-Den Haag

In de praktijk is de potentie gelimiteerd door de afstand tot de warmtevragers. Omdat het een lagetemperatuurbron betreft, kan de warmte niet over grote afstanden getransporteerd worden.

Figuur 22. Lagetemperatuur restwarmtebronnen in de regio Rotterdam-Den Haag

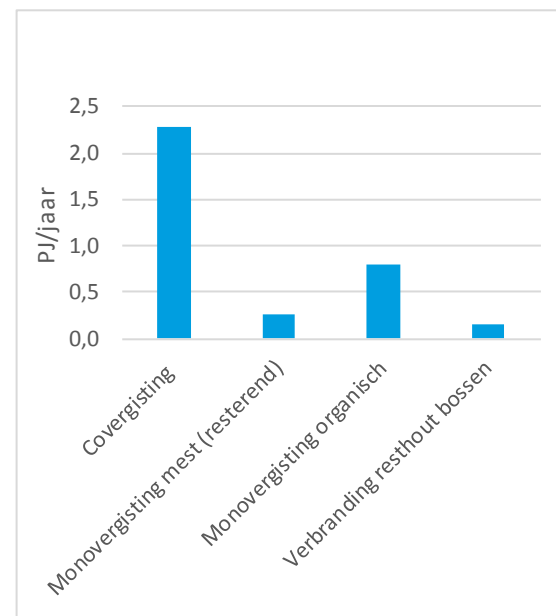

4.4.7 Biomassa

Binnen deze studie is allereerst het maximale aanbod berekend voor co-vergisting, waarbij de reststoffen van gras en akkerland worden samengevoegd met rundermest. Voor de resterende potentiële reststromen van rundermest, varkensmest, pluimveemest, gft-afval en slib uit RWZI is het maximale aanbod voor biogas berekend aan de hand van monovergisting. Het resthout uit bossen wordt ingezet voor verbranding.

Het maximale aanbod is berekend aan de hand van een volledige beschikbaarheid van reststromen voor biomassa en deze zijn gebaseerd op de bestaande huidige reststromen en in de berekening is geen sprake van extra teelt voor biomassa. Voor veel reststromen geldt dat deze op dit moment al geclaimd worden door andere toepassingen in plaats van energie. Als we naar het maximale aanbod kijken (Figuur 23) dan komen we voor deze regio uit op 3,3 PJ/Jaar voor vergisting en 0,2 PJ voor verbranding.

Figuur 23. Maximale aanbod biomassa in de regio Rotterdam Den Haag

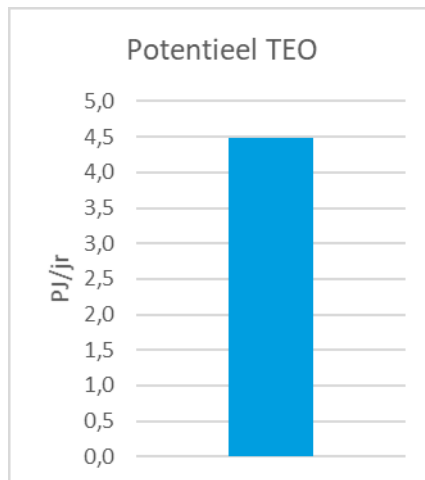
4.4.8 Aquathermie

Aquathermie is warmte uit water. Hieronder valt:

- Thermische energie uit oppervlaktewater (TEO)
- Thermische energie uit afvalwater
- Thermische energie uit drinkwater

Deze warmte is voornamelijk seizoensafhankelijk en wordt daarom benut in combinatie met WKO. De potentie van aquathermie overlapt daarom met de potentie van WKO.

Figuur 24. Maximale aanbod thermische energie uit oppervlaktewater in de regio Rotterdam-Den Haag

Thermische energie uit oppervlaktewater

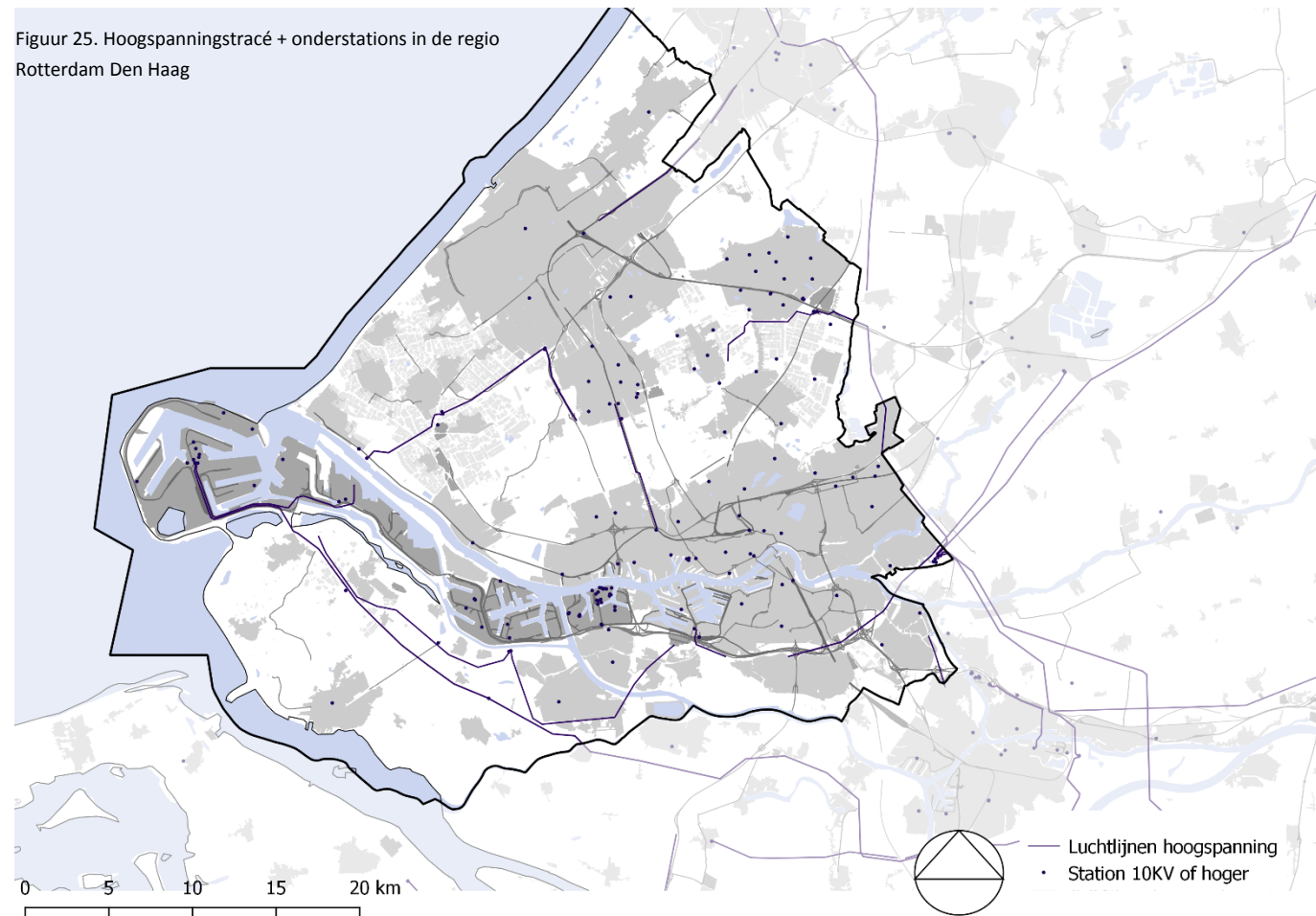
Oppervlaktewater van sloten en kanalen kan in combinatie met WKO (zie ook paragraaf 4.6) worden ingezet voor het verwarmen en/of koelen van gebouwen.

Hiervoor zal een pompinstallatie in de nabijheid van de afnemer worden geplaatst waarmee met een klein temperatuurverschil energie uit het water wordt gewonnen.

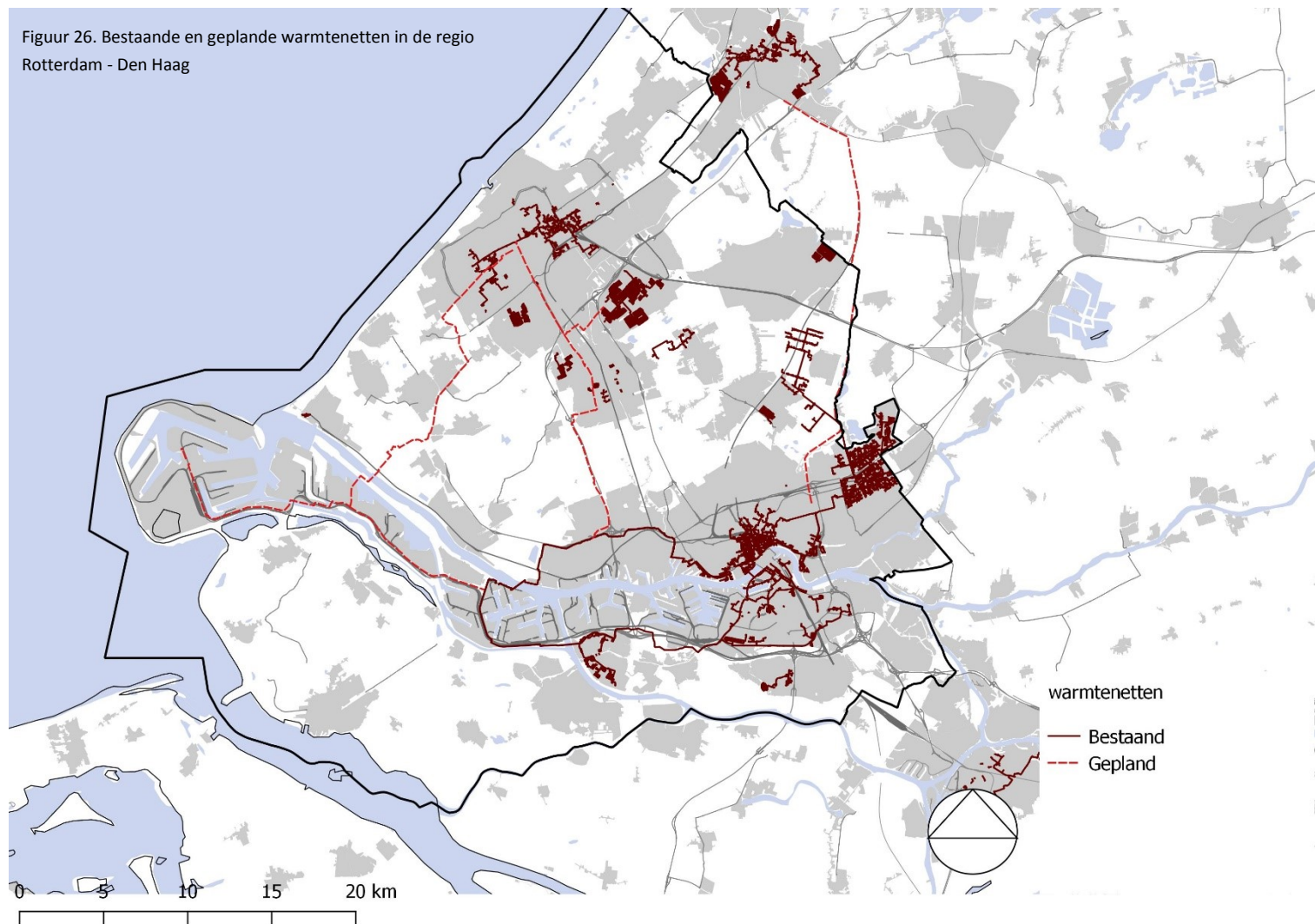
Het maximale aanbod voor energie uit oppervlaktewater is afgeleid uit (IF Technology, 2016). De potentie voor deze vorm van energie is ongeveer 4,5 PJ.

4.5 Infrastructuur

De huidige infrastructuur voor elektriciteit en warmte is in beeld gebracht in onderstaande kaartbeelden.

Figuur 26. Bestaande en geplande warmtenetten in de regio
Rotterdam - Den Haag

4.6 Conversie en opslag

In de berekening van de energievraag en -aanbod is uitgegaan van totalen op jaarniveau. Echter, de verschillende energievragers en -bronnen hebben verschillende profielen door het jaar heen. Geothermie is bijvoorbeeld een zeer constante leverancier van warmte terwijl elektriciteit uit wind en zon afhangen van het weer. Aan de vraagkant is de warmtevraag het grootst in de winter. Deze mismatch is een additionele uitdaging in het toekomstige energiesysteem.

Mismatches tussen energievraag en -aanbod moeten worden opgelost door slimme aansturing, opslag en conversie. Slimme aansturing is het aan- en uitzetten van bronnen en energievragers. Op de schaal van een huishouden kan dit bijvoorbeeld door huishoudelijke apparaten automatisch aan te zetten als een zonnepaneel energie levert. Op grote schaal kan de productie van sommige industrieën worden aangepast. Ook kunnen geplaatste WKK's strategisch worden aan- en uitgezet.

Slimme aansturing van vraag en aanbod is voor elektriciteit op dit moment vele malen goedkoper dan batterijopslag. Verwacht wordt dan ook dat met name het strategisch inregelen van de productieprocessen in de industrie een belangrijke rol gaat spelen in de tijdssturing.

De meest gangbare vormen van opslag en conversie zijn in Tabel 3 en Tabel 2 beschreven.

Tabel 2: Technieken voor energieconversie

Conversie	Techniek	Eigenschappen
Elektriciteit → Warmte	Warmtepompen	Efficiëntie ca. 200-500% afhankelijk van temperatuurverschil.
Elektriciteit → Gas	Power-to-gas (Watersstof)	Energieverlies door omzetting. Benodigde infra
	Ammoniak of mierenzuur	

Tabel 3: Technieken voor energie-opslag

Energiedrager	Techniek	Tijdschaal	Schaal-niveau	Randvoorwaarden en consequenties
Elektriciteit	Batterij (bijv. PowerWall)	Dag-nacht	Huis	Hoge kosten
	Auto-accu	Dag-nacht	Huis	Complex systeem ivm wisselende locatie
	Buurtbatterij	Dag-nacht	Buurt	Ontwikkeling in pilotfase
Warmte	LT-buffervat (bijv. Ecovat)	Seizoen	Buurt	Veel ruimte nodig. Eerste pilots in Nederland.
	Warmwater buffervat	Dag-nacht	Huis	Ruimte in woning voor vat van 100-500 liter voor warmtapwater
	Thermochemische opslag (warmtebatterij)	Seizoen	Huis	Enkele m ³ nodig. Techniek is nog niet commercieel.
	Warmte-koude opslag (WKO)	Seizoen	Huis/ Buurt	Beperkingen in ondergrond. Warmte is

				ca. 20°C dus meestal nog warmtepomp nodig.
	Hoge Temperatuur Opslag (HTO)	Seizoen	Buurt	Wettelijk nog niet toegestaan
	Bovengronds buffervat	Dag-nacht	Buurt	Wordt ingezet bij warmtenetten. Bovengronds ruimtebeslag.
Waterstof	Ondergrondse opslag (zoutcavernen, grotten, gasvelden)	nvt	Regio	Alleen op grote schaal
	Opslag onder druk	Nvt	Buurt Regio	Energieverlies door compressie

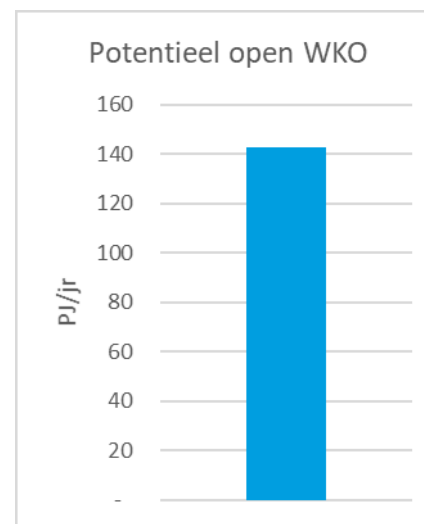
Om optimale sturing van vraag, aanbod, opslag en conversie mogelijk te maken, zijn energiesystemen nodig met 'slimme' meet- en regeltechniek. Daarnaast zijn er (economische) prikkels nodig, zoals variabele energieprijzen.

Warmte-koudeopslag (WKO)

Bij warmte-koudeopslag wordt warmte en koude opgeslagen in aardlagen tot maximaal 250 m diepte. In de zomer wordt warmte van ca. 20°C opgeslagen waarbij koude wordt geleverd. In de winter wordt de warmte aan de laag onttrokken. Over het jaar heen moet de energie in de bodem in balans zijn, dus de hoeveelheid onttrokken warmte moet gelijk zijn aan de hoeveelheid die in de zomer is opgeslagen.

De totale WKO-potentie is door RVO in kaart gebracht in de Warmteatlas (in GJ/ha/jaar). WKO is echter niet toegestaan in grondwaterbeschermingsgebieden. Deze gebieden zijn uitgesloten. Daarnaast is aangenomen dat een zekere mate van bebouwingsdichtheid nodig is om de lagetemperatuurwarmte collectief te benutten; daarom is alleen de potentie van de CBS-buurtten met een stedelijkheidsgraad van 3 of lager meegenomen. Met deze limiteringen is de maximale potentie van WKO in de regio Rotterdam-Den Haag in totaal 142 PJ per jaar.

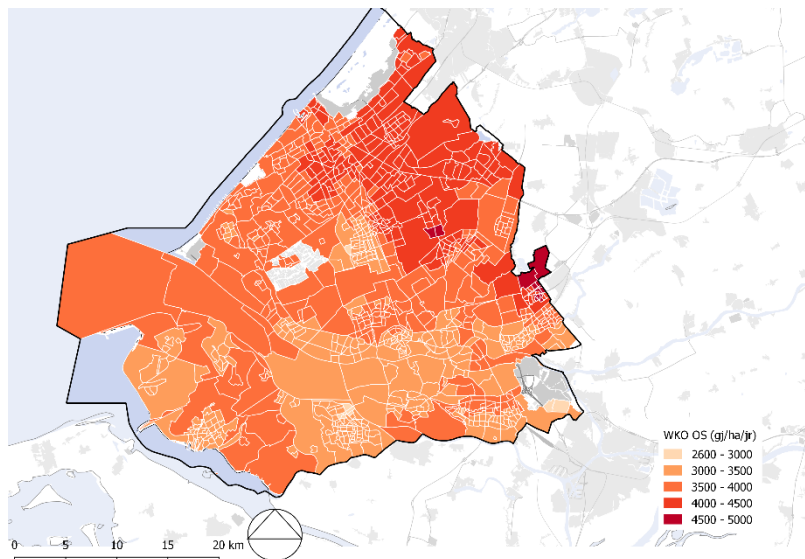
Figuur 27: Potentie open WKO in de regio Rotterdam-Den Haag

In de praktijk is de potentie ook nog gelimiteerd door de afstand tot de warmtevragers. Omdat het een lagetemperatuurbron betreft, kan de warmte niet over grote afstanden getransporteerd worden.

Om de opslagcapaciteit maximaal te benutten moet de warmte ook daadwerkelijk worden opgewekt. Op dit moment worden WKO bronnen vooral 's zomers geladen om in de koelbehoefte te voldoen. De warmtebehoefte in de winter is echter groter dan dat. Daarnaast moet de WKO-warmte van 20°C meestal nog worden opgewaardeerd naar boven de 30°C, bijvoorbeeld met behulp van elektrische warmtepompen.

Figuur 28. WKO potentie in de regio Rotterdam-Den Haag

5 Bibliografie

- CE Delft & IF Technology. (2018). *Weg van gas - Kansen voor de nieuwe concepten Lage Temperatuur Aardwarmte*. Delft: CE Delft.
- CE Delft & VU. (2014). *Externe en infrastructuurkosten van verkeer - Een overzicht voor Nederland in 2010*. Delft: CE Delft.
- CE Delft. (2018). *CO2-reductie mobiliteit Regio Rotterdam Den Haag*. Delft: CE Delft.
- ECN. (2017). *Nationale Energieverkenning 2017*. Petten: ECN.
- ECN, DNV GL. (2017). *Eindadvies Basisbedragen SDE+ 2018*. Amsterdam: ECN.
- IF Technology. (2016). *Landelijke verkenning warmte en koude uit het watersysteem*. Arnhem: IF Technology.
- IF Technology. (2016). *Potentieel geothermie in Zuid-Holland*. Arnhem: IF Technology.
- IMO. (2009). *Second IMO GHG Study 2009*. Londen: IMO.
- Kharina, A. & Rutherford, D. (2015). *Fuel efficiency trends for new commercial jet aircraft: 1960 to 2014*. Washington: ICCT.
- PBL & CPB. (2015/2016). *Welvaart en Leefomgeving 2015*. Opgehaald van WLO 2015: www.wlo2015.nl
- PBL. (2016). *Dalende Bodems, Stijgende Kosten*. Den Haag: Planbureau voor de Leefomgeving (PBL).
- PBL. (2016). *Verkenning omgevingsopgaven voor de Nationale Omgevingsvisie*. Den Haag: PBL.
- Port of Rotterdam. (2016, september 29). *Decarbonisation and the Port of Rotterdam - Challenges & Opportunities. Presentatie Ruud Melieste Werkconferentie Topsector Energie*. Amersfoort, <http://docplayer.nl/34159103-Decarbonisation-and-the-port-of-rotterdam-challenges-opportunities.html>: Port of Rotterdam.
- RVO. (2018, 06). *Klimaatmonitor*. Opgehaald van klimaatmonitor.databank.nl: klimaatmonitor.databank.nl
- RVO. (2018, 07). *Warmteatlas*. Opgehaald van Warmteatlas: <http://rvo.b3p.nl/viewer/app/Warmteatlas/v2>
- Wuppertal Institut. (2016). *Decarbonization pathways for the industrial cluster of the Port of Rotterdam*. Wuppertal: Wuppertal Inst. for Climate, Environment and Energy.

Bijlage(n)

A Kaartbijlage

In deze kaartbijlage worden alle kaarten behorende bij dit document weergegeven. Deze bijlage bevat de volgende kaarten:

Vraagkaarten:

1. Warmtevraag 2016
2. Elektriciteitsvraag 2016
3. Groeikaart woningbouw en utiliteit
4. Warmtevraag Kassen
5. Warmtevraag (locaties type industrie)

Netwerkkarten

6. Warmtenetten
7. Hoogspanningstracé + onderstations

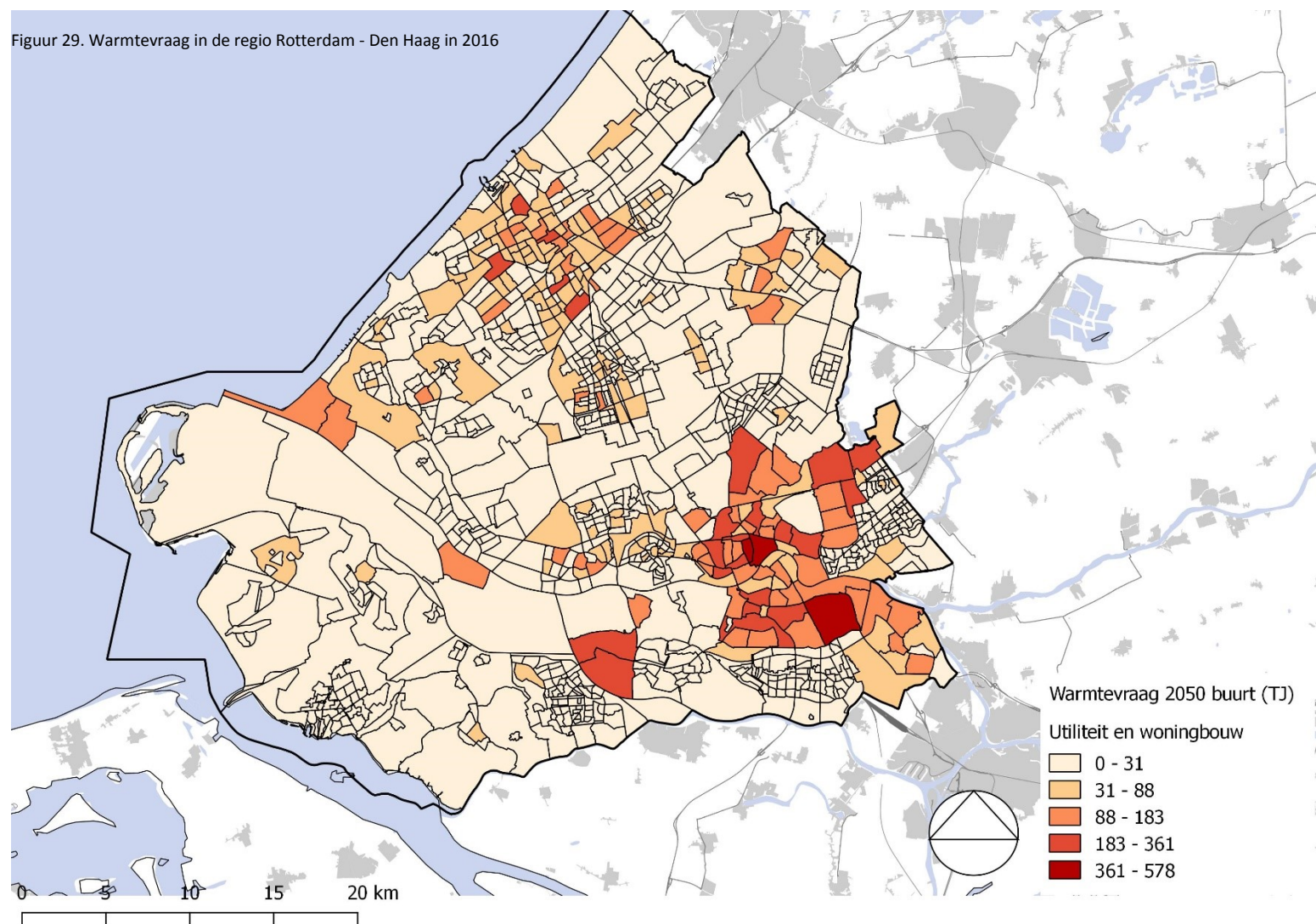
Aanbodkaarten

8. Geothermie (per gemeente)
9. Hogetemperatuur restwarmte
10. Lagetemperatuur restwarmte
11. Biomassa (samenvatting per gemeente)
12. Windrestricties
13. WKO Potentie

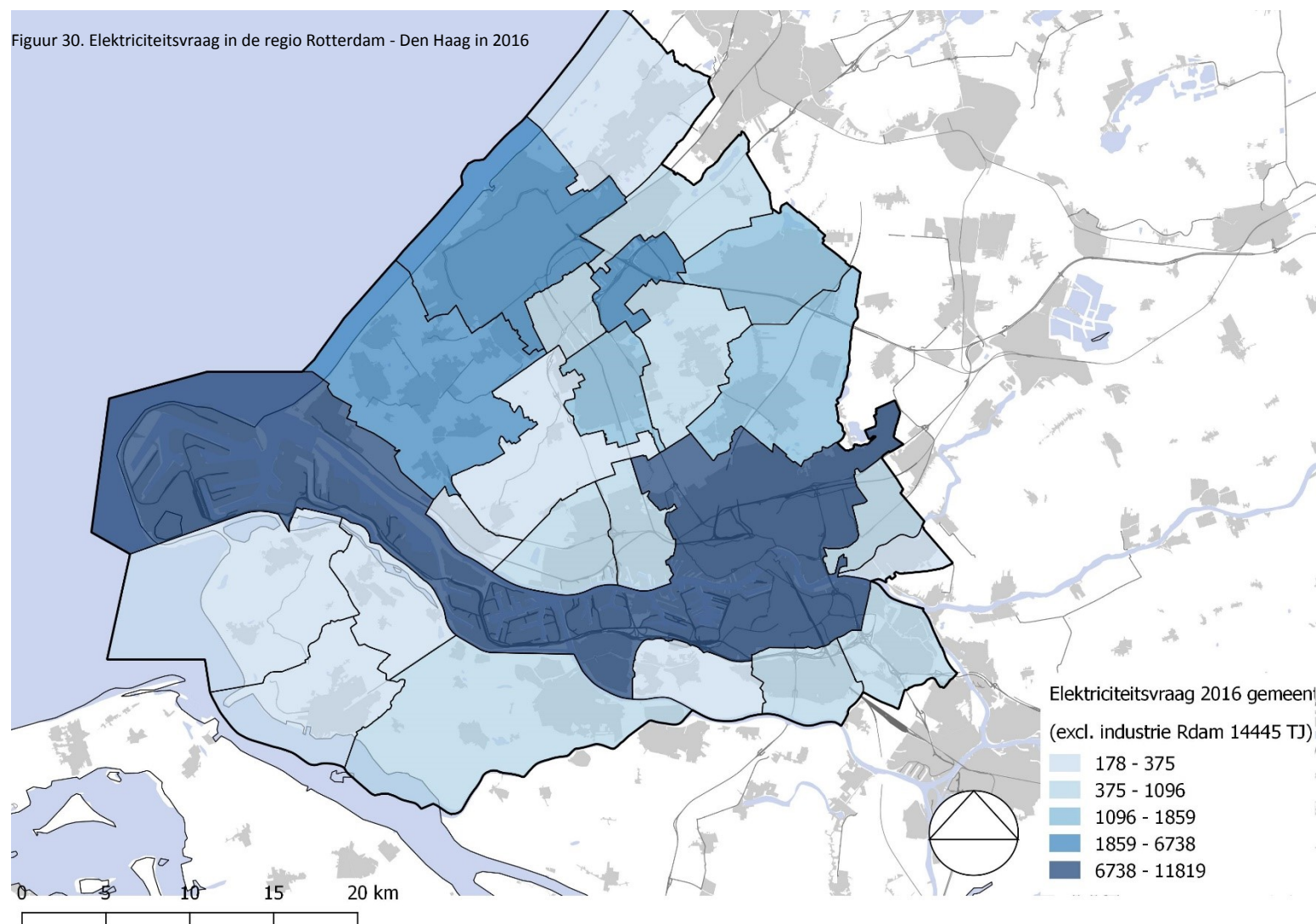
Combinatiekaarten

14. Warmtevraag
15. Elektriciteitsvraag
16. Potentie warmte

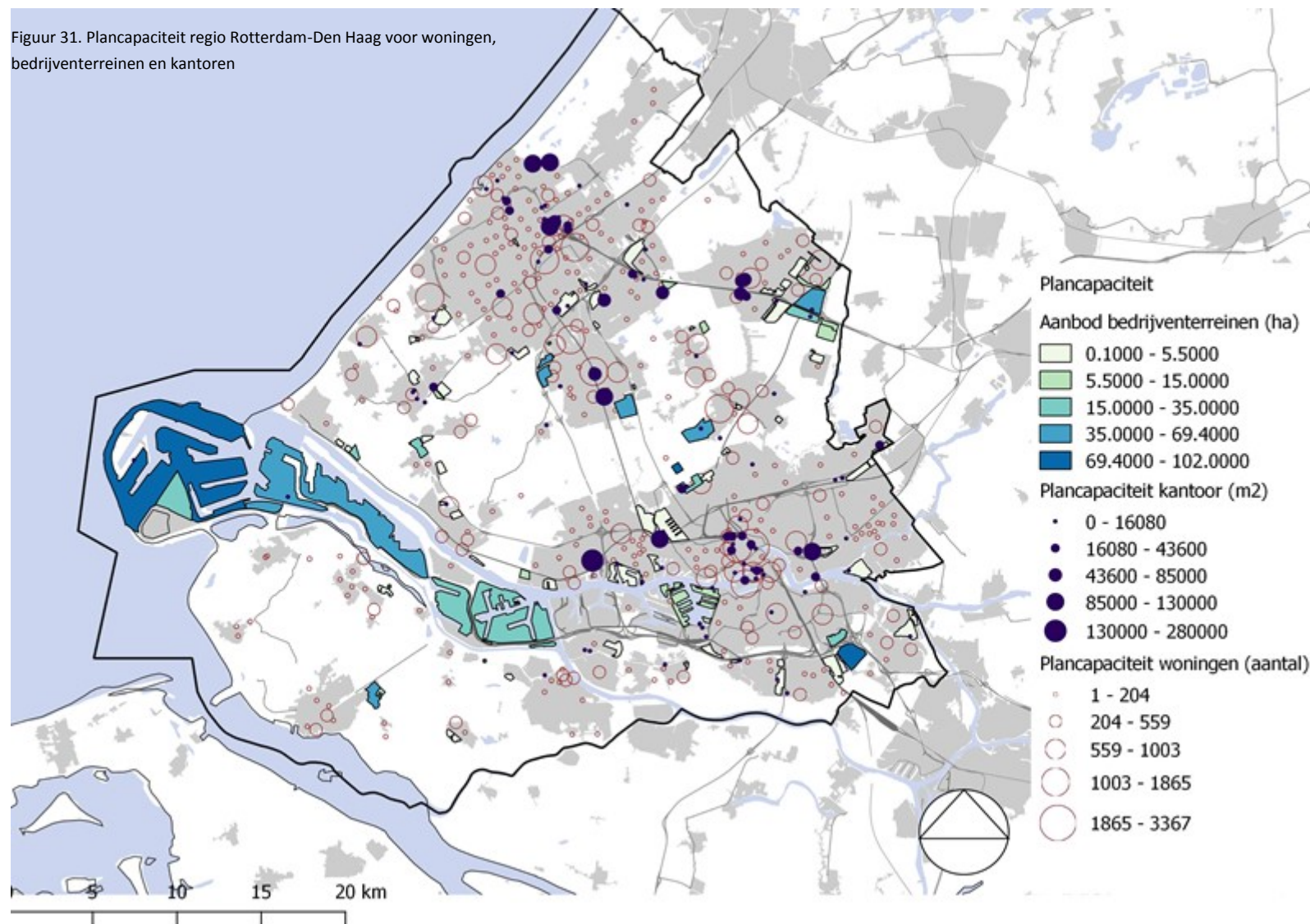
Figuur 29. Warmtevraag in de regio Rotterdam - Den Haag in 2016

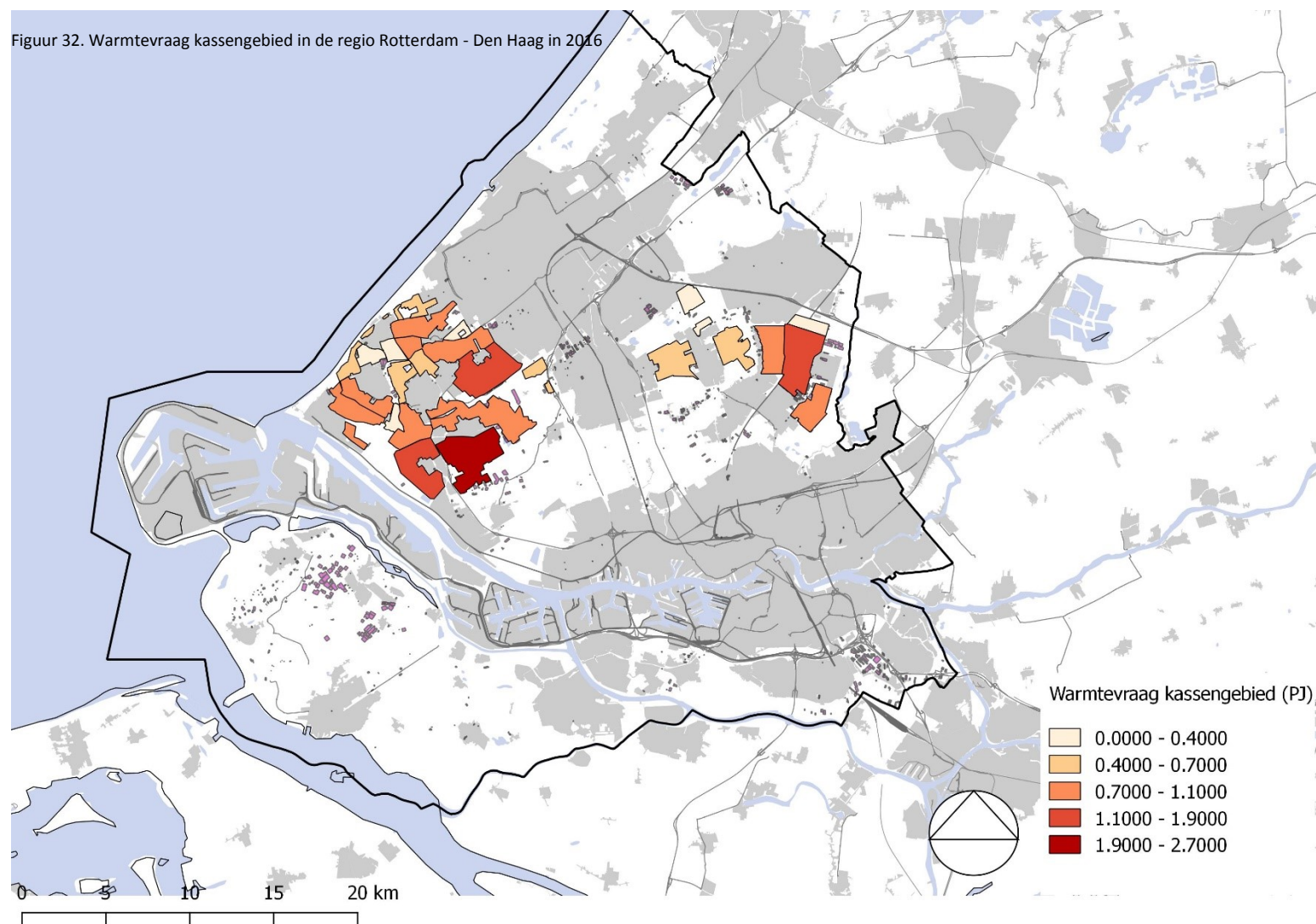
Figuur 30. Elektriciteitsvraag in de regio Rotterdam - Den Haag in 2016

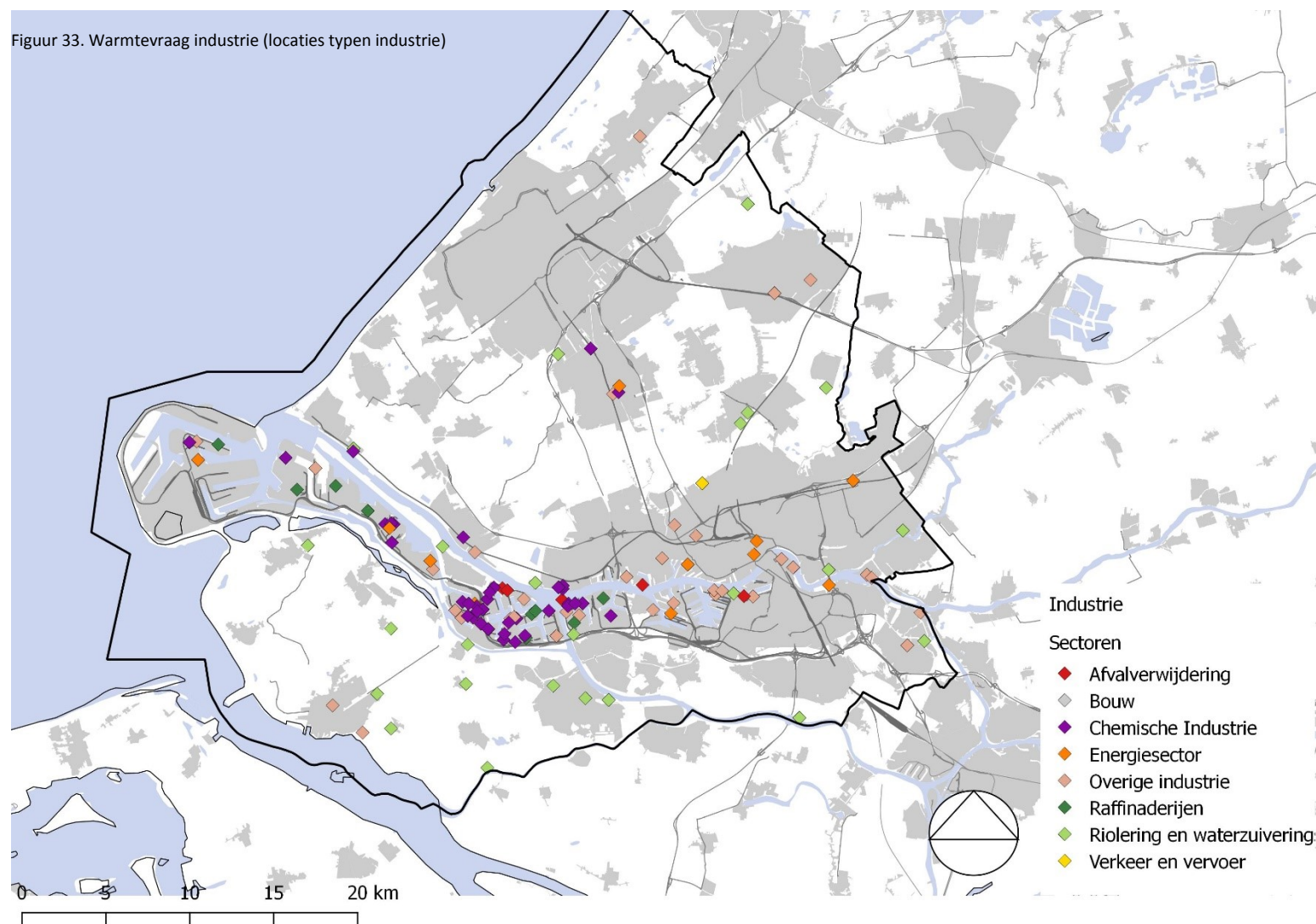
Figuur 31. Plancapaciteit regio Rotterdam-Den Haag voor woningen, bedrijventerreinen en kantoren

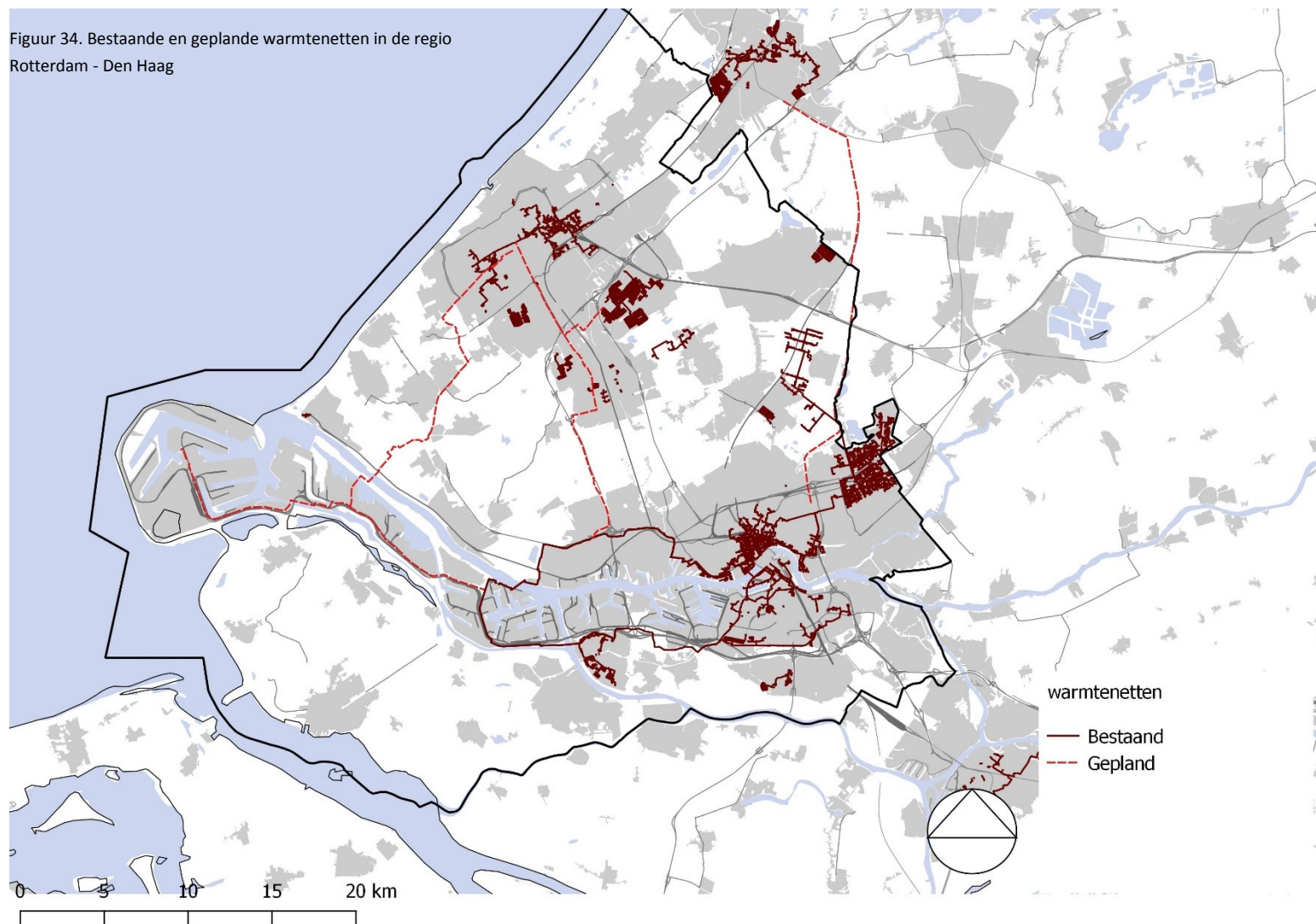
Figuur 32. Warmtevraag kassengebied in de regio Rotterdam - Den Haag in 2016

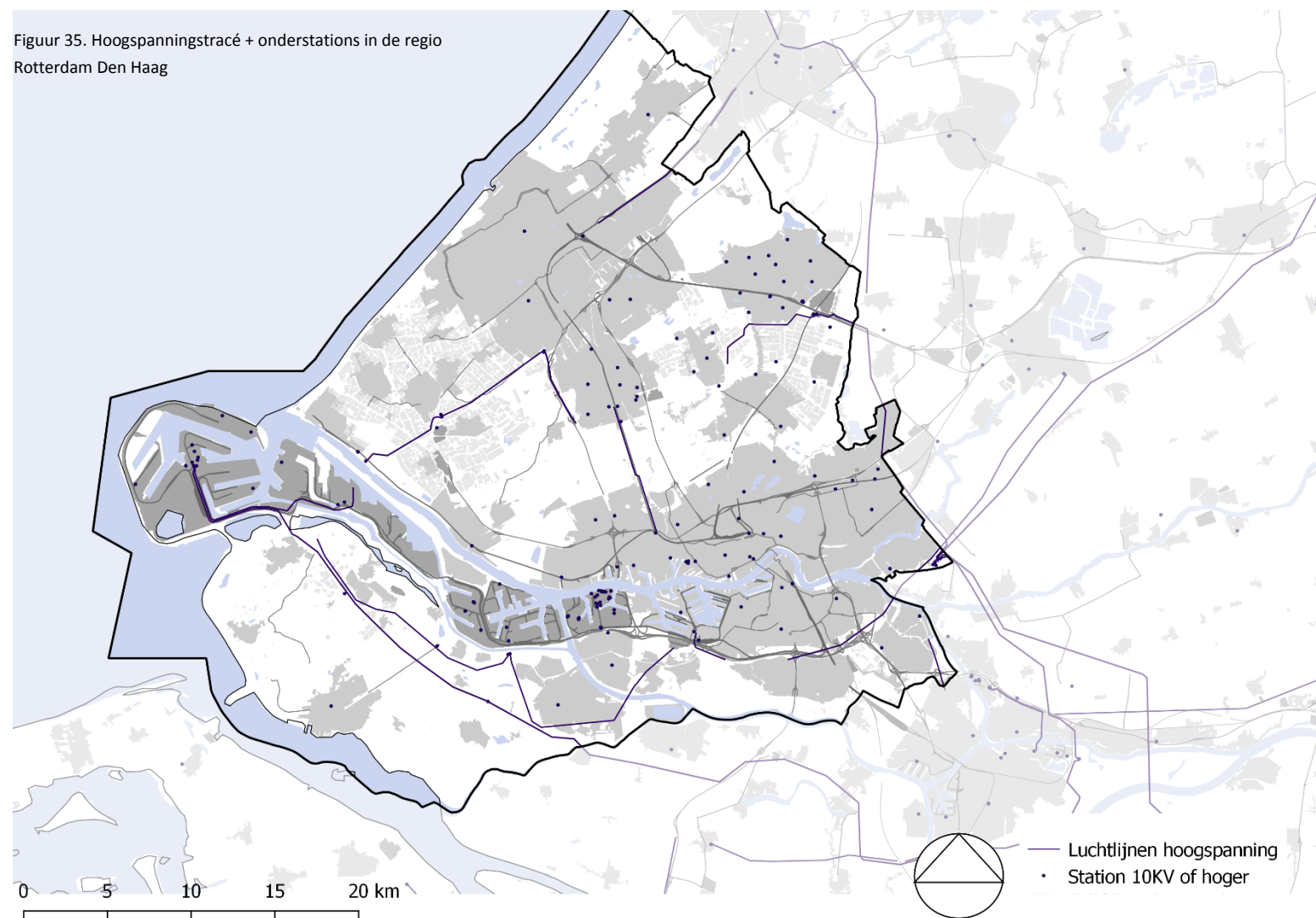
Figuur 33. Warmtevraag industrie (locaties typen industrie)

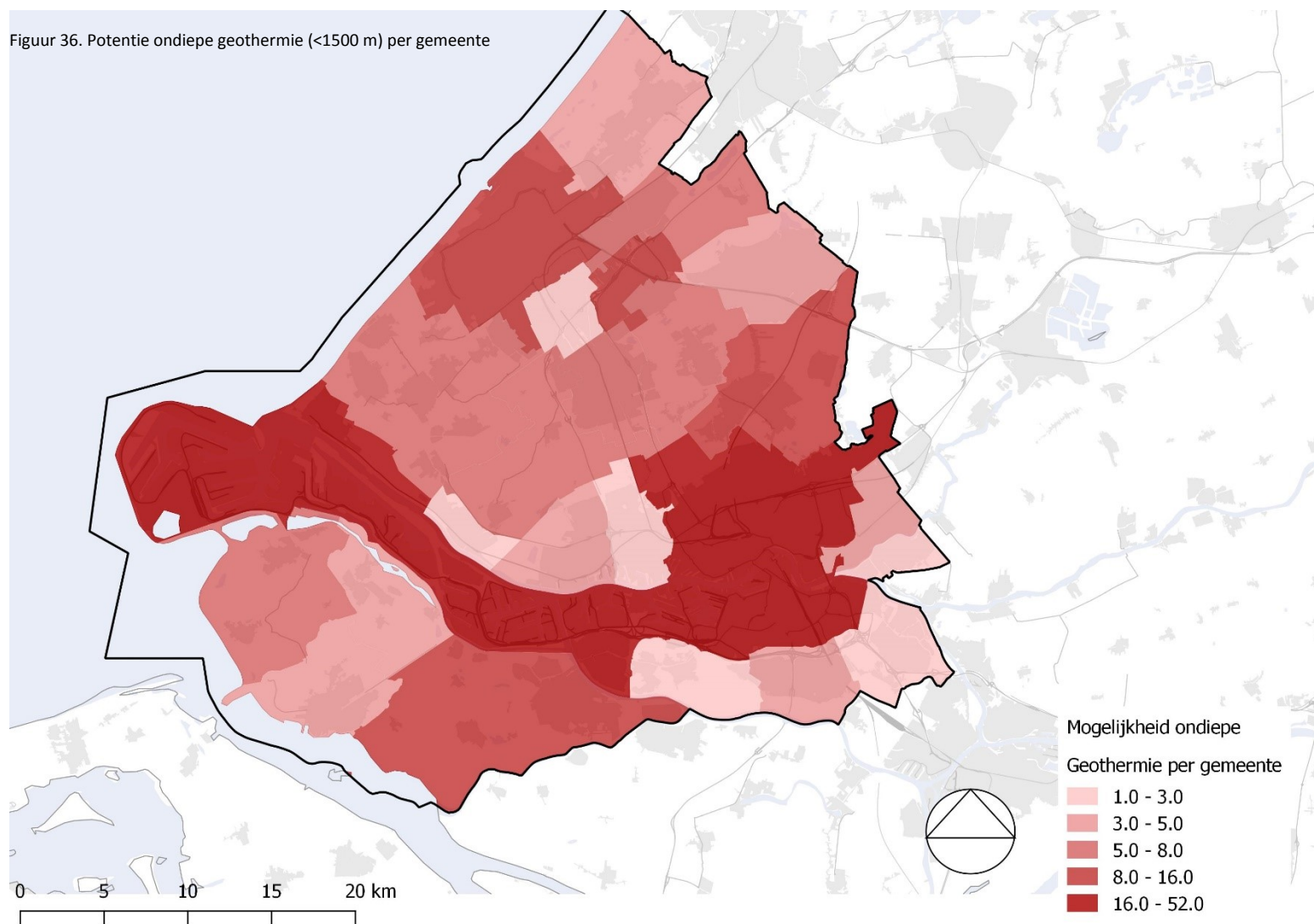
Figuur 34. Bestaande en geplande warmtenetten in de regio
Rotterdam - Den Haag

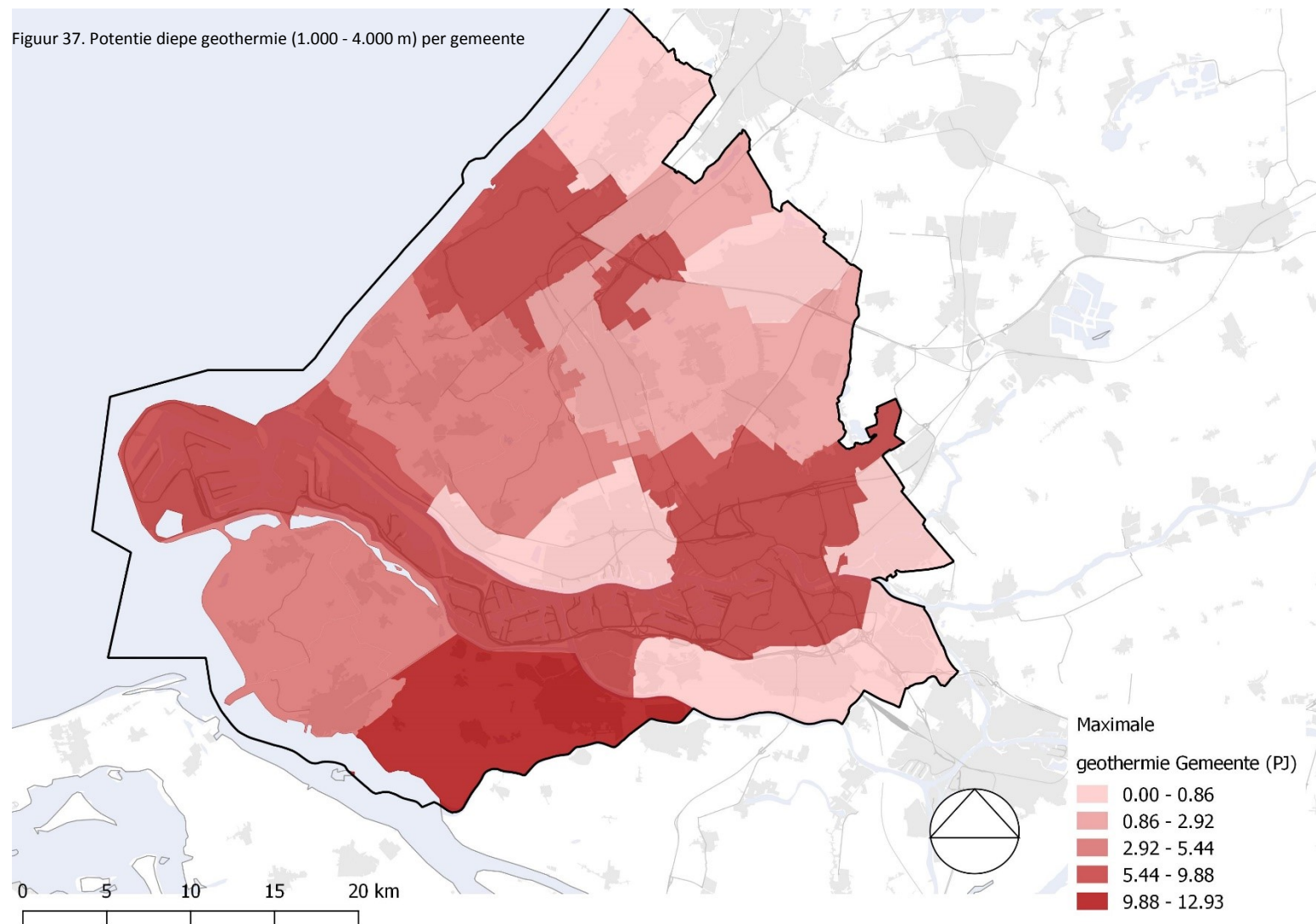
Figuur 35. Hoogspanningstracé + onderstations in de regio Rotterdam Den Haag

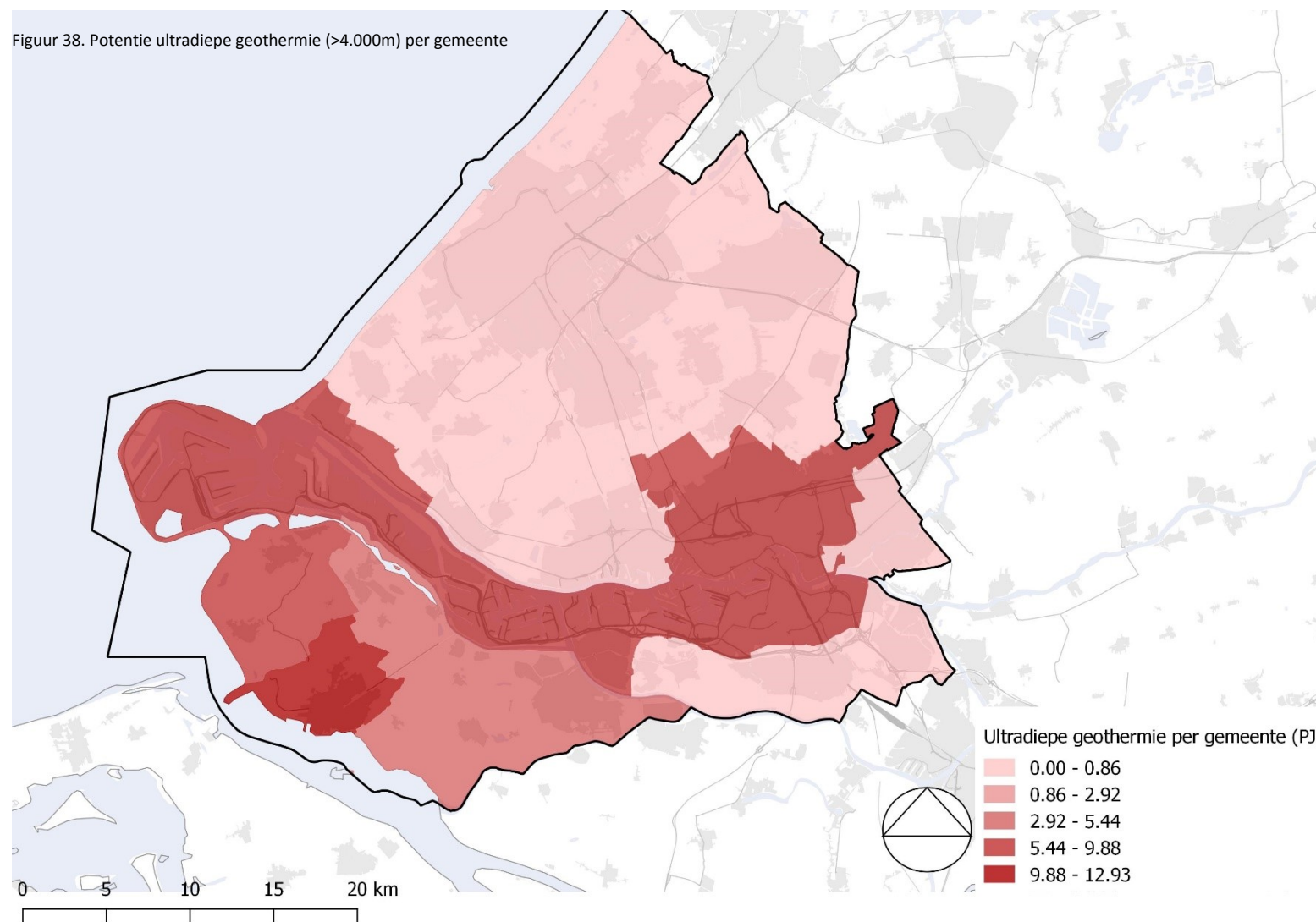
Figuur 36. Potentie ondiepe geothermie (<1500 m) per gemeente

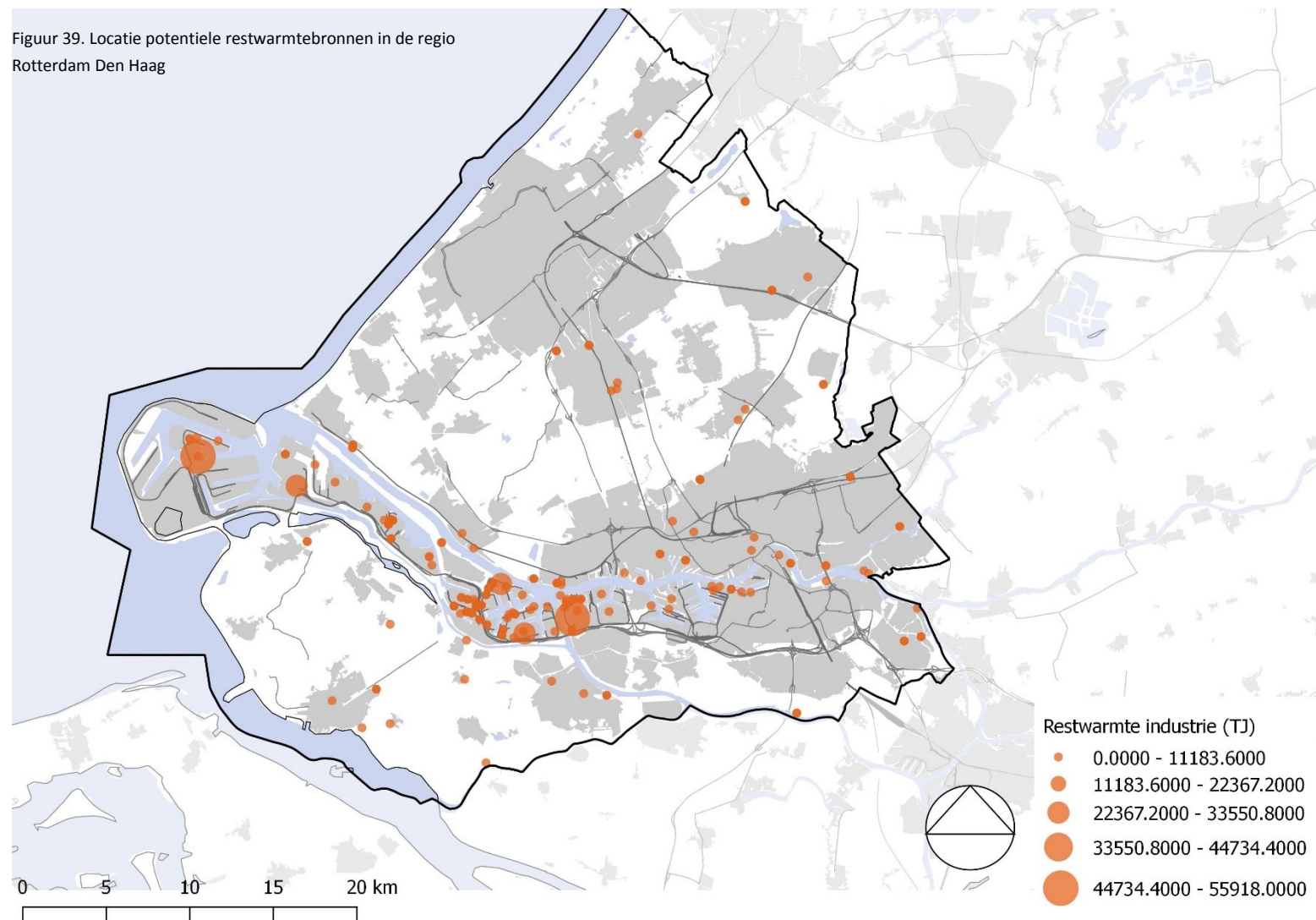
Figuur 37. Potentie diepe geothermie (1.000 - 4.000 m) per gemeente

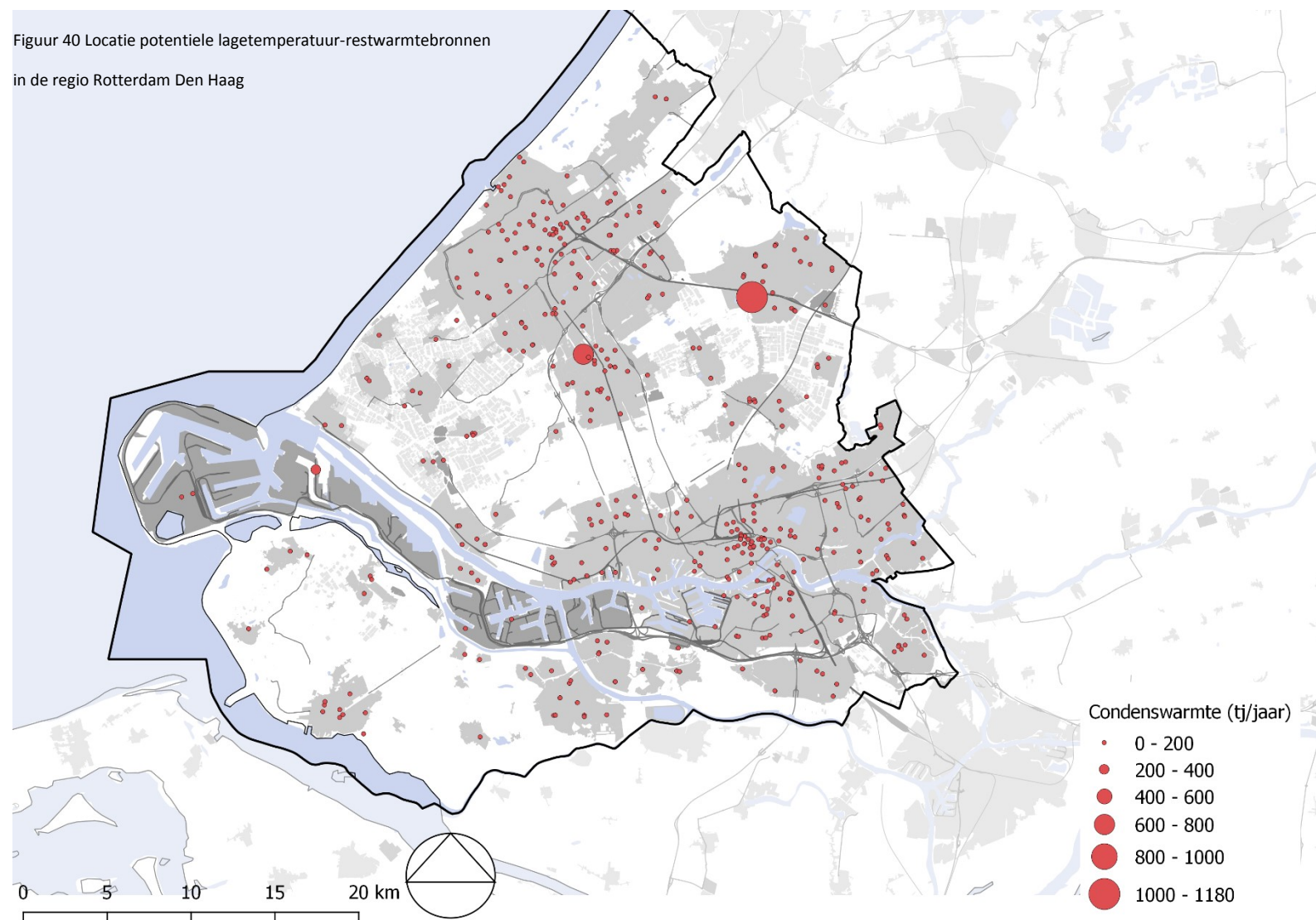
Figuur 38. Potentie ultradiepe geothermie (>4.000m) per gemeente

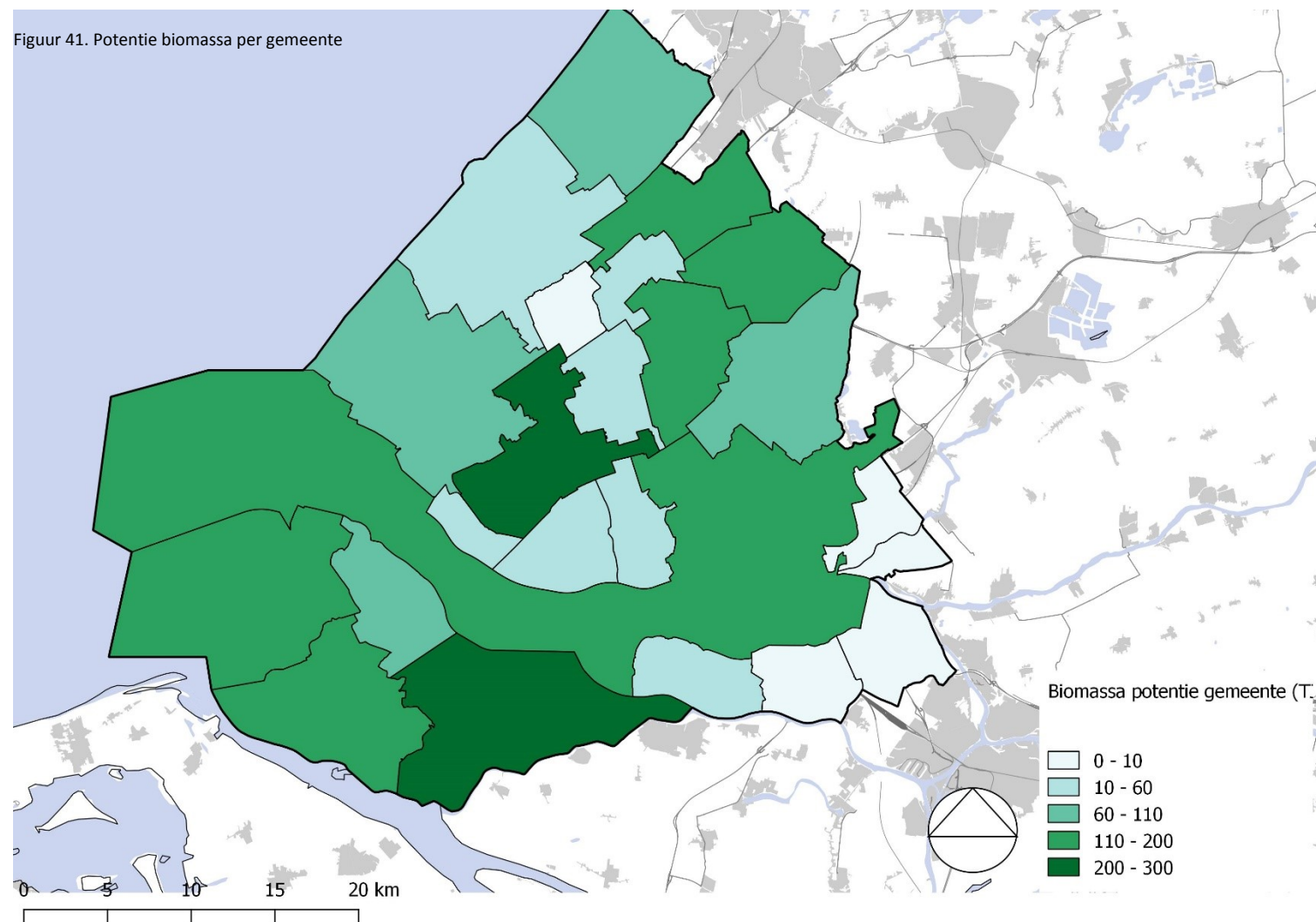
Figuur 39. Locatie potentiële restwarmtebronnen in de regio Rotterdam Den Haag

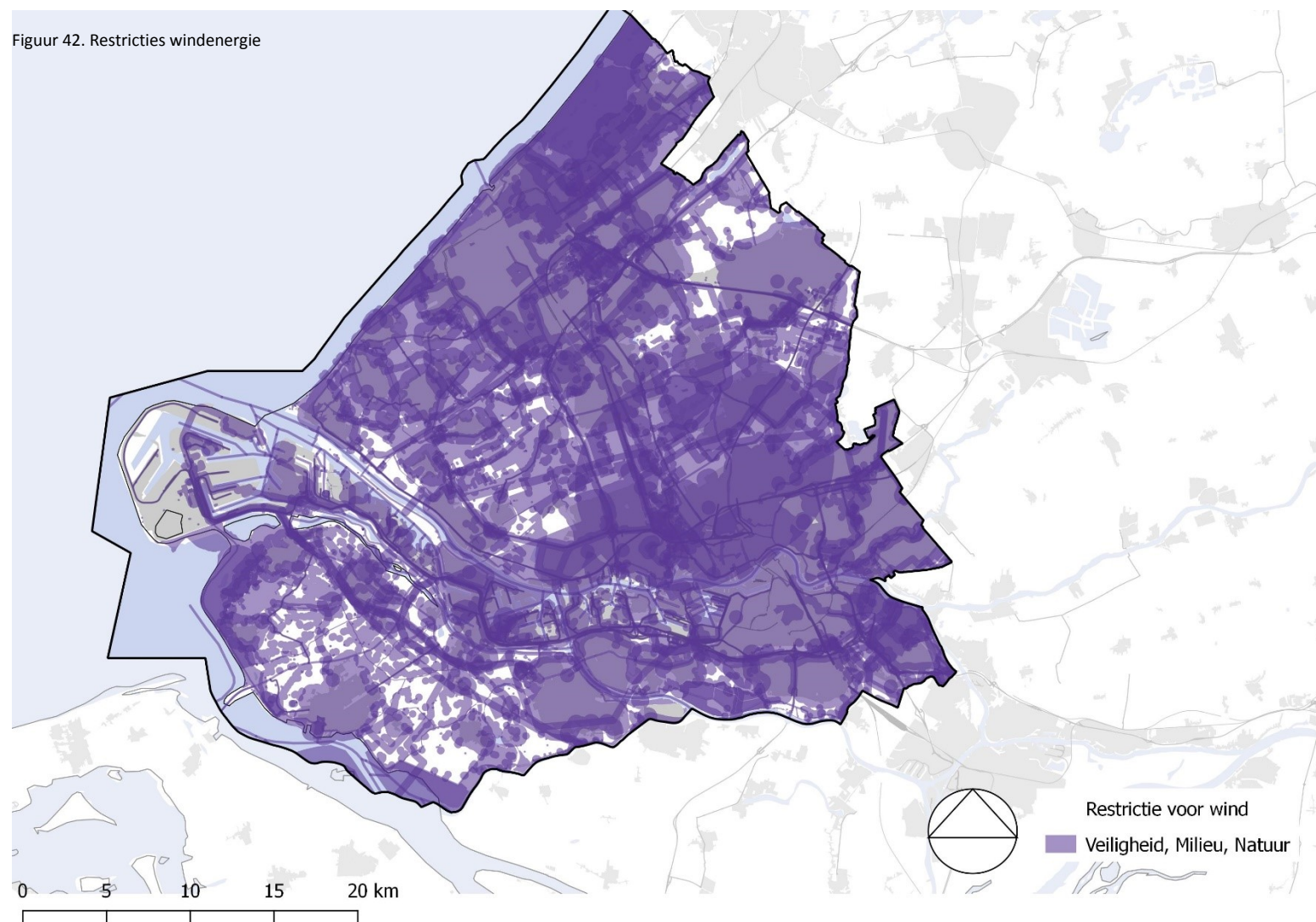
Figuur 40 Locatie potentiële laagtemperatuur-restwarmtebronnen
in de regio Rotterdam Den Haag

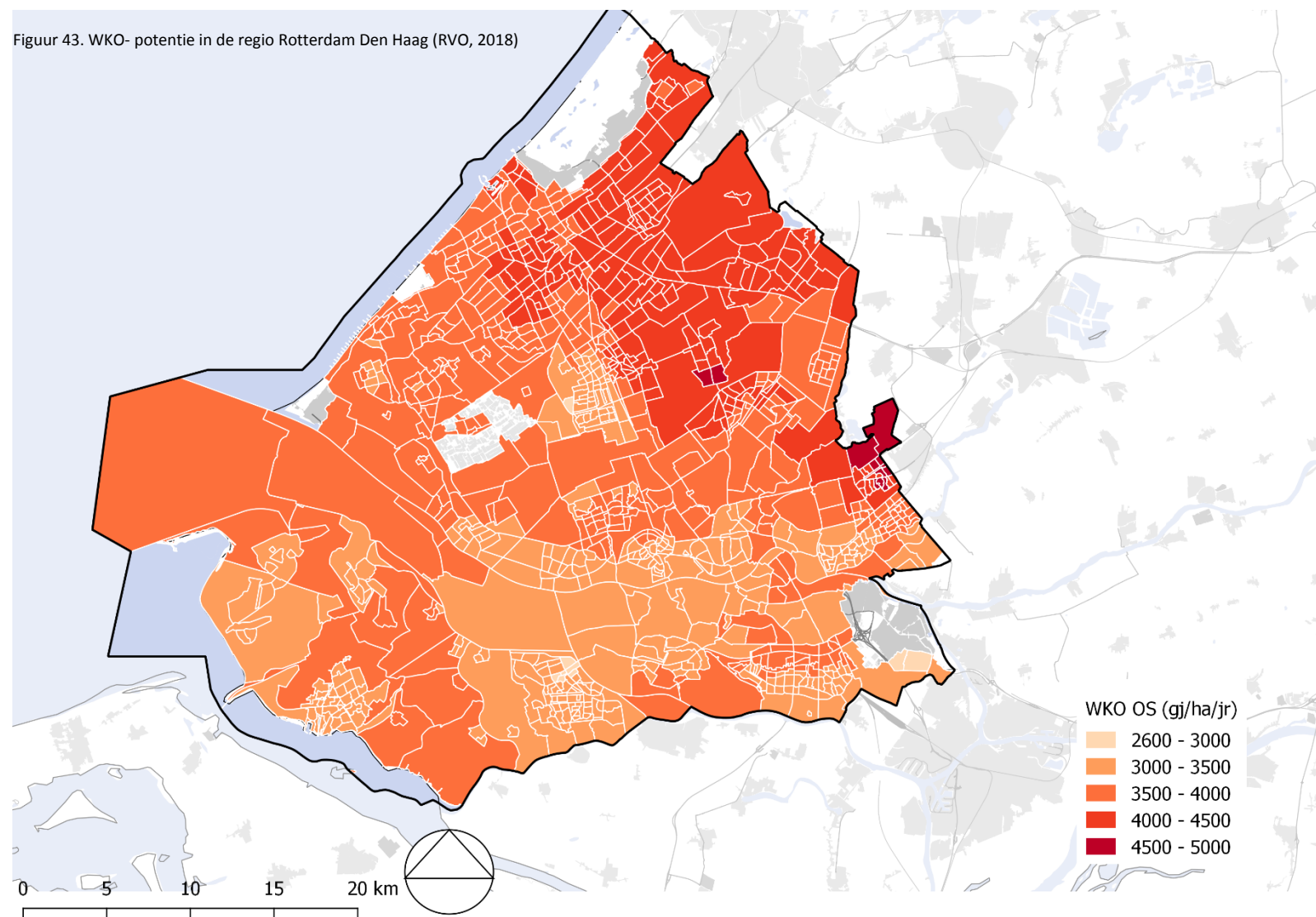
Figuur 41. Potentie biomassa per gemeente

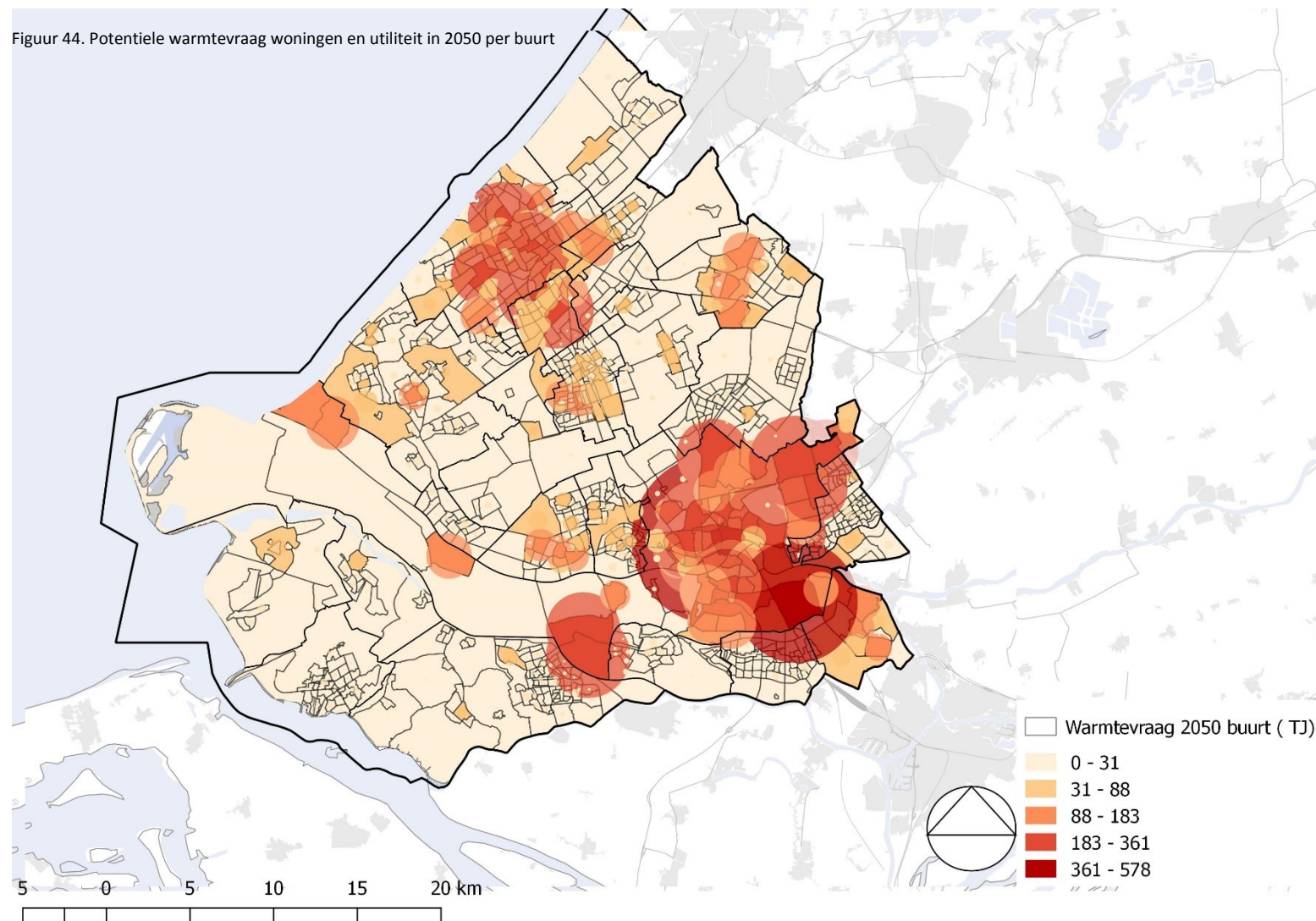
Figuur 42. Restricties windenergie

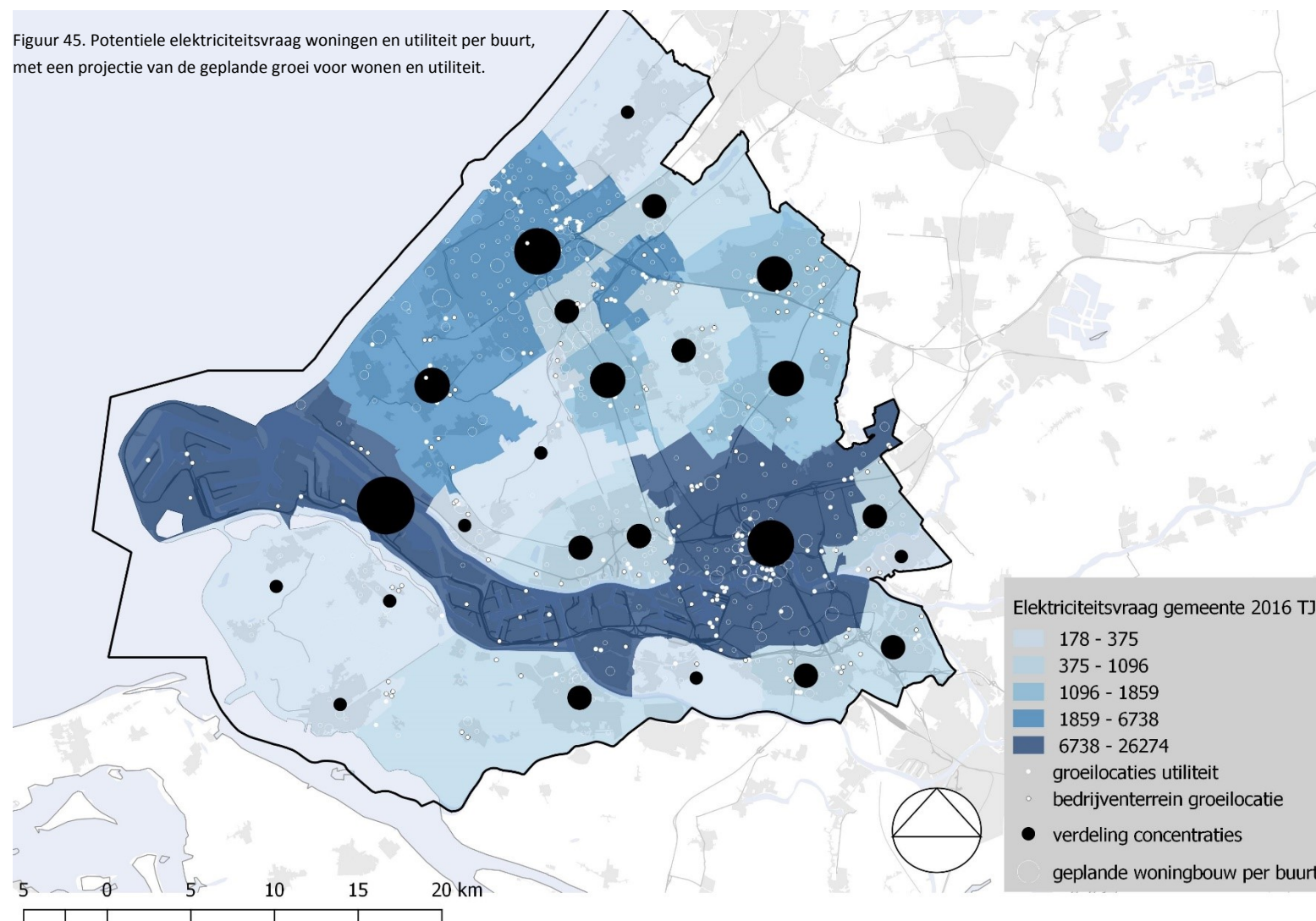
Figuur 43. WKO- potentie in de regio Rotterdam Den Haag (RVO, 2018)

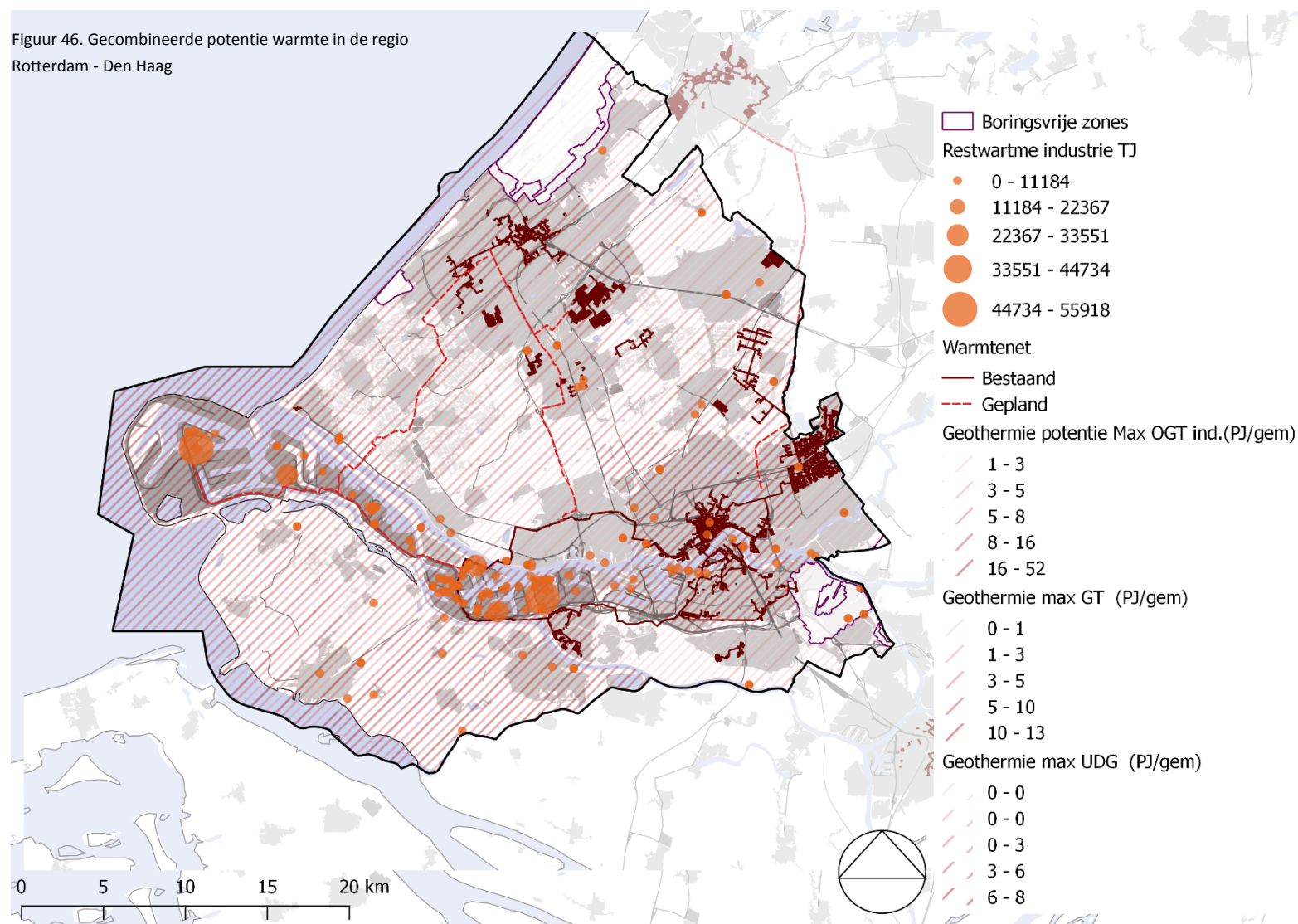
Figuur 44. Potentiele warmtevraag woningen en utiliteit in 2050 per buurt

Figuur 45. Potentiele elektriciteitsvraag woningen en utiliteit per buurt, met een projectie van de geplande groei voor wonen en utiliteit.

Figuur 46. Gecombineerde potentie warmte in de regio
Rotterdam - Den Haag

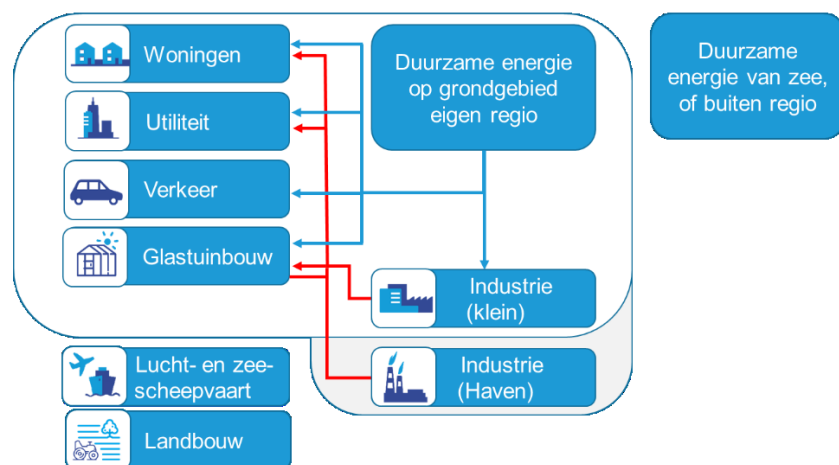

B Werkwijze en uitgangspunten

Scope

De focus van dit document is de gebouwde omgeving en haar energievraag. Hiernaast kijken we naar de energievraag van verkeer, kleinschalige industrie en glastuinbouw. De energievraag voor zeevaart, luchtvaart, de landbouw en het Havenindustriële Complex (HIC) maken geen onderdeel uit van de scope van de RES. Wel wordt gekeken naar de mogelijk potentie die het HIC heeft in het voorzien van energie voor de gebouwde omgeving. Hoewel het doel van deze studie niet is te komen tot een energieneutrale regio, wordt in dit document enkel gekeken naar de energiebronnen binnen de eigen regio. Dit om te bepalen wat de eigen bijdrage van de regio in de energietransitie kan zijn.

Figuur 47 – Scope van de RES

De huidige vraag is als volgt uitgerekend:

De berekeningen gaan uit van de klimaatmonitor (RVO, 2018), voor het basisjaar 2016, aangevuld met aanvullende berekeningen voor de sectoren industrie en verkeer.

In deze RES wordt gerekend met finaal gebruik. Dit is de energie die bij de eindgebruiker terecht komt, inclusief verliezen door omzetting naar bruikbare energie en transportverliezen. Hierin is 'niet-energetisch gebruik' zoals energie die in aardolie zit voor plastics, niet meegenomen.

Industrie

- Energieverbruik voor de losse industrie is afkomstig uit de klimaatmonitor (RVO, 2018), waarbij de emissies zijn gecorrigeerd voor industrie die valt onder het Haven Industriële Complex. (Port of Rotterdam, 2016).

Verkeer

- Voor emissies verkeer is gebruik gemaakt van de studie CO₂-reductie mobiliteit Regio Rotterdam Den Haag (CE Delft, 2018).
- De CO₂ emissies zijn met de emissiefactoren van de brandstoffen omgerekend naar energieverbruik.

De vraag in 2050 is als volgt uitgerekend:

Gebouwde omgeving

- Elektriciteitsvraag is voor niet-warmtevraag per woning gelijk verondersteld.
- Getallen nieuwbouw afkomstig uit de nieuwbouwmonitor Provincie Zuid-Holland zijn op buurniveau meegenomen in de CEGOIA berekeningen.
- Op regioniveau is de aanvullende groei van nieuwbouw op basis van de verstedelijkingsopgave (tot een totaal van 150.000 woningen in de regio), separaat meegenomen.
- De warmtevraag is doorgerekend voor twee extreme scenario's met het CEGOIA model van CE Delft, waarmee een bandbreedte is ingeschat van zowel de hoeveelheid besparing en het aandeel elektriciteit en warmtelevering.

Industrie

- Het is niet mogelijk om een verwachte besparing voor de industrie weer te geven. Dit is afhankelijk of de industrie energie gebruikt voor haar processen, of meer voor zaken als verlichting en verwarming. Dit is per industriesector verschillend. De energievraag van de verspreide industrie is om deze reden constant verondersteld.

Wegverkeer

- Tot en met 2025 uitgegaan van de CO₂ emissies uit het referentiescenario van de studie CO₂-reductie mobiliteit Regio Rotterdam Den Haag (CE Delft, 2018).
- Deze emissies zijn geëxtrapoleerd naar 2050 middels groeifactoren voor verkeer uit de WLO (PBL & CPB, 2015/2016).
- De CO₂-emissies zijn omgerekend naar energiegebruik met de afgeleide emissiefactoren uit de NEV vastgesteld en voorgenoemen beleid (ECN, 2017) en de WLO. Het energiegebruik is hiermee een indicatie.

De potentie voor hernieuwbare energie is als volgt uitgerekend:

Voor alle potentieberekeningen is de maximale potentie berekend. In de berekeningen is rekening gehouden met de bestaande (beleids)kaders. Verder is er geen rekening gehouden met reeds bestaande bronnen, tenzij anders vermeld. Voorbeeld: er wordt geen rekening gehouden met bestaande windturbines. Uitgegaan wordt dat de nu bestaande windturbines voor 2050 allemaal worden vervangen door nieuwe.

Geothermie

Geothermiepotentie is gebaseerd op het rapport van IF Technology voor de provincie Zuid-Holland (IF Technology, 2016).

Hierbij is gekeken naar het totale potentieel van alle geschikte bodemlagen, ongeacht mogelijke hindernissen in de bovengrond.

Windenergie - Restricties Veiligheid en milieu

Deze restricties zijn geformuleerd op basis van de richtlijnen die beschreven zijn in het Handboek risicozonering voor windturbines (RWS). Deze restricties bestaan uit:

- geluid invloedzones rondom woonkernen
- veiligheidszones rondom kwetsbare en beperkt kwetsbare objecten
- veiligheidszones rondom A-, N- en S-wegen
- veiligheidszones rondom spoortracés
- veiligheidszones rondom hoogspannings-, gas- en buisleidingen
- invloedzones rondom vaarroutes i.v.m. storing van de radar
- veiligheidszones of hoogtebeperking rondom luchthavens(volledige funnel), laagvlieggebieden en militaire zones
- beschermingszones rondom waterkering
- veiligheidscontour rondom categoriale industrie
- uitsluiting van stiltegebieden

Windenergie - Restricties Normatief

Deze restricties zijn afkomstig uit provinciale regelgeving waarvan de verantwoordelijkheid bij de provincie ligt. Het gaat hierbij om de bescherming van specifieke gebieden. We maken hierbij onderscheid tussen algemene regels die in iedere provincie voorkomen en specifieke regels die per provincie verschillend zijn. In de berekening zijn deze algemene regels opgenomen en de molenbiotopen:

- Stiltegebieden
- Natuurnetwerk Zuid-Holland
- Werelderfgoed en beschermd dorps- en stadsgezicht
- Molenbiotopen

Windenergie - Opbrengsten

Het theoretische ruimtelijk potentieel wordt berekend voor de gebieden waar geen restricties gelden. Dit gebeurt op basis van de factoren opstelling en windsnelheid. De gemiddelde windsnelheid kan per gebied verschillen. Bij een hogere windsnelheid worden er meer vollasturen bereikt en daarmee een hogere potentie. Tussen twee windturbines dient afstand gehouden te worden om te voorkomen dat deze elkaar beïnvloeden. Voor naastgelegen windturbine geldt een afstand 4 x de rotordiameter en voor achterliggende windturbines geldt een afstand van 6 x de rotordiameter. Na drie rijen achter elkaar dient ook rekening gehouden te worden van een open zone waar de wind weer op krachten kan komen.

Windenergie - Niet meegenomen in de analyse

- Invloedsgebied van radarinstallaties. Voor deze gebieden geldt dat er een toets moet plaatsvinden of een turbine verstorend werkt.
- Specifieke provinciale regels. Voor de Zuid-Holland zijn dit de gebieden met beschermingscategorie 1 en 2.
- Bestaande windturbines
- Bestaande aangewezen gebieden voor windenergie.

Zonne-energie daken

Zonne-energie kan worden omgezet in elektriciteit door middel van PV-cellen en in warmte door thermische PV-cellen. In deze studie wordt gekeken naar het totale bestaande oppervlak aan daken om in te zetten voor zonne-energie met uitzondering van de kassen. Voor de daken zijn we uitgegaan voor een verdeling van een inzet van 85%

voor de opwekking van elektriciteit en 15% voor de opwekking van warmte op daken.

Voor schuine daken is uitgegaan van een beschikbaarheid van 25% van het totale oppervlak en voor platte daken 30%. Voor monumentale panden en panden binnen beschermd stadsgezicht geldt dat deze 12,5% geschikt oppervlak hebben. Het uitgangspunt is dat de efficiëntie van de panelen in 2050 gegroeid is tot ongeveer 30% (WUR). De opbrengst komt dan neer op ongeveer 0,66 GJ/m² elektriciteit in 2050. Voor warmtepanelen is uitgegaan van 1,3 GJ/m² (Holland Solar).

Zonne-energie velden

Voor het berekenen van de potentie van zonne-energie in 2050 wordt er uitgegaan dat 10% van het huidige agrarische areaal wordt ingezet voor de opwek van elektriciteit met PV-cellen. Voor velden geldt dat er in principe een gelijke toename van efficiëntie is als bij daken. In een veldopstelling geldt een opbrengst van 0,322 GJ/m².

WKO en Aquathermie

De totale WKO-potentie is door RVO in kaart gebracht in de Warmteatlas (in GJ/ha/jaar). WKO is echter niet toegestaan in grondwaterbeschermingsgebieden. Deze gebieden zijn uitgesloten in de potentieberekening.

Aquathermie, thermische energie uit oppervlaktewater

Voor het berekenen van de potentie van thermische energie uit oppervlaktewater hebben we de studie van IF-Technology gebruikt (IF Technology, 2016).

Biomassa

Bij co-vergisting wordt mest samen met ander organisch materiaal (snoeiafval, bermgras etc.) vergist. Het gas dat vrijkomt kan opgewerkt worden tot ruw biogas. Vervolgens kan dit biogas door middel van een warmtekracht koppeling (WKK) in elektriciteit en (rest)warmte worden omgezet, of opgewerkt worden tot groen gas. Het restproduct wordt gezien als mest en kan op het omringende land worden uitgereden. Het rendement van het opwerken naar groen gas is ongeveer 62%. Bij het omzetten van biogas middels een WKK is het elektrisch rendement laag, maar als zowel de vrijkomende mest als de (rest)warmte kan worden gebruikt, is een vergister toch aantrekkelijk. Binnen de provinciale grenzen zijn meerdere bronnen beschikbaar die potentieel ingezet kunnen worden voor het vergisten tot biogas. Binnen deze studie is allereerst de potentie berekend voor co-vergisting, waarbij de reststoffen van gras en akkerland worden samengevoegd met rundermest. Voor de resterende potentiële reststromen van rundermest, varkensmest, pluimveemest, gft-afval en slib uit RWZI is de potentie voor biogas berekend aan de hand van monovergisting. Het resthout uit bossen wordt ingezet voor verbranding.

C Onderbouwing vraagontwikkeling

In deze bijlage wordt uitgebreider omschreven hoe de vraagontwikkeling is berekend voor de gebouwde omgeving, de industrie en mobiliteit. Tevens wordt een nadere uitsplitsing gegeven van de overige broeikasgasemissies.

C.1 Wonen en utiliteit

De energievraag van woningen en utiliteit bestaat uit een warmtevraag om de woning te verwarmen, en een elektriciteitsvraag voor verlichting, entertainment et cetera. De warmtevraag wordt momenteel veelal ingevuld met aardgas, maar dit kan ook met (rest)warmte, elektriciteit of andere energiedragers. Beide onderdelen worden apart van elkaar omschreven.

Warmtevraag

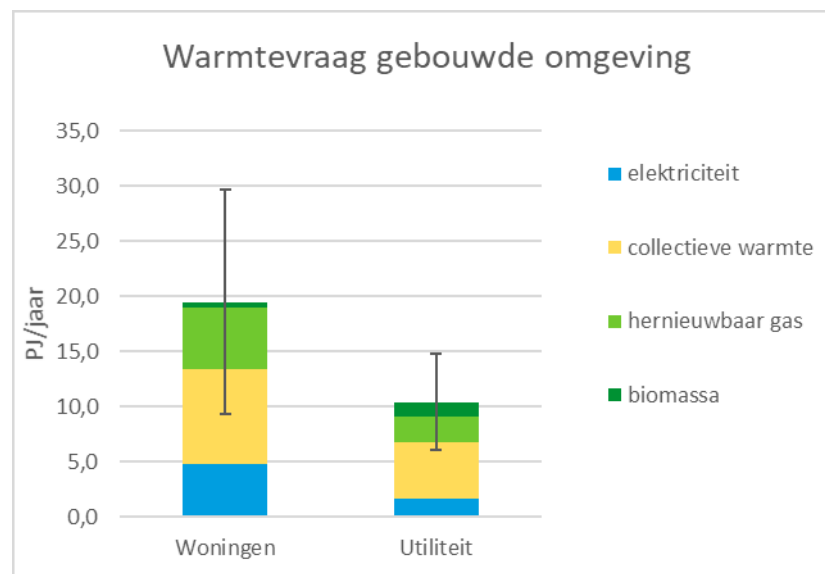
De ontwikkeling in de warmtevraag van woningen en utiliteit is afhankelijk van meerdere factoren:

- Besparing (bv. door isolatie)
- Toegepaste warmtetechniek en bijbehorende efficiëntie

Deze twee factoren hangen sterk met elkaar samen: bijvoorbeeld bij het toepassen van warmtepompen is goede isolatie vereist. Daarom is de toekomstige warmtevraag niet ingeschat puur op basis van een besparingspercentage, maar op basis van een modellering met het CEGOIA model van CE Delft.

Met het model zijn twee extreme situaties doorgerekend, waarmee een bandbreedte is ingeschat van zowel de hoeveelheid besparing en het aandeel van de energiedragers elektriciteit, collectieve warmte, hernieuwbaar gas (bijvoorbeeld biogas en waterstof) en biomassa (Figuur 48).

Figuur 48. Warmtevraag van de gebouwde omgeving in 2050. De bandbreedte in de figuren geeft de range weer tussen twee extreme scenario's van het CEGOIA model van CE Delft.

Elektriciteitsvraag

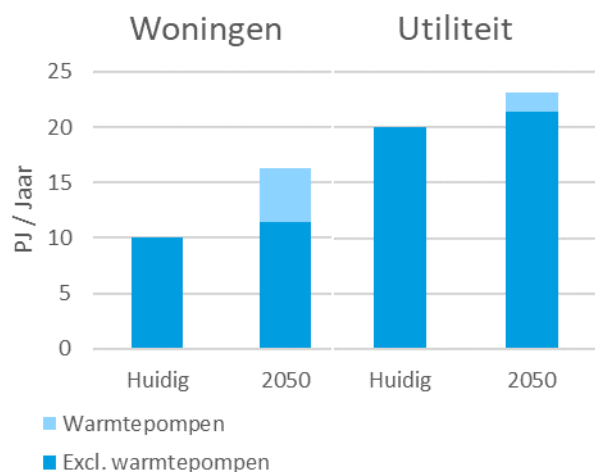
In deze analyse gaan wij ervan uit dat de elektriciteitsvraag per woning gelijk blijft, dus de totale elektriciteitsvraag (voor huidige toepassingen) lineair stijgt met het percentage nieuwbouw. In de

berekeningen is de verstedelijkingsopgave van de regio (150.000 nieuwbouwwoningen) aangehouden voor de nieuwbouw.

Ook voor utiliteit is aangenomen dat de elektriciteitsvraag lineair stijgt met de nieuwbouw. Voor utiliteit is alleen de nieuwbouw van kantoren bekend; dit percentage is gehanteerd als groeipercentage van de elektriciteitsvraag voor de gehele sector utiliteit.

Hierbij komt de elektriciteitsvraag voor de opwekking van warmte die in Figuur 48 is weergegeven. Dit leidt tot de volgende ontwikkeling van de elektriciteitsvraag van de gebouwde omgeving (Figuur 49).

Figuur 49. Ontwikkeling elektriciteitsvraag woningen en utiliteit (inclusief elektriciteit voor de warmtevraag)

C.2 Glastuinbouw

De ontwikkeling van de warmte- en elektriciteitsvraag van de glastuinbouw in de regio is geschat op basis van het areaal en kentallen gegeven in Tabel 4.

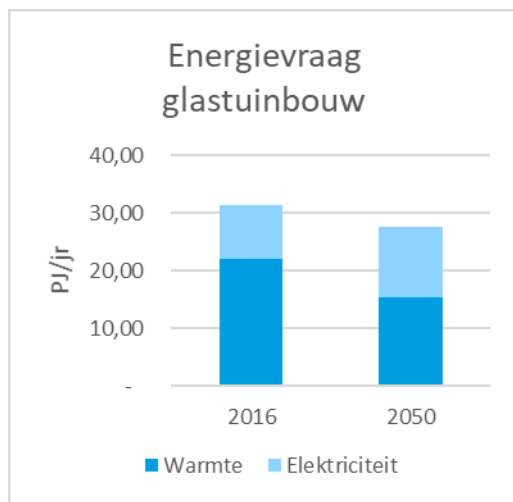
Randvoorwaardelijk voor de verduurzaming van de warmtevraag van de glastuinbouw is de levering van externe CO₂.

Tabel 4. Input voor berekening energievraag glastuinbouw

Grootheid	Waarde	Bron
Areaal glastuinbouw in de regio Rotterdam-Den Haag	3.856 ha	Wageningen Economic Research Center (2016), Energieverduurzaming Westlandse glastuinbouw; Grontmij/Bloc (2016), Potentieel Warmte en CO2-levering Oostland - Zuidplas
Gemiddelde warmtevraag Westlandse glastuinbouw	5,7 TJ/ha	Wageningen Economic Research Center (2016), Energieverduurzaming Westlandse glastuinbouw
Aandeel warmte van totale energieverbruik	70%	Energiemonitor NL Glastuinbouw 2016
Aandeel elektriciteit van totale energieverbruik	30%	Energiemonitor NL Glastuinbouw 2016
Ontwikkeling warmtevraag	30% reductie	Ambitie LTO Glaskracht
Ontwikkeling elektriciteitsvraag	30% toename	Prognose LTO Glaskracht
Landelijke energievraag 2016	98,8 PJ	Energiemonitor NL Glastuinbouw 2016
Landelijke CO2-emissies 2016	5,6 Mton	Energiemonitor NL Glastuinbouw 2016

De CO₂-emissies zijn geschaald op basis van de landelijke emissies en totale energievraag.

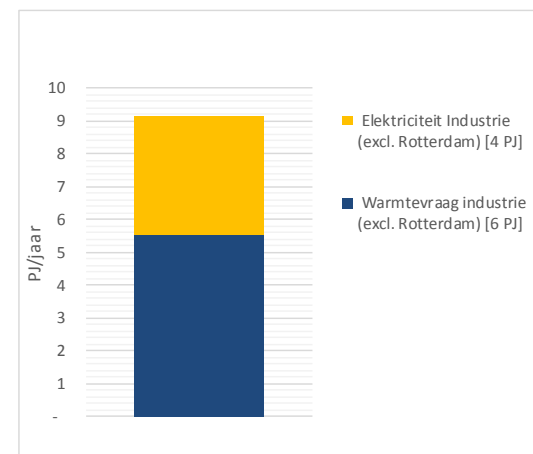
Figuur 51. Energievraag glastuinbouw in de regio Rotterdam Den Haag

C.3 Industrie

De energievraag van het industrie in het Haven Industrieel Cluster valt buiten de scope van dit document. De industrie in de rest van de regio Rotterdam-Den Haag wordt wel meegenomen. In totaal gaat het om circa 9,1 PJ. Voor 2050 is geen goede indicatie te geven van het energiegebruik van deze industrie. Om deze reden is de energievraag constant gehouden tot aan 2050.

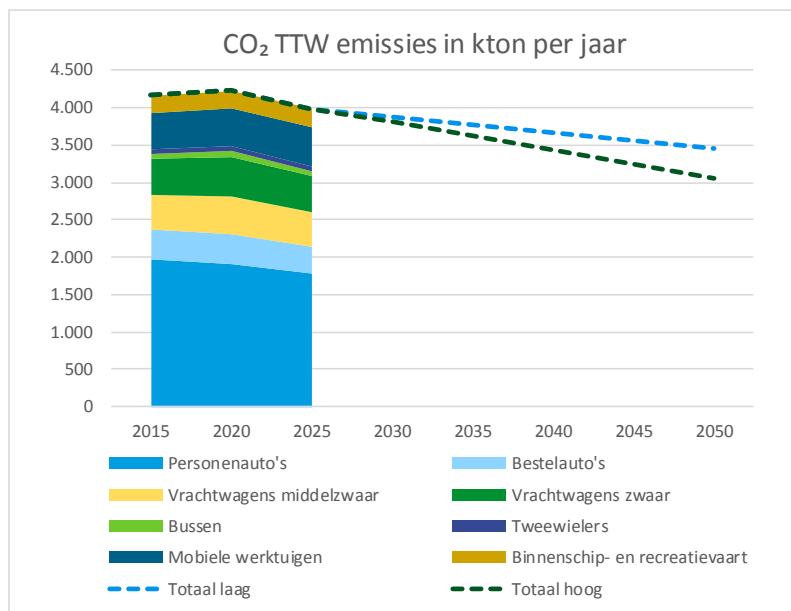
Figuur 50. Energievraag overige industrie in de regio Rotterdam Den Haag

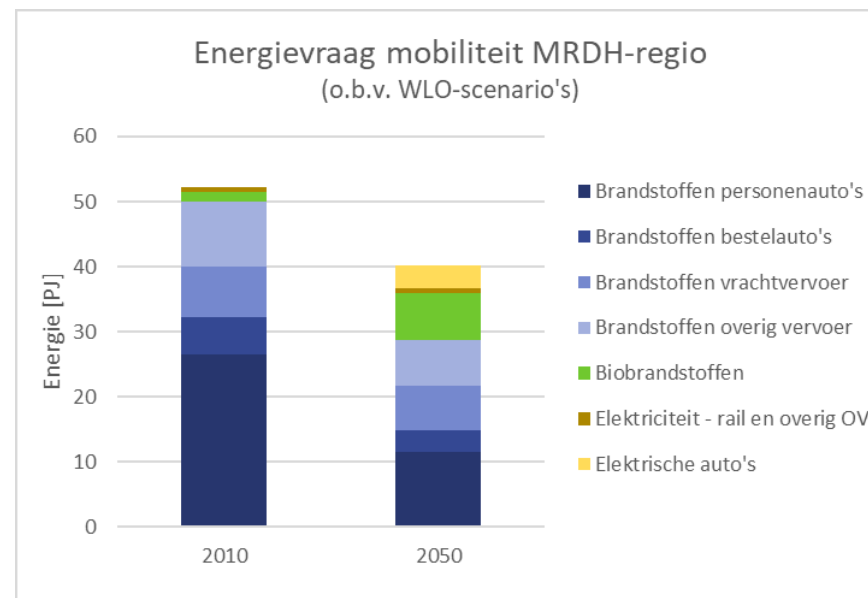
C.4 Verkeer en vervoer

Een belangrijke energievrager is het verkeer in de regio. CE Delft heeft in een recente studie (CE Delft, 2018) een berekening gemaakt van de huidige en verwachte emissies van de MRDH. Deze berekeningen zijn gebaseerd op de verkeersmodellen van het voormalig Stadsgewest Haaglanden en Stadsregio Rotterdam, en zijn daarmee nauwkeuriger dan cijfers uit de klimaatmonitor. Deze verkenning van de MRDH reikt tot 2030. Om de vertaling naar 2050 te maken zijn de emissies in 2050 bepaald op basis van schaling van de WLO scenario's (PBL & CPB, 2015/2016). Bij de vertaling naar PJ zijn emissiefactoren uit de WLO gehanteerd, waarmee de aangenomen verduurzaming van de brandstoffen mede is verwerkt.

Figuur 52. CO₂ emissies mobiliteit voor de regio Rotterdam Den Haag.

Figuur 53. Energieverbruik van verkeer en vervoer voor de regio Rotterdam - Den Haag, met indicatief een verdeling in energiedragers.

De WLO geeft enkel voor personenvervoer aan hoe zij verwacht dat de energiedragers er in 2050 uit zullen zien. Daarbij hebben wij een gemiddelde van de twee scenario's met klimaatdoelstelling (2°C doelstelling) gehanteerd. Voor de overige voertuigcategorieën is de WLO hier niet expliciet in. Daarom resteert in 2050 nog een groot aandeel onbekende brandstoffen; dit kunnen fossiele brandstoffen zijn maar ook innovatieve technieken zoals waterstof. Figuur 53 toont het energieverbruik van verkeer en vervoer voor de huidige situatie en voor 2050. In 2015 gaat het in totaal om ca. 52 PJ, voor 2050 40 PJ.

D Vergelijking Basisdocument RES met energiemix inventarisatie van Overmorgen.

In 2017 is in deze regio door Overmorgen een uitgebreide analyse gedaan naar de huidige energiesituatie, en de energievraag en het energieaanbod in 2050. Om zelf scenario's op te stellen, en om vragen te kunnen beantwoorden over gehanteerde aannames en rekenmethodieken, is gekozen om de energievraag en aanbod voor de toekomst opnieuw te berekenen.

De methodiek van dit basisdocument begint op dezelfde werkwijze als Overmorgen, maar gebruikt een andere werkwijze. Per onderwerp gaan wij in deze bijlage kort in op de overeenkomsten en verschillen.

Huidige situatie

Voor de huidige situatie is door middel van de klimaatmonitor de huidige energievraag in beeld gebracht. Voor verkeer is hierbij aangesloten bij de studie (CE Delft, 2018). De energievraag wijkt hierdoor licht af van de Energiemix 2015 van Overmorgen.

Energievraag 2050

Voor deze berekeningen hanteert dit document andere aannames dan Overmorgen. De energievraag is middels twee scenario's doorgerekend voor de gebouwde omgeving, de energievraag van verkeer is doorgerekend middels de studie (CE Delft, 2018).

Overmorgen doet belangrijke aannames over de groei van elektrisch vervoer in de regio, die niet aansluiten bij de verkeersstudie van de metropoolregio. Uiteindelijk leiden beide methodieken tot een daling van de energievraag van gemiddeld genomen zo'n 30%.

Energiebronnen 2050

Deze vraag is vervolgens ingevuld met mogelijke bronnen. Hierbij zijn verdelingen gemaakt op basis van een scenario, die uitgaat dat de ambitie van Europa wordt behaald, en alle bronnen worden ingevuld. Hierbij worden ook bronnen van buiten de regiogrenzen, zoals wind op zee, aardgas, en power-to-gas, meegenomen als mogelijke energiedragers. Een deel van de potentie is gebaseerd op de vraag, en ander op de potentie vanuit de ruimte.

Dit basisdocument koppelt de vraag nog niet aan een bron. Voor de potentiële energiebronnen is een maximale potentie bepaald, die gerealiseerd kan worden wanneer de beschikbare ruimte voor deze functie maximaal wordt benut. De potenties zijn daarmee ook hoger dan wat Overmorgen in zijn overzicht laat zien.

Per bron zijn hier nog de volgende zaken over te zeggen

- Windenergie: Overmorgen rekent met 500 windmolens op zee. Dit basisdocument rekent wind op zee niet mee in de inventarisatie. Voor wind op land rekent Overmorgen met 108 turbines van 3MW. Dit zijn er minder dan het maximale potentie van ongeveer 200 turbines (met restricties, zie bijlage B) waar deze studie op komt.

- Zonne-energie: Deze studie komt tot een hoger potentieel voor zonne-energie in de regio dan Overmorgen. Dit verschil zit met name in het oppervlak dat wij beschikbaarstellen voor zonnevelden. Dit is 10% (2500 ha). Daarnaast gaan wij uit van een opbrengst van 3,3 TJ/ha en Overmorgen van 2,7 TJ/ha.
- Geothermie: Overmorgen heeft de potentie van geothermie bepaald vanuit de vraag naar warmte, en niet vanuit de potentie van de ondergrond. In deze studie hebben wij de potentie van de gehele ondergrond in beeld gebracht. Wij komen dan ook een stuk hoger uit (5,0PJ i.p.v. 2,5 PJ bij Overmorgen).
- Restwarmte: Ook bij de bepaling van restwarmte is Overmorgen uitgegaan van de vraag, en niet van het potentiële aanbod van restwarmte.
- Biomassa: Overmorgen gaat uit van 0,74 PJ biogas en 0,3 PJ bijsmaak. Die laatste is hoger dan onze berekening, de eerste lager. Het is onduidelijk waar dit door komt.

Evaluatie Coalitieakkoord 2015-2019

'Iedereen bewust van water'

In 2015 werden voor het eerst de verkiezingen voor de waterschappen in Nederland gelijktijdig gehouden met die voor de Provinciale Staten. Na een eenmalige periode van 6 jaar bedraagt de bestuursperiode voor waterschappen weer vier jaar. In de aanloop naar de volgende verkiezingen op 20 maart 2019 maakt de huidige coalitie van het Hoogheemraadschap van Delfland de balans op. Dat doen we op een eigentijdse manier, die aansluitend is op de reguliere verantwoording in de begrotingscyclus en de vergaderingen met de Verenigde Vergadering, het Algemeen Bestuur.

Het college van Dijkgraaf en Hoogheemraden van Delfland

Akkoord

De coalitie bestond de afgelopen periode uit de gekozen fracties van VVD, AWP (Algemene Waterschapspartij Delfland), CDA, Water Natuurlijk en de geborgde categorieën

Bedrijfsgebouwd en Ongebouwd. "Iedereen bewust van water" is de titel van het Coalitieakkoord dat de coalitiepartijen aansluitend op de verkiezingsuitslag hebben gesloten. De ambities uit dit document hebben een plek gekregen in het Waterbeheerplan 2016-2021 en zijn vervolgens vertaald naar doelstellingen en activiteiten in de begroting. Ieder jaar leggen wij verantwoording hierover af tijdens de reguliere cyclus (kadernota, begroting, bestuursrapportage en jaarrekening). Nu het eind van de bestuursperiode nadert, delen wij in dit document op een andere manier de behaalde resultaten. Dat doen we door terug en ook vooruit te kijken door middel van een

Coalitieakkoord en Waterbeheerplan

aantal interviews. Ook een aantal externe partijen is hiervoor geïnterviewd. De interviews in dit document geven een beeld van de inspanningen en resultaten van de afgelopen periode.

Verandering

De kerntaken van Delfland zijn nog steeds: de waterveiligheid, het waterbeheer, de waterkwaliteit en het zuiveren van afvalwater. Kort gezegd: *Droge Voeten & Voldoende en Schoon Water*. Echter de omstandigheden waaronder wij dit moeten regelen veranderen continu. De afgelopen periode is duidelijk geworden hoe de verandering van ons klimaat gevolgen heeft voor heel Nederland en ons gebied in het bijzonder. Perioden met extreem veel water en met (voor onze begrippen) extreme droogte wisselen elkaar in een mum van tijd af. De stijging van de zeespiegel zet de komende decennia onverminderd door, evenals de bodemdaling. Dat is een bedreiging voor ons gebied dat grotendeels ver onder de zeespiegel ligt. Acties in het kader van klimaatadaptatie, ecologie en duurzaamheid zijn hierdoor urgent van karakter. Dit gebied is zeer dichtbevolkt en een belangrijke economische motor van ons land. Dit neemt als gevolg van urbanisatie, migratie en economische groei in de toekomst alleen nog maar toe. De Verstedelijkingsopgave in ons gebied tot 2030 (en daarna) is groot. Dit stelt ons voor lastige dilemma's en complexe beslissingen, wanneer we voor mens, natuur en dier de best mogelijke oplossingen nastreven. Het gevoel van vrijblijvendheid neemt in rap tempo bij alle partijen af. De extreme externe veranderingen hebben gevolgen voor alle onderdelen van het werk van een waterschap. De hele keten van ons watersysteem heeft ermee te maken en kan bijdragen aan mogelijke oplossingen. Van de veiligheid van onze dijken tot en met het efficiënt zuiveren van het rioolwater.

De verandering die noodzakelijk is om het hoofd te bieden aan huidige en toekomstige uitdagingen is een proces van lange adem. Tegelijkertijd moeten we dit in samenwerking met talloze andere belanghebbende en verantwoordelijke partijen oppakken. Dat geldt voor bedrijven, maatschappelijke organisaties, medeoverheden, maar ook voor individuele huishoudens. Iedereen kan een steentje bijdragen. En daarmee sluit het motto van het coalitieakkoord hier naadloos bij aan: Iedereen bewust van water.

Voortvarend

Samenwerken -of modern gezegd: polderen- zit in ons DNA, al sinds de dertiende eeuw. Het nadenken over oplossingen voor de korte en de lange termijn eveneens. Dat is een geruststellende gedachte, maar zeker geen excuus om genoegzaam achterover te leunen. Wij zijn ons bewust van de gigantische opgave die voor ons ligt. Die vraagt naar onze mening om slimme oplossingen, bewustwording en gedragsverandering, nieuwe samenwerkingsvormen, allianties en grote investeringen. De Omgevingswet sluit bij deze ontwikkelingen aan en dwingt ons als overheid om zaken anders te regelen dan we gewend waren. Het is dus van het grootste belang hier voortvarend mee aan de slag te

Pilots in het kader van de Omgevingswet en Watervisie

gaan en te experimenteren. In Delfland doen we dit door met andere overheden te werken in pilots en door een Watervisie op te stellen.

Waterbewust

Kijkend naar de toekomst zijn er veel vraagstukken waar waterschappen mee te maken krijgen. Om die effectief op te pakken is allereerst technische innovatie nodig. Nieuwe technieken helpen ons het werk steeds beter te doen: zuiniger, duurzamer, meer circulair. De waterzuivering wordt bijvoorbeeld een producent van grondstoffen. We realiseren waterbergingen op onverwachte plekken en combineren dit met andere ruimtelijke functies. Hiervoor is medewerking nodig van alle stakeholders. Dat vraagt daarnaast om sociale innovatie, oftewel waterbewustzijn dat leidt tot gedragsverandering. De bereidheid om bij te dragen aan de uitdagingen van Delfland is groot. Dat bleek bijvoorbeeld tijdens de droogte van de afgelopen zomer, toen bewuster met water werd omgegaan in Nederland. Begin 2019 start Delfland een grote en langdurige campagne om het waterbewustzijn te vergroten en het gedrag van mensen en bedrijven te wijzigen. De sleutel voor deze aanpak ligt bij ons allemaal. *"Iedereen bewust van water"* dus, niet alleen voor de periode die bijna achter ons ligt, maar ook richting de toekomst! Daarmee is de cirkel rond: van het motto van het coalitieakkoord dat in 2015 werd opgesteld naar de op de toekomst gerichte activiteiten.

Delft, november 2018

Marcel Houtzager, Antoinette Jans, Han van Olphen, Ries Smits en Ingrid ter Woorst

Samenwerking Westland: 'Meten is weten is handelen'

Het OESO-rapport uit 2014 maakte duidelijk, dat het waterbeheer in Nederland prima op orde is, maar dat het niveau van waterkwaliteit en waterbewustzijn te laag zijn. Dat laatste is opmerkelijk, aangezien Nederlanders zo gewend zijn te leven met water. Water zit in de haarvaten van Nederlanders, zou je zeggen. Maar juist omdat alles rond water zo goed geregeld is in Nederland, waar waterbeheer zelfs bij een aparte functionele overheid is belegd, ontstaat de paradoxale situatie dat een te laag waterbewustzijn risicovol kan worden. Voor het effectief aanpakken van maatschappelijke vraagstukken is samenwerking essentieel. Zo ook in het glastuinbouwcomplex in het Westland.

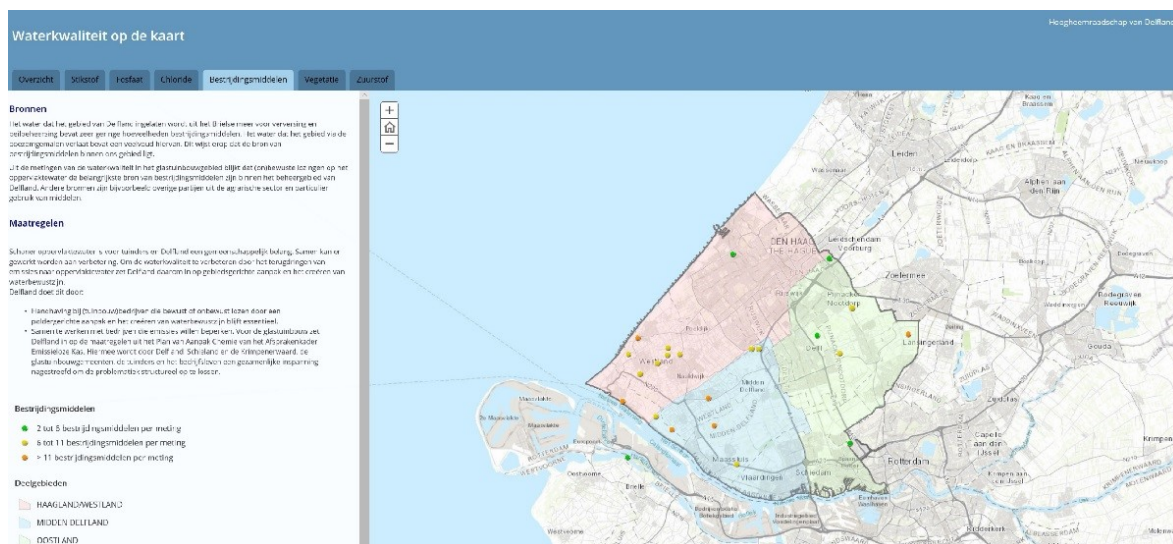
Ingrid ter Woorst is als hoogheemraad van Delfland verantwoordelijk voor waterkwaliteit. Ze vertelt daarover het volgende: "Toen ik begon werden mij de waterkwaliteitscijfers gepresenteerd. Die weken dusdanig af van de streefcijfers, dat ik besloot dat we waterkwaliteit op de kaart moesten zetten en die staan nu letterlijk op de kaart. Op de Waterkwaliteitskaart die je op onze website kunt vinden.¹ Dat openbaar maken was wel een gevoelig punt. Veel mensen, inclusief de tuinders, dachten dat het er veel beter voorstond. Ik weet nog dat ik toen heb gezegd: '*Wij gaan hier een succes van maken.*' Ik dacht het echt, de cijfers waren zo slecht dat we ze alleen maar konden verbeteren. En we hebben de waterkwaliteit verbeterd, met de makers van gewasbeschermingsmiddelen (Nefyto), met gemeenten zoals Westland en met de glastuinbouw. We zijn er nog niet, maar we hebben belangrijke resultaten geboekt."

Bram Meijer was van 2007 tot 2018 wethouder in de gemeente **Westland** en vond het belangrijk het Hoogheemraadschap van Delfland, de gemeente Westland en de glastuinbouw aan één tafel te krijgen. "In het Westland iets opleggen van bovenaf werkt niet. Dan kun je de wet aan je zijde hebben, maar je moet het tussen de oren krijgen." Hij verklaart hoe het komt, dat waterkwaliteit lange tijd niet op de agenda stond in het Westland: "'We komen van ver. Het Westland is een nijver volkje. De tuinbouw is aan ene kant erg innovatief, maar het is ook een zakenvolk met de gedachte: '*Elk duppie is er één.*' Zij beginnen nu, door alle bewustwording op het gebied van duurzaamheid en klimaat, zelf in te zien dat als zij op het oppervlaktewater lozen, dat zij daarmee hun eigen imago schaden en daarmee de afzetmarkt voor het product."

Bram Meijer

¹ <https://bit.ly/2wXFmYv>

Waterkwaliteit letterlijk en figuurlijk op de kaart

Vanuit de strategie *'Meten is weten is handelen'* is Delfland op zoek gegaan naar minder voor de hand liggende samenwerkingspartners. **Nefyto** is een landelijke brancheorganisatie van ondernemingen die chemische en biologische gewasbeschermingsmiddelen op de markt brengen. **Maritza van Assen** is directeur van Nefyto en ziet de samenwerking met Delfland als een experiment: "Normaal gesproken zijn landelijke partijen als ministeries en de Unie van Waterschappen onze gesprekspartners. Ingrid ter Woorst heeft zowel in de Unie als bij Delfland waterkwaliteit in de portefeuille en zij zocht ons ook voor regionale zaken op. We kunnen dat niet met alle 21 waterschappen doen, maar we zien dit als een soort experiment en dat gaat heel goed."

Hoewel je dat niet meteen zou denken, bleken de partijen gezamenlijke belangen te hebben. Maritza van Assen: "Zeker. Wij streven beiden naar schoon water. Het hoogheemraadschap vanuit haar wettelijke verplichting en wij vanuit een verantwoordelijkheidsgevoel en een commercieel belang. Als het water niet aan de kwaliteitseisen voldoet, lopen wij het risico dat onze middelen in de toekomst niet meer gebruikt mogen worden. Het beeld dat wij als gewasbeschermingsmiddelenindustrie alleen zoveel mogelijk willen verkopen en dat het ons niet kan schelen wat in de sloot belandt, is hardnekkig. Wij willen schoon water en de landbouw blijven voorzien van onze producten. (...) Onze producten blijven politiek gevoelig liggen en op landelijk niveau is een aantal normen de laatste jaren tot op nano-niveau aangescherpt. Ik vind het daarom van bestuurlijke moed getuigen om met ons samen te werken, ondanks de negatieve beelden die bij sommige partijen nog bestaan."

Maritza van Assen (Nefyto)

Vanuit de openbaar gemaakte waterkwaliteitscijfers kon Nefyto kijken waar verbeteringen mogelijk zijn. "We kunnen niet naast de tuinbouwers staan om te kijken hoe ze het gebruiken, maar we kunnen hen wel zo goed mogelijk begeleiden. Dat deden we al met informatiebijeenkomsten, campagnes en adviesgesprekken, maar op basis van recente waterkwaliteitsmetingen kan dat nog beter. Een van de problemen bleek bij de teeltwisseling. De tuinders bleken minder alert op het moment dat de kassen leeg moeten. De resten van gewassen, de substraatmatten, uitlekwater; alles wordt uit de kassen gehaald en dan moet

worden voorkomen dat restanten van gewasbeschermingsmiddelen in de sloot belanden. Samen met LTO Glaskracht hebben wij een flyer gemaakt met daarop alle aandachtspunten en deze via diverse media verspreid. Daar was het Hoogheemraadschap heel blij mee.”

Bram Meijer: “De waterkwaliteit was in 2017 verbeterd ten opzichte van het jaar daarvoor. Dat is voor de glastuinbouw echt een prestatie. Afgelopen collegeperiode hebben wij de ambitie geformuleerd om in 2020 de meest duurzame glastuinbouw gemeente van Nederland te zijn en dit is een belangrijke stap op de goede weg.”

Naar de toekomst toe ziet Ingrid ter Woorst andere samenwerkingspartners: “Wij werken inmiddels ook samen met een aantal van de boeren uit ons gebied om mest en nutriënten op het erf respectievelijk op het land te houden en in het riool te lozen. We zijn in gesprek met andere belangrijke partners als de retail, Jumbo en Albert Heijn, de verwerkers, zoals Friesland Campina en banken. We zoeken naar het gemeenschappelijk belang, kijken naar de toekomst en grijpen kansen!”

Bram Meijer vertelt over nog een succesvolle samenwerking in Westland: “Waterkwantiteit gaat over droge voeten. Op dat vlak hebben we het project **Rainlevelr**² samen met het hoogheemraadschap ontwikkeld, waarin tuinders wateroverlast voorkomen door op tijd hun regenwaterbassins leeg te laten lopen. Rainlevelr werd geleid door iemand van Delfland en die stelde voor om een aantal tuinders in de keuken van het hoogheemraadschap te laten kijken. Om te laten zien wat er gebeurt als er veel regen op komt is en hoe ingewikkeld dat is. Dat heeft zoveel goodwill en begrip opgeleverd. Tuinders willen zien welk nut iets heeft voor ze iets doen.” In het verleden was dit anders, getuige dit citaat van Meijer: “In 1998 had dit gebied grote wateroverlast door de eerste grote piekbuien. Toen was de teneur: ‘*Het hoogheemraadschap moet zijn werk beter doen.*’ Inmiddels, 20 jaar later, ben ik ervan overtuigd dat we het samen moeten doen. Die overtuiging wordt breder gedragen. In 2008 hebben we het eerste gezamenlijk Waterplan met het Hoogheemraadschap opgesteld, het Waterplan Westland, en sinds die tijd hebben we volop geïnvesteerd in ambtelijke en bestuurlijke samenwerking. Het maakt mij tegenwoordig niet meer uit of een ambtenaar op onze loonlijst of die van het hoogheemraadschap staat, we hebben samen de taak het water schoner te krijgen en droge voeten te houden.”

Tuinders legen hun waterbassin tijdig om wateroverlast te voorkomen

² <https://rainlevelr.com/>

Moeilijke maatregelen nemen

Waterschappen zijn voor hun financiën grotendeels afhankelijk van de eigen belastinginning. De hoogte hiervan bepaalt het waterschap zelf. Delfland is het duurste waterschap van Nederland en **Ries Smits** was de afgelopen periode als hoogheemraad verantwoordelijk voor

de financiën. Hij zegt hierover: "Ik heb me voorgenomen dat de tarieven moesten dalen en stabiliseren en dat we een begin zouden maken aan het aflossen van onze schuldenlast van 800 miljoen. Het aflossen van de schulden is noodzakelijk om ruimte te creëren voor nieuwe investeringen. In 2033 kunnen we geheel schuldenvrij zijn." Uiteindelijk heeft het bestuur van Delfland deze coalitieperiode meer bezuinigd dan voorgenomen. Vijftien miljoen in plaats van tien miljoen. Ries Smits: "De belangrijkste maatregel die we hebben doorgevoerd om de schulden af te lossen, was het opheffen van de mogelijkheid voor kwijtschelding voor de zuiveringsheffing. Die kwijtschelding ging richting de twintig miljoen per jaar. Onze prognose was dat vijftig procent van de mensen die door deze maatregel voor het eerst belasting moest betalen, dat daadwerkelijk zou doen, maar uiteindelijk heeft 97 procent van deze groep mensen betaald. Dat was een flinke meevaller."

Henk Sigmund is sinds 2010 directeur van de **Regionale Belasting Groep (RBG)**. Hij is verantwoordelijk voor de belastinginning. "De hoogheemraadschappen Delfland en Schieland en de Krimpenerwaard hebben de Regionale Belasting Groep opgericht, omdat het belasting heffen en innen beter en goedkoper moest. We moesten een miljoen bezuinigen. Dat was een van de eerste dingen die ik op mijn zeepkist heb gezegd: 'Beste mensen, één ding is zeker, als we op dezelfde manier verder gaan als voorheen, dan gaan we dat miljoen niet verdienen.' En het is ons gelukt, twee miljoen zelfs. Ik geloof heel erg in ons concept, het is gemakkelijker voor burgers en overheden kunnen veel zondegeld op dit proces besparen." Inmiddels hebben ook de gemeenten Delft, Schiedam en Vlaardingen zich aangesloten bij deze gemeenschappelijke regeling. Een vorm van samenwerking tussen waterschappen en gemeenten.

Ries Smits benadrukt, dat de afschaffing van de kwijtschelding van de zuiveringsheffing op een heel zorgvuldige manier met de RBG is voorbereid en aangepakt: "We hebben brieven met informatie in verschillende talen gestuurd om mensen te informeren over het feit dat ze moesten betalen. Als mensen niet reageerden of weigerden hebben we gebeld en zijn we langs gegaan om uit te leggen waarom de kwijtschelding werd opgeheven en om mogelijke betalingsregelingen te bespreken. Na sommige bezoeken hebben we zelfs hulp uit het sociale circuit ingeschakeld, omdat we de situatie zorgwekkend vonden. We hebben dus niet gehandeld als kille rekenmeesters die het geld binnen wilden schrapen, maar echt maatwerk geleverd. Voor dit proces hebben we zelfs een pluim van de Nationale Ombudsman gekregen en het wordt gebruikt als voorbeeld voor andere lokale overheden die voor het opheffen van een kwijtschelding staan."

Voor de RBG was deze hele operatie ook een unieke situatie. **Willem Hoogendam** is clustermanager productie bij de RBG en zegt hierover: "Het hoogheemraadschap had twee uitgangspunten. Het eerste was: 'Het afschaffen is ons idee, wij nemen verantwoordelijkheid voor de inhoud.' En het tweede was dat zij in samenspraak met ons zou zorgen voor een zachte landing. Het hoogheemraadschap stemde in met de extra kosten die deze verandering met zich mee zou brengen en gedurende het hele proces hebben we al onze communicatie met inwoners nauwkeurig op elkaar afgestemd. Van de klachten die zij en de klachten die wij

Henk Sigmond (l) en Willem Hoogendam van de RBG

zouden afhandelen, inspraakavonden, folders in verschillende talen tot extra bezetting aan de telefoon nadat de berichten bij 50.000 mensen op de mat waren gevallen." Sigmond vult aan: "Wij hebben de hele overgang gewoon heel goed voorbereid en op politiek vlak bleef het besluit staan. Uiteindelijk heeft het grootste deel van de mensen, in sommige gevallen met termijnregelingen, kunnen betalen."

Politiek gezien ging deze operatie niet zonder slag of stoot. Er was ook een kritisch geluid te horen, bijvoorbeeld vanuit gemeenten. Stephan Brandligt is namens GroenLinks wethouder Duurzaamheid, Werk & Inkomen en Financiën van de gemeente Delft. Hij geeft aan dat er de afgelopen periode verschil van inzicht was over het afschaffen van de kwijschelding van de zuiveringsheffing. "Op dit punt hebben wij en het hoogheemraadschap een verschillende opvatting over de verantwoordelijkheid van het hoogheemraadschap." Dit had echter geen gevolgen voor de samenwerking. "Het gaat om het dagelijks werk van een overheid. Er kunnen onderlinge verschillen zijn in beleid en uitvoering, maar op een hoger niveau hebben wij een gemeenschappelijk belang: Een goede kwaliteit van leven voor de inwoners."

Ries Smits beaamt dit: "Voor het realiseren van een vervelend doel als het opheffen van de kwijschelding, is mijn advies: Ga het land in en ga het gesprek aan. We hebben alle wethouders van de gemeenten uit Delfland apart uitgenodigd om ervoor te zorgen dat het ook in gemeenten goed zou landen. Sommige gemeenten gaven specifieke wensen voor de brief aan die we overnamen, andere gemeenten waren in eerste instantie heel erg tegen het idee en zelfs in onze Verenigde Vergadering had een aantal leden vraagtekens. Toen hebben we een informatiebijeenkomst belegd waarop de RBG uitleg gaf en vragen beantwoordde en daarna was iedereen om. Over het algemeen denk ik dat het intensieve contact dat we hebben onderhouden met wethouders, leden van de Verenigde Vergadering en op de eerste plaats inwoners, heeft geleid tot begrip. En ik geloof erin, dat deze inwoners zich nu meer bewust zijn van het belang van water. Ze weten waarom ze de belasting betalen."

Hoogheemraad Marcel Houtzager voegt daar nog aan toe: "Toen ik als hoogheemraad begon stond voor mij vast, dat de tarieven niet verder omhoog mochten. In het coalitieakkoord hebben we afgesproken de kwijschelding van de zuiveringsheffing af te schaffen en de tarieven voor zes jaar te bevriezen. Dat betekende, dat als je als portefeuillehouder iets nieuws wilde, dat je iets ouds moest loslaten, in eerste instantie uit de eigen portefeuille. Dat was in Delfland best een cultuurschok."

Henk Sigmond van de Regionale Belasting Groep is trots op de samenwerking die met de deelnemende partijen is ontstaan. "Ik wilde me echt anders positioneren dan de gemiddelde belastingafdeling van een overheidsorganisatie. We zijn een bedrijf en we hebben klanten. Daarover heb ik in het begin, met de medewerkers die vanuit de hoogheemraadschappen mee verhuisden, wel gesprekken gevoerd. Zij zeiden: 'Het zijn geen klanten, want ze hebben geen keus.' Ze waren gewend aan een meer intern gerichte organisatie. Maar ik zei: 'Het maakt mij niet uit dat ze niet kunnen kiezen. We moeten ze als klanten benaderen. Direct de telefoon opnemen, netjes te woord staan, binnen drie weken schriftelijk reageren, dat soort dingen. In een onderzoek naar telefonische dienstverlening kregen we recent een 8.8, daar ben ik hartstikke trots op. We zijn nu zeven jaar verder en onze medewerkers staan hier inmiddels volledig achter." Wat hem betreft blijft het niet bij de huidige samenwerkingspartners. "Ik hoop dat meer gemeenten zich bij de RBG aansluiten. Ik geloof dat het belasting heffen en innen beter en goedkoper kan dan in veel gemeenten gebeurt."

Innoveren op alle fronten

Schoon Water is één van de hoofdtaken van een waterschap. **Han van Olphen** heeft nu zes jaar de portefeuille '**Afvalwaterketen en zuiveren**'. Hij had hiervoor zijn eigen bedrijf en is er bij toeval ingerold. De organisatie van de afvalwaterzuivering vindt hij overzichtelijk. Toch is er veel veranderd als gevolg van innoveren.

"We zijn in de afgelopen tien jaar heel anders tegen afvalwaterzuivering aan gaan kijken. We pompen elk jaar 80 miljoen kubieke meter gezuiverd (zoet) afvalwater de zee in. Met een aantal partijen, waaronder ook de TU Delft denken we na over hoe wij die verspilling van water, energie en grondstoffen aan kunnen pakken. We kunnen warmte uit het water halen, we kunnen grondstoffen zoals fosfaat uit het water halen. Dit is een eindig materiaal en zonder kunnen we niet leven. Het verdwijnt nu in zee en dan zijn we het kwijt. Wij zijn met een aantal waterschappen en HVC aan het onderzoeken of wij fosfaat uit de as van het slib kunnen halen. Tijdens het zuiveringsproces komt biogas vrij, wat wij weer gebruiken voor onze eigen energievoorziening. Kortom op een aantal gebieden is de techniek al beschikbaar maar is de uitvoering mede afhankelijk van daarmee gemoeide kosten en de bereidheid om ook op basis van maatschappelijke belangen over te gaan tot het doen van de benodigde investeringen."

Delfland wordt naast zuiveraar daarmee ook een producent van energie. Van Olphen: "Een paar maanden geleden zijn wij ons biogas op de zuivering 'De Groote Lucht' gaan opwaarderen tot groen gas, hetgeen vergelijkbaar is met aardgas en door ons dan ook geleverd wordt aan het net en gebruikt wordt door de transportsector. Ik vind dat we meer uitdrukkelijk naar buiten moeten uitdragen dat dit niet alleen geld opbrengt maar ook een klein beetje helpt aan een toekomst zonder aardgas. Wat we nog wel eens vergeten is om alles wat wij doen en bereiken beter onder de aandacht te brengen juist bij de belastingbetaler en de politiek. Dat vergroot het waterbewustzijn." Innoveren is noodzakelijk, maar wie het gaat betalen dat is een maatschappelijke uitdaging, aldus Van Olphen.

Groen-gas winning op De Groote Lucht

Stuw met zonnepaneel

Ries Smits onderschrijft dit. Hij heeft Innovatie in zijn portefeuille en is betrokken bij de **Energietransitie**. "Delfland heeft de ambitie om in 2025 energieneutraal te zijn en dat gaan we halen. We werken nu aan een voorstel voor de aanschaf van windmolens en zonnepanelen, we zullen steeds meer met groen gas gaan werken en ik verwacht dat we in 2050 zelfs geheel zelfvoorzienend kunnen zijn. Ondertussen willen we het innovatief denken

en toepassen binnen de organisatie opporren en aansporen. We organiseren tegenwoordig bijvoorbeeld elke maand een Innovatielunch waarop medewerkers uit de hele organisatie kunnen aanschuiven en hun ideeën delen en met de beste ideeën gaan we vervolgens aan de slag. Door het structureel op de agenda te zetten, raken mensen steeds gemotiveerder. Ik heb het idee dat geleidelijk aan de hele organisatie omgaat en het belang ziet. En zo'n zomer als deze (2018) draagt daar natuurlijk ook aan bij."

Han van Olphen was als voorzitter betrokken bij de Gemeenschappelijke Regeling (GR) Grondwateronttrekking Delft Noord. "Deze GR is opgericht in 2009, nadat DSM aangaf geen grondwater meer nodig te hebben voor de productie. Op de locatie van DSM in Delft Noord is sinds 1916 grondwater opgepompt. De GR heeft deze grondwateronttrekking overgenomen, omdat plotseling stoppen met oppompen van grondwater schade aan de omgeving kan veroorzaken. Aanvankelijk was ook de provincie lid van de GR, maar die is in 2014 uitgetreden. Mijn rol was om als onafhankelijk voorzitter afspraken te maken voor een verantwoorde afbouw van de onttrekking. Hoewel dit niet zonder slag of stoot ging zijn we uiteindelijk op 1 januari 2016 gestopt met de GR en zijn er goede afspraken gemaakt."

Wethouder **Stephan Brandligt** heeft bij de gemeente **Delft** Duurzaamheid en Financiën in zijn portefeuille. Hij was namens Delft bestuurlijk betrokken bij de GR. Hij reflecteert op de

Wethouder Brandligt, gemeente Delft

samenwerking tussen beide overheden de afgelopen vier jaar: "Ik ben nu zes jaar wethouder en ik ken zowel de vorige als de huidige hoogheemraden allemaal persoonlijk. Dat vind ik een goed teken. De afgelopen vier jaar waren best turbulent. We hebben op twee belangrijke dossiers besloten tot '*agree to disagree*'. Naast de afschaffing van de kwijschelding was dat de gemeenschappelijke regeling die wij met de provincie en het hoogheemraadschap hadden opgetuigd voor het vraagstuk rond grondwateronttrekking in Delft Noord. In beide gevallen hadden wij en het hoogheemraadschap een verschillende opvatting over de

verantwoordelijkheid van het hoogheemraadschap."

Meer in het algemeen zegt Stephan Brandligt daarover: "Zowel intern als extern neemt het belang van integraal samenwerken toe. Het hoogheemraadschap heeft hetzelfde probleem als wij als gemeente; we willen meer dan waar we geld voor hebben. Daarom moeten we wat we doen zo efficiënt mogelijk doen en integraler. Als je geld aan A uitgeeft, wil je het liefst dat het ook aan B en C bijdraagt. We zouden als gemeente en hoogheemraadschap nog eerder met elkaar om tafel kunnen om deze winst op zoveel mogelijk vlakken te bereiken. We moeten meer samenwerken dan ooit! Daarvoor is het onder andere nodig dat het hoogheemraadschap zich beseft dat wanneer zij in het ruimtelijk domein ingrijpen, dit ook een sociale impact heeft. Dat is al 500 jaar zo. Laatst las ik in een traktaat uit 1500 over inwoners die klaagden over de bomen op de dijk die het hoogheemraadschap met het oog op de veiligheid had gekapt. Niets nieuws dus! Toch denk ik dat de uitdaging voor het hoogheemraadschap ligt in een zodanige organisatie van haar ingrijpen, dat het niet zozeer de sociale impact daarvan beperkt, maar juist een zo positief mogelijke sociale impact heeft. Als overheid is het belangrijk om van buiten naar binnen te kijken. Te weten hoe je gezien wordt en welke conclusies je daaruit moet trekken voor je handelen. Dat geldt voor ons als gemeente en ook voor het hoogheemraadschap."

De samenwerking tussen Delft en Delfland strekt zich uit over vrijwel alle portefeuilles en is op sommige onderdelen zeer intensief. Bijvoorbeeld om ervoor te zorgen, dat mensen in de

Grote Plas van Delftse Hout kunnen zwemmen. Wethouder Brandligt: "Het vergt heel wat inspanning om het water blauwalg-vrij te krijgen. De ambtelijke lijnen zijn kort en met de voorstellen die wij van het hoogheemraadschap kregen, konden we vrijwel altijd meteen instemmen. En over deze voorstellen was binnen het hoogheemraadschap ook overeenstemming." Hij benadrukt dat op het gebied van klimaatadaptatie samenwerking ook onmisbaar is: "We zijn als lokale overheden heel versnipperd en om een uitdaging als klimaatverandering het hoofd te kunnen bieden, kun je niet anders dan over je eigen grenzen heen kijken en investeringen doen die misschien niet direct resultaten in jouw gebied opleveren, maar wel bijdragen aan een groter geheel waar je ook deel van uitmaakt. Dat vergt wat lenigheid in de raden en dat vraagt bestuurders die dat verdedigen. Ik wil hier de komende tijd in ieder geval voor gaan staan!"

Han van Olphen keert na deze bestuursperiode niet terug als bestuurder. Terug- en vooruitkijkend ziet hij de volgende uitdagingen en opgaven voor Delfland: "Het Hoogheemraadschap heeft een begroting van zo'n 250 miljoen per jaar en ruim de helft daarvan wordt besteed aan de zuivering. We hebben 15 jaar geleden ongeveer 700 miljoen geïnvesteerd in de afvalwaterzuiveringsinstallatie in de Harnaschpolder en die investering wordt betaald uit de zuiveringsheffing die inwoners en bedrijven betalen. We zijn nu volop bezig met het voorbereiden op toekomstige ontwikkelingen en thema's als waterbewustzijn en circulaire economie. Dat betekent dat wij proberen om te anticiperen op nieuwe ontwikkelingen en ons niet vast te leggen op investeringen voor 30 jaar of meer. Dit is een moeilijk proces, maar ik denk en hoop dat wij over ongeveer vijf jaar meer duidelijkheid hebben en beslissingen kunnen nemen over maatregelen voor de toekomst. Daar zal ik dan zeker trots op zijn."

Grote Schoonmaak Gemaal Morsestraat Den Haag

Help! Het klimaat verandert

Het werk van een waterschap wordt complexer. De omgeving verandert als gevolg van menselijk gedrag bijvoorbeeld de verstedelijking. Maar ook het klimaat zorgt voor grote

veranderingen in hoe een waterschap werkt. Het weer wordt extremer. Hoogheemraad **Marcel Houtzager**: "In mijn portefeuille waren de belangrijkste punten: stevige dijken en klimaatadaptatie. Het programma voor stevige dijken loopt goed. Het beheer van dijken is heel recht toe recht aan. Je meet een dijk en als hij niet voldoet, komt-ie op een lijst en ga je kijken hoe je hem kunt verbeteren. Ik heb het gevoel dat we dat goed onder de knie hebben. Klimaatadaptatie is een nieuwe tak van sport van het waterschap. Hierbij is het niet: 'Deze dijk is van ons.' Dit gaat over het opvangen van de gevolgen van de klimaatverandering. Het regent minder, maar buien zijn intensiever en we hebben te maken met grotere periodes van droogte en hittestress. De meeste maatregelen kunnen in het particulier domein, de gemeentelijke openbare ruimte en door bedrijven genomen worden, maar wij voelen ons verantwoordelijk, omdat wij over water gaan. Dus we hebben een programma gemaakt en richten ons op

bewustwording. In dat kader leggen we contacten met nieuwe spelers in het veld zoals woningcorporaties en scholen."

Een voorbeeld hiervan zijn groenblauwe schoolpleinen, zoals gerealiseerd bij **Openbare Basisschool De Parachute** in Voorburg. **Mariella Ditmar** is er directeur: "We waren al bezig met het ontwerp van een groen schoolplein om kinderen meer spel- en natuurbeleving te bieden. Toen kwam ik op een informele gelegenheid Marcel Houtzager tegen. Hij wist via de gemeente dat wij hiermee bezig waren en vroeg of wij geen groenblauw schoolplein wilden, waarmee we ook het waterbewustzijn van de kinderen zouden kunnen vergroten. Dat was de eerste keer dat ik hierover hoorde. Ik vond het een leuke uitdaging. Het gaat mooi hand in hand, groen en blauw, en het paste perfect in onze visie om kinderen meer te laten bewegen in een natuurlijke leefomgeving. Daar horen planten en water bij. Eigenlijk is het een heel logische combinatie, maar het is niet iets waar je automatisch aan denkt."

Loes Zwenger was als actieve ouder projectleider voor het groenblauwe schoolplein: "Bij de presentatie van het eerste ontwerp van ons nieuwe groene schoolplein in mei 2016, schoof een ambtenaar van Delfland aan. Samen bespraken we de blauwe maatregelen die mogelijk waren. Zo kwamen de parkstenen met wadi³ in ons definitieve ontwerp.

Mariella Ditmar en Loes Zwenger

³ Een wadi is een laagte waarin het regenwater zich kan verzamelen en in de bodem kan worden opgenomen. Meestal is een wadi beplant met gras of biezengrass. Een wadi helpt

Bureau RIS, het ontwerp bureau waarmee we samenwerkten, werkte alles uit in een ontwerpboekje met veel overzichtskaartjes en beelden. Dat overtuigde ook. En leerkrachten en ouders waren meteen enthousiast toen ze zagen hoe mooi het plein werd.”

Groen-blauw schoolplein bij De Parachute (foto: Thierry Schut)

De opening van het plein ging gepaard met een schoolbreed project. Enkele weken gingen kinderen aan de slag met thema's rondom het groenblauwe plein. De betrokken ambtenaar van Delfland gaf gastlessen aan de bovenbouw over hoe verschillende ondergronden water verschillend opnemen. Toen het project meer ging kosten, heeft Delfland ook meer bijgedragen. Ook nazorg bleek belangrijk. Mariella Ditmar: "Delfland is een super betrokken partner; ook nu nog. Op dit moment proberen we samen met hen een oplossing te vinden voor het feit dat de

parkstenen niet werken als verwacht. Het idee was dat het regenwater via de parkstenen naar de lager gelegen wadi zou worden geleid, maar na een stortbui blijft het water in plassen op het plein staan. Dat is een tegenvaller, maar er zijn al verbeteringen aangebracht en ik heb er alle vertrouwen in dat we dit samen met het hoogheemraadschap, de gemeente en de hovenier kunnen oplossen. Het hoort bij het samen pionieren." Zowel Mariella als Loes staan open voor een vervolg in de toekomst: Als Delfland in de toekomst leuke ideeën heeft over hoe we de zichtbaarheid van water verder kunnen vergroten, staan we daar zeker voor open met lespakketten en gastlessen van medewerkers van het hoogheemraadschap. Daar waren de kinderen heel enthousiast over!"

Ook met gemeenten tracht Delfland afspraken te maken over maatregelen om de verandering van het klimaat op te vangen. **Hanny Vrieswijk** en **Kees van Schieveen** werken bij de gemeente **Pijnacker-Nootdorp**, respectievelijk als watercoördinator en als teamleider Inrichting en Beheer Openbare Ruimte. Hanny is van het schone en Kees van het vieze water. Ze werken beiden nauw samen met Delfland. "Wij zijn er trots op dat wij als eerste gemeente in Delfland met het Hoogheemraadschap een Waterklimaatplan hebben opgesteld. Het leek ons goed om bewuster met het klimaat bezig te zijn en Delfland was gelijk heel enthousiast. Samen hebben we 50 klimaatbestendige maatregelen geformuleerd en die kan iedereen vinden op een heel

Hanny Vrieswijk, Pijnacker-Nootdorp

verdroging van de bodem tegen te gaan, vormt een buffer bij overvloedige regenval, en draagt bij aan de zuivering van het water.

gebruiksvriendelijke kaart op onze website. Anders dan in eerdere waterplannen, hebben we in dit plan veel aandacht voor waterbewustzijn van inwoners en zijn we meer op communicatie gericht. Dat is echt een trendbreuk. We hebben een communicatieagenda en maken filmpjes die we op social media delen om inwoners op de hoogte te houden, dat werkt heel goed.”

Van Schieveen: “Een onderdeel van het plan zijn de klimaatbestendige pilots, bijvoorbeeld in Klapwijk. Deze oude wijk is erg verzakt, je kijkt bij sommige woningen bijna onder de fundering door. Samen met inwoners richten we dit klimaatbestendig opnieuw in. Er is een Facebook-pagina, we versturen digitale nieuwsbrieven en hebben een aantal kennisavonden gehad. Dat was een verzoek van de inwoners op een van de eerste bijeenkomsten: zij misten kennis over bepaalde onderwerpen zoals riolering en bodemdaling. Delfland is partner in het project en doet mee aan deze avonden.”

Vrieswijk vult aan: “Doordat we allerlei partners en medewerkers door de hele organisatie hebben betrokken bij het opstellen van dit document, merken we nu dat iedereen meer op de toekomst en het grotere belang is gericht. Een voorbeeld: Een tuinder in de gemeente moest een slootje dempen en dus ergens nieuw water graven en daar was haast bij. In het Waterklimaatplan geven we aan dat we de Goudenregensingel wilden verbreden, deze watergang ligt op de rand van zijn erf. Wij hebben toen een beetje meebetaald en Delfland heeft heel snel een vergunning kunnen leveren. Juist in de kleine dingetjes, in de kansen die we samen grijpen, kun je zien hoe goed we op elkaar ingespeeld zijn.”

Het past allemaal in de visie van Delfland. Marcel Houtzager: “Klimaatadaptatie is een proces van onderop. We zoeken samenwerking op en stimuleren wijkinitiatieven. Niet met subsidies, maar met stimuleringsgeld. Vroeger moesten mensen door allerlei aanvraagformulieren heen voor een regenton, ik wil een stimuleringsregeling gericht op effect. We streven ernaar klimaatadaptatie in het handboek openbare ruimte van gemeenten te krijgen. In Den Haag worden nog steeds nieuwe pleinen op cement aangelegd, daar kan het water niet doorheen. We moeten veel praten, veel laten zien en veel stimuleren.’ Waterbewustzijn staat daarbij centraal. “We kunnen nog veel meer doen om het bewustzijn bij inwoners te vergroten. Om te beginnen moeten we anders handelen. De luiken moeten open. En we moeten laten zien wat we doen. Bij onze zuiveringsinstallatie aan de snelweg moet een groot bord staan met wat we doen. Delfland met een boot op het varend corso. Actief publiciteit zoeken. Dat soort onconventionele dingen.”

Hij vervolgt: “Ik heb twee dromen: Dat we het regenwater dat in de wijk valt kunnen vasthouden en gebruiken bij droogte. Delfland heeft veel zandgrond, daarin heb je veel mogelijkheden om ondergronds op te slaan. En dat de 30 procent hemelwater die in het riool terechtkomt gescheiden zal worden. De zuiveringsinstallaties kosten ons per jaar zo’n 100 miljoen en daar zouden we dus zo’n 30 procent op kunnen besparen. Niet iedereen is het al eens over deze investering, maar ik hoop echt dat deze er komt. We zitten qua regenwater nu al in de situatie die voor 2050 was voorspeld. Vooruitkijken is noodzakelijk.”

Nieuwe samenwerking

Antoinette Jans was al negen jaar lid van de Verenigde Vergadering, toen ze in september 2017 hoogheemraad bij Delfland werd. In de anderhalf jaar die voor haar lag moest ze keuzes maken waarop ze haar pijlen zou richten. "De brede opgave is watersystemen en ecologische waterkwaliteit. We investeren in het watersysteem. We hebben de Boezemvisie afgerond en een strategie voor bodemdaling vastgesteld. Dit thema krijgt steeds meer aandacht. Het is

een maatschappelijk probleem, daarom werken we de strategie verder uit met gemeenten, de provincie en bijvoorbeeld LTO, zodat er concrete maatregelen worden onderzocht. Het beleid voor vissen is ook op streek. En bij vaarwegbeheer hebben we de pilot Strijp/Reijnerwetering. Op al deze punten uit het coalitieakkoord hebben we deze periode resultaten geboekt. Daarnaast heb ik een nieuw thema **Kroos** op de agenda gezet. Dit is iets dat leeft bij de mensen. En, hoewel dit niet eenduidig is, vind ik dat wij als hoogheemraadschap hier een verantwoordelijkheid hebben. Als de gracht dicht ligt is het slecht voor plant en dier. Hoe het precies zit met de gevolgen van kroos en wat eraan gedaan kan worden, zoeken we nu uit in praktijkproeven. Naast het opdoen van meer kennis en ervaring op dit thema

gaat het heel direct over waterbewustzijn en maatschappelijke betrokkenheid. We doen dat bijvoorbeeld met bewoners in Den Hoorn. In augustus heeft studentenvereniging Virgiel⁴ geholpen met het ontgroenen van de grachten. Ook vragen we medewerkers om op weg naar huis te kijken hoe het ervoor staat in het water waar ze langsrijden. Daar zijn ook veel reacties op gekomen. Ik ben blij om deze betrokkenheid te merken."

Marjoleine Meijs organiseerde dit jaar de kennismakingsperiode voor nieuwe leden van **Virgiel**. Ze vertelt hoe de samenwerking tot stand kwam: "Binnen de kennismakingstijd voor eerstejaars willen we altijd een maatschappelijk blok inbouwen. Dat heeft als doel om de nieuwe leden ervan bewust te maken dat ze onderdeel uitmaken van de stad en een verantwoordelijkheid hebben richting de gemeenschap. Het is best lastig hiervoor ieder jaar een geschikt project te vinden. Zo ook dit jaar. Op een gegeven moment werden we benaderd door een paar medewerkers van het Hoogheemraadschap van Delfland. Zij hadden een goed idee om de nieuwe lichte Virgiel-leden te laten helpen bij

Delftse studenten aan het werk op 28 augustus 2018 bij de Molslaan

⁴ Officiële naam is Katholieke Studentenvereniging Sanctus Virgilius, de grootste studentenvereniging van Delft.

het scheppen van kroos uit de Delftse grachten. Wij hadden nog geen invulling gegeven aan het maatschappelijk blok en zij wilden iets uitproberen in de stad dat zichtbaar was en zou bijdragen aan waterbewustzijn. Eigenlijk kwam Delfland als geroepen! Op de dag van de actie kwamen de eerstejaars met de bus vanuit Spijkenisse. De medewerker van Delfland legde uit wat het vraagstuk rond kroos betekent en wat het Hoogheemraadschap daarin allemaal

Marjoleine Meijs (l) & Benthe Spruijt van Virgiel

uitprobeert. Vervolgens kreeg iedereen een fluorescerend hesje en waren er visnetjes, prikstokken, kruiwagens etc. Uiteraard hadden we van tevoren gecheckt of iedereen wel kon zwemmen. We wilden natuurlijk geen ongelukken. Het was grappig om te zien, dat na verloop van tijd de eerstejaars vanuit hun technische achtergrond steeds creatiever werden met hoe ze het kroos in het midden van de gracht konden bereiken. Het is zwaar werk en aan het eind van de ochtend was iedereen wel moe. Er is ongeveer anderhalve ton kroos uit de gracht gehaald en dan is er nog niet alles uit!”

Benthe Spruijt is bestuurslid Extern van Virgiel vult aan: “Deze letterlijke vorm van ontgroenen past bovendien binnen ons doel om de vereniging te vergroenen en onze leden meer duurzaam gedrag bij te brengen. Dit is denk ik ontstaan vanuit een combinatie van idealisme, de technische achtergrond van onze leden en gewoon geldbesparing. We maken ons pand duurzamer en dat willen we

ook doen in de studentenhuizen die we in beheer hebben. Het mooiste zou natuurlijk zijn als alle 170 studentenhuizen waar onze leden wonen duurzamer worden.”

Naast Kroos omvat de portefeuille van Antoinette Jans de brede opgave van watersystemen en ecologische waterkwaliteit. “We investeren in het watersysteem. Dat is een complex geheel van watergangen, gemalen en stuwen die we op orde moeten houden en in dit kader hebben we de laatste tijd ook nieuwe waterbergingen geopend. Dit gebeurt in nauwe samenwerking met de bewoners en andere betrokkenen. Dat is ongelooflijk belangrijk om ons te beseffen. Wij werken in de achtertuin van mensen. Heel dichtbij. Daar kun je niet zomaar graven. Dat moet in overleg. Dat is enorm belangrijk voor het succes en draagvlak van het waterschap. Daarbij kunnen we niet zonder de samenwerking met de gemeenten.”

De als laatste aangetreden hoogheemraad van Delfland geeft aan, dat bij waternatuur haar hart ligt. Een aantal voorbeelden van hoe dit in de afgelopen periode is gerealiseerd. “De kerntaak Droge voeten kun je op allerlei manieren invullen. Peilbeheer, voormalen, baggeren, maaien, dat is de uitvoering. Het maaibeheer hebben we in overleg met de hengelsporters aangepakt. De vissen varen hier wel bij. Dat is een mooi voorbeeld. Waterberging ‘De Bergboezem’ is medio 2018 feestelijk geopend. Dit vind ik een mooi voorbeeld van een heel andere benadering van waterbeheer. Hier zijn ontzettend veel gesprekken gevoerd om alle mensen in het gebied mee te krijgen en hun wensen zoveel mogelijk mee te nemen en dat is gelukt. Ook het openstellen van de watergang Strijp/Reijnerwetering voor recreatievaart, is niet vanzelfsprekend. We hadden vanuit het voorkomen van schade aan de oevers dit kunnen tegenhouden. Maar nu proberen we het uit en monitoren we de gevolgen voor de waterplanten als onderdeel van de ecologische waterkwaliteit. Ondertussen kunnen de

burgers ervan genieten. In de Schieveense polder hebben we een zomer- en een winterpeil ingevoerd. De weidevogels die komen overwinteren hebben daar een plek. De natuurbeleving krijgt ook een impuls. En tot slot hebben we het beleid rond ecologische waterkwaliteit 'vergroend' met een uitgebreid maatregelenpakket. Met dit soort dingen laten we zien dat we openstaan voor andere belangen. We hebben niet het alleenrecht op water."

De totstandkoming van een nieuwe waterberging in de **Oude Polder** is in nauwe samenwerking met de gemeente Pijnacker-Nootdorp tot stand gekomen. Volgens Hanny Vrieswijk en Kees van Schieveen, ambtenaren bij genoemde gemeente, is dit een voorbeeld van de nieuwe samenwerkingsstijl. De samenwerking is erg veranderd volgens van Schieveen: "De oude waterschapsman was de 'baas van het water'. Die stond iets boven de gemeente. Ik denk dat daar met het grootschalige wateroverlast aan het begin van de 21^e eeuw verandering in gekomen is. Langzaam kwam het besef dat zij het niet alleen kunnen. Net zoals bij gemeenten het besef is gekomen dat wij de inwoners moeten betrekken. Tegenwoordig denk ik dat we op het punt staan dat we de inwoner als onze gezamenlijke klant zien. De waterberging in de Oude Polder die we in juli 2018 feestelijk geopend hebben, is daar een mooi voorbeeld van. Daar hebben we speel- en fitnessstoestellen geplaatst om de ruimte goed te benutten. Dat had het Hoogheemraadschap vroeger echt niet goedgekeurd, nu wel. Ze staan meer open voor de belangen van anderen."

Kees van Schieveen, Pijnacker-Nootdorp

Fotoverantwoording

Alle foto's zijn gemaakt voor en eigendom van Delfland, met uitzondering van:

- Foto Bram Meijer (privé-foto gebruikt met toestemming)
- Foto Hanny Vrieswijk (privé-foto gebruikt met toestemming)
- Foto Kees van Schieveen (privé-foto gebruikt met toestemming)
- Foto Stephan Brandligt (foto gemeentelijke website; gebruikt met toestemming)
- Foto Maritza van Assen (privé-foto gebruikt met toestemming)
- Foto Mariella Ditmar en Loes Zwenger (privé-foto gebruikt met toestemming)

